

Nordiska rådet

4:e extra sessionen

1991

Mariehamn

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1991

Redaktion: Svenlof Karlsson
Guðrún Dager Garðarsdóttir
Viveca Wiklund

ISBN 91-88112-18-7

Innehållsöversikt

Inledning.....	5
Kallelse till sessionen.....	7
Medlemslista.....	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier....	11
Saklista.....	23
Protokoll.....	25
Saker	135
A 960/e Medlemsförslag om samnordisk EG-utredning	137
A 963/j Medlemsförslag om medlemskap för de baltiska länderna i Nordiska rådet	142
A 966/e Medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd	146
A 974/e Medlemsförslag om förstärkning av det nordiska samarbetet....	151
A 975/e Medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur.....	171
A 978/s Medlemsförslag om förstärkning av den nordiska modellen	179
B 121/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1992.....	188
Dokument 1: Regler för extrasessionens genomförande	318
Dokument 2: Det nordiska samarbetet efter 1992.....	319
Beslut.....	323
Rekommendationer och interna beslut	324
Sekretariat, sakkunniga m.m.	333
Supplement.....	339
Mariehamnsdeklarationen om det framtida nordiska samarbetet.....	340

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Nordiska rådets presidium har med stöd av Helsingforsavtalets artikel 51 och rådets arbetsordning § 2 beslutat att rådets 4:e extra session skall hållas i Mariehamn den 13 november 1991.

Rovaniemi den 19 juni 1991

Anker Jørgensen
Præsident

Jostein Osnes
Presidiesekretær

Medlemslista

(Upprättad enligt § 4 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 13 november 1991)

Regeringsrepresentanter m.fl.

Aho, Esko	Laurén, Reidunn
Arabo, Thomas	Lundberg, Magnus
Bengt, Göran	Nordbø, Eldrid
Borgen, Kjell	Norrback, Ole
Brundtland, Gro Harlem	Odell, Mats
Dinkelspiel, Ulf	Ólafur G. Einarsson
Eiður Guðnason	Olsen, Ove Rosing
Ellefsen, Svend Aage	Pedersen, Thor
Eriksson, Karl-Göran	Pietikäinen, Sirpa
Eriksson, Sune	Salolainen, Pertti
Friðrik Sophusson	Schlüter, Poul
Jensen, Marianne	Sighvatur Björgvinsson
Johansson, Olof	Stoltenberg, Thorvald
Johnsen, Sigbjørn	Sundstein, Jógvan

Valda medlemmar

Alsaker, Sven	Glerup, Martin
Andersson, Arne	Glønborg, Knud
Andersson, Claes	Grøndahl, Kirsti Kolle
Andersson, Marianne	Gudmundseth, Roger
Andersson, Sten (intog ej sin plats i rådet)	Gulbrandsen, Thor-Eirik
Annerstedt, Ylva	Haavisto, Pekka
Árni M. Mathiesen	Hagen, Carl I.
Bennedsen, Dorte	Halldór Ásgrímsson
Berget Jørgensen, Ragna	Hansen, J.K.
Björkenheim, Rose-Marie (intog ej sin plats i rådet)	Hansen, Søren
Carlsson, Ingvar (intog ej sin plats i rådet)	Hauan, Áshild
Dahl, Birgitta	Haugen, Helga
Dalsgaard, Jóannes	Hellström, Mats
Donner, Jörn	Hjörleifur Guttormsson
Exner, Lahja	Houg, Tora Aasland
Gammelgaard, Lars P.	Hurskainen, Sinikka
Geir H. Haarde	Husmark, Birgitte
	Hákansson, Per Olof
	Jakobsen, Johan J.
	Jansson, Roger

Jonsson, Elver
Järvilahti, Timo
Jäätteenmäki, Anneli
Jørgensen, Anker
Kjærsgaard, Pia
Knudsen, Grete
Knutzen, Thea
Koch, Inger
Komstedt, Wiggo
Kristín Einarsdóttir
Laukkanen, Markku
Liltved, Tore A.
Lipponen, Paavo
Louvo, Anna-Kaarina
Lunde, Kjellbjørg
Metsämäki, Lauri
Motzfeldt, Jonathan
Mølgaard Jensen, Anders
Møller, Helge Adam
Nielsen, Poul
Niinistö, Sauli (intog ej sin plats i rådet)
Nyby, Mats
Nyhage, Hans
Näslund, Ingrid
Olsen, Jógvan I.

Oscarsson, Berit
Ostermann, Peter
Poulsen, Kaj
Rannveig Guðmundsdóttir
Riihijärvi, Heikki
Rossi, Markku
Rotnes, Marit
Salmén, Olof
Samuelsson, Björn
Sigríður Anna Þórðardóttir
Skjervengen, Pål Atle
Solholm, Lodve
Suominen, Ilkka
Svensson, Sten
Svärd, Anders
Syse, Jan P.
Sønderby, Peder
Sørensen, Anne
Talleraas, Anders
Tuomioja, Erkki
Turunen, Eeva
Weiss, Birte
Westh, Bjørn
Wroldsen, Ernst
Öhrsvik, Lena

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar samt suppleanter

Danmark

Regeringen

Schlüter, Poul, statsminister

Pedersen, Thor, indenrigsminister og minister for nordisk samarbejde

Færøernes Landsstyre

Sundstein, Jógvan, landsstyremedlem, vicelagmand

Arabo, Thomas, landsstyremedlem

Ellefsen, Svend Aage, landsstyremedlem

Grønlands Landsstyre

Jensen, Marianne, landsstyremedlem

Olsen, Ove Rosing, landsstyremedlem

Folketinget

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Bennedsen, Dorte

Hansen, J.K.

Hansen, Søren

Jensen, Hans Jørgen;

Förfall vid 4:e extra sessionen;

ersatt av Martin Glerup

Jørgensen, Anker

Nielson, Poul

Poulsen, Kaj

Weiss, Birte

Stedfortrædere

Andersen, Hanne

Mortensen, Helge

Jørgensen, Helen

Glerup, Martin

Erenbjerg, Hans

Forchhammer, Pernille

(Albrink, Sonja (CD))

Henriksen, Lotte

Det Konservative Folkeparti (KF)*Medlemmer*

Gammelgaard, Lars P.
Møller, Helge Adam

Stedfortrædere

Ahlmann-Ohlsen, Niels
Christmas-Møller, Pia

Socialistisk Folkeparti (SF)*Medlem*

Husmark, Birgitte

Stedfortræder

Frahm, Pernille

Venstre (V)*Medlemmer*

Sønderby, Peder
Mølgaard, Anders

Stedfortrædere

Jensen, Filt
Mejdahl, Christian

Fremskridtspartiet (FP)*Medlem*

Kjærsgaard, Pia

Stedfortræder

Jacobsen, Kirsten

Centrum-Demokraterne (CD)*Stedfortræder*

Albrink, Sonja

Det Radikale Venstre (RV)*Medlem*

Jelved, Marianne;

*Førfall vid 4:e extra sessionen;
ersatt av Bjørn Westh*

Stedfortræder

(Bjørn Westh (S))

Kristeligt Folkeparti (KrF)*Medlem*

Glønborg, Knud

Stedfortræder

Pedersen, Inger Stilling

Færøernes Lagting

Javnaðarflokkurin (Jvfl)

Medlem
Dalsgaard, Jóannes

Stedfortræder
(Kallsberg, Anfinn (Ffl))

Sambandsflokkurin (Sb)

Medlem
Olsen, Jógvan I.

Stedfortræder
Davidsen, Terje

Fólkaflokkurin (Ffl)

Stedfortræder
Kallsberg, Anfinn

Grønlands Landsting

Atassut (At)

Medlem
Steenholdt, Otto;
Förfall vid 4:e extra sessionen;
ersatt av Peter Ostermann

Stedfortræder
Ostermann, Peter

Siumut (Si)

Medlem
Motzfeldt, Jonathan

Stedfortræder
(Lyng, Aqqaluk (IA))

Inuit Ataqatigiit (IA)

Stedfortræder
Lyng, Aqqaluk

Finland - Suomi

Regeringen - Hallitus

Aho, Esko, statsminister
 Norrback, Ole, trafikminister och nordisk samarbetsminister
 Pietikäinen, Sirpa, miljöminister
 Salolainen, Pertti, utrikeshandelsminister

Ålands landskapsstyrelse

Bengt, Göran, landskapsstyrelseledamot
 Eriksson, Karl-Göran, landskapsstyrelseledamot
 Eriksson, Sune, landskapsstyrelseledamot
 Lundberg, Magnus, landskapsstyrelseledamot

Riksdagen - Eduskunta

Finlands socialdemokratiska parti (Suomen Sosialidemokraattinen puolue) (SDP)

Medlemmar - Jäsenet

Hurskainen, Sinikka
 Lipponen, Paavo
 Metsämäki, Lauri
 Nyby, Mats
 Tuomioja, Erkki

Suppleanter - Varajäsenet

Alho, Arja
 Kekkonen, Antero
 (Wahlström, Jarmo (Vas.))
 Kautto, Tarja
 Puisto, Virpa

Samlingspartiet (Kansallinen Kokoomus) (Kok.)

Medlemmar - Jäsenet

Louvo, Anna-Kaarina
 Niinistö, Sauli;
*Förfall vid 4:e extra sessionen;
 ej ersatt*
 Suominen, Ilkka
 Turunen, Eeva

Suppleanter - Varajäsenet

Perho-Santala, Maija
 Lehtinen, Leila
 Sasi, Kimmo
 Saastamoinen, Riitta

Centern i Finland (Suomen Keskusta) (Kesk.)

Medlemmar - Jäsenet

Björkenheim, Rose-Marie;
Förfall vid 4:e extra sessionen;
ej ersatt

Järvilahti, Timo
Jäätteenmäki, Anneli
Laukkanen, Markku
Rossi, Markku

Suppleanter - Varajäsenet

Pelttari, Seppo

Liikkanen, Raimo
Aula, Maria Kaisa
Suhola, Aino
(Kallis, Bjarne (SKL))

Svenska folkpartiet (Ruotsalainen kansanpuolue) (SFP)

Medlem - Jäsen

Donner, Jörn

Suppleant - Varajäsen

Nordman, Håkan

Gröna förbundet (Vihreä Liitto) (Vihr.)

Medlem - Jäsen

Haavisto, Pekka

Suppleant - Varajäsen

(Korkea-öja, Juha (Kesk.))

Finlands kristliga förbund (Suomen Kristillinen Liitto) (SKL)

Medlem - Jäsen

Moilanen, Eeva-Liisa;
Förfall vid 4:e extra sessionen; ersatt
av Heikki Riihijärvi

Suppleant - Varajäsen

(Heikki Riihijärvi (SMP))

Vänsterförbundet (Vasemmistoliitto) (Vas.)

Medlem - Jäsen

Andersson, Claes

Suppleanter- Varajäsenet

Ojala, Outi
Wahlström, Jarmo

Finlands Landsbygds Parti (Suomen Maaseudun Puolue) (SMP)

Suppleant - Varajäsen

Riihijärvi, Heikki

Ålands landsting

Åländsk center (ÅC)

Medlem

Salmén, Olof

Suppleant

(Tuominen, Pekka (ÅSD))

Liberalerna på Åland (lib.)

Medlem

Suppleant

Erland, Olof

Ålands socialdemokrater (ÅSD)

Medlem

Suppleant

Tuominen, Pekka

Frisinnad samverkan (FS)

Medlem

Jansson, Roger

Suppleant

(Erland, Olof (lib.))

Island

Regeringsrepræsentanter

Eiður Guðnason, miljøminister og minister for nordisk samarbejde

Friðrik Sophusson, finansminister

Ólafur G. Einarsson, kultur- og undervisningsminister

Sighvatur Björgvinsson, sundheds- og forsikringsminister

Altinget

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)

Medlemmer

Árni M. Mathiesen

Geir H. Haarde

Sigríður Anna Þórðardóttir

Stedfortrædere

Árni Johnsen

Sturla Böðvarsson

Ingi Björn Albertsson

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)

Medlemmer

Halldór Ásgrímsson

Stedfortræder

Valgerður Sverrisdóttir

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)

Medlem

Rannveig Guðmundsdóttir

Stedfortræder

Karl Steinar Guðnason

Alþýðubandalagið (Folkealliancen) (Ab)

Medlem

Hjörleifur Guttormsson

Stedfortræder

Svavar Gestsson

Kvinnalistinn (Kvindelisten) (K)

Medlem

Kristín Einarisdóttir

Stedfortræder

Ingibjörg Sólrún Gísladóttir

Norge

Regjeringen

Brundtland, Gro Harlem, statsminister

Stoltenberg, Thorvald, utenriksminister

Borgen, Kjell, kommunalminister og nordisk samarbeidsminister

Nordbø, Eldrid, handelsminister

Johnsen, Sigbjørn, finansminister

Stortinget

Det norske Arbeiderparti (A)

Medlemmer

Grøndahl, Kirsti Kolle
 Gulbrandsen, Thor-Eirik
 Rotnes, Marit
 Blankenborg, Haakon; *Förfall vid 4:e extra sessionen; ersatt av Ragna Berget Jørgensen*
 Hauan, Åshild
 Wroldsen, Ernst
 Knudsen, Grete
 Gudmundseth, Roger

Varamedlemmer

Jørgensen, Ragna Berget
 Dalheim, Erik
 Iversen, Åsa Solberg
 Nyland, Johan M.

 Kaland, Laila
 Sætre, Magnar
 Barland, Ragnhild
 Blattman, Aud

Høyre (H)

Medlemmer

Knutzen, Thea
 Talleraas, Anders
 Liltved, Tore A.
 Syse, Jan P.

Varamedlemmer

Five, Kaci Kullmann
 Løken, Johan C.
 Finstad, Eva R.
 Mauritzen, Sverre

Fremskrittspartiet (FrP)

Medlemmer

Hagen, Carl I.
 Skjervengen, Pål Atle
 Solholm, Lodve

Varamedlemmer

Alvheim, John
 Marcussen, Jens
 Hillgaard, Oscar D.

Sosialistisk Venstreparti (SV)

Medlemmer

Lunde, Kjellbjørg
 Houg, Tora Aasland

Varamedlemmer

Aunet, Per
 Chaffey, Paul

Kristelig Folkeparti (KrF)

Medlemmer

Alsaker, Svein
Haugen, Helga

Varamedlemmer

Sævik, Per
Røyseland, Borghild

Senterpartiet (Sp)

Medlem

Jakobsen, Johan J.

Varamedlem

Anne Enger Lahnstein

Sverige

Regeringen

Johansson, Olof, miljøminister och nordisk samarbeitsminister
Odell, Mats, kommunikationsminister
Dinkelspiel, Ulf, statsråd
Laurén, Reidunn, konsultativt statsråd

Riksdagen

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Medlemmar

Andersson, Sten;
*Förfall vid 4:e extra sessionen;
ej ersatt*
Carlsson, Ingvar;
*Förfall vid 4:e extra sessionen;
ej ersatt*
Dahl, Birgitta
Exner, Lahja
Hellström, Mats
Håkansson, Per Olof
Oscarsson, Berit
Öhrsvik, Lena

Suppleanter

Gustafsson, Hans

Johansson, Anita

Sörestedt, Birthe
Svartberg, Karl-Erik
Poromaa, Bruno
Sandberg-Fries, Yvonne
Svensson, Nils T.
Fransson, Jan

Moderata samlingspartiet (m)*Medlemmar*

Andersson, Arne
 Koch, Inger
 Komstedt, Wiggo
 Nyhage, Hans
 Svensson, Sten;
*Delvis förfall vid 4:e extra sessionen;
 ersatt av Göthe Knutson*

Suppleanter

Danielsson, Bertil
 Eriksson, Ingvar
 Fridolfsson, Filip
 Knutson, Göthe
 Hemmingsson, Ingrid

Folkpartiet liberalerna (fp)*Medlemmar*

Annerstedt, Ylva
 Jonsson, Elver

Suppleanter

Norberg, Gudrun
 Bergdahl, Hugo

Centerpartiet (c)*Medlemmar*

Andersson, Marianne
 Svärd, Anders;
*Delvis förfall vid 4:e extra
 sessionen; ersatt av Agne Hansson*

Suppleanter

Gustavsson, Stina
 Hansson, Agne

Kristdemokratiska samhällspartiet (kds)*Medlem*

Näslund, Ingrid

Suppleant

Ericsson, Dan

Ny demokrati (nyd)*Medlem*

Sörensen, Anne

Suppleant

Moquist, Lars

Vänsterpartiet (v)*Medlem*

Werner, Lars;

*Förfall vid 4:e extra sessionen; ersatt**av Björn Samuelson**Suppleant*

Samuelson, Björn

Saklista

vid Nordiska rådets 4:e extra session

A. Medlemsförslag

- A 960/e Medlemsförslag om en samnordisk EG-utredning (väckt av Gustav Björkstrand samt Karl-Gunnar Fagerholm, Tytti Isohookana-Asunmaa, Anneli Jäätteenmäki, Sakari Knuutila, Eeva-Liisa Moilanen, Mats Nyby, Heikki Riihijärvi, Mirja Ryyänen, Marianne Samuelsson, Eino Siuruainen, Krister Skånberg och Marjatta Väänänen)
- A 963/j Medlemsförslag om medlemskab for de baltiske lande i Nordisk Råd (stillet af Pia Kjærsgaard)
- A 966/e Medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd (väckt av Marianne Samuelsson och Krister Skånberg)
- A 974/e Medlemsförslag om styrkelse af det nordiske samarbejde (stillet af Ylva Annerstedt, Thor-Eirik Gulbrandsen, Hjörleifur Guttormsson og Anneli Jäätteenmäki samt Svein Alsaker, Helga Haugen og Grete Knudsen)
- A 975/e Medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur (väckt av Karin Söder)
- A 978/s Medlemsförslag om förstärkning av den nordiska modellen (väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner, Knud Glønborg och Lauri Metsämäki)

B. Ministerrådsförslag

- B 121/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1992

Utanför saklistan föreläggs för rådet:

- Dokument 1 Regler för extra sessionens genomförande
 Dokument 2 Det nordiska samarbetet efter 1992

PROTOKOLL

Protokoll

Onsdagen den 13 november kl. 09.00–16.55

Presidenter: Anker Jørgensen (1–5), Ilkka Suominen (6), Halldór Ásgrímsson (6), Tora Aasland Houg (6) och Wiggo Komstedt (6–12)

Dagordning

1. Öppningsanförande av Nordiska rådets president
2. Godkännande av medlemslistan
3. Fastställande av saklista för 4:e extra sessionen
4. Meddelande om voteringsordningen
5. Dokument 1: Regler för sessionens genomförande
6. Debatt om Norden efter 1992, Dokument 2: Det Nordiska samarbetet efter 1992
7. A 960/e Medlemsförslag om en samnordisk EG-utredning
 A 966/e Medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd
 A 975/e Medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur
8. A 974/e Medlemsförslag om förstärkning av det nordiska samarbetet
9. A 963/j Medlemsförslag om medlemskap för de baltiska länderna i Nordiska rådet
10. A 978/s Medlemsförslag om förstärkning av den nordiska modellen
11. B 121/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1992
12. Extrasessionens avslutning

1

Öppningsanförande av Nordiska rådets president

Ærede forsamling! Jeg hilser jer alle varmt velkommen til den 4. ekstra session i Nordisk Råd. Jeg byder medlemmer og ministre velkommen og et specielt velkommen naturligvis til vore særligt indbudte gæster — fra Norden, fra parlamenter og fra organisationer uden for Norden. Jeres tilstedeværelse her i dag viser, at Nordisk Råd er en partner i den internationale udvikling, og vores ambition om at medvirke til fortsat udbygning af det internationale og europæiske samarbejde erkendes af alle i dag. Det glæder vi os over.

Tre nye selvstændige lande ligger os særligt nær, det er Estland, Letland og

Litauen. Vi har fulgt og aktivt støttet jeres kamp for frihed og demokrati; selvstændigheden er opnået – vi lykønsker jer med det. Næste skridt er at lade jer få andel i den frihed og det demokrati, som vi sætter så højt i de nordiske lande og i det nordiske samarbejde. Vi er klar over de vanskeligheder, som ligger foran jer. I skal ikke være i tvivl om, at vi som gode naboer er parate til fortsat støtte og hjælp.

Kære venner, nu er tiden inde til at tænke nyt og også at tænke stort, når det gælder det nordiske samarbejdes fremtid. Vort nordiske samarbejde går nu ind i en europæisk dimension, som vi endnu ikke kender alle detaljer i. En ny tid kræver nyt indhold og sikkert også nye former for det nordiske samarbejde. Denne ekstraordinære sessions hovedopgave er at diskutere, hvordan dette nye skal se ud, hvilke mål og hvilket indhold det skal have, og også hvilke former det skal have for at være effektivt. Men det vigtigste er, at vi vil det nordiske, også i den nye udvikling.

Det, der driver os, er imidlertid nu som før overbevisningen om, at nordisk samarbejde er til gavn for vore medborgere. Det, der driver os, er den stærke følelse af samhørighed, som vi nordboer har, og som vi ikke under nogen omstændigheder vil lade gå tabt. Eftertiden må ikke sige om os, at vi sad med hænderne i skødet, mens begivenhederne krævede, at vi skulle handle.

Når dette er sagt, er feltet vidt åbent for nye ideer og impulser, som kan gøre det nordiske samarbejde stærkere og bredere. Jeg håber, at dette må kunne ske.

Jeg vil gerne slutte af med at sige hjertelig tak til vore ålandske værter, fordi de så generøst har stillet deres ressourcer til rådighed for os, og med disse ord hilser jeg endnu en gang alle hjertelig velkommen.

Nordisk Råds 4. ekstra session er åbnet.

2

Godkännande av medlemslistan

Utdelad medlemslista upprättad i enlighet med § 4 i Nordiska rådets arbetsordning *godkändes*.

3

Fastställande av saklista för den 4:e extra sessionen

Presidiet hade föreslagit att plenarförsamlingen fastställer saklistan för extra sessionen i enlighet med det utdelade tryckta förslaget med tillägg av medlemsförslaget A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen (väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner och Lauri Metsämäki).

Saklistan för extrasessionen fastställdes i enlighet med presidiets förslag.

4

Meddelande om voteringsordningen

Voteringen sker med hjälp av en datoriserad anläggning. I enlighet med § 11 i Nordiska rådets arbetsordning kan medlem rösta "ja" eller "nej" eller avstå från att rösta. På varje plats har medlemmarna tre voteringsknappar märkta

med "ja" – grøn knapp –, "nej" – rød knapp. De som avstår från att rösta trycker på vit knapp.

Presidenten meddelar när voteringen börjar respektive avslutas.

Medlemmarna kallas till omröstning med en ringsignal. Klockan ringer när den siste anmälde talaren fått ordet i ett ärende där omröstning skall äga rum.

5

Regler för extrasessionens genomförande (Dokument 1)

Presidenten: Enligt Dokument 1 föreslår presidiet vissa regler för extra sessionens genomförande. I dokumentet föreslås tidsbegränsning av inläggen i debatten om Norden efter 1992 och i debatten om budgeten för 1992. Presidiet beslöt vidare vid sitt möte 11.11.1991 att föreslå rådet en sådan ändring av reglerna för extra sessionens genomförande som möjliggör att repliker kan framföras avseende samtliga inlägg.

Presidiets förslag *bifölles*.

Ilkka Suominen övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

6

Debatt om Norden efter 1992 och Dokument 2: Det nordiska samarbetet efter 1992

Anker Jørgensen: Hr. præsident! Jeg skal fremføre præsidiets synspunkter omkring Europa, eller Norden, efter 1992. Det er det nordiske samarbejdes fremtid i Europa, denne ekstrasession handler om. Vi, de nordiske parlamentarikere, satte selv Norden og Europa på dagsordenen. Men det er som så ofte før begivenhederne i vores nære omverden, som naturligt pressede udviklingen frem. Den nye udvikling kan godt gøre nogle nervøse. Jeg tror dog, at vi i dag hilser denne velkommen. Det er en chance for Norden, det er også en chance for Europa.

Norden er nu inde i Europa. Med en EØS-aftale er vi alle tilsluttet den europæiske familie, men vi står allerede nu over for en stor udfordring og forpligtelse. Vor europæiske forpligtelse behøver dog ikke at være en forhindring for at udvikle nordisk samarbejde. Danmarks deltagelse i det nordiske samarbejde i de sidste 20 år viser, at nye europæiske forpligtelser ikke er nogen hindring for et fortsat nordisk samarbejde. Det samme vil være tilfældet, hvis flere lande bliver medlemmer af EF.

Hvad er det for resten, der har hindret os i at gennemføre et nordisk hjemmemarked? Hvad er det, der har hindret os i at harmonisere vort sociale trykkesystem eller vor lovgivning i almindelighed på en bedre måde, end vi gør det i dag? Jeg tror kun, der er ét svar: Der har manglet politisk vilje. EF-medlemskab har i hvert fald ikke hindret det. På masser af områder er det, man vil i Nordisk Råd, og det, man vil i EF, faktisk det samme. Man kan næsten tale om to parallelle linjer i udviklingen, der dog i høj grad kører med forskellig fart. Jeg tror, det nordiske samarbejde skal føres videre, men det skal helt utvetydigt have den europæiske dimension med i hver eneste handling og beslutning.

Da denne debat startede, var der to grupper i Nordisk Råd. Den ene gruppe sagde: Hold op med den europæiske snak. Den anden gruppe sagde: De enkelte nordiske lande kan bare melde sig ind i EF, og Nordisk Råd skal ophæves. Det er få, der i dag tør indtage et af disse to standpunkter. Det lykkelige er, at vi er ved at få arbejdet godt i gang og opnå en høj grad af enighed, og vi er enige om, at Nordisk Råd og nordisk samarbejde skal fortsætte. Det nordiske har vi under alle omstændigheder brug for at dyrke stærkt og inderligt, for det er en del af os selv. Det er faktisk vores rødder. Ikke et eneste nordisk land skal lades i stikken i kraft af den europæiske udvikling. Hvor der tidligere i Nordisk Råd har været betænkelighed og tilbageholdenhed, er der nu langt større dristighed.

Vi kan ikke i det nordiske samarbejde i det lange løb leve med den gamle tro på, at alle beslutninger i hvert enkelt tilfælde skal være til lige stor nytte for alle. Det er en illusion, at fremtiden ser sådan ud. Vi kan opnå større smidighed og et højere tempo ved at erkende, at der ikke nødvendigvis behøver at være total enighed ved hver eneste beslutning. Andre præsidenter i Nordisk Råd har i de senere år sagt det, før jeg har sagt det: De nordiske lande må i fremtiden være parat til at opsuge lidt af deres eget for at vinde noget fælles og større. I et længere tidsperspektiv er vi med en sådan synsvinkel alle vindere. Det er det, som er det afgørende.

Hvordan skal de nordiske lande og Nordisk Råd nu arbejde? Jeg mener, at for at fremme de nordiske synspunkter og nordisk politik i Europa skal vi netop stå sammen. Hvordan skal vi sikre, at Nordens folkevalgte parlamentarikere også får indflydelse på den europæiske politik? Jeg tillader mig at mene, at der i hvert enkelt nordisk parlament burde findes et Europaudvalg, et udvalg, som hele tiden kan give de nationale parlamenter nødvendig viden og information om den løbende debat i Europa, som også Nordens politikere må forholde sig til. Jeg synes, det er vigtigt at lægge mærke til, at vi i Nordisk Råd helt klart er enige om, at Økonomisk Udvalg i Nordisk Råd foreløbig er den ene instans, der skal beskæftige sig med især de økonomiske problemer i Europa. Det samme må uvægerligt ske også på ministerplan, og så må kontakten mellem dem og os også være meget bedre.

Den nye Helsingforsaftale indebærer, at Økonomisk Udvalg, som bliver vores Europaudvalg, vil få ret til at fremsætte forslag direkte over for Nordisk Råd. Jeg er overbevist om, at udvalget vil benytte sig af den mulighed. Præsidi- et skal meget aktivt interessere sig for Norden og den langtrækkende politiske udvikling i Europa.

Udviklingen i Europa løber hurtigt. Der er utallige emner og sager, der skal følges op. Det kræver, at vi på nordisk plan skal være så kvalificerede som overhovedet muligt for at følge med, både i mange detaljer og i de store linjer. Det er her, vi får brug for et nordisk Europa-ministerråd. Et sådant ministerråd har vi ikke i dag. Det må vi have. Et samspillende Norden kan få langt større vægt i Europa, end hvis vi står delt. Vi må sørge for, at sådanne samspil også finder sted. Hvis nogle vil løfte pegefingern advarende og sige til os, at vi ikke skal være en blok i EF, mener jeg, at vi må svare, at det er naturligt, at beslægtede lande samvirker og koordinerer deres synspunkter og interesser. Jeg vil minde om, at Tyskland i høj grad samordner kræfterne i 15 delstater. Tyskland repræsenterer 80 millioner mennesker. Norden skal måske ikke altid

optræde som én nation, men vi må og skal varetage Nordens interesser og søge at fremme vore ideer.

I dokumentet "Norden efter 1992" opridser præsidiets, hvordan en nordisk fremtid kan se ud. Når det gælder miljøpolitik, kulturpolitik og næringspolitik, er det helt tydeligt, at Europapolitikken spiller en stadig stærkere rolle, og vi må forholde os til denne kendsgerning. I dette dokument slår vi fast, at vi vil have de centrale aktører frem på scenen. Jeg tænker her på stats- og udenrigsministrene, men i øvrigt på alle ministerrådene. Det dokument, som præsidiets har udarbejdet, er rettet til Nordisk Råd som helhed, men det er i endnu højere grad rettet til ministerrådene og statsministrene. Vi siger: Omtrent sådan her vil vi gerne have, det skal være, og vi opfordrer vore regeringer til hurtigt, inden den ordinære session i Helsingfors, at fremlægge helt konkrete forslag, så vi kan komme til at arbejde med den nye europæiske dimension. Vi er nødt til at sige, at det haster. Vi har i præsidiets overvundet en vis indre uenighed. Det må ministrene også gøre.

Lad mig slutte med at sige: Vi må gøre alt dette for Nordens skyld, men vi må også gøre det for Europa. Lad mig sige det lidt dramatisk: Norden må ikke svigte Europa.

Trafikminister och nordisk samarbetsminister **Norrback**: Hr president, bästa åhörare! Alla institutioner mår väl av att skakas om då och då. Kritiken mot samarbetet inom Nordiska rådet och inom ministerrådet har förekommit så länge, varit så utbredd och marknadsförts med så stor framgång att en grundlig översyn är ofrånkomlig. Förändringarna utanför Norden är en annan orsak till att samarbetet måste granskas.

Den här sessionen har anordnats för att ge ministerrådet vägkost inför slutspurten i skrivningen av ett program för nordiskt samarbete efter 1992. Jag hoppas att dagens diskussion skall vara fri från flummighet och fylld av realiserbara förslag. Om programförslaget till sessionen i mars är magert, så får det absolut inte vara att diskussionen här inte gav idéer.

Statsministrarnas papper från igår kan tolkas på flera sätt. Som politisk viljeyttring har det sin största betydelse. De nordiska statsministrarna har entydigt meddelat att nordiskt samarbete skall vara ett gemensamt instrument av relationerna till det omkringliggande Europa. "Detta förutsätter en förnyelse av de nordiska ländernas samråd också i internationella frågor", säger statsministrarna. Därmed inmutas ett nytt område för institutionaliserat nordiskt samarbete, just nämligen Europafrågorna. Den nyorienteringen är en följd av förändringarna omkring oss. Hur omfattande det samarbetet blir skall en av statsministrarna tillsatt arbetsgrupp bedöma. Förändringarna omkring oss kommer också att påverka det samarbetets omfattning.

Ingenting nytt, utom en arbetsgrupp till, säger pessimisterna. Till övervägande delen har de fel, eftersom det politiska budskapet är både nytt och betydelsefullt. Men onekligen gör inte en arbetsgrupp programskrivningen till mars-sessionen lättare. Å andra sidan måste det medges att först nu när EES-avtalet är förhandlat, de baltiska staterna fått sin självständighet och när kommunismen i Östeuropa lidit sitt slutgiltiga skeppsbrott, är heltäckande bedömningar av det nordiska samarbetets roll i Europafrågorna möjliga att göra. Att statsministrarna vill övervaka det arbetet är naturligt med tanke på att det är fråga om

en betydande nyorientering och utvidgning av nordiskt samarbete och med tanke på Europafrågornas vikt för Norden och de nordiska länderna.

Man har rätt att förvänta sig konkreta förslag åtminstone på tre områden vid den här sessionen:

Det första området är det nordiska samarbetets roll i Europafrågorna. En slutgiltig bedömning är knappast möjlig ännu vid marssessionen. Parlamentarikernas uppfattning är trots det viktig att ta del av redan här och nu. Många faktorer kommer ändå att inverka på samarbetet på det här området. Ett förkastande av EES-avtalet i något nordiskt land som ingen hoppas på, den interna utvecklingen i EG, överraskande händelser i Östeuropa är sådant som påverkar samarbetet på området. Jag skulle för övrigt gärna, och här är det ett stickspår, höra en precisering av rådspresidiets formulering om hur rådets och ministerrådets arbete skall vara en folklighetens förebild. Konkretisering av vackra tankar ökar trovärdigheten.

Det andra området är det interna nordiska samarbetet. Rådspresidiets förteckning och prioriteringar på det här området innebär sannolikt en utökning av dagens institutionaliserade samarbete. Då de nordiska länderna på nästan alla områden är så lika varandra kommer samarbete när det gäller traditionellt nordiskt samarbete på det här området alltid att spela en stor roll, nästan oberoende av vad vi beslutar här.

Det tredje området är Nordiska rådets och ministerrådets organisation. Jag hör gärna kommentarer huruvida sekretariaten skall slås ihop.

Om hur vi kan öka parlamentarikernas reella inflytande

Om behovet av de många ämbetsmannakommittéerna

Om hur behandlingsgången kan göras snabbare

Om hur vi kan öka de anställdas initiativrätt och resultatansvar

Om samarbetsministrarnas roll, för att nämna några exempel

Organisationsfrågorna skall inte överdramatiseras, men i ett genomgripande förnyelsearbete kan de inte lämnas obeaktade. Presidiets kommentarer på det här området är få.

Presidiet och bästa åhörare! Som samarbetsministrar väntar vi på en debatt fylld av realism mitt i all välvilligt nytänkande.

Syse: Hr. president! Ved siste sesjon i København stod de baltiske lands frihet høyt på dagsordenen. Det er derfor med særlig glede jeg konstaterer at siden i København har vi fått tre nye og frie naboland i Baltikum. Norden og de nordiske konservative partier var sterke pådrivere i arbeidet for frihet. Det er også med glede jeg konstaterer at disse tre landene nå har fulgt nordiske oppfordringer om å opprette et baltisk råd, eller en interparlamentarisk forsamling, som de kaller det. Strukturen er den samme som i Nordisk Råd. Jeg deltok på stiftelsesmøtet i Tallinn siste fredag, og hilser dette baltiske råd velkommen til samarbeid. Det vil nå bli opprettet en egen arbeidsgruppe med tre medlemmer fra Nordisk Råd og tre medlemmer fra Den Baltiske Forsamling. Denne arbeidsgruppen skal utforme samarbeidsmønsteret mellom de to regioner.

Det nordiske samarbeidet står foran en viktig skillevei — kanskje en skjebnetime. Den dynamiske utviklingen i Europa stiller Nordisk Råd overfor helt nye utfordringer. Som konservative ønsker vi å spille en pådrivende rolle i den videre utvikling av dette nordiske samarbeidet. Vi ønsker å være offensive. Vi

tror den eneste måte å løse problemer på, er å gå løs på dem! Utfordringer gir muligheter. Vi ønsker å møte disse utfordringene med dristighet og med nytenkning.

Skal det nordiske samarbeidet ha noen fremtid, må det tuftes på felles interesser — på felles mål. Felles historie, språk og kultur er ikke nok i seg selv. Vi vet alle at EF har vitalisert det nordiske samarbeidet. Vi må erkjenne at EF skaper hva de nordiske land aldri greide å bli enige om seg imellom. EF setter dagsorden. Den påvirker oss direkte. Vi har en markert felles interesse i forhold til Europa, og vi tjener denne interesse best ved å opptre i fellesskap.

Det er ikke uten selvironi når Presidiet slår fast: "Det verbale ambisjonsnivå for nordisk samarbeid har alltid vært høyt". Men viljen og evnen har ikke alltid vært like stor. Nordens aktive rolle i Europa krever nye innsatser. Den konservative gruppen vil gjerne understreke at alternativet til det er nordisk marginalisering og forvitring.

I oktober fikk EF og EFTA sluttført forhandlingene om EØS. Det var meget gledelig! Gjennom EØS har de fire nordlige land i Norden fått en langt nærmere tilknytning til EF enn det vi har i dag. Dermed har også våre felles interesser blitt ytterligere styrket — noe som er og blir det viktigste premiss for det fremtidige samarbeidet. Fra konservativt hold vil vi fremheve at de nordiske land klart tjener på å samarbeide innen EØS.

Like fullt er det åpenbart at disse felles interesser og muligheter ville bli enda sterkere om alle land valgte å bli medlem av EF. Det er egentlig en sterk understrekning av dette syn når Presidiet uttaler: "Et fortsatt nordisk samarbeid vil lettest kunne finne sted dersom alle de nordiske land skulle velge samme tilknytningsform til EF". Skal dette kunne skje, må enten Danmark trekke seg ut og Sverige trekke sin søknad tilbake — og hvor sannsynlig er det? — eller vi andre må ta et skritt videre! Det vil være den beste måten å skape ny dynamikk i det nordiske samarbeidet på. Med basis i felles verdier og kultur kan vi bruke Nordens samlede innflytelse i EF til å påvirke utviklingen av Europa. Vi kan være med å sette dagsorden for den europeiske debatt — vi kan påvirke EFs politiske kurs. En sterkere koordinering av nordiske synspunkter i andre fora slik som Europarådet og KSSE vil også kunne gi resultater. Vi kan påvirke Europa.

Norden er en del av Europa — ikke et alternativ! Vi konservative har hele tiden snakket om Norden i Europa, ikke Norden og Europa.

Det nordiske samarbeidets styrke vil være en funksjon av landenes forhold til EF. Dette må vi åpent innrømme og forholde oss til. Jeg har hele den konservative gruppen bak meg i støtten til statsministrenes forslag om å legge opp til en revisjon av Helsingforsavtalen i lys av de ulike lands forhold til EF. Nedsettelse av en arbeidsgruppe i denne sammenheng er fornuftig. Tidsplanen som er skissert av statsministrene, bærer på den ene side preg av en realistisk holdning til når landene vil avklare sitt forhold til EF. På den annen side er den urealistisk i forhold til de forventninger og muligheter som åpner seg etter EØS-avtalen. Jeg vil understreke behovet for at enkelte konklusjoner trekkes på sesjonen i Helsingfors. Ellers vil tiden løpe fra oss.

Jeg vil spesielt påpeke Presidiets ønske om et ministerråd for utenriks- og utenrikshandelsministrene. En rask gjennomførelse av dette vil være en utadvendt anerkjennelse av at også Nordisk Råd tar konsekvensen av at det skjer noe i Europa. Dette bør skje i Helsingfors.

Statsminister Harlem Brundtland hadde en artikkel i Aftenposten 2. november. Der står det: De motforestillinger som tidligere har vært reist mot en bedre organisert drøftelse av utenrikspolitiske saker i nordisk sammenheng, får stadig mindre gyldighet. Jeg tror det er en viktig markering at vi tar et konkret skritt videre på Helsingfors-sesjonen.

Det ligger gode, offensive forslag i Presidiets diskusjonsunderlag til det nordiske samarbeidet etter 1992. Jeg vil fra konservativ side særlig understreke:

- Utbyggingen av den nordiske dimensjon i Europapolitikken.
- Opprettelse av et Europautvalg.
- Styrking av samarbeidet på regjeringsplan — særlig mellom de ulike lands statsministre. Jeg vil ikke et øyeblikk nøle med å si at dette er noe av det viktigste som kan skje for å løfte det nordiske samarbeidet opp på et realistisk og effektivt plan.
- Økt beslutningskompetanse for Ministerrådet og for Rådet. Utenrikspolitikk blir en del av det nordiske samarbeidet.
- Effektivisering av Nordisk Råds byråkrati gjennom samordning og samlokalisering av en del funksjoner.

Disse og andre komponenter utgjør et maskineri som vil muliggjøre utvidet samarbeid i Norden. Presidiets diskusjonsgrunnlag gir retningen for samarbeidet fremover. Men vi må være klar over at et maskineri ikke fungerer uten drivstoff. Dette drivstoffet er de felles interesser. Annet drivstoff finnes dessverre ikke. Men jeg ser en lang periode fremover hvor de felles interesser av å opptre i fellesskap overfor Europa, finnes til i overmål. Derfor føler jeg meg ganske trygg på en god fremgang for det nordiske samarbeidet.

Nyby (socialdemokratiska gruppens talesman): Hr president! Få klyschor är till den grad utslitna som kravet på att nordiskt samarbete måste få en, som det heter, "högre ambitionsnivå". Ibland tycker jag snarast att vi parlamentariker har en alldeles för hög ambitionsnivå och tror att vi kan förbättra hela världen med ett medlemsförslag som sänds ut på utlåtande runt Norden. Ingen organisation kan hantera allt från ozonlager till amalgamfyllningar. Därför måste vi inom Nordiska rådet bestämma oss för vad vi skall syssla med och göra det ordentligt.

Från den socialdemokratiska gruppens sida vill vi speciellt lyfta fram följande frågor: miljöpolitik, energisamarbete, samarbete inom sysselsättningen, jämställdhetsfrågor, studentutbyte/forskning, standardisering, mediautbyte, infrastruktur och allmänt samarbete på det sociala området.

Det är helt naturligt att nordiskt samarbete måste utsättas för en kritisk granskning i en värld som så totalt förändrats i grunden under senare år. Nordiskt samarbete kommer alltid att finnas, inom fackföreningsrörelsen, frivilligorganisationerna, osv. Nu är frågan närmast vilken parlamentens och regeringarnas roll skall vara i samarbetet.

Under senare tid har många ställt sin tillit till statsministrarna. Det är alldeles utmärkt att statsministrarna är beredda att åta sig en centralare roll i nordiskt samarbete. Det har inte minst ett symbolvärde. Men jag tror också att vi måste akta oss för att skruva upp förväntningarna alltför mycket.

Några statsministrar i Norden har rent av hunnit säga att det nordiska samarbetet kunde läggas att vila till dess att Sverige och kanske något annat

land börjar förhandla om medlemskap i EG. Det är en alldeles barock tanke.

Tvärtom måste tiden fram till förhandlingarna användas effektivt för att beskriva strukturen i Norden och det nordiska samarbetet efter 1992. Väntar vi på att flera länder skall bli EG-medlemmar kan det hända att intresset för det nordiska har svalnat betänkligt. Vi har en gemensam grund att stå på, eftersom alla nordiska länder uppenbarligen går med i EES.

Den konferens som statsministrarna nu påannonserat bör därför sammankallas snarast möjligt och bli en beslutskonferens. Utredningsarbetet är utfört, nu behövs beslut.

Medan den europeiska integrationsprocessen utgår från ekonomin, utgår det nordiska samarbetet från den enskilda människans vardag, det är den stora skillnaden. De nordiska länderna har en stark språklig, kulturell och historisk gemenskap. De har också en långt gående värdegemenskap. Det gäller Nordens starka parlamentariska-demokratiska tradition, det gäller miljöfrågor och det gäller den nordiska välfärdsmodellen som tydligast tar sig uttryck i arbetet för full sysselsättning.

Med det här som utgångspunkt måste vi nu slå fast en nordisk traktat, där det nordiska samarbetets övergripande mål slås fast. Detta avtal, denna traktat, måste godkännas innan ytterligare något nordiskt land blir medlem i EG och tas in i avtalet på samma sätt som Beneluxländernas samarbete är en del av deras EG-avtal. Vi har alltså inte lång tid på oss, och den tiden kommer att bli helt avgörande för det framtida nordiska samarbetet. Det är nu som Norden måste definiera sig som en europeisk region, och den skall göra det själv.

Den riktiga marschordningen är alltså att utgå från substans och därefter diskutera vilken organisation som behövs, inte tvärtom, som vi ibland har en tendens att göra. Frågor som i det sammanhanget inte längre kan vara tabubelagda är utrikespolitiken och säkerhetspolitiken. De står inte i strid med Helsingforsavtalet, och därför kan de behandlas redan nu. Huruvida utrikesministrarna bör grunda ett eget ministerråd är snarast en smaksak. Huvudsaken är att de upprätthåller täta och regelbundna kontakter.

Hr president! Det har under senare tid varit fascinerande att iaktta hur nordiska politiker villigt och glatt avstått från makt till Bryssel, en villighet som inte alltid varit över hövan på den nordiska arenan.

Ett exempel på det här är miljömärkningen som vi i rådet godkände med buller och bång. Det konkreta resultatet av den rekommendationen är pinsamt blygsamt: miljömärkning av kedjeolja till motorsågar och kanske snart två produkter till. Inom EES är man dock i full färd med att utarbeta ett s. k. pipeline-direktiv om miljömärkning, även om den processen också är smärtsam.

Fortfarande finns det rent löjeväckande hinder för nordbors fria rörlighet i Norden. Från socialdemokratisk sida har vi därför tagit initiativ till en inventering av och ett undanröjande av hindren. Varför får inte en svensk ta med sig en påse potatis till Norge?

TV-utbytet är en av de mest sammanlänkade kulturella faktorerna i Norden. Tyvärr har samarbetet inom Nordvisionen säckat ihop nästan helt och hållet. Det beror på de upphovsrättsliga kostnaderna som gör det upp till fem gånger dyrare att repressända ett nordiskt program än ett program som producerats utanför Norden.

Det saknas alltså inte arbetsuppgifter för den som tror på nödvändigheten av nordiskt samarbete.

Hr. president! Eftersom samarbetet kring Östersjön hela tiden får större aktualitet, förväntar sig den socialdemokratiska gruppen att ministerrådet snart lägger fram sin modell för hur samarbetet bör organiseras. Modellen bör bygga på minsta möjliga byråkrati och vara resultatinkriktad.

Statsminister **Gro Harlem Brundtland**: Hr. president! Med EØS-avtalen blir samtliga nordiske land, enten de er EF-medlemmer eller ikke, med i det bredere europeiske samarbeidet. Det er en viktig begivenhet som trekker opp perspektiver for det som i dag står på vår felles dagsorden: "Norden etter 1992".

EØS-avtalen er en milepæl ikke bare for det europeiske samarbeidet, men også for Norden. Avtalen er i seg selv det største enkeltbidrag til nordisk integrasjon på svært mange år. Mange av de visjoner som lå nedfelt i NORD-ØK-initiativet, blir nå virkeliggort. Avtalen gir for første gang alle de nordiske land en felles europeisk ramme for sitt nordiske samarbeid. Det åpner for nye muligheter som vi må dra nytte av. Vi skal ha klart for oss at Norden ikke er et alternativ til Europa, men en del av Europa. Det er det som er det spennende og utfordrende utgangspunktet vi står overfor når vi diskuterer hvordan vi nå best videreutvikler vårt nordiske samarbeid.

De senere årenes debatter her i Nordisk Råd har understreket at det nordiske samarbeidet er kommet til en korsvei. Vi har ikke greid å tilpasse våre nordiske arbeidsformer til nye politiske og økonomiske utfordringer. Dette er tatt opp, påvist og diskutert i en rekke innlegg og rapporter. Vi trenger ingen flere analyser om hva som ikke virker. Det vi trenger nå, er en felles politisk plattform og en felles politisk visjon om hvordan vårt samarbeid kan utvikles videre.

I en nybrottsstid kreves det politisk engasjement fra det høyeste nivå dersom vi skal finne fram til nye og bedre arbeidsformer. Det er vanskelig å se hvordan vi kan styrke det nordiske samarbeid dersom vi ikke får til noe langt mer på regjeringssiden. Gjennom de senere årene har vi opplevd et stadig større gap mellom de mange forslag som fremmes i Nordisk Råd, og den oppfølging disse forslagene gis i praktisk politikk.

Vi ser den samme tendensen i de mange forslagene som er fremmet til denne ekstrasesjonen. Hver for seg har de interessante perspektiver, men fordi de ikke i utgangspunktet har en klarere politisk forankring, reduseres også muligheten for oppfølging i praksis. Selve avstanden mellom alle ønskene og den virkelige oppfølging er i seg selv et troverdighetsproblem. Det kan vi bare løse ved å gjøre samarbeidet mer handlingsrettet, og det betyr igjen at regjeringene klare må ta sin del av ansvaret.

I årene som kommer, vil det kreves håndfaste politiske vedtak på en rekke områder dersom vi skal dra nytte av det nordiske fellesskapets virkelige potensial. Skal vi lykkes på de områdene Presidiet tar opp i forbindelse med denne ekstrasesjonen, vil det kreves politisk vilje til klar nordisk prioritering i samtlige hovedsteder. Da må også mye av ansvaret for hvordan vi skal velge å prioritere, plasseres sentralt hos regjeringen. Ja, statsministrene må faktisk selv sette dagsorden og være pådrivere.

På denne bakgrunn var erklæringen fra gårdagens møte mellom statsministrene viktig. Statsministrene vil selv stå for en avklaring av hvordan det nordiske samarbeidet kan utvikles innenfor en europeisk ramme. Det er første gang at alle de nordiske statsministre engasjerer seg på denne måten. Det skal ikke handle om et detaljert og omstendelig skriftlig arbeid. Vår ambisjon er i fellesskap å arbeide fram politiske retningslinjer og prioriteringer. Utfordringen blir å få til en påkrevet fornyelse av samarbeidet innenfor den nye europeiske rammen som EØS-avtalen har gitt — og med de perspektiver eventuelle nye nordiske EF-medlemskap åpner.

De mange utfordringene vi møter fra et Europa i forandring, gjør det naturlig med hyppigere politiske konsultasjoner mellom de nordiske regjeringene. Mer regelmessige møter mellom de nordiske utenriksministrene gir hvert land et bredere grunnlag for å ta stilling til internasjonale spørsmål. Mer forberedte statsministermøter bidrar i den samme retning. Møtet i går gav oss bl. a. anledning til å drøfte den meget alvorlige situasjonen i Jugoslavia. Dagens felles nordiske appell til de stridende parter gir et viktig bidrag til de europeiske og internasjonale reaksjonene på den meget alvorlige situasjonen på Balkan.

Den maktbruk som nå anvendes, representerer grove brudd på helt grunnleggende internasjonale prinsipper og spilleregler. Den krigføring som Serbia gjennomfører, utgjør et meget alvorlig angrep på den europeiske sikkerhetsorden og må på det sterkeste fordømmes.

EØS-avtalen er nå ferdig forhandlet. Ennå vil det gå flere år før nye nordiske land vil være medlemmer i EF. Det ville være å gi fra oss historiske muligheter dersom vi i mellomtiden skulle stille Norden i bero. Vi får ikke mer Europa ved å velge mindre Norden, tvert om. Statsministrenes initiativ sender et signal om at vi allerede nå har en felles europeisk plattform for å tenke nytt om det nordiske samarbeidet. Den tidsplanen vi har trukket opp, er nødvendig for at vi skal ha vårt samarbeid tilpasset de nye utfordringer og muligheter som vi står overfor fra 1. januar 1993.

Vi bygger vårt nordiske samarbeid på et unikt fellesskap som vi alle har glede av å utvikle og dra nytte av. Da trenger vi fornyelse i pakt med en ny tid. Det er et bidrag til denne fornyelsen statsministrene ønsker å gi, slik at 1992 kan bety starten på en ny historisk fase for det nordiske samarbeidet.

Haarde: Hr. president, ærede forsamling! Det nærmer seg å være en klisjé å hevde at det nordiske samarbeid befinner seg ved en korsvei. Ikke desto mindre forholder det seg nettopp slik. Bak oss har vi fire decenniers intimt og godt samarbeid, som har gitt store resultater på mange områder. Foran ligger usikre tider, som blant annet viser seg i at det ikke er sannsynlig at alle nordiske stater velger samme vei, når det gjelder Det europeiske fellesskap. Og så har de enorme endringer i vårt naboskap fremkastet nye spørsmål om hvordan de nordiske land best kan samordne sine krefter overfor omverdenen.

I de år som vårt samarbeid har utviklet seg, er det samtidig blitt en veldig økning i annen internasjonal kooperasjon. Unge mennesker er nå mer internasjonalisert enn før. Ungdommen i Norden betrakter nordisk samarbeid som en selvfølgelig sak. Det anses for selvsagt å kunne studere eller arbeide i et av de andre nordiske land eller å reise med sjakk-klubben eller idrettslaget til et nordisk stevne. Denne instilling alene viser hvor stort resultat nordisk samar-

beid i realiteten har gitt når det gjelder å bringe folkene nærmere hverandre.

Men nettopp fordi det er oppnådd så mye, er det kanskje unødvendig for oss å fokusere så mye som før på Nordens innbyrdes anliggender. Vårt samkvem har fast fot på grunnlag av felles kulturarv, historie og språklig slektskap. Disse kontakter må naturligvis fortsatt dyrkes godt likesom hittil, ikke minst på det kulturelle, forskningsmessige, sosiale og miljømessige område.

Nordisk samordning på området handel og næringsliv blir derimot forhåpentlig snart basert på et langt bredere samarbeid mellom flere stater i det felles europeiske økonomiske samarbeidsområdet, som jeg håper alle de nordiske land blir deltakere i. På de omfattende avtaleområdene blir det ikke behov for spesielle nordiske ordninger, men snarere felles tilpasning og koordinering. Heri ligger store utfordringer for vår organisasjon.

Litt forenklet er situasjonen følgende etter min oppfatning: 1) Vårt tradisjonelle samarbeid er velfundert, og må stå vakt om. Disse sakene er og skal forbli i god orden. Likevel er det naturlig å ta enkelte prosjekter regelmessig opp til revisjon på finansielle og faglige premisser. 2) De nordiske land vil innenfor EØS løse de saker som oppstår dem imellom, og som angår avtaleområdet. Det blir på den annen side ikke gjort på fellesnordisk basis alene, men sammen med andre samarbeidende nasjoner. 3) Som en følge av dette må vi rette Nordens felles krefter mer utad enn hittil har vært tilfelle. Vi må forene kreftene utover de nordiske landegrenser og gjøre bruk av landenes felles styrke, ikke minst i det europeiske samarbeid, men også i andre internasjonale fora, og selvfølgelig overfor de baltiske statene og andre grannfolk.

Dette innebærer at utenriksspørsmål må diskuteres på mer omfattende grunnlag enn hittil både i Rådet og Ministerrådet. Dette vil ikke medføre noen mindre selvstendighet i utenrikspolitiske saker for de enkelte land. Utenriksministrene må bli deltakere i Ministerrådet, og det er nok riktig å gi dem eller statsministrene hovedansvaret for nordiske spørsmål. I de saker hvor statene ikke går samme vei, er det nordiske forum ikke mindre viktig for samråd og koordinering. Og der bare én stat er delaktig i en sak, er nordisk samråd og støtte som oftest en meget god ryggdekning. Dette vet islenningene fra tiden som er gått.

Hr. president! Folket i landene våre har hatt stor vinning av det nordiske samarbeid, og vi skal fremdeles søke å forbedre det. Men vi må tilpasse det de endrede forhold. Det kritiseres i våre land at det nordiske samarbeid koster for mye og har stagnert de siste årene. Samarbeidet kan selvsagt koste mindre enn det nå gjør, og vi må søke å finne muligheter til å effektivisere det. Kanskje det kan spares ved en samlokalisering av de to sekretariater. Jeg stiller meg positiv til den tanken. Jeg mener også det er naturlig at rådet fastsetter fordelingen i det nordiske budsjett innenfor en ramme som Ministerrådet bestemmer. Flertallsavgjørelser i Ministerrådet er derimot ikke aktuelle etter min mening.

Men hovedsaken er at de som bærer utgiftene, borgerne i våre land, kan være sikker på at midlene blir brukt slik at de fører landenes innbyggere fremover i det fullstendig endrede samfunn av nasjoner, der mer eller mindre alle grenser i vår verdensdel er i ferd med å forsvinne.

Å kombinere dette med den nye virkelighet jeg har beskrevet, er den utfordring vi står framfor. Det ventes i våre land at vi går i gang med arbeidet på disse sakene hurtig, men saklig.

Statsminister **Aho**: Hr president! Denna Nordiska rådets 4:e extra session sammanfaller i tiden med en historisk vändpunkt i Europa. Integrationen i väst och omvälvningarna i öst ställer människorna i Europa inför en helt ny situation. Knappast någon förblir oberörd av den. Risken för en ny tudelning av vår världsdel ökar samtidigt. En ekonomisk och ekologisk klyfta får inte ersätta den tidigare ideologiska och militära tudelningen. De nordiska länderna måste bära sitt ansvar för att avvärja denna fara. Nordens ansvar gäller speciellt för våra närområden Baltikum, Ryssland och Östersjöregionen.

Även inför detta nordiska forum vill jag uttrycka Finlands tillfredsställelse över att EES-förhandlingarna har lyckats. Ur nordisk synpunkt är det speciellt välkommet, att EES-avtalet innehåller en bestämmelse om nordiskt regionalt samarbete. Tack vare EES-avtalet ingår alla de nordiska staterna nu i samma ekonomiska område. Avtalet ställer visserligen krav på vår anpassningsförmåga. Men det öppnar också unika perspektiv för dem som kan utnyttja de nya möjligheterna. Resurser bör då frigöras för nya uppgifter också i det nordiska samarbetet.

När vi denna gång håller sessionen här i det gästfria Mariehamn kan vi glädja oss även för Ålands del över att vi lyckats förhandla fram bestämmelser om tryggande av ålänningarnas särställning beträffande fast egendom och näringsidkande.

På 1980-talet försökte man finna ny substans för det nordiska samarbetet genom att använda nationella resurser på basis av en nordisk prioritering. På 1990-talet blir huvuduppgiften däremot att driva våra gemensamma nordiska intressen i ett bredare europeiskt sammanhang. Möjligheter att förnya vårt nordiska samarbete öppnar sig då. Vi bör aktivt försöka påverka den politiska, ekonomiska och ekologiska utvecklingen i Europa. Utgångspunkten skall vara de nordiska medborgarnas intressen och behov.

Hr president! Mot denna bakgrund gav Nordens statsministrar igår en stark politisk signal. Vi vill skapa drivkraft för nordisk politisk samverkan i ett läge där den europeiska ekonomiska sfären förverkligas och där alla eller flera av de nordiska länderna blivit medlemmar i EG. Denna nyvärdering av det framtida nordiska samarbetet inleds av en grupp som består av statsministrarnas representanter. Gruppen kommer att ge sina synpunkter så att statsministrarna kan företa en första bedömning vid vårt möte i mars nästa år i Helsingfors.

Vår avsikt är att genomföra en grundläggande reform av det nordiska samarbetet i sin helhet. Detta kan även innebära en revision av Helsingforsavtalet. Statsministrarnas kraftiga politiska stöd för det nordiska samarbetet ersätter inte det nyttiga evalueringsarbete som Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet utför. Dessa utredningar utgår parallellt med vårt arbete.

I dagens förändrade läge får de utrikespolitiska frågorna allt större vikt inom det nordiska samarbetet. I fortsättningen bör vi även här i nordiska fora ha beredskap att behandla internationella frågor som har direkt anknytning till Norden. Att dra gränsen mellan nationella, nordiska och europeiska ärenden kommer i framtiden att bli allt svårare — det är som att dra ett streck i vattnet.

Exempel på detta är vårt statsministermöte i går, där vi behandlade stödåtgärder för de baltiska staterna. Ett annat slags ärende är den aktuella krisen i Jugoslavien. Statsministrarna fördömde i går bruket av våld och gav sitt fulla stöd åt EG:s och FN:s ansträngningar att få till stånd en fredlig lösning.

Hr president! Ett grundelement i Finlands politiska identitet är att vi hör till Norden. Det är en fast utgångspunkt för Finlands politik även i föränderliga lägen. Den nordiska gemenskapen är ett bestående arv som bygger på vår geografiska, kulturella och samhällseliga samhörighet. Det är något vi kan bygga vår framtid på. Det nordiska samarbetet bör gestaltas på en solid stöttepelare, inte bara för det nordiska huset, utan även för den större europeiska byggnaden.

Anneli Jäätteenmäki (mittengruppens talesman): Hr president! För Nordens del innebär de senaste strukturomvälvingarna att vi idag lever i ett Europa där den politiska omgivningen genomgått förändringar som å ena sidan fört de nordiska länderna närmare varandra men som samtidigt kan leda till en ofrivillig splittring.

I likhet med övriga grupperingar har vi också inom Mittengruppen dryftat dagens rubrik bl. a. under ett seminarium här i Mariehamn senaste söndag.

Det har under de senaste åren skrivits och utretts en hel del kring dagens tema och mycket av vad vi parlamentariker idag säger kommer otvivelaktigt att vara upprepningar av vad forskare, politiker och övriga nordiska tyckare sagt.

Jag vill därför begränsa mig till några frågor som vi inom Mittengruppen anser bör beaktas i förberedelserna inför sessionen i vår.

För vår del vill jag konstatera att utgångspunkterna i presidiets dokument om det nordiska samarbetet efter 1992 är bra, och jag vill fästa speciell uppmärksamhet vid den första punkten under rubriken Centrala mål, som talar om ett medborgarnas Norden och behovet av en samordning av de nordiska ländernas och människornas intressen i förhållande till Europa.

I den allmänna Europadiskussionen är det viktigt att minnas att utgångspunkterna för den Europeiska gemenskapen och Nordiska rådet väsentligen skiljer sig, då det nordiska samarbetet har sin upprinnelse i försöket att tillvarata medborgarnas intressen. Det är därför med glädje vi noterat att statsministrarna i sitt förslag till en effektivisering av det nordiska arbetet utgår från de medborgerliga intressena.

Statsministrarnas planer på att höja den politiska ambitionsnivån är värt allt understöd om det också leder till en förstärkning av parlamentarikernas möjligheter till inflytande. Som parlamentariker måste jag emellertid konstatera att det är beklagligt att vi inte själva klarade av att höja den politiska ambitionsnivån. Vi måste nu gå till oss själva och se till att vi finner nya visioner i det nordiska samarbetet.

Hr president! Vi har nyligen slutfört förhandlingarna om den europeiska ekonomiska sfären, EES. Avtalet utgör en bra utgångspunkt för det nordiska deltagandet i det europeiska samarbetet. Ett samarbete som naturligtvis också kommer att ha en nordisk dimension.

Personligen ser jag det som, medveten om att alla inte tycker detsamma, att den nordiska dimensionen skulle få en ny och viktig uppgift om ett enat Norden kunde uppträda och påverka den politiska utvecklingen inom EG.

Även om inte alla de nordiska länderna ingår i EG finns det ett klart behov av en parlamentarisk koordinering av politiken, en koordinering i vilken också

icke EG-medlemmar bör kunna få göra sin röst hörd. Den här koordineringen kunde mycket väl genomföras inom ramen för Nordiska rådet på ett eller annat sätt. Förslag har bl. a. framkastats om bildandet av ett speciellt EG-organ. Jag vill dock inte nu närmare gå in på detaljer utan vill endast betona behovet av en koordinerad EG-politik. Hur arbetet slutligen skall göras måste slås fast i samband med övriga omställningar inom rådet.

Hr president! En aktuell fråga är samarbetet kring Östersjön, ett samarbete i vilket delar av Norden skulle delta. För Mittengruppens del vill jag konstatera att vi ser positivt på de idéer som framkastats om Östersjösamarbetet. Det finns mycket som kan och bör göras, inte minst vad gäller miljön.

Idag finns det inte något klart förslag till hur samarbetet rent organisatoriskt skulle byggas upp. Jag hoppas dock att vi inte skall skapa nya organisationsmastodoner utan att samarbetet skall kunna genomföras inom redan nu befintliga institutioner och organ.

Då jag nämner Östersjösamarbetet vill jag samtidigt ta tillfället i akt och konstatera att det också finns andra, regionalt avgränsade områden där gemensamma större satsningar bör göras. Jag tror att det kunde vara ändamålsenligt att i nordisk regi ta det arktiska området som ett speciellt tyngdpunktsområde.

Mycket talar idag för att institutionella rationaliseringar måste genomföras inom det nordiska samarbetet. Vi måste snabbare kunna gå från ord till handling, för att undvika att ärenden blir så gamla att de blir inaktuella innan det fattas beslut om dem.

Då en omorganisering av arbetet igångsätts får inga alternativ uteslutas. Idéer som exempelvis införandet av majoritetsbeslut, en sammanslagning av sekretariaten eller en omfördelning av resurserna inom de nationella sekretariaten till förmån för ett allnordiskt presidiesekretariat får därför inte i detta skede tillbakavisas. Alla möjligheter måste fördomsfritt prövas.

Men tiden är knapp och då vi redan har en hel rad med utredningar och betänkanden att falla tillbaka på, återstår för oss endast att agera.

Hagen (liberalistiska gruppens talesman): Hr. president! Fremtiden til det nordiske samarbeid må ta som utgangspunkt den store omveltningen som har skjedd i Europa etter inngåelsen av EØS-avtalen, søknad fra Sverige om medlemskap og forventet søknad fra Finland om medlemskap i EF. En diskusjon om det det nordiske samarbeid og Nordisk Råds fremtid uten at vi tar utgangspunkt i EØS/EF-samarbeidet, vil være meningsløs og lite fruktbar. Alle de oppgaver og forhåpninger som man har hatt til samarbeidet i Nordisk Råd, vil finne sin løsning i fremtiden innenfor EØS/EF, og derfor vil jeg hevde at også det nordiske samarbeidet må finne sin form, sin rolle og stilling innenfor et EØS/EF-perspektiv.

Når EØS-avtalen trer i kraft 1. januar 1993, vil det nåværende samarbeid i Nordisk Råd måtte erstattes av et samarbeidssystem for de nordiske land i et EØS/EF-perspektiv. Vi er glad for i Liberalistisk gruppe at statsministeruttalelsen der er langt klarere enn den som er kommet fra Presidiet. For å ta den sentrale målsettingen til Presidiet, slik vi mente den burde lyde, vil jeg få lov til å si følgende, som et slags sitat:

“Det nordiske samarbeidet skal ivareta de nordiske lands behov for samordning av sine interesser i forhold til Europa.”

Jeg har tatt bort den andre delen av Presidiets sentrale målsetting.

Vi i Liberalistisk gruppe mener også at det er tid for å vise dristighet og nytenkning i Nordisk Råd og i det nordiske samarbeidet. Vi må gjøre noe radikalt for å revitalisere dette samarbeidet hvis det skal ha en fremtid. Derfor vil vi foreslå at nåværende Nordisk Råd omdannes radikalt ved at alle institusjoner avvikles eller overføres til medlemslandene pr. 1. januar 1993, og at Nordisk Råds rolle må ta utgangspunkt i at det skal være et koordinerende samarbeidssystem for de nordiske land i EØS/EF. For å understreke ytterligere at det er det europeiske perspektiv de nordiske land samarbeider i, vil vi foreslå at sekretariatet legges til Brussel, og at møtene holdes vekselvis i Brussel/Strasbourg og i Norden. Hvis utgangspunktet for det nordiske samarbeidet er det europeiske, må man gjøre en del drastiske ting — hvis man da mener at det skal være slik, og det gjør vi.

Vi konstaterer at veien til det nordiske samarbeid nå går gjennom Europa. Alle de sakene som man forgjeves før har forsøkt å finne løsninger på i Nordisk Råd, finner løsningen gjennom EØS/EF-samarbeidet. Jeg er helt enig med Presidiets leder, Anker Jørgensen, som uttalte i sitt innlegg at det har vært manglende politisk vilje i Norden til å gjøre drastiske ting. Den politiske vilje er til stede nå mer og mer for å gjøre det gjennom det europeiske samarbeidet.

Jeg vil også få lov til å understreke at selv om flere av de nordiske land blir med i EF, tror jeg at EFTA vil bestå. Det vil være sannsynlig at flere andre land kommer til EF kanskje gjennom EFTA, gjennom EØS-samarbeidet. Det gjelder bl. a. de baltiske land og de tidligere østeuropeiske land. EØS kan være et venterom for fullt medlemskap, og da kan man også se på Nordisk Råd i den samme sammenheng. Det er derfor vi synes det er skuffende at ikke flere av gruppene har sluttet seg til vårt forslag A 963/j, om å undersøke gjennom det arbeid som nå skal gjøres for revisjon av Helsingfors-avtalen hvordan man kunne skape det juridiske grunnlag for også å kunne oppta nye medlemmer i Nordisk Råd, slik at vi i hvert fall hadde det undersøkt når det gjaldt forholdet til de baltiske land.

Jeg er enig med dem som har sagt at Nordisk Råd og det nordiske samarbeid nå står ved en alvorlig korsvei. Vi kan ikke lenger gjøre det man har gjort tidligere, bare snakke, snakke og snakke og åpenbart se den manglende politiske vilje til handling. Enten får man nå avvikle Nordisk Råd og være ærlig og si at vi egentlig ikke får til noe som forsvarer det enormt digre apparat som skattebetalerne får regningen for, eller så får man omdanne det nordiske samarbeidet og Nordisk Råd til et koordinerende samarbeidssystem for de nordiske lands felles innsats i det nye Europa.

Statsminister **Schlüter**: Hr. præsident! Europa er i opbrud, og jeg tror ikke, at nogen af os helt kan overskue rækkevidden af det, der sker i Europa i disse år: Kommunismens totale sammenbrud, Tysklands forening, Warszawapagten opløsning, demokratiets og markedsøkonomiens sejrsgang, men også nationalismens og mindretallenes renæssance side om side med voksende europæisk integration og bestræbelserne på at forny Europas identitet og rolle i verden. Alt dette vil få afgørende betydning for de nordiske landes samarbejde indbyrdes og med andre lande. Samarbejdsgeografien bliver en anden.

For os i Norden er der nu to tendenser, vi må tage bestik af. Det ene er det

kommunistiske systems sammenbrud. Det ændrer også det nordiske samarbejdes forudsætninger fundamentalt. Jeg nævner blot som eksempler vore nye forbindelser med Baltikum og de ændrede betingelser for det udenrigspolitiske samarbejde. Den anden tendens er naturligtvis den vesteuropæiske samarbejdsproces, som er på vej til at fremtvinge et mere intensivt nordisk samarbejde, end vi faktisk selv har klareret at stille på benene.

Derfor er én ting helt sikker. Det nordiske samarbejde bliver ikke det samme igen, hverken i form, indhold eller målsætninger, og det bliver ikke længere begrænset til de nordiske landes egen interne dagsorden. Forsøget på at fastholde det uændret eller blot intensivere det i sin nuværende form ville blot føre til stagnation.

Det svære i den nuværende situation er, at vi ikke rigtig ved, hvilke kendsgerninger der om få år vil være det nye grundlag for det nordiske samarbejde. De nordiske lande har endnu ikke alle gjort deres stilling op til det europæiske samarbejde, og selve det europæiske samarbejde gennemgår en revision netop nu, som ikke er afklaret. Derfor skal vi nok være forsigtige med konklusionerne, så længe vi ikke kender præmisserne.

Det betyder ikke, at vi skal holde os passivt afventende, for der er visse konturer for det fremtidige nordiske samarbejde, som allerede nu tegner sig klart, og jeg vil nævne 4 aspekter:

Først og fremmest vil det nordiske samarbejde blive kolossalt styrket, hvis de øvrige nordiske lande optages i EF. De lande, som ikke endnu har taget stilling til spørgsmålet om medlemskab af EF, skal naturligvis ikke føle sig presset af os, det er deres egen beslutning og deres eget ansvar; men EF-medlemskab kan være en forudsætning for et dybtgående nordisk samarbejde og ikke et alternativ til det. Jeg tror i og for sig, at Norden er for lille til selvstændige løsninger på mange områder. Hvis det nordiske samarbejde ikke kommer til at omfatte de sager, der besluttet i de store europæiske organisationer, vil det tynde ud i vores egen dagsorden. Omvendt er jeg ikke i tvivl om, at vi har mange fælles nordiske holdninger, der vil kunne få øget vægt, hvis de kommer samlet til udtryk dér, hvor beslutningerne tages.

For det andet har jeg lyst til på baggrund af hele diskussionen om de baltiske landes forhold til Norden at sige: De baltiske lande hører ikke hjemme som egentlige medlemmer af Nordisk Råd. Dertil er det nordiske fællesskab, der bygger på sproglige, kulturelle og andre traditioner, for specielt. Derimod har Norden en soleklar opgave i at omsætte vores sympati og vor fælles interesse for Baltikum i et konkret samarbejde. Vi er de nærmeste. Vi støttede dem, da det brændte på, og vi har nok også de bedste forudsætninger for at hjælpe dem med at omstille sig til demokrati og markedsøkonomi.

For det tredje må de nordiske lande engagere sig i et helt anderledes intensivt samarbejde mellem alle Østersølandene, end hvad der hidtil har været muligt. Østersøen er ikke længere et grænseområde mellem Øst og Vest, men en kontaktflade. Nu har vi chancen for at løse miljøproblemerne og for at gøre området til et dynamisk økonomisk og kulturelt vækstområde. Jeg tror, at Østersø-samarbejdet vil påvirke det nordiske samarbejde stærkt, selv om nogle af de nordiske lande har en mere perifer tilknytning til Østersøen. Det er et spørgsmål, om der er plads til eller brug for endnu en international paraplyorganisation i området, men jeg tror, at et Østersøråd udmærket kan etableres

som et praktisk — men altså ikke nødvendigvis formelt, institutionaliseret — samarbejde mellem dem, der skal tage del.

For det fjerde skal vi lære ikke at sætte lighedstegn mellem nordisk samarbejde og Nordisk Råd eller Nordisk Ministerråd. Hvis deres dagsorden tynder ud, vil det også være rimeligt at tynde ud i det apparat, vi gennem årene har stillet på benene.

Vi skal nu koncentrere os om det væsentlige og det realistiske. Fra at vende os indad mod os selv og vore egne nordiske løsninger, skal vi vende os udad mod omverdenen, og vi skal være kloge nok til at gøre det i fællesskab overalt, hvor det er muligt.

Min konklusion er, at der ikke er grund til at anstille sig defensivt på det nordiske samarbejdes vegne. Det skal ikke gøres til et museum. Det er ikke et krisetegn, at der er opbrud tværtimod det er faktisk forudsætningen for at komme videre.

Claes Andersson: Hr president! Kära vänner! Hittills inga överraskningar. Som vanligt föreslår Carl I. Hagen att Nordiska rådet skall läggas ned och att vi skall träffas då och då i Bryssel och Strasbourg.

Hur ska vi ha det?

EES-avtalet är nästan färdigt. För Finlands del fördes förhandlingarna på presidentens uppdrag, eftersom utrikespolitiken hos oss handhas av presidenten. Parlamentets roll har varit den förundrade betraktarens, dess möjlighet att påverka processen marginell. Många stampar redan av otålighet att snart, helst genast, få lämna in medlemsansökan till EG.

De som kräver snarast EG-medlemskap tecknar bilden av en ljus, dynamisk och lyckligare framtid. De EG-kritiska, till vilka vi inom vänsterpartierna räknar oss, frågar sig hur det skall gå med vår nordiska parlamentarism, hur vi ska kunna hålla kvar och utveckla den nordiska modellen, med kraven på jämlikhet, full sysselsättning i kombination med låg inflation och stabil tillväxt, hur vi ska lyckas finansiera den sociala tryggheten, hälsovård åt alla, utbildning åt envar nu, när den internationaliserade ekonomin och hårdnande konkurrensen tycks kräva sänkt inkomstskatteprogression och harmonisering av de indirekta skatterna.

Var den nordiska modellen bara en utopi, en omöjlig dröm om solidaritet som stupade på sin egen orimlighet?

Men, säger någon, varken EES eller EG ställer väl krav på nedskärningar av den sociala tryggheten eller på en försämrad miljöpolitik. Ni får själva bestämma och göra som ni vill bara det ni gör inte kan tolkas som handelshinder eller hinder för den fria konkurrensen. EG talar med mild stämma. Jordbruket? Javisst, det kan bli problem. Och regionpolitiken. Självbestämmanderätten då? Neutraliteten? Hur skall det solidariska samhället finansieras? It's up to you — det är upp till er. Pensionerna, studiestödet, barndagvården, äldreomsorgen, bastryggheten? Helt okej, bara det inte försvagar er konkurrenskraft gentemot länder där den sociala omsorgen är billigare.

Är den förresten inte lite överdriven, er omsorg om medborgaren? Människan behöver väl utmaningar, risker, inte dalt och förmynderi? Så här, ungefär, går diskussionen idag. Vi står inför ett vägval, som statsminister Carl Bildt sade igår. Just det. Vi måste veta vad vi vill, och för vem vi vill vad.

De här frågorna, det här vägvalet, måste vi diskutera med det största allvar. Och vägvalet måste bestämmas av vad vi vet och vad vi anar, av vårt sociala samvete och vår samhälls- och människosyn. För det kan väl inte vara så att vi redan har gett upp? Vi har väl inte redan gett upp vår dröm om det goda samhället där vi alla, i demokratisk ordning, fattar våra beslut med det allmänna bästa för ögonen? Vi har väl inte redan slängt ut barnet med badvattnet?

Danmark, EG-medlem sedan 1973, har idag 300 000 arbetslösa, lika många som Finland, där kraven på Europaanpassning, den hårda markens politik och markens bindning vid ECU:n verkar föra oss allt längre bort från det solidariska samhället, mot tvätredjedelssamhället, där de som inte lyckats hålla sig kvar i produktionen får klara sig bäst de gitter. Små offer på den utstakade vägen mot den nyliberalistiska drömmen. Survival of the fittest.

Hr. president! Den inre marknadens fyra friheter, den gränslösa konsumismens rike. Vad händer med de fattiga länderna mot vilka murarna reses högre än förut? När nettoöverföringen redan nu går i riktning från de fattiga länderna till de rika? Är det här de mobila, high-tech-beväpnade trupperna behövs som skall sättas in? För att permanentera den jämvikten? Borde inte vår uppgift i Europa och Norden vara att svänga på den dödliga trenden, att hjälpa utvecklingsländerna ur deras skuldfälla, att hjälpa dem att hjälpa sig själva? Borde vi inte på allvar gå in för att spara energi, konsumera mindre, för att de fattiga och upp över öronen skuldsatta länderna, våra leverantörer av billiga råvaror, skall ha en chans att förbättra sina villkor?

Jag kan nämna att Finland i sin Europaanpassning nästa år skär ner sitt utvecklingsbistånd med 27 %.

Än då Norden och Nordiska rådet? Behövs vi? Eller räcker det att vi nordbor träffas i Bryssels lobbykorridorer och kommer överens om hur vi ska samarbeta där uppe i Norden?

Vi i vänsterpartierna är nordistiskt inriktade. Vi tror att Norden och Nordiska rådet är viktiga, oumbärliga också i morgondagens Europa.

Vårt recept för Nordiska rådet går i korthet ut på följande:

— Koncentrera NR:s verksamhet på de stora viktiga frågorna: Östersjö- och Kalottsamarbetet, miljön och energin, de socialt eftersatta grupperna, de gemensamma utbildnings-, kultur- och mediefrågorna. Skär bort sådana frågor som lika bra, eller bättre, sköts av de nationella intresse-, medborgar- eller fackorganisationerna, i samarbete. Gör apparaten mindre, men mera resultat- och målinriktad. Gör färre saker, men driv dem tills de förverkligas.

— Ge NR större politisk tyngd, som statsministrarna ville i sin deklaration i går. Det var bra, men förstärk samtidigt parlamentariskernas makt och knyt verksamheten effektivare till de nationella parlamenten. Låt NR:s duktiga tjänstemän arbeta med enbart de viktiga frågorna, som verkligen förverkligas. Av NR:s beslut förverkligas idag bara en bråkdel. Det är synd om så rara årtor!

Hr president! Kära vänner! Vi inom de nordiska vänsterpartierna vill stärka Norden i ett Europa som känner sitt globala ansvar i morgondagens förhoppningsvis bättre och rättvisare värld.

Kultur- og undervisningsminister **Ólafur G. Einarsson**: Hr. præsident! Endnu en gang står vi ved en korsvej for det nordiske samarbejde. Den forestående EØS aftale gør, at det anses for nødvendigt at foretage en udredning for at

revidere det nordiske samarbejdes former og indhold. Samtidig med at jeg giver udtryk for håbet om, at udredningen fører til konstruktive reformforslag, håber jeg, at de vil blive gennemført. Det siger jeg, fordi gennem den 8-årige periode, jeg var rådsmedlem, er de blevet gennemført 3 omfattende udredninger.

Da jeg blev medlem af rådet i 1983, var Benkowkomiteens arbejde i sin slutfase. Komiteens forslag foranledigede en del ændringer, f. eks. blev antallet af præsidiets medlemmer da udvidet fra 5 til 10. Jeg tror næppe, at det var en fordel, men det blev begrundet med, at dette var nødvendigt for at opnå politisk balance.

Den internationale samarbejdskomité, Söderkomiteen, var den næste. Den fremlagde flere forslag vedrørende først og fremmest det internationale samarbejde. Komiteens omfattende udredningsarbejde foranledigede blot nogle få ændringer i arbejdsformerne. De øvrige forslag gennemførtes helt enkelt ikke, trods politiske beslutninger herom.

Nu sidste gang var det organisationskomiteen, som gennemgik rådets arbejdsformer og fremlagde forslag. Komiteen blev ledet af forhenværende minister og stortingsrepræsentant Bjarne Mørk Eidem. Kun en lille del af organisationskomiteens forslag til ændringer af Helsingforsaftalen fremlagdes på rådets session i København i foråret på grund af, at Nordisk Ministerråd vægrede sig ved at deltage i komiteens revisionsarbejde. Ministerrådet fremlagde derfor kun de forslag til ændringer i Helsingforsaftalen, som berørte rådets indre arbejde. Så vidt jeg kan se, har størstedelen af disse tre komiteers arbejde haft til formål at opnå politisk balance og forøge partigruppernes indflydelse, men partigrupperne er nu fem, og alligevel har ikke alle medlemmer fundet partigrupper, hvor de anser sig for at høre hjemme. Samtidig har man formindsket de nationale delegationers indflydelse. Jeg lægger derimod stor vægt på, at det er de demokratisk valgte parlamenter, som vælger deres medlemmer til rådet i overensstemmelse med de politiske styrkeforhold i parlamenterne. Dette er det demokratiske grundlag, samarbejdet bygger på. Vi er her som repræsentanter for vore parlamenter og regeringer, og sådan ønsker jeg, det fortsat skal blive.

Jeg vil i denne sammenhæng minde om det faktum, at den parlamentariske indflydelse inden for EF og EØS er svag. Sagerne fremlægges ikke nødvendigvis for parlamenterne, og den indflydelse, som de parlamentariske repræsentanter har, er begrænset. Effektivitet, vitalitet og hurtighed sker på bekostning af, at demokratierne er mere begrænsede, end vi er vant til. Det nordiske samarbejde baseres derimod på demokrati og parlamentarisme, og det er en af de væsentligste grunde til, at beslutningerne i Nordisk Råd ikke er så hurtige, som vi godt kunne tænke os.

Ønsker vi at afvige fra disse demokratiets og parlamentarismens grundprincipper? Vi kritiserer EF's beslutningsproces for at være udemokratisk, og vi kritiserer Nordisk Råd for at være for langsomt. Jeg ser faktisk samarbejdet i Nordisk Råd som et supplement til vort europæiske samarbejde. Rådet bør i fremtiden være den platform, som de nordiske parlamentarikere kan anvende for at give regeringsrepræsentanterne impulser til deres Europapolitik. Revision af Helsingforsaftalen kan medføre, at visse samarbejdsområder kan falde væk. Det ville desværre betyde en svækkelse af Nordisk Råd og samtidig

mindske parlamentarikernes indflydelse på de områder, som EØS-aftalen omfatter. Dette indebærer ikke, at jeg modsætter mig en revision af Helsingforsaftalen, men minder om behovet for at stå vagt om samarbejdsområderne. Den økonomiske og politiske integration i Europa stiller krav til det nordiske samarbejdes indhold, og vi bør sørge for, at vi får så meget som muligt ud af det.

EØS-aftalen bør gennemgås så hurtigt som muligt med henblik på at få afklaret, om det *direkte* forhindrer nordisk samarbejde på noget område. Vi behøver en kortlægning af, hvad vi har mulighed for at samarbejde om nordisk, efter at aftalen træder i kraft. Derefter kan vi tage beslutning om eventuelle strukturændringer og organisationsændringer.

En af de ting, som nu diskuteres, er indførelsen af majoritetsbeslutninger om f. eks. miljøspørgsmål i Ministerrådet. Jeg stiller mig noget tvivlende over for det, men udelukker det ikke. De nordiske lande burde kunne overveje dette i deres nordiske samarbejde i lyset af de beslutningsprocesser, landene begiver sig ind i i samarbejdet med EF.

Til sidst vil jeg give udtryk for det håb, at det nordiske samarbejde fortsætter og intensiveres, ikke mindst med tanke på den udvikling, som nu finder sted i Europa.

Miljöminister och nordisk samarbetsminister **Olof Johansson**: Hr president! Vår världsdel är stadd i förändring. I Östeuropa splittras statsbildningar, ofta under stor smärta. Våra baltiska grannfolk har återvunnit sin frihet och självständighet. I Västeuropa fortgår integrationen, nu senast genom EES-avtalet.

Ingen förutsåg, för fem sex år sedan, den förändring som har skett i Europa. Ingen kan med säkerhet förutse hur länderna i vår världsdel kommer att fungera i sina relationer om säg fem till tio år. Vi hoppas att demokrati, frihet och självständighet skall utvecklas. Det vi säkert vet är att vi i vårt närområde har en unik folkligt förankrad samhörighet mellan de nordiska länderna. Vi var tidigt ute — vår passfrihet och gemensamma arbetsmarknad har tjänat som inspirerande exempel för andra. Detta samarbete skall vi slå vakt om. Ett sätt är att värna och vidareutveckla Nordiska rådet. De som vill rasera har inte förstått. Demokratisk samverkan mellan stater byggd på enhällighet är inte alltid den snabbaste beslutsformen, men den ger stabilitet och förankring.

Det är svårt att spå om framtiden — desto mindre anledning har vi att förlora tidsperspektivet bakåt. Oavsett händelseutvecklingen i vår omvärld, kommer Norden att vara vår fasta förankring och utgångspunkt. Det berättar vår historia, vår kultur och våra språk.

Vi i Norden måste ta vara på möjligheterna att stärka och utveckla vårt samarbete, både inåt och utåt. Med nordisk samsyn i rader av viktiga frågor, inte minst vad gäller välfärdspolitik för social trygghet och god miljö, blir de nordiska länderna tillsammans en betydande politisk kraft.

Det är angeläget att vi förnyar formerna för samverkan i det nordiska arbetet — att vi prioriterar hårdare. Samarbetsformerna skall stimulera nytänkande och flexibilitet — utan att eftersträva demokratisk förankring och parlamentarisk delaktighet. De internationella frågorna måste ges ökat utrymme.

Det inomnordiska samarbetet måste stärkas genom konkreta åtgärder, som förenklar vardagen för Nordens invånare. Det gäller bl. a. miljösamarbete, erkännande av examina och gemensamma lösningar över gränserna i Nordens många regioner.

I vår alltmer internationella vardag tillför det nordiska kultursamarbetet viktiga dimensioner, inte minst för språk och identitet. Vi måste ta ansvar för att också våra ungdomar lär känna hela den nordiska kultur- och språkkretsen. Därför är det nödvändigt att bl. a. främja ökat ömsesidigt programutbyte i nordisk TV och radio.

Det avtal som förhandlats fram mellan Efta och EG skapar nya möjligheter också för det nordiska samarbetet. De nordiska länderna kan genom EES-avtalet undvika diskriminering inom EG-området när EG:s inre marknad etableras. EES-avtalet skapar också nya möjligheter för vidgat nordiskt samarbete.

Genom gårdagens deklaration från de nordiska statsministrarna formulerades en utmaning till Nordens länder och folk; att medverka till mer aktiva insatser för att bygga ett nytt Europa. Den utmaningen omfattar *hela* Europa. Samtidigt ger deklarationen uttryck för en gemensam vilja att utveckla det nordiska samarbetet i dagens dynamiska Europa. Den viljan är gemensam, oavsett eventuellt olika relationer till andra stater eller grupper av stater i Europa, t. ex. EG.

Det är en viktig nordisk uppgift att, parallellt med nationell behandling av EES-avtalet, samordna och förnya vår nordiska politik — det som i deklarationen kallas "nyvärdering".

Dynamiken i miljöpolitiken får inte stå den europeiska utvecklingen efter. Miljöinsatser måste prioriteras, inte minst när vi planerar nordiskt samarbete med Estland, Lettland, Litauen och Polen. Det miljösamarbetet måste tillföras ökade resurser, dels genom statliga anslag, dels genom goda förutsättningar för enskilt kapital att ställa upp, bl. a. i industrisamarbete, med miljöanpassad teknik.

Den moderna biotekniken medför stora möjligheter men också miljörisiker. I Norden finns sedan 1988 ett samarbetsprogram för bioteknik. Det är viktigt att de nordiska länderna söker gemensamma etiska och miljömässiga regler för biotekniken. Det måste vara regler som anger en ansvarsfull hantering av genteknik på människor, växter, djur och mikroorganismer. Utifrån den grunden kan vi stå starka i kommande internationella förhandlingar. Det gäller värnet av den biologiska mångfalden — och av livet självt.

Vi måste bilda en nordisk front för en offensiv miljöpolitik, som visar vägen till ett kretsloppssamhälle i samklang med naturen. Östersjösamarbetet är här en testfråga. Vi måste ställa de högsta miljökraven på oss själva — och gemensamt i internationella fora verka för höjda ambitionsnivåer. Det ger oss utveckling som håller — också på det nya årtusendet.

Dorte Bennedsen: Hr. præsident! Efter mange års forhandlinger mellem EF og EFTA er EØS-aftalen nu færdigforhandlet af landenes regeringer, og tilbage står så en ratificering af aftalen i parlamenterne. Populært sagt betyder EØS-aftalen, at EFTA-landene ved en tiltrædelse af aftalen kommer med i 80 pct. af EF. Alle vigtige dele af EF-samarbejdet er inddraget i aftalen, og den er endnu et bevis på, at Europa bliver mere og mere integreret i disse år, en kendsgerning, det så er op til os at få det bedst mulige ud af.

EØS-aftalen betyder også, at de lande, som ikke er med i EF, tiltræder en stor del af EF-systemet, men at de ikke får del i beslutningsretten. Det har Sverige og Østrig taget konsekvensen af og søgt optagelse i EF. Og senest har den

schweiziske udenrigsminister meddelt, at også Schweiz ønsker at fremsende en ansøgning om fuldt medlemskab.

Dette, sammenholdt med en bred politisk og folkelig interesse i Norden for, at Norden som en region i Europa kommer til at spille en aktiv rolle i udformningen af det nye Europa, bør gøre indtryk på os i Nordisk Råd og i Nordisk Ministerråd. Vi må tage ansvaret dybt alvorligt, hvis vi vil være med til at præge Europaudviklingen med de nordiske værdier, som vi i årtier i fælleskab har været med til at udvikle. Jeg tror, historien vil dømme os hårdt, hvis vi ikke nu forbereder os på disse realiteter.

Hvad enten alle de nordiske lande kommer med i EF i løbet af kort tid eller ej, så ved vi, at flere nordiske lande bliver medlemmer i de kommende år, og at resten sikkert bliver omfattet af EØS-aftalen. Uanset tilknytningsforholdene er det vigtigt, at Norden spiller sine kort rigtigt og agerer i fællesskab i Europa-spørgsmålene. Og i denne sammenhæng er det dybt bekymrende, at vi ikke har et egentligt instrument i Nordisk Råd og i Ministerrådet til at varetage de fællesnordiske interesser i denne sag, de interesser, som for mig at se er vigtigere end de interne sager, vi drøfter for tiden.

Derfor må vi opfordre Nordisk Ministerråd og dermed de nordiske regeringer til nu at forberede en koordineret og forstærket indsats. De nordiske regeringer må afsætte væsentlige beløb til dette arbejde, og de må opbygge en særlig afdeling i ministersekretariatet til at varetage disse funktioner. Hvis vi ikke gør det nu, vil det betyde, at vi yderligere mister forspring i forhold til at spille sammen som en region i Europa, at vi ikke har det nødvendige udgangspunkt for samnordisk koordination forud for EF-møder eller bredere europæiske møder i fremtiden.

Vi risikerer, at den dag, vi har brug for koordination, da mangler vi politiske instrumenter, og vi mangler et embedsmandsværk, der er i stand til at komme med de nødvendige indspil i den europæiske debat, fordi de ikke har den nødvendige erfaring og de nødvendige kontakter på europæisk plan.

Den nordiske model med de værdier, som vi ser som vigtige, når det drejer sig om vores demokratiopbygning baseret på pluralisme og folkeligt engagement, vores sociale velfærdsmodel, vores respekt for menneskerettigheder og mindretalsbeskyttelse, vores krav til arbejdsmiljø, forbrugerbeskyttelse og meget, meget mere — denne nordiske models dage vil være talte, hvis vi nu ikke tager sagen alvorligt og effektivt søger at fastholde disse værdier og søger at eksportere dem til det øvrige Europa. Vi kommer ellers let til at sidde tilbage som modtagere af de modeller, der findes andre steder i Europa.

Vi taler meget om den nordiske samfundsmodel som et forbillede for den europæiske udvikling, men skal det blive en realitet, så må der også handling til.

Hr. præsident, så skal jeg blot slutte med at sige, at min opfordring til Ministerrådet er, at det vil tage denne sag alvorligt, at man vil give de nødvendige økonomiske midler og direktiver til, at vores sekretariat kan opbygge den viden og ekspertise, som skal være en hjælp for os alle i denne sag.

Thor-Eirik Gulbrandsen (ekonomiska utskottets talesman): Hr. president! Formålet med medlemsforslag A 974/e er både å styrke og reformere det nordiske samarbeid. Plattformen for et videre og mer forpliktende samarbeid

blir den inngåtte EØS-avtalen. Det er viktig å slå fast: Nordisk samarbeid er ikke et alternativ til en aktiv Europa-politikk, men et supplement. Det nordiske samarbeid bør får en organisatorisk utforming som fungerer godt ved ulike tilknytningsformer til EF. Det er viktig å få til en sterk kobling av landenes Europa-politikk og landenes Norden-politikk.

Gjennom EØS-avtalen realiseres den gamle drømmen om å gjøre Norden til et hjemmemarked. For mange vil det ikke gjøre gleden mindre at dette skjer som en del av et større europeisk marked. Det gjør ikke et nordisk samarbeid overflødig. Det vil være behov for å samarbeide i Norden om:

- å gjennomføre EØS-avtalens mange regler,
- å samordne synspunktene innenfor det løpende samarbeid innenfor EØS-avtalens rammer,
- områdene der Norden har muligheter for å gjennomføre samarbeid som ligger utenfor, som kompletterer eller går lenger enn EØS-avtalen, og
- å fremme verdier i det europeiske samarbeidet.

Medlemsforslaget omfatter 27 punkter om hvordan det nordiske samarbeidet kan styrkes. Forslaget dekker over et vidt spektrum fra utenrikspolitisk samarbeid til fjernelse av grensehindre, industripolitikk og infrastruktur til finanssamarbeid, miljøsamarbeid og økt samarbeid med de baltiske land.

Forslagene har vært inngående drøftet i Økonomisk utvalg. Likevel er det behov for ytterligere belysning og vurdering av en rekke av forslagene før endelig beslutning treffes og tidsfrist settes for realisering. Det gjelder særlig de forslag som skal gjennomføres av Ministerrådet og regjeringene. Forutsetningen er at Ministerrådet arbeider videre med forslagene og innarbeider sine konklusjoner og vurderinger i det forslag til program for det nordiske samarbeid etter 1992 som Ministerrådet skal legge fram på sesjonen i Helsingfors.

Økonomisk utvalg mener at hovedinnsatsen bør settes inn på fornyelse av avtalegrunnlaget for det nordiske samarbeidet. Tiden er knapp.

Norden bør videreutvikle samarbeidet med de baltiske land. Jeg vil understreke forslaget om en baltisk investeringsbank. Det kan skje gjennom Nordisk Investeringsbank, og Økonomisk utvalg mener at Ministerrådet snarest bør treffe en prinsipiell beslutning.

Så noen ord om det nordiske budsjett i denne sammenheng. Det er umulig å puste liv i det nordiske samarbeidet og samtidig kutte ned på budsjettene, slik Ministerrådet har gjort de siste år. Gjennomføringen av et ambisiøst samarbeidsprogram, en revisjon av Helsingforsavtalen og en styrkelse av det nordiske samarbeidet krever selvfølgelig økonomiske ressurser. Ministerrådet bør derfor ta konsekvensen av de politiske prioriteringer vi vil bli enige om for vårt nordiske samarbeid etter 1992.

Noen av forslagene skal gjennomføres ved intern beslutning i rådet.

Økonomisk utvalg understreker ett punkt, nemlig rådets arbeid med utenrikspolitikk og ikke minst den markedspolitiske delen. Økonomisk utvalg foreslår at Nordisk Råd i dag treffer beslutning om å pålegge presidiet å vurdere en ordning med en årlig utenriks- og markedspolitisk debatt på bakgrunn av en redegjørelse fra utenriks- eller utenrikshandelsministrene. Denne redegjørelsen kan bl. a. inneholde en oversikt over utviklingen innenfor EFs indre marked, utviklingen i EØS-avtalen, utviklingen på globalt plan i GATT og Nordens forhold i disse sammenhenger. Det vil sikre at også disse temaene bringes direkte inn på den nordiske dagsorden.

Et sterkt nordisk parlamentarisk samarbeid bør kunne kompensere for den reduserte parlamentariske innflytelse som følger både av en EØS-avtale og EF-medlemskap.

Representanten Carl I. Hagen fra den liberalistiske gruppen er den eneste som har reservert seg mot innstillingen fra Økonomisk utvalg. Jeg anbefaler rådet å stemme for de fremlagte innstillinger fra Økonomisk utvalg vedrørende medlemsforslag A 974/e om styrkelse av det nordiske samarbeidet.

Når det gjelder medlemsforslagene A 960/e om en felles nordisk EF-utredning, medlemsforslag A 966/e om opprettelse av Østersjøråd og de andre forslag Økonomisk utvalg har behandlet, anbefaler utvalget at rådet ikke foretar seg noe i forbindelse med disse forslag.

Hjørleifur Guttormsson: Ærede præsident! Har Nordisk Råd en fremtid, eller vil det blive kistelagt formelt eller uformelt på sit fyrré års jubilæum? Det er et spørsmål, vi søger svar på ved denne ekstrasession her i Mariehamn. I året 1991 har de nordiske landes regeringer taget skridt i forhold til det øvrige Europa, som let kan føre til, at de nordiske lande går hver sin vej.

Hvis EØS-aftalen bliver ratificeret, betyder det, at beslutninger på det store område, som dækkes af EFs lovgivning om det indre marked, ligger i Bruxelles og ikke i Norden. Nordiske samarbejdsaftaler må derefter tilpasses for ikke at diskriminere det øvrige Vesteuropa. Økonomisk og næringspolitisk virksomhed bliver bestemt af EFs regler i de lande, som lovfæster de fire friheder. Det strider mod målsætningen bag EØS — for ikke at tale om Romtraktatens paragraffer — at enkelte medlemslande forsøger at stå sammen om særinteresser. Man skulle derfor ikke have illusioner om, at Europapolitik eller næringspolitik kan stå som samarbejdsopgaver med væsentligt indhold, efter at flertallet af de nordiske lande er blevet medlemmer af EØS og EF. Vi må også tænke på, at EF nu er i fuld gang med at indlede den næste fase i retning af en statslig stormagt med de beslutninger, som skal vedtages i Maastricht inden en måned. Udviklingen inden for EF vil i de kommende år få store konsekvenser for vilkårene for de nordiske lande til at arbejde sammen, da et splittet Norden i forhold til EF er det mest sandsynlige scenario.

Vi hører ofte den argumentation, at Nordens interesser vil være bedst bevaret ved, at alle nordiske lande søger medlemskab i EF, bl. a. fordi et nordisk regionalt samarbejde så kunne blomstre. I den sammenhæng henviser man gerne til Beneluxlandene. Dette er helt misvisende, da Beneluxsamarbejdet hele tiden har været mere begrænset end det nordiske og nu praktisk talt er uden indhold.

Det står også klart, at man inden for EF er meget følsom over for faste eller institutionaliserede koalitioner mellem medlemslandene. Påstande om gode muligheder for regionalt samarbejde inden for EF er derfor dårligt begrundede, og det samme gælder påstandene om nordisk sammenhold og nordisk vægt i EF-systemet.

Men til trods for den splittelse, som nu truer inden for Norden i forhold til integrationen, må man ikke opgive visioner om potentialet i det nordiske sammenhold og mulighederne fremover. Det nære samarbejde, som har udviklet sig de nordiske lande imellem, har været eksemplarisk og har vist, at et sådant samarbejde kan fungere godt uden overstatslige institutioner.

Det kommer nu an på at styrke det, vi har, og udbygge det på det grundlag, som den politiske virkelighed tillader os. Dette er bl. a. formålet bag det medlemsforslag, A 974/e, som foreligger her om styrkelse af det nordiske samarbejde. Det er et kompromisforslag fra os fire, som nåede til enighed i Økonomisk Udvalgs arbejdsgruppe, og som udvalget nu foreslår skal indgå i ministerrådets arbejde med et fremtidigt program for det nordiske samarbejde. Forslaget går ud på øget nordisk indsats på det økonomiske og næringspolitiske område, og ikke mindre lægges der vægt på samarbejde på områderne kultur, miljø og forskning. Det betones også i medlemsforslaget, at udgifterne til det nordiske budget bør betragtes som en investering i fremtidig velfærd for nordiske borgere. I præsidiets forslag om det nordiske samarbejde efter 1992 findes forskellige positive tanker, som går i samme retning. Disse dokumenter tilsammen viser, at der her i denne forsamling findes stor interesse for at værne om nordisk samarbejde og styrke det i form og indhold. Vi må nu se, om denne interesse finder genklang og støtte i Nordisk Ministerråd.

Ærede præsident! I Island har der i årtier hersket konsensus om at prioritere nordisk samarbejde. Vi mener, uanset partipolitisk tilknytning, at vi i denne sammenhæng har meget at stå vagt om. Derfor håber jeg, at vi her og nu skønner, at vore gevinster er ingen selvfølge. Hvis Nordisk Råd ikke snart skal blive en saga blot, behøves der politisk vilje og handlekraft.

Hellström: Hr president! Debatten och förslagen både från presidiet och från statsministrarna har främst — åtminstone i debatten — rört organisatoriska frågor. Och visst behöver organisationen förstärkas. Beslutsfattandet bör kunna ske snabbare. Ministerrådet bör kunna bli mer effektivt. Europafrågorna måste hanteras på ett praktiskt sätt.

Enligt min uppfattning är det ändå inte detta som är det viktigaste. När väl den politiska viljan funnits i det nordiska samarbetet, har det även gått att fatta snabba beslut och åstadkomma effektiva resultat också genom den ganska informella organisation som vi har.

Ett exempel. Det tog bara drygt något år från och med att idén kom upp att vi skulle inrätta samnordiska informationskontor i Baltikum och samarbeta med Baltikum även på annat sätt och fram till att finansieringen blev klar, hus inköpta och personal anställd, trots att detta skedde på ett område som var nytt för nordiskt samarbete och mitt under en akut konflikt mellan Moskva och de baltiska staterna. När det gällde någonting som vi alla ansåg viktigt, gick det bra att fatta snabba beslut även med vår informella organisation.

Visst behöver vi förstärka organisationen, men de informella nätverken i Norden är inte en svaghet utan en styrka i vårt samarbete och bör inte kastas i sjön genom ökad byråkratisering. I stället hoppas jag att vi under Helsingfors-sessionen kan ägna oss mer åt sakfrågorna. Vad vi behöver göra i det nordiska samarbetet är inte bara att organisera om det. Vi behöver ganska snart en samnordisk plan för infrastruktur i information och kommunikationer. Stora investeringar sker för närvarande inom EG. Det kallas kunskapskorridorer på fint språk.

Det samlade mänskliga vetandet fördubblas på fem år. Det är i dag bara oljeindustrin som har ett större produktionsresultat än informationsteknologin i världen. Informationsteknologin har passerat bilindustrin. Vi befinner oss i en

skinnömsning från industrisamhället till informationssamhället.

Hur skall vi kunna skapa rättvisa i det nya informationssamhället, så att alla kan få del av informationen? Detta är frågor som, om vi inte tacklar dem i Norden och med vår nordiska modell, riskerar att marginaliseras i Norden. Vi har dock goda traditioner att bygga på. Vi har genom våra långa avstånd byggt upp viktiga kommunikations- och transportmedelsindustrier. Men vi behöver nu kraftigt förstärka våra nätverk, om vi inte skall komma på efterkälken i förhållande till resten av Europa.

På andra sidan Östersjön i Baltikum finns nästan inga kommunikationsmedel. Det fick vi höra igår när våra informationskontors chefer talade. Samtidigt finns naturligtvis möjligheten att Baltikum i framtiden kan ta klivet in i den mest moderna kommunikationsformen när resurserna väl kommer att finnas.

Det krävs alltså med andra ord en handlingsplan för infrastruktur i kommunikation och information med syftet att ge rättvisa möjligheter åt alla att ta del av den framtida informationen, när industrisamhället förändras till ett informationssamhälle, en handlingsplan kanske motsvarande det som tidigare kallats en ekonomisk handlingsplan. Detta hoppas jag att ministerrådet, rådet, kommittéerna, utvalgen och presidiet skall ägna stor kraft åt inför Helsingfors-sessionen och därefter. Vi behöver — så att säga — både järnvägar och kunskapsvägar.

Vicelagmand Sundstein: Hr. præsident! Det er nu 40 år siden, at det nordiske samarbejde blev formaliseret ved oprettelsen af Nordisk Råd. Senere blev samarbejdet mere organiseret og effektiviseret gennem arbejdet i Nordisk Ministerråd.

Resultatet af dette samarbejde har haft utrolig stor betydning for alle de nordiske lande. I hele Norden har vi pasfrihed, således at vi kan rejse fra det ene land til det andet uden restriktioner.

Norden er et frit arbejdsmarked for alle landenes statsborgere, og det sociale sikringssystem i hvert land er gældende for alle dets indbyggere, uanset om de er statsborgere i et andet nordisk land.

Nordisk Råd har gennem årene oprettet flere institutioner, særlig af kulturel og forskningsmæssig art, og næsten inden for alle samfundsområder finder nordisk samarbejde sted, både i Nordisk Råds regi og i andet offentligt eller erhvervs-mæssigt regi. Hvis man pludselig fandt på at ophæve det nordiske samarbejds-mønster, ville man opleve et tomrum i alle de nordiske lande, et tomrum, som samtidig ville være et stort tilbageskridt både økonomisk og ikke mindst folkeligt og kulturelt. Selv om man ikke har gennemført ens lovgivning i alle nordiske lande på de forskellige områder, har man i vid udstrækning harmoniseret lovgivningen så meget, at ligheden mellem de nordiske landes samfundsopbygning og samfundsfunktioner er slående. Denne harmonisering er foregået frivilligt og uden overnationale påbud.

Det store spørgsmål på denne session er, hvordan det nordiske samarbejde skal foregå i fremtiden, og om det i det hele taget har nogen fremtid.

Udviklingen i Vesteuropa har ført med sig, at de nordiske lande i dag diskuterer situationen ud fra den forudsætning, at man enten samarbejder på det nuværende plan — måske noget omorganiseret — eller integreres i det europæiske samarbejde. Det er svært at spå — især om fremtiden, var der en

kendt dansk humorist, der sagde, og måske er denne ekstra session forkert timet. Vi ved stadig væk ikke, hvordan de forskellige nordiske lande stiller sig til spørgsmålet om medlemskab af EF eller ej. Danmark har været EF-medlem i snart 20 år, de øvrige 4 stater bliver nu omfattet af EØS-aftalen, medens Færøerne og Grønland har deres egne aftaler med EF.

Jeg skal tillade mig at give en kort beskrivelse af, hvordan vi ser situationen fra et lille land i Norden — et land, som har brug for alle de både nordiske og internationale samarbejdsrelationer, som man kan opnå. Efter mere end 2 års forhandlinger mellem EF og Færøerne lykkedes det i sommer at komme til enighed om en handelsaftale mellem parterne. Aftalen nærmer sig en frihandelsaftale for alle varer — under hensyntagen til oprindelsesreglerne — med enkelte restriktioner for sensitive varer. For Færøernes vedkommende har denne aftale særlig betydning for vores fiskeeksport.

Efter at de andre nordiske lande har indgået EØS-aftalen, vil vi fra færøsk side optage forhandlinger med EFTA eller landene enkeltvis om tilsvarende frihandel, især med fisk.

Set fra vores synspunkt burde man i lang tid kunne leve med de ordninger, som de nye aftaler tilsiger. Men tiden står ikke stille, og udviklingen løber hele tiden. Det er meget sandsynligt, at Sverige bliver medlem af EF om 2—3 år, og muligvis følger Finland Sverige ind i fællesskabet samtidig.

Det er mere usikkert med hensyn til Norges stillingtagen, og det vurderes, at Island ikke søger om medlemskab — i hvert fald ikke i denne omgang. Derfor tegner der sig et billede af alt større tilnærmelse mellem de store nordiske lande og EF, medens Vestnorden kommer i en særlig situation. Vores afhængighed af havets ressourcer gør, at vi tre små lande har fælles interesser i erhvervsmæssige og økonomiske forhold. Denne fælles interesse gør også, at vi må stå sammen om vores livsvigtige eksistensmuligheder. Der er ingen andre, der direkte hjælper os i vor overlevelseskamp, men vi har brug for det nordiske samarbejde på alle samfundsområder med særlig hensyntagen til vores særlige problemer.

Inden for Europa og i Norden tror jeg, at vore 3 lande — Grønland, Island og Færøerne — vil finde sammen i et tættere samarbejde, end man hidtil har set; et samarbejde, som måske kan udvikle sig til en politisk union på længere sigt.

Det nordiske samarbejdsmonter kommer nok til at ændres under hensyntagen til det sideløbende europæiske samarbejde. Men indholdet af nordisk samarbejde må ikke forringes. Dette samarbejde er nødvendigt. — Hvis vi ikke klarer at opretholde det og forny det, vil Norden udviskes og Europa blive fattigere.

Klarer vi imidlertid med udgangspunkt i det nuværende samarbejdsniveau at reorganisere samarbejdsformen, styrker vi både de enkelte nordiske lande og hele Norden, og det vil få positiv påvirkning i hele Europa — både inden for og uden for EF.

Kirsti Kolle Grøndahl: Hr. president! Ingen land samarbeider for sine naboers skyld! Bare i den grad vi ser vårt eget lands interesser tjent med et internasjonalt samarbeid, foregår et slikt samarbeid. Nasjonale interesser har også vært grunnlaget for det tradisjonsrike nordiske samarbeidet, basert på kulturell samhørighet, høy grad av språkfelleskap og naturlig samhandel.

Den europeiske integrasjonsprosessen og den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa har imidlertid gjort at det nordiske samarbeidet var i ferd med å bli, om ikke overkjørt, så iallfall forbikjørt, av utviklingen. Faren var klart til stede for at det "nordiske" gradvis skulle bli fortrent av det "europeiske".

På sesjonen i København var det mange som snakket om skjebnetimen for samarbeidet i Norden. Fra sesjonen og til i dag har det imidlertid skjedd store endringer i synet på nytteverdien av det nordiske samarbeidet. Den kjensgjerning at EØS-avtalen har kommet i havn — hvilket vil føre til at samtlige nordiske land vil bli del i det 19-lands EØS-området — skaper en solid plattform for et revitalisert og forsterket samarbeid i Norden. For meg er det en forutsetning for et fortsatt meningsfylt og innholdsrikt nordisk samarbeid at alle de nordiske landene ratifiserer EØS-avtalen.

Utover det vil det være nødvendig at man både fra regjerings- og parlamentarisk side utøver en tilstrekkelig politisk vilje til å fremheve og satse på Norden i en europeisk kontekst.

Det nordiske samarbeid, sammenholdt med EØS-avtalen, vil antakelig også kreve omfattende endringer av Nordisk Råds struktur og institusjoner.

At Norden er satt på statsministrenes dagsorden, at statsministrene knytter personlig prestisje på å øke dynamikken i det nordiske samarbeidet, er resultatet av møtet her på Åland. På sesjonen i Helsingfors om fire måneder regner vi med at viljeserklæringene blir konkretisert. Statsministrene skal vite at vi er utålmodige.

I og med at delingen av Europa er overvunnet og sikkerhetspolitiske strukturer går i oppløsning eller får nytt innhold, står de nordiske landene friere til å drøfte muligheten for et mer omfattende og formalisert samarbeid på det utenrikspolitiske området. Samarbeidet mellom de nordiske utenriksministrene bør intensiveres og formaliseres, f. eks. etter mønster av EF-landenes EPS. Et formalisert samarbeid bør ha et formannskap og et lite sekretariat som går på omgang mellom landene. Videre vil det være naturlig å etablere nordiske ekspertgrupper på ulike felter som f. eks. EØS, europeisk integrasjon, KSSE-samarbeidet, Baltikum og Øst-Europa, FN, bistand osv.

Den militære situasjonen i nordområdene, sikkerheten i Østersjøen og nedrustningsspørsmål er også saker som i høyere grad bør være gjenstand for nordisk samordning.

Innholdet i de mer tradisjonelle nordiske samarbeidsområdene må også gis ny giv. Energisamarbeidet må løftes opp på et mer ambisiøst plan. Områder som transport, telekommunikasjon og post ligger vel til rette for langt sterkere nordisk samordning og eventuelt sammenslåing. Vi må gjøre et krafttak for å få nåværende restriksjoner på grensehandel mellom de nordiske landene til å opphøre. Miljø- og sysselsettingstiltak bør i sterkere grad samordnes fordi dette er områder der Norden har felles interesser og felles verdisyn.

Innenfor universitets- og høyskolesektoren synes det å være en opplagt kvalitetsgevinst å hente dersom vi på nordisk basis kan bygge opp sterkere miljøer og spisskompetanse, og på den måte enda sterkere hevde oss i en internasjonal sammenheng.

Fra årsskiftet 1992/93 vil EØS-avtalen tre i kraft. Etter den tiden vil våre nordiske ministerråd være en del av EØS-ministerrådet. I en slik struktur ligger store muligheter til nordisk samarbeid. Det synes videre naturlig at den kontak-

ten som er etablert mellom statsministrene og Presidiet i Nordisk Råd, vil være en god basis for det mer formaliserte samarbeidet mellom regjeringer og parlamentarikere i Norden. Det innebærer også at Presidiet vil fungere som et Europautvalg i Nordisk Råd. Hvordan vi i denne strukturen ytterligere skal kunne ivareta de sterke parlamentariske tradisjonene vi har i Norden, er en av de mange utfordringene vi må arbeide mye med i løpet av 1992.

Om den nye giv for nordisk samarbeid skal gi varige resultater, vil det etter mitt skjønn være avhengig av tempo. Det betyr at nødvendige endringer av innhold og struktur av det nordiske samarbeidet bør være gjennomført før EØS-avtalen trer i kraft innen 1993.

Halldór Ásgrímsson overtok herefter ledningen av forhandlingarna.

Suominen: Hr president! Det nordiska samarbetet står nu inför en brytning som förutsätter en mycket grundlig omvärdering av verksamheten. I dagens läge skall vi inte vara rädda för förändringar, snarare tvärtom.

Det nordiska samarbetet måste svara på två stora naturliga inre, men också yttre utmaningar: integrationsutvecklingen i Europa och fragmenteringen i Östeuropa. Om de nordiska länderna verkligen vill påverka den europeiska utvecklingen, måste vi ta hänsyn till dessa utmaningar när vi omorganiserar vårt samarbete. De nordiska länderna efterlyser en gemensam Europastrategi, även om vissa skillnader finns i våra nationella grundlösningar, vilka sannolikt kommer att bestå även i fortsättningen. Inre utmaningar innebär att vi måste starkt intensifiera och konsolidera vårt arbete.

Det bästa som kunde hända nordiskt samarbete är att alla länder gick med i EG. Då skulle vi få en klar mall att arbeta efter — vi skulle utveckla ett regionalt samarbete inom EG och påverka ramarna gemensamt. Detta gäller i stor utsträckning redan nu när vi har fått ett färdigbehandlat EES-avtal som troligen träder i kraft 1993.

Samarbetet mellan regeringarna och parlamenten måste samlas in under ett och samma tak, nämligen Nordiska rådet. Den politiska statusen av samarbetet måste höjas genom att binda statsministrarna starkare till utformningen av gemensamma målsättningar. Utrikesministrarna borde utgöra ett ministerråd. Den parlamentariska dimensionen inom nordiskt samarbete måste också förstärkas. Likaså måste beslutet om sekretariatens organisation fattas omedelbart. Utredningarna pekar utan tvekan på att sekretariaten borde samlokaliseras. Jag är inte ense med minister Norrback om att presidiets förslag innebär mera institutionalism, man kan, minister Norrback, också avveckla och omorganisera.

Frigörelsen av länderna i östra Mellaneuropa, de baltiska ländernas självständighet, upplösningen av Sovjetunionen och Rysslands starkare politiska roll har väckt diskussionerna om samarbetet i Östersjöregionen, till och med att man skulle bilda ett Östersjöråd. Själv är jag inte alls så övertygad om behovet av ett sådant formellt råd, som eventuellt omfattar två stormakter, och jag ser inga förutsättningar ens för de baltiska ländernas medlemskap i Nordiska rådet. Däremot anser jag det mycket motiverat att kontakterna och samarbetet intensifieras med våra närområden, och speciellt med de baltiska länderna.

Trycket, hr. president, på förändringar i nordiskt samarbete kommer inte

enbart utifrån, utan vi måste kritiskt se också på omständigheter som beror på oss själva. Då kvarstår utan tvekan det faktum att vi tillsammans måste blåsa liv i det nordiska samarbetet för att det åter skall flamma upp till full styrka.

Det jag ovan sagt berör hela framtiden, men även efter statsministrarnas initiativ, som var bra och kom i elfte timmen, är jag oroad över innehållet till Helsingforsmötet i mars. Även om Norges statsminister Harlem Brundtland igår med bra retorik och visst innehåll påpekade att vi alla kan göra mötet till en succé, beror det mesta på hur innehållet i det konkreta ministerrådets förslag till samarbete efter 1992 kommer att bli.

Miljöminister och nordisk samarbetsminister **Eiður Guðnason**: Ärade president! Det är med stor tillfredsställelse som vi ser på utvecklingen i Baltikum, och när man tänker på den insats Norden har gjort under den utvecklingen känner man sig stolt. De nordiska länderna med Island i isbrytarens roll var de första nationerna som godkände de tre baltiska staternas frihetsförklaring, och i dagens läge har alla de nordiska länderna upprättat diplomatiska förbindelser och utsett ambassadörer i de baltiska staterna.

Nordiska ministerrådet blev också enigt redan förra året om att upprätta gemensamma informationscentra i de tre baltiska huvudstäderna. Såsom vi alla vet är dessa informationscentra nu en realitet och i funktion.

Föreningssituationen i Östersjön — eller Västerhavet, som balterna kallar det — gör det viktigt att också de baltiska staterna inkopplas i de nordiska ländernas miljöarbete i Östersjösammanhang. De nordiska länderna kan bidra med stort stöd till Östersjöstaterna med sin utvecklade expertis på miljöområdet. Jag vill understryka hur viktigt detta samarbete kan komma att bli, och jag vill speciellt peka på hur hög samarbetsnivå det nordiska samarbetet kan uppnå vid ett verkligt och trängande behov.

Men det nordiska samarbetet med Baltikum får inte på samma gång förorsaka nedprioritering av länderna i väst: Island, Grönland och Färöarna. Det västnordiska området har i motsats till det övriga Norden liten befolkning inom sina gränser på sina förposter i västra och norra Atlanten. Dessa fakta lägger visserligen stora geografiska och finansiella hinder för fullt deltagande i det nordiska samarbetet, i motsats till de tätbefolkade staterna i det övriga Norden. Detta förhållande måste vi i Norden vara uppmärksamma på, för om vi inte är det och om vi i Västnorden känner oss åsidosatta, är det fara för att tendensen blir att vi lutar åt andra näraliggande områden eller isoleras, vilket försvagar det nordiska samarbetet både inåt och utåt.

I fråga om Västnorden har man i det förflutna åstadkommit många goda saker. Som exempel kan nämnas upprättandet av Nordens Hus i Island, Norðurlandahuset på Färöarna samt det nordiska institutet i Nuuk på Grönland, och vidare kan man nämna Västnordenfonden, Västnordenkommittén m. m. Men vi har behov av ett ännu bättre, bredare och djupare samarbete. Man menar t. o. m. att ett Västnordensekretariat borde upprättas i ett av länderna och nordiska informationskontor i två av länderna.

Vi måste lägga den allra största vikt vid miljöarbetet och fiskerisamarbetet i framtiden inte minst i Nordatlanten, världens största fiskebank och världens dyrbaraste fiskeresurs. Om Västnorden överhuvudtaget skall bli beboeligt i framtiden, måste havet på det västnordiska området bli förskonat från föroreningar av alla slag.

Det som jag nu har nämnt är viktiga saker inte bara för Västnorden, utan också för Norden som helhet och hela världen när man tänker i globala sammanhang.

Ärade president! Vi i Västnorden yrkar att den förskjutning som äger rum i det nordiska samarbetet mot söder och mot öster inte får resultera i nedprioritering av Västnorden. Vi vill inte instämma i Kiplings berömda ord: "East is east and west is west and never the twain shall meet." Det får aldrig hända i det nordiska samarbetet.

Birte Weiss (juridiska utskottets talesman): Hr. præsident! Juridisk Udvalg, bortset fra forslagsstilleren, afviser medlemsforslag A 963/j, der jo handler om medlemskab for de baltiske lande i Nordisk Råd. Det samme skete, da et tilsvarende forslag var til behandling på den 37. session i Stockholm i 1989.

Man kan selvfølgelig sige, at siden dengang er mange ting forandret, ikke mindst i Østeuropa, hvor Estland, Letland og Litauen nu fremstår som selvstændige stater, som har et meget stærkt ønske om tæt samarbejde også med de nordiske lande, uanset om det gælder økonomi, kultur eller hvad som helst andet. Det gør imidlertid ikke det her forslag mere relevant; jeg vil nok sige tværtimod.

Der er nemlig sket det, at kontakterne mellem Nordisk Råd og Baltikum igennem længere tid er blevet intensiveret igennem mange forskellige metoder. Der har været tale om gensidige besøg. Der har været afholdt seminarer, der har været uddelt stipendier. Der er oprettet informationskontorer og også diplomatiske repræsentationer. Og så har der været talrige konsultationer og møder imellem Nordisk Råds præsidium og de baltiske staters politiske ledere, bl. a. i forbindelse med den 39. session i København. Jeg synes, det er værd at hæfte sig ved, at ved ingen af disse lejligheder er der fremsat noget ønske fra de baltiske lande om optagelse i Nordisk Råd, og på den baggrund forekommer forslaget mildt sagt overflødigt.

I øvrigt fastslås det sådan lidt kærligt-humoristisk i den internationale presse, at parlamentarikere og regeringer i de baltiske lande næsten er ved at segne under byrden af alt det arbejde, som vor store sympati fører med sig i denne tid.

Men egentlig kan man vel også sige, at det er en lidt aparte idé at slå de nordiske og de baltiske lande sammen i én og samme parlamentariske organisation. Det nordiske samarbejdsområde er jo netop *de* nordiske lande, som med hensyn til bl. a. den geografiske beliggenhed, sprogfællesskabet, den fælles historie og ikke mindst 100 års juridisk samarbejde danner basis for Nordisk Råd. Jeg synes, at vi skal præcisere, at begrebet "nordisk" ikke kan udstrækkes til at gælde hvad som helst. Der er ingen tvivl om, at mange lande har nogle diffuse forestillinger om det nordiske samarbejde. De er nemlig vant til, at samarbejde mellem stater er formaliseret gennem udenrigstjenesterne. De forstår derfor ikke rigtig den brede og ofte uformelle måde, vi griber det an på i de nordiske lande, og heller ikke den uformelle kontaktvirksomhed mellem de nordiske landes tjenestemænd. Jeg tror godt, at man kan kalde den samarbejdsform for enestående, og derfor kan den måske indimellem skabe en smule undren.

Men det er vel egentlig også tankevækkende — og her taler jeg så for dansk

vedkommende – at omkring 600 folkelige organisationer har nordisk samarbejde som en del af selve deres formålsbeskrivelse. Det er en helt enkel, men ganske præcis konstatering af, at her er der noget, der rækker ud over alt det formelle.

På et møde i september imellem Nordisk Råds præsidium og repræsentanter for de tre baltiske parlamenter blev det oplyst, at man påtænker at danne en parlamentarisk forsamling under Baltisk Råd efter den nordiske samarbejdsmodel, og at denne forsamling skal være rådgivende og koordinerende. En arbejdsgruppe af baltiske og nordiske embedsmænd påregnes nedsat for at fastlægge retningslinjerne for det fremtidige samarbejde mellem Nordisk Råd og Baltisk Råds parlamentariske forsamling. Denne fremgangsmåde forekommer os at være langt mere hensigtsmæssig, hvor man skal lave en udvidelse af kontakterne imellem det nordiske og det baltiske, end det medlemsforslag, som ligger på bordet her.

I øvrigt kan jeg føje til, at der jo også er planer om at lave et egentligt Østersøråd. Så alt i alt må man sige, at det er et overflødigt forslag. Det er ikke påkrævet. Og derfor skal jeg som talsmand for Juridisk Udvalg indstille, at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i denne anledning.

Lena Öhrsvik (socialutskottets talesman): Hr president! Socialutskottet har i sitt yttrande över två av medlemsförslagen framhållit att det nordiska samarbetet inte ensidigt får inriktas på ekonomiska och industripolitiska sektorer.

Hänsyn måste också tas till de s. k. mjuka värdena, dvs. välfärdspolitik i vid bemärkelse. Därför måste ett handlingsprogram på dessa områden också innehålla åtgärder som *skapar* sysselsättning. Vi framhåller i ett av de betänkanden som vi framlagt till denna session att den ekonomiska handlingsplanens mål om full sysselsättning bör vara styrande även för samarbetet efter 1992.

Den nordiska modellen är enligt utskottet *en* mycket viktig *del* av Nordens komparativa fördel gentemot omvärlden. Våra generella trygghetssystem och en väl utbyggd barn- och äldreomsorg möjliggör en hög förvärvsfrekvens, skapar stabilitet på arbetsmarknaden och underlättar strukturomvandlingar.

Här kan tilläggas att man särskilt bör ta hänsyn till det klara samband som finns mellan arbetslöshet och ohälsa. Det gäller inte bara i psykiskt avseende, utan det finns också mycket starka samband mellan t. ex. hjärt- och kärlsjukdomar och arbetslöshet. Socialutskottet avser att belysa dessa frågor ytterligare genom ett seminarium under våren 1992.

I vårt medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen hänvisar vi till att rådets socialutskott redan i mitten av 80-talet, när det rådde högkonjunktur i våra länder, varnade för tendensen till en ensidig prioritering av samarbetet till ekonomiska, tekniska och industriella områden.

I förslaget önskar vi nu en vidareutveckling av samarbetet på sektorerna social- och hälsovård, arbetsmarknad och arbetsmiljö, detta med sikte på att aktivt medverka i den europeiska integrationsprocessen och i standardiseringsarbetet. Även om målen på exempelvis arbetsmarknadsområdet är likartade för Norden och EG med full sysselsättning, socialt och ekonomiskt tryggad flyttning, jämlik behandling av arbetstagarna i arbetslivet och samhället, jämställdhet m. m., så har den nordiska arbetsmarknaden längre traditioner för sitt samarbete och en högre ambitionsnivå. Utmärkande är också att man föredrar

skapandet av arbete framför passivt ekonomiskt stöd. Dessutom har man en strävan att särskilt uppmärksamma de utsatta gruppernas svårigheter, t. ex. långtidsarbetslösa, ungdomar och handikappade.

Inflytande och medbestämmande i arbetslivet är en annan viktig del av den nordiska traditionen.

Bevarandet av alla dessa traditionella drag i den nordiska samhällsmodellen måste vara en huvudmålsättning i det närmare samarbetet med Europa. Det är en viktig förutsättning för att integrationsarbetet skall uppfattas som positivt av vår befolkning. Här knyter jag förhoppningar till statsministrarnas uttalande från i går om att Norden bör sträva efter att aktivt påverka utvecklingen i Europa och omvärlden, utgående från de nordiska medborgarnas intressen och behov.

Men ingenting är så bra att det inte kan göras ännu bättre. Vi har t. ex. höga arbetslöshetssiffror. Det är allvarligt ur många aspekter. Särskilt allvarligt är det för våra ungdomar. Vilken tilltro skall de få till demokratiskt beslutsfattande, om vi inte kan tillgodose deras mest tydliga behov?

Vi har med arbetsmarknadsministrarna diskuterat möjligheterna till ett särskilt handlingsprogram mot ungdomsarbetslöshet under de senaste åren, och jag hoppas på en snar lösning i den frågan.

Vi har fortfarande stora olikheter i sociala villkor för exempelvis barnfamiljer. Vi har inte löst frågan om koncernfackligt samarbete. Vi ser problem vid tillämpning av vissa nordiska avtal, och ibland är förhållandet till nationella regler oklart. Vi ser gärna ett handlingsprogram för nordbors rättigheter i enlighet med en rekommendation från rådet år 1990.

Här kan man precisera sådant som ligger vid sidan av och ovanpå EES-avtalet och som visar just vår nordiska speciella tradition.

Kära ministrar! Glöm alltså inte den sociala dimensionen såsom den definierats i våra nordiska välfärdssamhällen! Använd den som modell i integrationsarbetet och vidareutveckla den för våra invånares bästa!

Salmén: Hr. president! Jag vill börja med att säga att vi är mycket glada över att igen ha fått arrangera Nordiska rådets extrasession på Åland. Det visar rådets vilja att ihågkomma de självstyrda områdenas existens. Jag hoppas att allt har löpt smidigt tillsvidare och att även dagens möte skall fungera bra och är glad över presidentens erkännande nu på morgonen.

Även vi här på Åland som genom åren lärt oss att uppskatta nordiskt samarbete och varit glada över att som självstyrt område på likvärdig bas få deltaga i arbetet anser att man nu bör rationalisera, stärka och förbättra samarbetet. Samarbetet bör också utvidgas att gälla Europafrågor och arbetsformerna bör alltså ses över. Med detta menar vi att framför allt ett mera informellt nordiskt informationssamarbete borde åstadkommas så att frågor och problem snabbt kan komma fram och samordnas. Då kan man få fram beslut om handlingsvägar. Med all säkerhet kommer just snabbheten i beslutsgångar och flexibla förhandlingsalternativ att gynna den part som har bästa beredskapen. Och om vi i Norden, som då har upprättat en bra form för detta, är klara på hur det skall gå till, blir det ju till nytta för våra nordiska invånare.

Det har annars de senaste åren alltmer diskuterats behovet att komma bort från de återkommande diskussionerna om organisationsformer. En viss irrita-

tion, både i rådet men också utanför märks, och frågor om vad arbetet egentligen ger för resultat ställs då och då. Därför måste arbetet göras effektivare och frågan blir då hur man kan uppnå bra resultat.

Ett sätt som diskuterats är att utskotten och rådet hårdare prioriterar områden och projekt som skall åtgärdas. Att vi som nu är allmänt välvilliga till de flesta förslag och framställningar som dyker upp leder annars till sådant resultat som vi inte vill ha, alltså ofta egentligen ingenting eller bara mängder av papper. Därför måste det till en hård prioritering och därefter ordentliga resurser till genomförandet, men man måste också komma ihåg uppföljningen. Först när man kan konstatera att en fråga fått en lösning, och om den förhoppningsvis också gett ett bra resultat, kan vi få respons för utökat samarbete; bra resultat har alltid givit smak för mera liknande arbete.

Ett exempel på prioritering och koncentration av arbetet är att en handlingsplan för Östersjömrådet bör göras, och där kan Åland ha en mycket central roll. Planen ger möjlighet att både planera insatser och ge kontrollmöjligheter.

Samtidigt poängterar vi att en sådan plan inte konkurrerar med de ansträngningar som görs för att koncentrera arbetet på Västnordens havsområden. Den planen är lika viktig.

Beslut om förändringar i Nordiska rådets och ministerrådets arbete kan komma att kräva förändringar i Helsingforsavtalet. Därför vill vi från åländsk sida med kraft poängtera att de självstyrda områdenas ställning och möjlighet att medverka inte får minskas utan bör befastas på minst nuvarande nivå. Trots att vi är små kan det också från oss komma något guldkorn, och guldkorn är ofta en sällsynt vara. Därför hoppas vi att den positiva synen i rådet på de självstyrda områdenas ställning fortsätter.

Redan nu får de självstyrande områdenas regeringschefer delta i statsministrarnas möten då frågor som är av intresse behandlas, vilket de också här gjort ett flertal gånger. Om det nordiska samarbetet nu delvis flyttas från samarbetsministrarna till statsministernivå förutsätter vi att denna praxis fortsätter och fastslås.

Även om en ändring av Helsingforsavtalet skall godkännas av Ålands landsting anser vi från åländsk sida det vara viktigt att redan nu få delta i arbetet med den totalrevision som skall genomföras så att de åländska synpunkterna kan beaktas redan i beredningsskedet.

Arade president! Vi på Åland är övertygade om att integrationen i Europa kommer att visa på betydelsen av ökat samarbete i Norden. Och likaväl som goda resultat ger smak för mera samarbete inom rådets verksamhet så kommer integrationen att visa på de möjligheter samarbetet inom Norden i förhållande till övriga Europa ger oss alla. Därför bör man snabbt inför de fortsatta Europadiskussionerna få igång samordning och information mellan våra länder. Information om de positiva och negativa effekterna vid ett utökat europeiskt samarbete gynnar oss alla här i Norden och möjliggör snabbare och bättre beslut.

Utenriksminister **Stoltenberg**: Hr. president! Som alle vet, var det på NATOs toppmøte i Roma mange spørsmål som ble reist, men det var to som jeg vil si har spesiell interesse for oss i Norden. Det ene er at NATO fant ingen fiende, men en trussel. Trusselen er ustabiliteten i verden, og det er jo noe som angår oss i Norden også. Det andre var at Warszawapaktlandene alle ønsket medlem-

skap i NATO, og så opprettet man det nordatlantiske konsultative rådet både med tidligere Warszawapaktland og NATO-land som nå fremover vil ha konsultasjoner om utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Og da stiller jeg meg spørsmålet: Vil vi oppleve en situasjon hvor vi får økt, sterkere og tettere utenriks- og sikkerhetspolitiske konsultasjoner i Norden gjennom Europa, på samme måte som vi fikk frihandel gjennom EFTA? Og i dag har jo alle vært inne på hvordan vi styrker nordisk samarbeid gjennom EØS. Vil vi nå gjennom de brede all-europeiske konsultasjonene om utenriks- og sikkerhetspolitikk også få det inn via Europa til Norden?

Vi i Norden har i etterkrigstiden i grunnen drevet på to plan. Det ene er det formelle, hvor vi har vært meget beskjedne med å presentere vårt samarbeid. Men virkeligheten har vi ikke lukket øynene for. Og la meg da ta noen eksempler.

Vi begynte forsvarsministermøtene i Norden under den forutsetning at vi jo var helt forskjellig forankret sikkerhetspolitisk. Vi skulle ikke drøfte sikkerhetspolitikk, men vi skulle drøfte FNs fredsbevarende operasjoner. Med all respekt for FNs fredsbevarende operasjoner vet alle i denne sal at nordiske forsvarsministre har ikke møttes to ganger i året i alle disse årene og bare snakket om FNs fredsbevarende operasjoner. Da håper jeg i tilfelle de hade kommet lengre. Nei, det er en realitet at vi har ønsket og hatt behov for å drøfte hele forsvars-, sikkerhets- og utenrikspolitikkssituasjonen, men vi har funnet det hensiktsmessig å ha en annen presentasjon. Nå kan det sies, for nå er det en annen verden dette skjer i.

På samme måte er det når det gjelder utenriksministermøtene. Vi møttes opprinnelig fordi vi skulle snakke om FNs dagsorden. Men alle i denne sal vet at FNs dagsorden ikke er så omfattende og spennende at det er behov for alle de møtene vi har hatt mellom utenriksministrene i Norden. Det er fordi vi diskuterte avspenningen, nedrustningen og vi drøftet samarbeidet øst/vest. Ikke minst drøftet vi i Norden Konferansen for sikkerhet og samarbeid i Europa, og vi drøftet Sør-Afrika — uavhengig også av FN — Nigeria, Vietnam og felles politikk i alle internasjonale organisasjoner. Jeg har iallfall ikke truffet noen som ikke både den gang, men også i ettertid har erkjent at dette har vært meget viktig for alle nordiske land, uavhengig av hvilken utenriks- og sikkerhetspolitisk tilknytning vi har hatt. Jeg føler at vi er i en slik sentral situasjon også i dag.

Det er naturlig at vi både i Nordisk Råds sammenheng og i økende grad i regjeringssammenheng drøfter det reelle omfanget av den internasjonale utviklingen, fordi det i dag også formelt sett er mye lettere enn før. Det vil være en naturlig konklusjon på dette at vi styrker samarbeidet både formelt og reelt.

Også ett poeng til: For 30 år siden var utenrikspolitikken noe som noen få drøftet — noen få mennesker som følte at de kunne det, og det var utenriksdepartementene som hadde monopol på utenrikspolitikk. I dag vet vi alle sammen at utenrikspolitikken — heldigvis — er blitt en del av allemannseie, som folk føler seg berettiget til å drøfte og diskutere på samme måte som sosial- og samferdselspolitikk, og utenrikspolitikk og internasjonalt arbeid går inn i alle institusjoner, organisasjoner og media. Det er en naturlig konsekvens av dette at vi i langt mer omfattende grad formaliserer og dermed styrker den kontakt og de konsultasjoner vi i Norden har hatt og vil ha behov for når det gjelder

utenriks- og sikkerhetspolitikken. Det skulle jo bare mangle at vi i Norden i den sammenheng lå etter hele Europa, øst og vest, i konsultasjoner om disse spørsmål.

Utrikeshandelsminister **Salolainen**: Hr president! Vi har all anledning att känna tillfredsställelse över att de långt utdragna och tidvis mycket svåra förhandlingarna om ett EES-avtal kunde föras till ett positivt slut vid ministermötet i Luxemburg för några veckor sedan. Tänk på det andra alternativet!

EES-avtalet har stor betydelse för den allmänna utvecklingen i Europa och bör ses som en del av den nya europeiska arkitekturen. Förhandlingsresultatet motsvarar de mål som Finland ställde för förhandlingarna. Genom EES deltar Finland tillsammans med de övriga Efta-länderna intimt och på jämbördig basis i den europeiska integrationsutvecklingen.

I ekonomiskt avseende ger EES-avtalet oss nära nog samma fördelar som ett EG-medlemskap. Det är även skäl att påminna om att EES-avtalet är viktigt för alla Efta-länder, oberoende av vilka planer de har beträffande ett EG-medlemskap. EES är den enda möjligheten att bli delaktig av fördelarna i EG:s inre marknad vid ingången av år 1993.

Med tanke på det nordiska samarbetet utgör EES-avtalet en god utgångspunkt. Avtalet innebär att alla de nordiska länderna igen hör till samma ekonomiska samarbetsområde. EES-avtalet utgör varken sakligt eller formellt något hinder för att fortsätta och vidareutveckla det nordiska samarbetet — självfallet under förutsättning att samarbetet inte försvårar ett förverkligande av avtalet. Ett sådant stadgande finns uttryckligen intaget i avtalet.

Trots att analysen av EES-avtalets omedelbara inverkan på det nordiska samarbetet inte till alla delar är slutförd, står det klart att avtalet påverkar snart sagt alla sektorer av nordiskt samarbete. På vissa samarbetsområden täcker EES-reglerna t. o. m. största delen av det nuvarande samarbetsfältet. Detta gäller bl. a. handelspolitiken.

Nu bör vi fördomsfritt ompröva inriktningen och målsättningen för ett nytt, dynamiskt nordiskt samarbete, som vid sidan av EES-avtalet och EG-medlemskap även beaktar de övriga förändringar som skett i Europa, särskilt i Östersjöregionen och Baltikum.

Den nya situationen kräver att tyngdpunkten läggs vid ett mera utåtriktat nordiskt samarbete, ett samarbete som stärker Nordens röst i Europa och i Bryssel. En ändamålsenlig verksamhet kräver en effektiv och flexibel samarbetsstruktur. Med tanke på en nordisk insats i EES-sammanhang är det motiverat att sektorvis överväga en förflyttning av tyngdpunkten från ämbetsmannakommittéerna till ett mera ad hoc-betonat samarbete, särskilt på expertnivå. Vi bör komma ihåg att det ofta är just i expertkommittéerna i Bryssel som vi har de bästa möjligheterna att påverka innehållet i kommande EG- och EES-regler.

En nära samverkan mellan de nordiska delegationerna i Bryssel är även ägnad att öka påverkningsmöjligheterna och samtidigt att höja den nordiska profilen. Etableringen av ett officiellt nordiskt utrikeshandelsministerråd skulle utan tvivel tjäna samma syfte. Finland har konsekvent stött tanken redan tidigare. Idag är det än mera angeläget att fatta ett positivt beslut i frågan.

Vad Finlands medlemskap i EG angår, pågår för tillfället inom regeringen ett utredningsarbete, som skall vara slutfört till årsskiftet.

På basen av utredningsresultatet kommer vi att besluta om den fortsatta handlingslinjen, men det är uppenbart att ett avgörande i medlemskapsfrågan bör fattas under vårens lopp, om vi vill komma med i det första förhandlingståget tillsammans med Österrike och Sverige. Om avgångstiden för det följande tåget har vi inga tillförlitliga uppgifter.

Indenrigsminister og nordisk samarbejdsminister **Thor Pedersen:** Hr. præsident! Vi oplever, også ved indlæggene her i dag, at det nordiske samarbejde er stærkt påvirket af den helt revolutionære politiske udvikling, der løber hen over hele Europa. Vi i Norden står over for en stor udfordring, og ikke mindst med vore demokratiske traditioner har vi et stort ansvar for at bidrage til udviklingen med vor fælles styrke, og derfor må vi fastholde og udbygge den nordiske informationsudveksling og samordne vore synspunkter til den internationale dagsorden, på samme tid som vi må styrke samarbejdet i Norden på centrale områder.

Aftalen mellem EFTA og EF er tæt på en endelig godkendelse. Dermed er vejen banet for oprettelsen af verdens største økonomiske samarbejds- og frihandelsområde, hvor varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft fra den 1. januar 1993 i al væsentlighed vil kunne flyde frit mellem de 19 lande, der knyttes sammen af aftalen. Det vil være en ny platform for vort samarbejde, og de nordiske lande, som endnu ikke har søgt om medlemskab af EF, er med EEA-aftalen rykket yderligere et skridt hen mod fuldgyldig deltagelse i den europæiske integrationsproces. Jeg ser dette som en særdeles positiv udvikling.

Det nordiske samarbejdes fremtid ligger inden for den europæiske fremtid, og vil vi satse på et mere forpligtende nordisk udenrigspolitisk samarbejde, må det være inden for rammerne af EF. På længere sigt bliver alle nordiske lande forhåbentlig medlemmer af det større europæiske fællesskab. Jeg siger forhåbentlig, fordi intet nordisk land vil have nogen fordel af at være uden for det besluttende kraftfelt i Europa, som EF i dag er blevet til. For Danmark er der ikke noget alternativ til EF.

Vi skal være dynamiske og målorienterede, hvis vi ønsker større nordisk indflydelse på den europæiske udvikling. Vort samarbejde skal derfor tilpasses. Vi må nu som senere have den nødvendige styrke til prioriteringer. Vi må have styrke til at frasortere virksomhed, som ikke længere har fællesnordisk aktualitet. Uanset om vi samarbejder inden for eller uden for mere eller mindre formaliserede rammer, må det være resultaterne, der tæller.

Det nordiske samarbejde måles ikke alene på de fællesnordiske budgetter, det omfatter jo meget mere. Gode samarbejdsrelationer mellem landene sikres ikke alene ved regeringsaftaler og formelle kontakter, men er lige så afhængige af kontakter på alle andre niveauer mellem mennesker, og sådanne kontakter har vi mange af i Norden. Og det er måske den største styrke for det nordiske samarbejde i fremtiden i forhold til det øvrige internationale samarbejde.

Det er ikke realistisk at arbejde for en direkte plads for Nordisk Råd i det parlamentariske samarbejde på europæisk plan. Nordisk Råd kan ikke forvente en formaliseret indgang til det europæiske samarbejde. Men jeg vil gerne understrege, at Nordisk Råds plenarforsamling vil være et velegnet politisk debatforum i internationale spørgsmål, og Nordisk Råd vil kunne opnå en klar indirekte indflydelse ved en øget national indsats fra de enkelte parlamentarikere i Nordisk Råd.

Udfordringen er at skabe det samarbejde, der kan fungere i det nye Europa. Vi skal både som nordboere og europæere være vort ansvar bevidst, vi skal tænke i nye baner.

Statsrådet **Dinkelspiel**: Hr president! Under det år som gått har stora framsteg gjorts i det nordiska samarbetet, i själva verket större än på mången god dag. Detta tack vare EES-avtalet. Uttalandet kan förefalla paradoxalt. Men faktum är att vi genom EES-avtalet har lagt grunden för ett utbyggt nordiskt samarbete på en rad olika områden.

EES-avtalet är det mest omfattande avtal som Sverige — och de andra nordiska länderna och EG — någonsin har ingått med annat land eller länderområde. 19 länder bildar en enda stor europeisk marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. Totalt omfattas 380 miljoner människor av EES. Det är också ett avtal i tiden; en ny och viktig byggsten i den europeiska arkitekturen. Det är ett avtal som förbättrar förutsättningarna för våra länder att aktivt medverka i arbetet med att bygga ett nytt Europa.

EES-avtalet är betydelsefullt av flera skäl

- det utgör en plattform för utbyggt nordiskt samarbete
- det ger ökade möjligheter till nordisk samverkan inom en bredare europeisk ram
- det utgör ett skyddsnät för den händelse inte alla nordiska länder skulle gå vidare mot medlemskap i EG.

”Vägen till fördjupat nordiskt samarbete har gått genom en rad misslyckanden”. Så formulerade sig för ett antal år sedan en talskrivare till en svensk regeringschef. Vad han åsyftade var att det nordiska samarbetet gradvis har kunnat byggas ut trots att flertalet av de mera storslagna projekten — nordiskt frihandelsområde, Nordek, Nordsat och nordisk försvarsgemenskap — inte har kunnat förverkligas. Så långt var konstaterandet också riktigt. Men retoriken ledde honom fel när han — för att ge eftertryck åt sitt resonemang — tillade: ”På den vägen skall vi fortsätta”. Den meningen återfanns inte heller i den slutliga texten.

Ändå låg det mycket i hans konstaterande. Vi har åstadkommit mycket i det nordiska samarbetet, särskilt när det gäller personers rörelsefrihet. Nordisk arbetsmarknad, Nordisk passionion, Nordisk socialkonvention och nordiskt kultursamarbete, för att nämna några exempel. Samtidigt måste vi erkänna att några av de största landvinningarna har kunnat göras inom en bredare europeisk ram. När det gäller handel, tjänster och kapitalrörelse har däremot det huvudsakliga arbetet gjorts på annat håll. Genom OEEC/OECD underlättades handeln och betalningsströmmarna. Genom Efta-avtalet fick vi frihandel för industrivaror. Och genom EES har nu etablerats en fri tjänstemarknad, fria kapitalrörelser och samarbete på en rad andra områden.

Det ligger ingen motsättning mellan ett fördjupat nordiskt och europeiskt samarbete. Tvärtom. Vi måste gå fram efter båda dessa vägar. Det finns också tydligt återspeglat i EES-avtalets nordiska klausul.

Vår nordiske samarbetsminister har redan anvisat vad vi kan och bör göra i det nordiska sammanhanget. I det nya europeiska sammanhanget finns andra angelägna uppgifter.

Det nordiska samarbetet måste föras vidare genom en kombination av visioner och vardagsnära arbete.

Det vardagsnära arbetet tar sig många konkreta uttryck: i myndigheternas dagliga arbete och i samarbetet mellan företag, organisationer och folkrörelser. Den spontana känsla av brödraskap som vi får när vi möter andra nordbor ute i världen säger mycket om vad det gäller.

EES-avtalet ger oss nya möjligheter. Individer, företag och organisationer i de nordiska länderna kan samarbeta på nya och förbättrade villkor i en vidare europeisk ram. Och från regeringarnas sida kan vi medverka till ytterligare förbättringar:

- gränskontrollerna för varor och tjänster kan underlättas.
- persontrafiken över gränserna för studenter, för forskare och för andra yrkesverksamma kan främjas genom utveckling av europeiska samarbetsprogram
- samarbetet mellan nordiska företag kan stärkas när existerande hinder här för undanröjs som följd av EES-avtalet.

Medlemskap i EG öppnar nya perspektiv. Danmark visade vägen. Sverige har nu slagit in på den. Vad de andra nordiska länderna gör är givetvis deras ensak. Här måste många olika faktorer vägas in. Var och en träffar sitt beslut härom från sina egna utgångspunkter. Men klart är att det från svensk synpunkt och från synpunkten av nordiskt samarbete är en fördel ju fler nordiska länder som blir medlemmar i EG.

Så går vi vidare genom att lägga byggsten till byggsten. Men utan visioner förlorar vi oss lätt i detaljer.

Med det förändrade geostrategiska och geoekonomiska läget kan Norden spela en ökad roll i det europeiska samarbetet. Genom omvälvningarna i Central- och Östeuropa och med tre nya grannländer i öster kan Norden bli ett nav i den nordeuropeiska utvecklingen. Det ställer oss inför nya krav. Vi måste stärka vår ställning i Europa och öka vår attraktionskraft för bl. a. utländska investeringar. Vi måste aktivt medverka i arbetet på att bygga ett nytt Europa, att förverkliga visionen om ett alleuropeiskt samarbete. Och vi måste stödja de central- och östeuropeiska länderna i deras strävanden mot demokrati och marknadsekonomi.

Här blir det nordiska samarbetet än viktigare än tidigare. Genom ett intensifierat samarbete och ett samfällt agerande kan vi få genomslag för våra synpunkter och våra värderingar i det europeiska enhetsverket.

Detta arbete måste bedrivas under delvis nya förutsättningar. Därför är det så viktigt att vi nu ser över formerna för det nordiska samarbetet. Att stå stilla innebär att gå tillbaka. Det gäller i synnerhet idag med de snabba förändringar som kännetecknar utvecklingen i vår europeiska omvärld.

Hjörleifur Guttormsson: Hr. præsident! Vi hører fra udenrigshandelsministrene information om, at man i en ny EØS-aftale, som vi parlamentarikere ikke har set, har fået en klausul om nordisk samarbejde. Så vidt jeg forstår, er det en ganske alment formuleret klausul, som ikke siger meget om formen for, hvordan man kan gå videre med nordisk samarbejde inden for en EØS-aftale, som vi skal ratificere.

Jeg vil gerne spørge statsråd Dinkelspiel, hvordan han ser det formaliserede

nordiske samarbejde gå frem inden for EØS. Jeg har hørt varslet fra udenrigs-handelsministrene i går i et særligt møde med Økonomisk Udvalg, at man mener, at EF er ganske følsomt over for et organiseret, formaliseret samarbejde. Jeg ser ikke, hvordan dette nye indhold i klausulen kan rummes i aftalen, hvis man ikke kan gå samlet frem.

Jeg spørger derfor: Hvordan har man i EØS-forhandlingerne gennemgået de nordiske samarbejdsaftaler, for vi har hørt, at disse må revideres, hvis de stødte på EF-regelværket.

Statsrådet **Dinkelspiel**: Hr. president! Jeg tror att svaret på den fråga som ställdes enklast kan ges genom en hänvisning till vad som har hänt under EES-förhandlingarna. Jag vill mena att dessa, om något, visar styrkan i det nordiska samarbetet. Det har funnits ett mycket nära samarbete, från statsministrarna till utrikeshandels- och utrikesministrarna, chefsförhandlarna till tjänstemännen i olika kommittéer.

Det här, menar jag, kan översättas också i samarbetstermer när vi går vidare i EES-arbetet och i det europeiska samarbetet i allmänhet genom ett mycket nära samarbete på olika plan. Utan att man för den skull behöver bilda formella koalitioner kan de nordiska länderna få genomslag för sina idéer och sina värderingar, som — jag upprepar det — har visat sig möjligt redan under förhandlingarna om själva EES-avtalet.

Hjörleifur Guttormsson: Hr. præsident! Jeg forstår det sådan, at statsrådet netop har bekræftet, at EF er ganske følsom over for koalitioner, og at det nordiske samarbejde skal forme sig ganske almindeligt igennem komiteer og embedsmænd og politikere, uden at det er formaliseret, uden at det er synligt. Og det er dette, som man skulle tage i betragtning her i denne forsamling, og sådan som sagen ligger inden for EØS.

Rannveig Guðmundsdóttir: Ærede president! Vi retter blikket mot et endret Europa og leter etter svar på spørsmålet om hvilken kurs vi skal ta i det nordiske samarbeid. Svaret på det spørsmål er svaret på hvorvidt nordisk samarbeid i fremtiden både tjener felles mål og samtidig er til det beste i hver enkelt nasjons tilfelle.

Det har vært fremholdt at jo lengre vestover man kommer innenfor Norden, jo mindre identifiserer man seg som en europeer, at den geografiske beliggenhet har betydning for om tilknytningen til Europa er større eller mindre. Men en ting er helt sikkert: Den geografiske beliggenhet har verken minsket samholdet i Nordisk Råd eller redusert de enkelte lands rolle. Vi mener at denne sterke samhörighet bl. a. beror på felles kulturarv.

Når man begynner å spekulere på om nordisk samarbeid har mistet sin dynamikk — det er røster fremme i Norden om til og med å nedlegge Nordisk Råd — blir spørsmålet om hva vi mister hvis nordisk samarbeid blir ut, like viktig som spørsmålet om hva vi vinner ved det nye europeiske samarbeid. De nordiske land følger ikke alle de samme veier, selv om man mener at de alle kommer til å delta i europeisk samarbeid, enten innenfor eller utenfor EF.

Alle de nordiske land er som en harmonisk søskenflokk, hvor hver enkelt likevel har sine spesielle behov.

Slik er det f. eks. store forskjeller innen næringslivet i de fem land, men tross alt er det mye mer som forener dem. Derfor vil et intenst nordisk samarbeid komme til å ha stor innflytelse i Europa. Jeg mener også at sammen kan vi oppnå mer enn hvert land for seg.

Ofte har man sett på Norden som forbilde for internasjonalt samarbeid. I EF taler man nå om medborgernes Europa.

I Norden har det i virkeligheten vært drevet en slik politikk, det er nok å nevne kultur, miljø og forbrukerpolitikk, samt vekten som har vært lagt på sosiale rettigheter.

Det helt spesielle grasrotsarbeidet som har funnet sted i de nordiske land, er også viktig innen foreningene Norden, kommunene og alle de organisasjoner innenfor dem som har vennskapstilknytning og deltar i nordisk samarbeid. Hele denne samhörighet er vår styrke.

Når vi på grunn av det europeiske samarbeid taler om Nordisk Råds nye rolle, kan man spørre seg selv hvorfor den diskusjonen ikke har funnet sted før, f. eks. da Danmark ble medlem av EF. På det tidspunkt var de nordiske land derimot enige om at fremtiden i nordisk samarbeid var utenfor EF, og at et av landenes medlemskap ikke hadde noe å si i den forbindelse. Nå diskuterer vi Nordisk Råds stilling og hvordan man sikrer dets styrke innenfor europeisk samarbeid. Det er min mening at vi der kan ha stor innflytelse.

Det er diskusjon om sterkere struktur og mer effektive institusjoner i Nordisk Råd, og dermed hvorvidt man skal overveie flertallsbeslutningar.

Jeg har den holdning at en revidering av disse spørsmål på ingen måte må splitte enigheten om at samarbeidet i Nordisk Råd bygger på et likestillingsgrunnlag. Jeg er heller ikke enig i at det bør skapes enhetlig politisk ledelse av det nordiske samarbeidet, om dette betyr at én politisk leder skal stå i spissen.

Man vil fremme det regionale samarbeid omkring Østersjøen, men samtidig må vi legge vekt på Vest-Norden. Vest-Norden må ikke på noen måte bli isolert i europeisk sammenheng.

Hvis det nordiske samarbeid ikke har vært synlig nok i Europa, er det viktig at vi nå som de nordiske land skal gjøre seg gjeldende i europeisk sammenheng, viser vår samhörighet samtidig som vi finner fram til et mer dynamisk samarbeid som en region i Europa.

Landsstyremedlem **Marianne Jensen**: Hr. præsident! Først en hilsen til jer alle fra Grønlands Landsstyre. Det er mig en stor glæde at få ordet i denne forsamling for på Landsstyrets vegne at udtrykke Grønlands meninger omkring nogle af de spørgsmål, der er på tale ved denne samling.

Vi havde valg i Grønland for et halvt år siden. Det førte bl. a. til et helt nyt og ungt landsstyre med hele 5 nye ministre ud af 7 regeringsmedlemmer. Efter 12 års hjemmestyre er vi nu i Grønland kommet til en konsoliderings- og udviklingsfase, en udviklingsfase, der uundgåeligt vil indeholde opgør med en lang række traditionelle opfattelser og vanetænkninger.

Dette mener vi også gælder det nordiske samarbejde. I en tid, hvor alt sker i et rapt tempo, virker strukturen i det nordiske samarbejde, igen set med vore nye og friske øjne, uhensigtsmæssigt og for ineffektivt på mange områder. Derfor er vi helt enige i, at Helsingforsaftalen i sin helhed må tages op til en kraftig revision.

Hvad angår den nævnte prioritering i nordisk samarbejde efter 1992, er vi fra Grønlands Landsstyre helt enige. Den vægtning, som tager udgangspunkt i "værdifællesskab" ved opbygning af en livskraftig kultur, giver medborgerne et godt grundlag for at øve indflydelse på udviklingen, både i nærmiljøet og i forholdet til omverdenen.

Grønlands Hjemmestyre og dermed landsstyret er opmærksom på mulighederne inden for EF-samarbejdet, og vi håber, at vi også i fremtiden gennem vor tilknytning til nordisk samarbejde kan følge denne udvikling på tæt hold, således at vi har mulighed for tilpasninger til en verden i stadig forandring.

Derfor er det også glædeligt for os, at f. eks. det regionalpolitiske samarbejde fortsat tænkes prioriteret positivt. Med den meget vanskelige og omkostningskrævende infrastruktur i Grønland har vi haft og vil også i fremtiden have økonomiske og kapacitetsmæssige ressourceproblemer med at deltage mere aktivt i det nordiske samarbejde. Det samme problem har andre selvstyrende områder. Derfor håber vi meget, at vort ønske om styrkelse af det vestnordiske samarbejde vil blive imødekommet. Kun gennem et styrket Vestnorden kan vi mere aktivt deltage i bestræbelserne på en styrkelse af det nordiske samarbejde.

Jeg vil gerne her indskyde, at vi udmærket forstår, at Baltikumproblematikken optager sindene i Norden. Disse lande er jo historisk og geografisk tæt forbundet med Norden. Men når dette er sagt, er Grønland ud fra nordisk folkebevidsthed stadig meget fjernt — eksotisk og uvirkeligt.

Men, venner, tænk bare på de muligheder — ressourcemæssigt, miljømæssigt og forskningsmæssigt — I har gennem Grønland, muligheder som udnyttet effektivt kan fremkomme med resultater af vidtrækkende betydning på verdensplan. Resultater som også i kraft af Grønlands geografiske placering mellem Europa, Amerika og Sovjet giver Norden gode muligheder for at komme i fokus via udnyttelse af ovennævnte muligheder.

Efter at have erklæret os fuldt enige i den opstillede prioritering, vil vi nævne et område, som vi formoder ved en fejltagelse er blevet forbigået, nemlig fiskeriet. Dette er et område af vital betydning, ikke blot for Grønland og Vestnorden, men for hele Norden.

Til slut vil jeg påpege, at Grønland stadig er et meget ungt demokrati. Det må huskes, at Grønland har gennemgået en meget hurtig udvikling fra et fangersamfund for bare årtier tilbage til et moderne og industrialiseret samfund. Denne udvikling i sig selv har haft nogle omkostninger, som vi arbejder på at løse, samtidigt med at vi må videreudbygge den igangværende udvikling og deltage aktivt i internationaliseringen. Derfor har vi behov for gode samarbejdsrelationer.

Men vi føler dog også, at vi fra Grønland kan bidrage til udviklingen og samarbejdet i Norden på mange områder; nogle af dem har jeg nævnt. Vi har i kraft af vores udvikling udviklet en stærk identitetsfølelse, både individuelt og nationalt, og også på dette område føler vi, at vi har noget at give Norden. En stærk identitetsfølelse er en god ballast i enhver samfundsudvikling.

Til slut en tak til Åland, som ligesom Grønland og Færøerne jo også er et selvstyrende område, for dette arrangement, som måske går over i historien.

Ylva Annerstedt: Hr president, kära nordiska vänner! Ibland känns det litet genant att händelser i omvärlden är det enda som egentligen på allvar kan få fart på det nordiska samarbetet: Berlinmurens fall, kommunistdiktaturernas sammanbrott och den accelererande integrationen i Europeiska gemenskapen. Nog borde vi av egen kraft i Norden ha åstadkommit mycket av det som man redan gjort i EG och som vi med förundran betraktar utifrån.

Det medlemsförslag som en tvärpolitisk arbetsgrupp i ekonomiska utskottet har lagt fram är ett redskap för att ge parlamentarikerna möjlighet att påverka i ett tidigt skede av beredningsprocessen. Vi vill inte endast lägga synpunkter på ett färdigt förslag från ministerrådet, vi vill att ministerrådet skall ta hänsyn till våra prioriteringar när det utformar ett förslag till handlingsplan.

Oavsett vilken samarbetsform de nordiska länderna väljer visavi Europa måste samarbetet stärkas och reformeras.

Vad skall vi då ha Nordiska rådet till? Ja, motionen tar upp tre områden som vi bör koncentrera arbetet till.

För det första det ekonomiska samarbetet. Hur ogärna vi än vill inse det så ligger Norden i Europas periferi. Vi måste därför stärka Norden som tillväxt- och konkurrensregion. Genom tunga gemensamma insatser i infrastrukturen — kommunikationer, forskning och utbildning, transporter — har vi goda förutsättningar att kompensera de s. k. "ö- eller periferikostnaderna".

För det andra det kulturella samarbetet. Den som har en stark etnisk identitet, som är stolt över sin kultur och sitt språk, är inte rädd för att öppna sig för och glädjas åt andras kulturskatter. Den som är stolt över sitt ursprung vill också gärna dela med sig och anser att det man vill erbjuda är värdefullt. Tillsammans kan vi bättre hävda den nordiska särarten i ett Europa med flera dominanta kulturområden: Våra nordiska konstnärer på olika områden, vår syn på välfärden, vår demokratiska tradition — det är inga bagatellartade insatser vi åstadkommit för fredlig samexistens.

För det tredje det internationella samarbetet. Vi har i Norden redan en god tradition i att uppträda gemensamt i internationella fora. Låt oss bygga vidare på den traditionen i mer organiserad form när det gäller samarbetet med Baltikum och i Östersjöområdet, insatser för att rädda miljön på Nordkalotten och vårt agerande inom EES-avtalets ram.

Inom denna sfär kan också betydande vinster göras genom organiserat samarbete kring biståndet till tredje världen.

Detta är de tre områden som ekonomiska utskottets arbetsgrupp velat prioritera som underlag för ministerrådets arbete med handlingsplanen. I medlemsförslaget finns också en rad konkreta förslag för att illustrera vad som är möjligt att ta itu med inom respektive område. Avsikten har inte varit att rådet skulle ta ställning till enskildheterna.

Det är uppenbart att en koncentration och effektivisering av verksamheten också kräver en annan organisation. Jag anser att såväl rådets ledamöter som dess tjänstemän skall vara mycket öppna för nytänkande och inte prestigebundet bevaka gamla revir.

Emellertid kan det finnas skäl att påpeka att EG:s förändringsarbete tog fart först efter 1987 när man införde dels en tidtabell för genomförandet, dels majoritetsbeslut för vissa frågor.

Europa består av en mängd nationer. Men gränserna är i vissa fall inte alls

fasta. De genomträngs oupphörligen av människor, nyheter, idéer och kapital. Intensiteten i detta utbyte saknar motstycke i världen. Det är just detta som utgör grundvalen för Europas integration. Gränserna faller i praktiken, och då söker man skapa en överordnad form som gör att de också försvinner på papperet, som Sverker Sörlin, lektor i idéhistoria i Umeå, har uttryckt saken.

Hr. president! Som liberal vill jag vara delaktig i detta flöde över gränserna av människor, idéer och nyheter. Som liberal vill jag vara med och påverka detta skeende. Allra helst vill jag göra det tillsammans med övriga nordbor.

Gammelgaard: Hr. præsident! Der er to muligheder, hvad angår Nordisk Råds fremtid: Enten får det nordiske samarbejde en ny opblomstring, eller også får det mindre betydning. Det kan ikke skjules, at vi i nogle år har bevæget os i retning af at have mindre betydning. Den første mulighed, den positive, opstår, hvis de nordiske lande eller deres store flertal bliver medlemmer af det europæiske fælleskab. Den sidste mulighed, bevægelse imod nulpunktet, kan opstå, hvis eksempelvis Finland og Norge står uden for EF. Det er klart, at ethvert nordisk land selv bestemmer, om det vil være medlem af EF. Men samtidig bestemmer man i virkeligheden, om det nordiske samarbejde skal være reelt eller være mindre betydningsfuldt.

Der er en stor fremtidsmulighed for det nordiske samarbejde og for Nordisk Råd, hvis vi alle er inden for EF. Vi kan virkelig påvirke Europa økonomisk, strukturelt og kulturelt. Der bliver så at sige høj luft i Nordisk Råds sessioner. Norden har noget at give Europa, og samlet kan vi gøre det. Vil vi ikke, får andre dele af Europa så meget større indflydelse i de kommende årtier.

Jeg er optimist: Jeg tror, alle nordiske lande vil kende deres besøgstid. I den situation får Nordisk Råd ikke brug for hele det, der er kaldt papirmøllen. Vi burde hvert år have 2 samlinger i en slags nordisk rigsdag, gerne før regeringschefmøderne i EF. Her kunne vi drøfte de store sager i tiden, f. eks. nordisk indflydelse i EF og vort forhold til Østeuropa, specielt de baltiske lande. En sådan nordisk rigsdag, der to gange om året formulerer vigtige udtalelser fra Norden, er der fremtid i. Den skal erstatte papirstømmen og de mange mindre sager.

Lad os få luft til at drøfte vor fremtid, lad os gennemgå hele vort tunge maskineri og få ryddet op til den ny tid, så vil Nordisk Råd få mulighed for at påvirke den europæiske fremtid.

Men jeg vil godt tilføje, at vi nu i højere grad må formalisere samarbejdet med de baltiske lande. Vi må skabe et samarbejdsorgan mellem Det baltiske Råd og Nordisk Råd, og dette mere formaliserede samarbejde skal omfatte såvel regeringsrepræsentanter som parlamentarikere. Det vil der også være fremtid i.

Metsämäki: Hr president! Efter det att de baltiska länderna har blivit självständiga har det uppstått ett stort behov för olika investeringar i infrastruktur, miljö, produktionsanläggningar, jordbruk eller kort sagt inom alla samhällsområden.

Nordiska investeringsbanken har gjort en utredning i frågan och kommit fram till att det samtidigt finns ett minst lika trängande behov att skapa en institutionell grund för att kanalisera kapital för investeringarna. Saken brådskar eftersom behovet av nyinvesteringar är så enormt.

De baltiska länderna saknar praktiskt taget alla sådana institutioner och sådant kunnande för att på ett ändamålsenligt sätt använda sig av tillgängligt kapital. För att avhjälpa denna brist har NIB presenterat ett förslag om att med västerländsk expertis grunda en utvecklings- och investeringsbank för de baltiska länderna. Banken kunde förslagsvis kallas Baltic Investment Bank (BIB).

NIB:s förslag går ut på att BIB skulle vara en egen juridisk person med egen styrelse och med endast liten operativ personal, eftersom banken administrativt skulle vara anknuten till NIB på samma vis som t. ex Nefco. Denna lösning skulle minimera de administrativa kostnaderna och ge en möjlighet att kunna starta verksamheten utan dröjsmål.

Grundkapitalet i banken har föreslagits till 300 miljoner ECU, av vilket 40 % skulle inbetalas. Enligt förslaget skulle de baltiska republikerna teckna 20 % av kapitalet, de nordiska länderna 70 % och övriga intressenter 10 %.

De baltiska länderna har visat ett stort intresse för NIB:s förslag, och de baltiska statsministrarna har i samband med ett möte den 24 september i Tallinn undertecknat ett protokoll där de direkt bad de nordiska regeringarna att grunda banken såsom föreslagits.

För BIB-alternativet talar att BIB är särskilt anpassat till de reella behoven för en verksamhet i Baltikum. BIB:s utgångspunkt och grundläggande syfte är de baltiska intressena i de projekt som skall finansieras. De baltiska staterna är delägare med ett reellt medinflytande och ansvar för banken. BIB utgår från en politisk manifestation av ett nordiskt-baltiskt samarbete och är samtidigt ett unikt institut för samarbete mellan de baltiska staterna.

Efter det att NIB:s förslag har presenterats, har det framlagts i huvudsak två alternativa förslag: nämligen att införliva det baltiska projektet i den s. k. PIL-låneordningen eller att inrätta en särskild baltisk fond inom den europeiska utvecklings- och investeringsbanken EBRD.

Frågan skall nu utredas vidare enligt god nordisk tradition. Men har Baltikum råd med att vänta på denna utredning? I Estland och Litauen har de nationella investeringsbankerna nu grundats. De behöver stöd genast. Estlands regering har i sin första budgetproposition som framlades för parlamentet förra veckan ett anslag för Baltiska investeringsbanken. Detta kräver ett ställningstagande från Norden.

Hr president! Av de nordiska länderna har Danmark, Finland och Island redan tagit en positiv ställning till BIB. För att vi så fort som möjligt skulle kunna koma igång med verksamheten borde också Norge och Sverige fatta likadana beslut.

Talleraas: Hr. president! Forventningene til at denne ekstrasesjonen skal bety inngangen til en ny æra for Nordisk Råd og det nordiske samarbeid har vært store, spesielt i Norge. Bakgrunnen for dette er mangfoldig, men kan sammenfattes i et framtidsonske om et positivt nordisk samarbeid. Vi ser i dag et Nordisk Råd som står på stedet hvil. Det er få nye hendelser, det er langt mellom de store skjellsettende vedtak og enda lenger mellom de store skjellsettende endringer som Nordisk Råd får i stand.

Dette ønsker vi forandring på. Vi ønsker et Nordisk Råd som løser aktuelle saker effektivt, som engasjerer seg i saker som angår den enkelte nordbo og Norden som helhet. Vi vil ha et Nordisk Råd som vi føler er en fremtidens

pådriver framfor ettersleperen. Jeg håper statministrenes initiativ til dette møtet, sammen med innspill fra Presidiet og Økonomisk utvalg, kan føre til endringer i riktig retning.

Skal vi være ærlige, må vi innrømme at det i stor grad er hendelser utenfor Norden som har gitt Nordisk Råd engasjement og framdrift de senere år.

EFs arbeid mot et fritt indre marked er en slik inspirasjon. Kommunismens sammenbrudd i øst og Baltikums frihet er en slik inspirasjon og pådriver. Dette har vært livgivende hendelser i de senere år for et nordisk samarbeid som ellers har stått i stampe.

EØS-avtalen vil på mange økonomiske områder gjennomføre i praksis mye av det som Nordisk Råd har ønsket å få til, men ikke maktet å få gjennomført. Fjerning av handelshindringer, fri etablering, fri konkurranse, gjensidig godkjenning av utdanning er eksempler.

Ser vi bakover, er det også lettere å få øye på forspilte muligheter enn de vi brukte godt —Nordøk, Tele-X og fjerning av handelshindringer for å gjøre Norden til hjemmemarked er viktige stikkord og eksempler her.

Men nå, om ikke før, er i alle fall tiden inne til å utvikle og utnytte mulighetene. Samarbeidet må forandres for å bevares. Når statministrene nå går i spissen for å revidere Helsingfors-avtalen, må scenario nr. 1 være et Norden hvor et stort flertall av landene blir medlem av EF. Det vil gi samarbeidet også i Norden ny næring og ny gnist, for også i forhold til resten av Europa har vi noe å samarbeide om. Vi har likeartede samfunn, felles språk, felles verdigrunnlag, og vi får etter hvert også, som en del av Europa, et felles varemarked. Og vi vet at et frukbart samarbeid bare kan være tuftet på felles interesser. Hvis ikke, bærer ikke samarbeidet. Men vi må endre innholdet i Nordisk Råd, et innhold som bør være viktigere enn formen på samarbeidet. En effektiv form kan finnes, om vi vet hva jobben går ut på. Og mye må gjøres. Jeg nevner som eksempel:

- Vi må forsterke kultursamarbeidet.
- Vi må forbedre kontaktene på tele- og fjernsynsområdet mellom våre nordiske land.
- Vi må åpne opp for full utenrikspolitisk debatt i Nordisk Råd og finne en fornuftig organisering for utenriksministrenes deltakelse i Nordisk Råd.
- Vi må sikre at den nordiske passunionen kan fortsette.
- Vi må forbedre samarbeidet når det gjelder å løse miljøspørsmålene bedre.
- Vi må øke vekstevnen i Norden, noe som vil skje delvis gjennom EØS-avtalen.

Vi ser at EØS-avtalen vil endre rammene for det nordiske samarbeidet kraftig. Men for flere nordiske land vil EØS-avtalen kun bli en mellomstasjon på vei til fullt EF-medlemskap. Jeg er personlig så fortrøstningsfull i forhold til framtiden at jeg tror bestemt at alle de nordiske land i løpet av en tiårsperiode finner sitt felles samarbeidsmønster innenfor EF. Og dersom vi kjenner vår besøkelsestid her i Norden, vil dette være en realitet i løpet av de nærmeste tre—fire årene.

I en situasjon hvor de fleste nordiske land er medlem av EF ville Nordisk Råd kunne bli den møteplass hvor parlamentarikerne i Norden møtes for å diskutere, initiere og være pådriver i spørsmål som berører det europeiske samarbeidet.

Dagens ekstrasesjon om Norden i Europa kommer for tidlig til at konkrete vedtak kan fattes, men jeg forventer at statsministrene i det arbeid som nå dras i gang, tar sikte på å komme med de første konkrete forslag til forbedringer til sesjonen i Helsingfors, f. eks. om hvordan det nordiske utenrikspolitiske samarbeid skal organiseres. Det ville vært et viktig skritt framover mot et bedre Norden etter 1992.

Elver Jonsson: Hr president! I denna debatt, som förs i ljuset av EES-avtal, tal om en ny plattform, om organisation och om relationer, vill jag bidra med ett par synpunkter med en något annorlunda infallsvinkel.

Vi som tror på ett fritt, självständsskapande "Europa efter 1992" känner många optimistiska inslag i det dagsaktuella skeendet.

Men i spåren av arbetslöshet och lågkonjunktur hörs allt högljuddare skrän av främlingsfientlighet och rashets. Rena terroråd begås av rasister mot såväl barn som vuxna.

Från samhällets och ordningsmaktens sida märks ibland en skrämmande handfallenhet. Det händer att ansvariga inte vågar vidta motåtgärder mot rashetsare av rädsla för repressalier mot sin egen person och familj.

Men det är inte bara våldshandlingarna i sig som utgör ett hot mot det toleranta och civiliserade samhället, utan också passivitet och handlingsförklarning från de ansvariga som förväntas bekämpa rashetsen. De passiva åskådarna och deras påhejare är lika farliga som våldsmännen för det civiliserade, humana samhället.

Nordens röst måste göra sig hörd mot de illdådare som gärna lutar sig mot ett förment nordiskt arv. Just nu när rasistiska och främlingsfientliga rörelser vunnit fotfäste även här i Norden är det viktigt att Nordiska rådet upphäver sin stämna och med kraft tillbakavisar främlingsfientlighet och rasism.

Det kunde vara ett uppslag att belöna en förtjänstfull opinionsbildande insats mot rasism och främlingsfientlighet och därmed stärka opinionen för ett mänskligare och värdigare samhälle.

Hr president! För att en region skall överleva och utvecklas krävs det två viktiga inslag. Det ena är goda kommunikationer och det andra en människovärdig livsmiljö.

Inom miljöutskottet, där vi behandlar såväl miljö som trafik och regionalpolitik, har vi hävdad några viktiga principer: kommunikationerna behöver vara rationella såväl tekniskt som ekonomiskt, och de måste ta miljömässiga hänsyn. Detta gäller både inom Norden och i våra närområden ut mot Europa.

Den förändrade politiska situationen i Östeuropa torde innebära att den nord-syd-trafik som haft Hamburg som centrum delvis flyttas österut. Då blir Berlin på nytt ett trafikpolitiskt centrum, där öst-väst-kommunikationerna kommer att dominera.

En annan viktig princip är att låta den "tung och långa trafiken" alltmer ta järnvägsspåren i anspråk. Såväl järnvägs- som vägstandarden måste förbättras. Ovillkorliga krav på bilindustrin om mer miljövänliga fordon innebär att vi kan uppnå en ren miljö också med en stor biltäthet. Vi får inte glömma bort att fyra av fem väljer den egna bilen som färdmedel. Även om vi skulle komma så långt att vi fördubblar kollektivtrafiken så kommer inom överblickbar framtid bilen att vara det dominerande färdmedlet.

Kraven på spårburen trafik är som ett kommunicerande kärll gentemot kraven på vägnätet. T. ex. skulle de svenska vägarna belastas mindre, om nordisk långtradartrafik kunde använda en framtida utbyggd järnvägsförbindelse som också har en fast förbindelse över sundet vid de danska gränserna. När det gäller finsk trafik går den ofta rakt över Sverige. Allt talar för att den också kommer att ta vägar via Baltikum och Polen för att nå Östeuropa. Men låt oss inte för den skulle tappa bort behovet av att få både en utbyggd spårtrafik och en fungerande sjöfart.

Inom Norden talar vi ofta om harmonisering av lagar och regler. Också i denna debatt har givits besvärande exempel på att vardagligt gränssamarbete har stora brister.

Men vi behöver också en harmonisering när det gäller avgifter och skatter på drivmedel och fordon. Det krävs dessutom ett förstärkt samarbete när det gäller infrastrukturen på kommunikationsområdet. Här har våra trafikministrar ett stort ansvar.

Av både Norden och övriga Europa krävs ett utvecklat samarbete om vi skall främja fred, framsteg och god miljö.

Dalsgaard: Hr. præsident! I den offentlige debat forud for denne session og i papirerne, som er blevet delt ud som debatoplæg, indtager Vestnorden en beskeden plads, og det er naturligvis på grund af de dramatiske ændringer, som er hændt eller som er på vej i Europa. Jeg vil derfor tillade mig at koncentrere mig om Vestnorden, især Færøernes nuværende og fremtidige situation og det nordiske billede set fra en vestnordisk synsvinkel.

Da Danmark i sin tid valgte at gå ind i EF, valgte Færøerne at stå udenfor. Tiden har vist, at dette var en klog beslutning.

I år blev Færøerne så igen stillet over for valg af tilknytning til EF. Vi erkendte nok en gang, at vores erhvervsstruktur og hensynet til havets ressourcer, vores miljø og kultur ikke er forenelige med EF's struktur, form og indhold. Derfor valgte vi endnu en gang et alternativ til medlemskab. Vi valgte og fik en frihandelsaftale med EF, og alt tyder på, at denne aftale vil bidrage til en gunstig økonomisk udvikling på Færøerne. Med aftalen lykkedes det at forhindre, at Færøerne blev placeret som råstofleverandør i forhold til EF.

Men den tilknytningsform, som vi valgte, indebærer imidlertid, at Færøerne bliver uden for det økonomisk-politiske samarbejde, hvori de andre nordiske lande deltager i EF- eller i EØS-regi.

Dette kan indebære en fare for, at Færøerne isoleres fra vigtige dele af det nordiske samarbejde. Der påhviler her os selv først og fremmest, men siden de suveræne nordiske nationer, et stort ansvar for at sikre, at de små vestnordiske nationer ikke isoleres, og at påse, at det nordiske tyngdepunkt ikke forrykkes til fordel for andre områder. Også vi i Vestnorden glæder os over udviklingen i Europa, f. eks. i Baltikum, men disse forhold bør ikke gå ud over den nordiske balance, der eksisterer i forhold til Vestnorden og de små nationer Færøerne og Grønland.

Jeg mener dog ikke, der er grund til direkte bekymring. Vi i Vest og Nord bør gå aktivt ind i Nordisk Råd og alle dets organer for at forstærke og udvikle de politiske, økonomiske og kulturelle bånd mellem Vestnorden og det øvrige Norden.

Der er i Vestnorden en stærk følelse af samhørighed med det øvrige Norden. Der findes derfor et meget stort behov for et bredere, mere nuanceret og tættere samarbejde med det øvrige Norden. Jeg er overbevist om, at det øvrige Norden også vil have stor glæde af bedre kontakter på alle planer til Vestnorden og den arktiske del af Norden. Vi ønsker ikke bare at modtage, vi har også meget at give til Norden. I denne forbindelse vil jeg gerne stærkt understrege, at det parlamentariske samarbejde, som foregår i Vestnorden, ikke er udtryk for et ønske om at isolere Vestnorden fra det øvrige Norden. Der skal selvfølgelig være tale om et både/og og ikke et enten/eller i det samarbejde, Vestnorden har med det øvrige Norden.

Fra færøsk side er der ønske om at få etableret et nyt økonomisk samarbejde i Norden, at få bort alle eksisterende handelsforhindringer, og i denne forbindelse efterlyser jeg det nordiske hjemmemarked, som nu i lang tid har stået på den nordiske dagsorden. En nordisk frihandelsordning for f. eks. forædlede fiskeindustriprodukter ville være af overordentlig stor betydning for den færøske økonomi. Udviklingen i Europa har ikke elimineret behovet for et nordisk hjemmemarked; vi synes i vest og nord, at det er tværtom.

Hr. præsident, det er vigtigt, at de selvstyrende nationer kan aktivt deltage i udformningen af det nordiske samarbejdes fremtidige struktur og indhold. Ved en eventuel revision af Helsingforsaftalen bør de selvstyrende nationer deltage og få tilbudt selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd. De selvstyrende nationers stilling i dagens Nordiske Råd er ikke i overensstemmelse med demokratiske grundprincipper. I den foreliggende situation bør de store suveræne nationer vise så meget fleksibilitet og respekt for de små selvstyrende nationers nationale og kulturelle integritet, at man mere ser på historiske og faktiske forhold end på rent statsretlige argumenter i spørgsmålet om selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd. I denne forbindelse vil jeg indskyde, at der på Færøerne forberedes en ny selvstyrelovgivning med ganske radikale ændringer.

Hr. præsident! Tendensen i Norden ser ud til at gå i retning af europæisk integration i syd og i øst, mens modsatte og til dels modsatrettede tendenser præger situationen i nord og i vest. Hvad der imidlertid er vigtigt, er, at uanset hvilke tilknytningsformer til Europa de forskellige nordiske lande vælger, så vil der blive et voksende behov for det nordiske samarbejde i fremtiden. Dette ved vi, og denne viden følger naturligt af vores fælles nordiske identitet og vores fælles rødder. Dette fremgår af debatoplæggene, og dette er dokumenteret rigeligt i det materiale, der foreligger. Dette ønske er stærkt både hos parlamenter og regeringer. Dette er glædeligt, og det lover godt for fremtiden, og jeg tror også, at det har stor folkelig opbakning.

Til slut vil jeg overbringe Lagtingets hilsen til Åland og sige lykke til med den nye selvstyrelov.

Sigríður Anna Þórðardóttir: Hr. præsident! Verden i dag er anderledes end i går. Et nyt Europa hilser os. Dette nye Europa karakteriseres ved intensiveret samarbejde, nedbrudte mure, frihed og store forhåbninger om en lys fremtid.

Men mere samarbejde mellem de europæiske lande betyder også mere konkurrence på alle områder. Vi i de nordiske lande har gerne sammenlignet os med andre lande med nogen stolthed, og andre lande har betragtet os som

forbillede i forskellig forstand. I de nordiske lande har vi længe haft mere velstand end de fleste andre lande i verdensdelen. Den politik vil vi gerne bibeholde, men vi glædes samtidig over, at andre lande skulle kunne måle sig med os.

De nordiske lande har gennem århundreder haft megen kontakt med hinanden, lige fra folkevandringernes og vikingernes tid. Vi har fælles kulturarv. Den skaber nære forbindelser mellem os, som aldrig må bryde. Bl. a. derfor skal vi lægge vægt på nordisk samarbejde i det nye Europa. Vi skal dér lægge vægt på at stå sammen som en stærk blok og på den måde opnå en langt bedre stilling, end det ville være muligt for hvert land for sig.

De, som kritiserer nordisk samarbejde, siger gerne, at det er blevet et gammelt og træt system, som kappes om at holde liv i sig selv og begrænses til politikere, embedsmænd og personale, som er på endeløs jagt mellem landene for at tale om deres egen rolle og overbevise sig selv om dens betydning.

En sådan kritik er måske velbegrundet, men erfaringen af nordisk samarbejde de sidste årtier er så sandelig god og har ført til mange resultater, f. eks. fælles arbejdsmarked, øgede rejsemuligheder og forskellige kontakter på alle menneskelige områder.

Frihedens og ligestillingens vinde blæser nu i Europa og har fuldstændig ændret det politiske landskab. Disse ændringer kan, hvis man har heldet med sig, føre til nye strømninger i verdensdelens økonomi og kultur og være positive for os alle, ikke mindst her i de nordiske lande. For at opnå dette, må vi arbejde målbevidst for vore fælles interesser og sætte os klare og ambitiøse mål. De nordiske lande må mærke, at de har fordel af et sådant samarbejde; ellers er det formålsløst.

Jeg vil gerne lægge vægt på nordisk samarbejdes betydning på det kulturelle område, som faktisk har blomstret længe. Det er bl. a. de forskellige nordiske institutioner rundt omkring i Norden et bevis på. Men på massemediernes område er det ikke lykkedes godt nok, til trods for at man længe har diskuteret de problemer. I dagens tekniske samfund spiller massemedierne en stadig større rolle i folks liv. På dette område er nordisk samarbejde både nødvendigt og aktuelt. Derfor må man løse problemerne med ophavsret og andet, som hidtil har forhindret en programudveksling mellem landene.

Hr. præsident! Det er første gang, jeg deltager i Nordisk Råds møder. Det har været en meget positiv oplevelse, og det er rart at mærke slægtskabet imellem os. Det er en helt speciel fornemmelse. Men først og fremmest er det bekendtskabet med gode mennesker, som beskæftiger sig med opgaver, som ligner éns egne, som sidder tilbage i sjælen, når vejene på ny skilles. Den oldnordiske visdom Eddukvæðið, Hávamál, står stadig ved magt:

“Ungur var eg forðum
fór eg einn saman
Þá varð eg villur vega
auðigur Þóttumk
er eg annan fann
maður er manns gaman”

hvilket betyder noget i retning af:

Da jeg var ung, gik jeg alene, og så for jeg vild. Da jeg mødte et andet menneske, følte jeg mig rigere, for menneskelige kontakter skaber glæde.

Handelsminister **Eldrid Nordbø**: Hr. president! Med EØS-avtalen blir hele Norden integrert i bredt og omfattende europeisk samarbeid. Og som mange andre har sagt her før i dag, vil det stille nye krav og skape muligheter for det nordiske samarbeidet. Norden som region kan gi viktige bidrag i et nytt og mer integrert Europa, og det ønsker vi alle å gi. Det har vært viktig, som flere har vært inne på i dag, for de nordiske land å få nedfelt i EØS-avtalen at regionalt samarbeid, slik vi har det i Norden, kan fortsette.

Nå spurte representanten Hjørleifur Guttormsson i en replikk til min kollega, Ulf Dinkelspiel, om det kunne være noen motsetning mellom det forhold at i selve EØS-prosessen må samarbeidet skje mest mulig uformelt, på samme måte som i forhandlingene, der vi har hatt et veldig nært samarbeid på nordisk plan — og det at vi fortsatt ønsker en fast struktur på det nordiske samarbeidet. Mitt svar til det er klart: Det er ingen motsetning. Vi kan fortsatt ha et fast organisert samarbeid, og det ønsker vi å ha både på parlamentarikerplan, på ministerplan og på statsministerplan. Men samarbeidet må tilpasses den nye situasjonen og de nye oppgavene, og dette er selvfølgelig fordi en rekke oppgaver som i dag hører inn under det nordiske samarbeidet, i framtida vil finne sin løsning gjennom EØS.

Som kjent vil EØS innebære at det etableres felles regler på områder som tidligere har vært preget av nordiske løsninger, men også kanskje framfor alt på områder som har vært preget av manglende nordisk koordinering. Og de nye fellesreglene i EØS vil som kjent bli håndhevet av en egen overvåknings- og domstolmyndighet.

Når det gjelder handelspolitisk samarbeid, vil det spesielt måtte få en ny tilnærming, i og med at enkelte etablerte samarbeidsmønstre vil kunne forsvinne mens nye kan komme til på nordisk plan. Det er jo også slik at selv om EØS langt på vei vil etablere felles regler på handelspolitiske områder, er det fortsatt områder som ikke er regulert av avtalen, der vi kan ha et nyttig samarbeid på nordisk plan. Det gjelder f. eks. ytterligere forenklinger av grenseformaliteter, harmonisering av handelsprosedyrer, handelssamkvem overfor tredje land og eksportfremmende tiltak, som jo er viktig for oss alle.

Fra norsk side støtter vi aktivt de baltiske lands anstrengelser for å bli mer integrert i verdensøkonomien. På EFTAs ministermøte tidligere i høst fremmet vi fra norsk side et forslag om at EFTA skulle vurdere spørsmålet om frihandelsavtaler mellom EFTA og de baltiske land. En slik prosess vil nødvendigvis ta tid, men vi følte at det var viktig å komme i gang. Det var et syn som ble delt av alle EFTA-land.

Om få dager sender EFTA en såkalt "fact-finding mission" til disse tre landene for å skaffe best mulig grunnlagsmateriale for å kunne vurdere hvordan vi skal gå videre med denne prosessen. Her føler vi det er behov for et sterkt nordisk samarbeid og en nordisk profil. Vi er jo allerede i gang i Norden med utarbeidelse av program for kunnskapsoverføringer gjennom seminar og kurs om handelspolitikk og markedsøkonomi, og disse har vist seg å være veldig positive initiativ. På kort sikt vet vi også at de baltiske land har behov for teknisk bistand i betydelig grad. Det vil kreve finansiering av forstudier i ulik form, og fra norsk side ser vi det som naturlig at det Nordiske Prosjekttransportfondet, blir aktivisert i dette arbeidet. Men det forutsetter at dette fondet tilføres nye midler gjennom det nordiske ministerråds handlingsprogram for Baltikum.

Samtidig er vi fra norsk side opptatt av at de forskjellige initiativ og tiltak fra nordisk plan må koordineres med det som skjer i andre internasjonale institusjoner og organisasjoner. Derfor er vi på norsk side glad for at finansministrene i går besluttet å gi seg litt mer tid til å vurdere forslaget om en egen investeringsbank for Baltikum, slik at vi kan passe på at dette blir samordnet med det som skjer fra andre institusjoners side. Bare på den måten kan våre bidrag få tyngde og gjennomslag nok til virkelig å bety noe i den integrasjonsprosessen som de baltiske land nå står overfor.

Hjørleifur Guttormsson: Hr. præsident! Det var ikke meget nyt, jeg hørte fra handelsminister Eldrid Nordbø angående nordisk samarbejde. Det er jo ikke nyt for os, at vi kan træde sammen for at snakke om ting, som er væsentlige, at vi kan samles for at behandle sager, der ligger uden for EØS-aftalen.

Det, der blev sagt, var, at vi ikke skal synliggøre vore synspunkter på sager, som angår de fire friheder. Det er farligt i EØS-sammenhæng og imod EF. Alle ministrene proklamerede, at EØS-aftalen er så vigtig, men i denne vigtige sag er der ikke plads til nordisk samarbejde, sådan som vi har kendt det hidtil.

Handelsminister **Eldrid Nordbø:** Jeg synes representanten Guttormsson nå tilla meg veldig spesielle synpunkter. Selvfølgelig kan vi på nordisk hold samarbeide og diskutere og behandle de sakene vi ønsker. Det som var mitt poeng — og det var det også i Økonomisk utvalg i går, der representanten Guttormsson var til stede — var at når saker er til behandling i EØS-prosessen, opptrer vi på en måte som vi best mener fremmer nordiske interesser. Det er en erfaring vi har gjort i forhandlingsprosessen, der Island har akkurat de samme erfaringer som de andre nordiske land, så jeg tror en nå forsøker å konstruere en motsetning mellom det og nordisk samarbeid som ikke har noen dekning i realiteten.

Konsultativa statsrådet **Reidunn Laurén:** Hr president! Det nordiska lagstiftningssamarbetet har utgjort grunden för stora delar av den centrala rättsordningen i de nordiska länderna. Det gäller kanske framför allt civilrätten, men också viktiga delar av övriga rättsområden.

Den nordiska rättslikheten på centrala rättsområden har underlättat handelsutbytet mellan de nordiska länderna. Men den har också hjälpt till med att lösa de problem som kan uppstå när personer eller varor rör sig över gränserna. Man kan utan tvekan säga att det nordiska samarbetet på lagstiftningsområdet har varit ett av de viktigaste inslagen i rättsutvecklingen i de nordiska länderna.

Under 1980-talet har emellertid samarbetet på detta område utsatts för vissa påfrestningar. Till viss del har detta berott på de nordiska ländernas olika förhållande till EG.

Det som skett under 1990 och 1991 när det gäller Nordens förhållande till EG innebär dock enligt min mening en förändring i detta avseende. Förhandlingarna om EES-avtalet har förts i hamn. Genom avtalet har Finland, Island, Norge och Sverige åtagit sig att på bl. a. centrala rättsområden införa viktiga delar av EG:s regelverk som nationell lag.

Vidare har Sverige redan ansökt om medlemskap i EG. Kanske kan det också i de övriga länderna bli aktuellt med ansökan om medlemskap.

Det är i detta perspektiv som man nu bör diskutera det nordiska lagstiftnings-samarbetet i framtiden. Utan tvivel innebär den nya situationen att det har skapats nya förutsättningar för detta samarbete. Inte minst finns det intresse av att de nordiska länderna samarbetar om frågor som rör rättsutvecklingen inom EG. Rättsutvecklingen inom EG blir ju i många avseenden direkt styrande för rättsutvecklingen i våra egna länder. Det är därför viktigt att de nordiska länderna tar till vara de möjligheter att påverka rättsutvecklingen inom EG som kan finnas. Det behöver knappast påpekas att möjligheterna att påverka rättsutvecklingen inom EG nog blir större om de nordiska länderna samarbetar än om varje land agerar på egen hand.

Det bör i det sammanhanget uppmärksammas att det i EG:s planer på en politisk union också ingår att det rättsliga samarbetet inom EG skall stärkas och utvidgas.

Men även på områden som inte berörs av EG-aspekten finns det behov av ett fortsatt nordiskt lagstiftnings-samarbete. Det gäller bl. a. familjerätten, där det ligger ett särskilt värde i att ha en nordisk rättslikhet. Men det gäller också de delar av kontraktsrätten som inte berörs av EG-aspekten, t. ex. transporträtten.

Flera stora lagstiftningsprojekt som lämpar sig för nordiskt lagstiftnings-samarbete pågår för närvarande. Jag tänker då inte bara på det som har samband med den europeiska integrationen utan också på t. ex. arbetet på nya nordiska sjölagar och arbetet med att reformera 1931 års nordiska äktenskapskonvention.

Låt mig också peka på att det kan vara värdefullt för de nordiska länderna att genom förberedande överläggningar undersöka möjligheterna att samordna sina insatser vid internationella förhandlingar om utformningen av internationella regelverk. Erfarenheterna inte minst från EES-förhandlingarna har visat att de nordiska intressena i regel kan tas till vara bättre om Norden i sådana sammanhang uppträder som ett samordnat block. Flera olika internationella lagstiftningsprojekt pågår för närvarande eller blir aktuella inom den närmaste tiden där jag förutser att en sådan samordning skulle kunna vara av värde.

Jag anser alltså att det är viktigt att de nordiska länderna nu tar väl till vara möjligheterna till nordiskt lagstiftnings-samarbete och så långt det är möjligt undviker särlösningar i förhållande till de andra nordiska länderna på sådana rättsområden som enligt vad jag nyss nämnt bör vara föremål för nordiskt lagstiftnings-samarbete. Detta är även något som de nordiska justitieministrarna har enats om. Den goda traditionen med gemensamma nordiska överläggningar i lagstiftningsärendena, som vi känner från t. ex. arbetet under 1980-talet på en ny nordisk köplagstiftning, bör således prägla lagstiftningsarbetet i våra länder även i fortsättningen.

Tora Aasland Houg övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

Kjellbjørg Lunde (vänstersocialistiska gruppens talesman): Fru president! Det er berre to år sidan vi var samla til ekstrasjesjon her i Mariehamn. Temaet var "Norden i Europa". Då tok venstresosialistane til orde for at Nordisk Råd burde ta opp utanriks- og tryggingpolitiske saker på sin dagsorden.

Dette blei negativt motteke. Særleg leiande konservative og sosialdemokrat gav uttrykk for at Nordisk Råd skulle vere som det var, og at ei vitalisering

av det nordiske samarbeidet på denne måten nærmast var umogeleg.

På desse to åra har Europa-kartet blitt teikna på nytt. Dei sentrale- og austuropeiske landa er inne i ein smertefull prosess mot marknadsøkonomi og demokrati. EF er i ferd med å realisere sin indre marknad, og EFTA-landa har ei ferdigforhandla EØS-avtale som vi enno ikkje kjenner det fulle innhaldet av.

Under denne ekstrasesjonen, på bakgrunn av m. a. det eg har nemnt, møtast dei nordiske regjeringssjefane til toppmøte her på Åland. Under mottoet om å styrkje det nordiske samarbeidet er dette framstilt som eit historisk høve til å reise nordisk samhald og felles interesser i den integrasjonsprosessen mot EF som pågår.

Den venstresosialistiske gruppa som legg heilt andre verdiar til grunn for vår politikk enn marknadsliberalisering og EFs fire fridomar, har for lengst sett ei styrking av det nordiske samarbeidet på dagsordenen. Vi har i utgangspunktet vore glade for den auka prestisjen det nordiske samarbeidet har fått gjennom regjeringane sine initiativ, og ikkje minst dei konkretiseringane i form av forslag både frå økonomisk utval og Presidiet som ligg til grunn for denne debatten.

Vi har sjølvsagt, som alle andre, forstått strategien som ligg bak når Gro Harlem Brundtland, Carl Bildt og Esko Aho brått blei dei mest ihuga nordistar. Vegen mot Brussel kan også ta svingen om eit tilsynelatande vitalisert nordisk samarbeid.

I opptakten til denne sesjonen har det kome fram mange konstruktive forslag både frå forskarar og politikarar. Mange av forslaga har vore konkrete og positive, uavhengig av ulike syn på våre respektive land sitt tilhøve til EF.

Både forslaga frå arbeidsgruppa i økonomisk utval og frå Presidiet innheld viktige element til styrking av viktige politiske felles saker og initiativ. Viktig for oss venstresosialistar er formalisering av det utanrikspolitiske samarbeidet og m. a. miljøsakene. For oss er målet for det nordiske samarbeidet å ta vare på og forbetre den nordiske velferdsstaten, gjenreise den fulle sysselsetjinga, skape meir rettferdig fordeling og hindre framveksten av 2/3-samfunnet, som vi no ser også i dei nordiske landa.

Alt dette står i fare med den økonomiske liberaliseringa som har pågått, og vil forsterke seg gjennom EØS for å tilpasse oss EF-økonomien.

Det var sjølvsagt grunn til skepsis når Syse og Gro Harlem Brundtland i Norge har funne kvarandre som entusiastar i nordisk samanheng.

Vi ser også ein uhellig allianse mellom den nye statsminister Carl Bildt og tidlegare statsminister Syse i det som viser seg å vere ein påteken nordisk haldning for å bane vegen raskast mogleg fri fram mot Brussel. Bildt har sjølvsagt medlemskap som mål, men også som eit middel, forstår vi, for å bygge ned "det svenske folkhemmet" med alle sine "dyre" solidariske ordningar. Liknande tonar høyrer vi frå konservativt og liberalt hald også elles i Norden — om ikkje alltid så klart uttalt.

Etter to dagar her er spenstige forslag om m. a. formalisert samarbeid om utanrikspolitikken vesentleg svekka. No skal dette avgjerast av dei einskilde landa sine statsministrar, og samarbeid skal det berre vere dersom ein i utgangspunktet er samde, forstår eg av uttalelsen. Revisjonen av Helsingforsavtalen for å formalisere utanriks- og tryggingspolitikken som del av Rådet sitt arbeid, er blitt nokså uforpliktande. Det er blitt lite spenst og vyer igjen av det som var eit lovande utkast.

Føringane for politisk initiativ og sterkare koordinering og styring for Presidiet er svekka. Det er blitt mindre forpliktande på miljøformuleringane, m. a. når det gjeld fleirtalsvedtak.

Det er god grunn til å fundere over kvifor dei gode intensjonane ser ut til å bli på det stadiet. Forklaringa finn ein utanfor Norden — lengre sør, i EF.

Danskane har til tross for sin EF-tilknytning vore nordistar. Så kom det signal om ein ny politisk giv både frå den eine og andre kanten — både frå høgre og venstre.

Carl Bildt fekk kalde føter etter at den svenske medlemskapsøknaden er sendt av garde, og den svenske regjeringa har prøvd å opparbeide seg som ei lysande nordiske stjerne hos Delors og kommisjonen i Brussel.

Det er krefter innad i EF som ikkje likar, eller er redd for, eit sterkt nordisk samarbeid innanfor terskelen til det vesteuropeiske hus.

Påstanden er ofte at Norden vil stå så sterkt med høve til avgjerande innverknad på politikkkutforminga innad i EF, dersom vi samla går inn.

No, med det som har skjedd her, ser det ikkje ut til at det lenger er så viktig med felles markering og samarbeid. Statsministerklæringa er eit prov på det, synest eg.

Venstresosialistane er av den oppfatninga at m. a. eit regionalt forpliktande samarbeid på mange og viktige område er eit godt alternativ til EF-medlemskap, og det vil vi arbeide for å utvikle vidare, m. a. i Nordisk Råd.

Som ein kommentar til alle dei talarane som har vore oppe her før i dag og gitt uttrykk for og skapt inntrykket av at vi ikkje har moglegheit til å samarbeide på alle dei område som vi alle synast er viktige, utan at vi nærmast går unisont inn i EF, vil eg seie at dei driv villeiande informasjon. Dette er myter. Vi har samarbeidsavtaler på dei fleste område, og dei kan òg forbetrast. Så nå må det bli slutt med å snakke om at vi er isolerte og at vi er hjelpelause utan EF-medlemskap. Det er med respekt å melde nokså tøvete å seie.

Halldór Ásgrímsson: Fru præsident! De nordiske lande oplever alle i dag øget internationalt samarbejde, hvor landegrænser har mindre og mindre betydning. Det samarbejde, som opbygges i Europa, er selvfølgelig af størst betydning, og alle de nordiske lande vil tilsyneladende få en tilknytningsform til EF gennem en EØS-aftale eller ved direkte medlemskab. Disse realiteter vil have stor indflydelse på vore samfund.

Vi er alle små nationer i international sammenhæng. Det nordiske samarbejde er ikke kun naturligt på grund af fælles værdier, livsform, kultur osv., men også fordi vi er naturlige samarbejdspartnere inden for rammen af den internationalisering, som nu foregår i verden. Norden har været stærkere på grund af det nordiske samarbejde, og Norden vil blive stærkere, hvis vi bevarer og forstærker vor identitet og vort samarbejde.

Men vi har brug for ændringer i vor samarbejdsform, og vi må have brug for nye institutioner. Vi må tage udgangspunkt i Norden som en region. De nordiske landes økonomiske udvikling bliver afhængig af, hvordan Norden som region udvikles. Det er derfor et selvfølgeligt næringspolitisk prioritetsområde at styrke Norden som region og bruge de kræfter og det værktøj, som er nødvendigt for at påvirke en sådan udvikling.

I dagens debat tales der mest om samarbejdet mod syd og øst, men det

glemmes ofte, at vi også har omgivelser til nord og vest, som er af stor betydning. Nordisk samarbejde må være den bro, vi behøver os imellem, men ikke mindst med vore omgivelser. Vi vil have forskellig tilknytningsform til de vigtigste økonomiske organisationer og sikkerhedsorganisationer, som Norden har stærk tilknytning til, dvs. EF og NATO. Vi behøver samordning og fælles instrumenter for at varetage nordiske interesser i samarbejdet i disse organisationer med vore omgivelser og i andet internationalt samarbejde. Før vi styrker eller omstrukturerer vore instrumenter, må vi blive enige om det, som er af størst vigtighed. I den sammenhæng nævner man ikke mindst kulturpolitik, næringspolitik, miljøpolitik og Europapolitik. På alle disse områder må samarbejdet mellem regeringerne og parlamentarikerne bygge på at fremme samarbejdet mellem virksomheder, organisationer, byer og individer indenfor Norden og med disse landes omgivelser.

Der er bred enighed om, at nordiske interesser i samarbejde inden for EF og EØS er af den største betydning. Vore sekretariater vil selvfølgelig få et stort ansvar for, at vore interesser varetages, men det er meget sandsynligt, at vi behøver en særskilt europæisk institution for at følge med, drive forskning og uddannelse på disse vigtige områder. Et nuværende eller nyt udvalg må også få hovedansvaret i Nordisk Råd i EF- og EØS-sager.

Vi må forstærke samarbejdet i den arktiske region. Vi har brug for en arktisk institution, som har ansvar for samordning af forskning, uddannelse og samarbejdsmuligheder i dette område. Et nuværende eller nyt udvalg i Nordisk Råd må have hovedansvaret i dette samarbejde.

Store områder i Norden ligger inden for det arktiske område. Disse områder er rige på ressourcer og vil få større betydning i fremtiden. Det nordiske samarbejde har indtil nu ikke taget nok hensyn til dette område. I dette samarbejde ligger store muligheder, ikke mindst med stærk tilknytning til Canada, USA og Rusland.

Ressourcerne i dette område er store, og de ligger i en enestående natur, som andre dele af verden har lille eller manglende forståelse for. Det er Nordens opgave at udnytte mulighederne i denne del af verden og åbne verdens øjne for de værdier, den kultur og det særpræg, som ligger i dette område. Jeg synes, det er nødvendigt og vigtigt, at Nordisk Råd holder en international konference om de arktiske områder.

Nordens sikkerhed er en af vore fælles interesser. Det vigtigste element i Europas sikkerhed er NATO og det samarbejde, som finder sted mellem Europa og Nordamerika. Inden for Nordisk Råd har vi ikke behandlet sikkerhedspolitik, men i dagens verden kan vi ikke længere undlade at samarbejde nærmere på dette område.

Hvis vi vil drive en seriøs diskussion og samarbejde om sikkerhedspolitik i Norden, behøver vi ændrede samarbejdsformer. De fleste af os er amatører på dette område, og vi må have nye instrumenter for forskning og samordning på dette område f. eks. en *nordisk sikkerhedsinstitution*.

Vi har ikke lang tid til at omdanne vort samarbejde med hensyntagen til de nye realiteter. De nordiske statsministre har et stort ansvar, som jeg håber de vil lægge vægt på et velbegrundet og hurtigt arbejde i nordisk interesse så vi kommer frem til konklusioner i Helsingfors.

Laukkanen: Fru president! Vi har i dag talat mycket om den nya utvecklingsprocessen i Europa. Jag ser att det nya Europa håller på att få likadana former som det gamla Europa, där gränserna främst baserade sig på nationalitets- och kulturförbindelser. De nordiska länderna har till stor del gemensam historia, kulturtradition och gemensamma värden, vilka utgör en naturlig kulturell utgångspunkt som till och med förpliktar oss att fortsätta samarbetet i framtiden också.

I det europeiska samarbetet behöver länderna nationellt spelrum. I stället för att framhäva likheter bör vi lita på den styrka olikheter ger. Då skulle den nordiska gemenskapen ha en chans i den nya europeiska arkitekturen. Den nordiska gemenskapen utgör en gruppering som spelar en viktig roll i det europeiska samarbetet, medan de nordiska länderna var för sig är svaga.

Sedan EES-avtalet ingåtts tillhör de nordiska länderna nu samma ekonomiska område. Delvis ger EES-lösningen även möjlighet till regionalt samarbete, som jag tror också är välkommet på många områden även om det ur exportindustrins synpunkt är fråga om konkurrenter.

För mig personligen är det en självklarhet att de nordiska länderna har omfattande ekonomiskt samarbete, men samtidigt ser jag Norden som en geografisk helhet, som även har gemensamma utrikespolitiska synpunkter i förhållande till den föränderliga och förändrade yttre världen.

Det finns utmärkta förutsättningar för samarbetet inom Östersjöområdet. Också det har en egen rik och betydelsefull historia, vilket innebär att en historisk cirkel håller på att sluta sig.

Med tanke på resurserna är det klokt och önskvärt att samla samarbetet inom närområden till ett gemensamt omfattande Baltikumprogram. Enligt min uppfattning skulle detta vara det bästa sättet för Norden att jämna ut skillnaderna mellan det östliga och västliga Europa och främja utvecklingsprocesserna i de baltiska länderna.

Den gemensamma nämnaren för alla dessa områden är enligt min mening miljösamarbetet. På den sektorn bör vi gå från ord till handling.

Man kunde genomföra förslaget om en baltisk investeringsbank också med beaktande av miljöinvesteringar. Man bör även allt aktivare försöka finna resurser till minimering av utsläppen på Kolahalvön. Frågan om den nordiska arktiska naturens existens är gemensam för oss alla.

Fru president! För mig som ny parlamentariker har det från första början varit klart att integrationsutvecklingen i Europa inte minskar behovet av det nordiska samarbetet. Snarare tvärtom, integrationsutvecklingen kräver att samarbetet förnyas och fördjupas ytterligare.

De nordiska värderingarna har sin utgångspunkt i hög utbildnings- och bildningsnivå, vetenskapligt och industriellt kunnande samt stort socialt ansvar, varför den nordiska gemenskapen har mycket att ge den europeiska växelverkan.

Även om det talas om en integrationsprocess, bör man komma ihåg att alla kan delta i det europeiska samarbetet efter sina egna nationella behov och önskemål. Trots detta vore det naturligt och till och med önskvärt att det i den nationella beslutsprocessen fanns vilja för att bilda en nordisk front, som onekligen skulle ha en positiv inverkan också på förhandlingarna om medlemskap i EG.

Det är klart att samarbetets nya innehåll och nivå, som jag här skisserat upp, kräver ständig dialog mellan regeringarna. Jag anser att det redan finns tecken på detta. Därför hoppas jag att vi på allvar försöker finna gemensamma nämnare för det nya samarbetet.

Sønderby: Fru præsident! Der sker store omvæltninger i verden, ikke mindst i Europa, og en meget stor del sker i Nordens nærområde.

Jeg tænker her specielt på udviklingen i de baltiske lande, og her har vi fra Norden og Nordisk Råd været meget aktive. Vi har forsøgt at påvirke udviklingen og har glædet os med de tre lande, at de nu har fået deres selvstændighed.

Vi har sammen med Island været de første til at oprette diplomatiske forbindelser for dermed at slå fast, at de er selvstændige, og vi har også glædet os med dem over, at de har fået sæde i FN.

Men processen er ikke slut med det. Tilbagetrækningen af russiske tropper kan ikke ske hurtigt nok, og den økonomiske genopbygning kan tage lang tid. — Her må vi også hjælpe.

Den Nordiske Investeringsbank er i gang med at etablere en slags paraplyorganisation for at finansiere de investeringer, der er behov for, ikke mindst i landbrugs- og miljøsektoren. Uddannelse er også vigtig. Det gælder arbejdsmarkedet, men også uddannelse til den demokratiske beslutningsproces.

Den europæiske økonomiske udvikling hen imod et forenet Europa går også stærkt. I mange år var Danmark det eneste land, der havde tilslutning til Europa gennem vort medlemskab af De europæiske Fællesskaber, og vi blev ofte beskyldt for at være lunkne i det nordiske samarbejde.

Aftalen mellem EFTA og EF og ansøgninger fra nordiske lande til EF har pludselig givet det nordiske fællesskab og samarbejde nye muligheder. Vejen er banet for fri adgang for varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft, det, vi har arbejdet for i mange år.

Jeg vil gerne herfra sige, at de parlamentarikere, der gang på gang har peget på vigtigheden af at give det nordiske samarbejde disse bedre muligheder, bør sikre, at alle lande godkender EØS-aftalen. Jeg beklager, at der blandt Midtergruppens medlemmer findes nogle, der opfordrer til at stemme nej. Derved skader man det nordiske samarbejde, vi møjsommeligt har bygget op i 40 år, og som med aftalen kan få nye visioner. Vi kan selvfølgelig ikke tvinge nogen, men jeg opfordrer til en realistisk stillingtagen.

Statsministrene sagde i deres deklARATION, at en godkendelse af EØS-aftalen bidrager til et øget regionalt samarbejde og et nærmere samkvem mellem vores lande.

Men de ændrede forudsætninger bør også medføre, at vi i det nordiske samarbejde tænker nye tanker. Jeg har ofte i min tid i Nordisk Råd peget på nødvendigheden af det, der står i Præsidiets papir til statsministrene: Brugen af det samlede nordiske budget bør i større grad end nu blive præget af prioritering og koncentration.

Vi bør tænke på de opgaver, der ligger for, og så løse dem, og jeg er derfor tilfreds med, at de nordiske statsministre har understreget betydningen af et tættere samarbejde om de nordiske landes interesser i det nye Europa. Vi er en del af Europa.

Statsministrene har nedsat et hurtigarbejdende udvalg, som med baggrund i Nordisk Råd og Ministerråds betænkning skal lave en nyvurdering af det nordiske samarbejde.

Jeg håber, udredningsarbejdet kan blive så tidligt færdigt, at vi kan bruge det i debatten på rådets 40. session i Helsingfors. Det ville være flot, hvis der kom en fremadrettet debat på vores jubilæumssession.

Fru præsident! Udviklingen i Europa, både demokratisk og økonomisk, giver os nye muligheder for at præge Europas fremtid, ikke ved at oprette nye råd eller nye udvalg. Vi må bruge dem, vi har, og omprioritere og tilpasse vore opgaver, så vi også i fremtiden har et Nordisk Råd og derigennem et nordisk samarbejde, der passer til tiden.

Alsaker: Ærede president! Det har skjedd og skjer dramatiske politiske forandringer i Europa: Revolusjon i Sovjetunionen, frigjøring i Øst-Europa og Baltikum og integrasjon i Vest-Europa. Samtlige nordiske land har deltatt i EØS-forhandlingene. Fra 1. januar 1993 vil vi — forhåpentligvis — alle, hva enten det senere blir to eller flere medlemsland i EF fra Norden, sitte i de samme ministerrådsmøter i EØS og i de samme EØS-komiteene og behandle felles saker. Samarbeidet i Europa vil med andre ord i betydelig grad sette dagsorden også for det nordiske samarbeid. Jeg håper i denne sammenheng at også det norske storting, med tilstrekkelig flertall, sier ja til den ferdigforhandlede EØS-avtale.

Jo større Europa blir, jo større er behovet for et styrket regionalt samarbeid — eller sagt på en annen måte: Det kreves et sterkt nordisk samarbeid når det europeiske samarbeidet øker. Dette samarbeidet skal, ved siden av sin store egenverdi, ikke være en skjerm mot Europa, men en plattform for å styrke de nordiske lands innflytelse i et mer integrert Europa.

Via Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd har vi de politiske arbeidsredskaper som skal til for ytterligere å styrke det nordiske samarbeid på ulike områder, både økonomisk samarbeid og kulturpolitisk samarbeid. Problemstillingen vår er å forbedre dette arbeidsredskapet.

Utviklingen i Europa skjer fort. Det er derfor viktig at det nordiske samarbeidet gis den nødvendige politiske styrke og kraft. Det er positivt at koordineringen av det videre arbeid, fram mot Helsingfors-sesjonen, løftes opp på statsministernivå.

Egne ministerråd for utenriksministre og utenrikshandelsministre samt avholdelse av utenrikspolitiske debatter i Nordisk Råd bør bl. a. være en del av de nødvendige reformer.

Det formaliserte nordiske samarbeid har etter min mening ikke noe stort byråkrati. Det er likevel rom for samordning og effektivisering og sterkere prioriteringer, ikke minst for å frigjøre ressurser. Vi må skape handlekraftige og smidige organer som har evne til å handle raskt og besluttsomt. Et nordisk samarbeid ledet på høyeste politiske nivå kan sikre dette. Som talsmann fra Kristelig Folkeparti vil jeg særlig peke på verdien av en nordisk kulturpolitikk. Her må vi ha store ambisjoner når det gjelder studentutveksling, samarbeid om utdanning og forskning og støtte til folkebevegelses arbeid. En felles kulturpolitikk er jo selve limet i det nordiske samarbeid.

De østeuropeiske og baltiske land søker seg nå klart og bastant mot Vest-

Europa. Sett på bakgrunn av den nære historie er dette forståelig. Faren er at det kan bygges opp nye blokker: Europa på den ene siden og det tidligere Sovjetunionen på den annen side. En slik blokkdeling er vi ikke tjent med. Vi trenger f. eks. et nært samarbeid med Russland i Østersjø-området og på Kola. Jeg er glad for at Presidiet har anbefalt egne handlingsplaner i nordisk regi nettopp for disse områdene. Kolahalvøya er i dag en miljøbombe. Jeg tenker bl. a. på de helsefarlige utslippene fra de russiske smelteverkene på Kolahalvøya og den ustrakte bruk av kjernekraft i dette området.

De nordiske land har teknologi som kan løse miljøproblemene når det gjelder utslippene fra smelteverkene. Vi må se i øynene at Sovjetunionen som samarbeidspartner når det gjelder miljøvernssamarbeid, har sluttet å eksistere. Forhandlinger om finansieringsløsninger og tekniske løsninger for å løse luftforurensningsproblemene fra disse smelteverkene må derfor videreføres med russiske myndigheter. Jeg vil sterkt henstille til Ministerrådet å gi denne saken høyeste politiske prioritet.

Per Olof Håkansson: Fru president! Jag tror att alla som deltar i debatten och de som senare kommer att fatta de avgörande besluten, dvs. presidiesekreteraren och ministerrådet, inte skall undvika att ställa de svåra och besvärliga frågorna. Det är nödvändigt att vi tar upp även dem och bl. a. söker svaret på frågan: Vad är tillfälligt och vad är det som går på djupet i den snabba och starka förändring som vi dag upplever?

Vi har i dag en organisation och en bemanning som är utformad för att fungera för det som var, den tid som inte innehöll så mycken partipolitiskt grundad verksamhet, då vi inte diskuterade utrikespolitik och då detta med europeiskt samarbete inte förekom. Nu ser det helt annorlunda ut. Det är därför viktigt att vi ställer oss frågan: Vad är det för verklighet som vi kommer att få hantera? Vi får inte söka lösningar för det som har varit. Det är dagens och morgondagens problem som vi skall hitta lösningar på — inte gårdagens.

Det är angeläget att vi betraktar det hela ungefär som en process, en process som självklart innehåller många nya saker men också mycket av det gamla. Det nya är kanske att delar av innehållet och delar av tempot bestämmer vi inte själva. Det är andra som gör upp dagordningen för oss. Det är andra som bestämmer när vi skall vara färdiga med våra beslut. Mycket är inte längre interna nordiska angelägenheter, utan vi har att ta vida hänsyn.

Jag tror att det i det fortsatta analysarbetet skulle vara mycket bra om vi funderar på vad det är som vi skall se på.

Vi måste dela upp processen i dess delvärden och konstatera att en del av dessa har mycket snabba förlopp, medan andra går mycket långsamt. Detta leder mig fram till frågan: Kommer vi att kunna hantera dessa många olika förlopp med olika tempon i en sammanhållen organisation och en sammanhållen process? Jag tror inte det. Det tvingar oss omedelbart till en svår men nödvändig analys.

Slutsatsen torde bli att det handlar om att frigöra de kopplingar som i dag finns mellan de snabba processerna och de långsamma processerna. Kan vi inte frigöra dem från varandra och hantera dem var för sig, får vi olika typer av förluster. Vi måste kunna se till saken, till resultatens och till innehållet och inte till den form i vilken vi skall hantera den. Vi skall inte nu bara tänka på hur vi

skall formalisera verksamheten. Vi måste forma den verksamhet som vi skall hantera utifrån det resultat som vi vill nå och inte utifrån den organisationsform som vi har.

Inte bara nya saker skall hanteras. Vi skall även ta med det gamla som vi bedömer som viktigt i det nordiska arbetet i de enskilda nordiska länderna. Lena Öhrsvik har tidigare pekat på den sociala dimensionen. Jag vill bara rubrikmässigt peka på sysselsättningspolitikens tyngd i den verksamhet som vi bedriver i Norden.

Hur kommer då lösningarna att se ut? Jag har inte svaret i dag. Men jag tror att det är nödvändigt med en starkt fördjupad fortsatt analys, där vi skall ha ytterligare kontakter med den omvärld som vi nu skall samarbeta med. Lösningarna måste bli offensivt inriktade, men de måste också ha en hög grad av flexibilitet och anpassningsbarhet i sig. Vi får säkert ställa in oss på att fatta successivt reviderade beslut om de lösningar som vi kommer fram till. Jag tror att modellbyggarna i dag får stå tillbaka för dem som är resultatsökare.

Jag önskar presidiet — framför allt presidiesekreteraren och samarbetsministrarna — framgång i att utveckla det beslutsunderlag som vi alla så väl behöver till gagn för oss som är intresserade av den nordiska verksamheten. Varningen från min sida blir: Undvik inte de svåra frågorna.

Glønborg: Ærede præsident, gode nordiske venner! På vej ind i et større fællesskab er det nødvendigt at klargøre, hvem man selv er, forstærke vor egen bevidsthed om identitet. Mange har talt om fordele og udbytte ved at gå ind i EF. Nogle har talt om, hvad det kan give. Fællesskab er meningsløst, hvis ikke vi både giver og modtager. Jeg vil gerne tale om noget, vi kan give, nemlig den nordiske familiemodell. Mange har talt om den nordiske modell. Når jeg siger den nordiske familiemodell, har det en dobbelt betydning. Ordet kan forstås på to måder. Den første betydning er landefamilien af 5 eller 8 nordiske lande, hvor jeg tænker på den måde, vi som selvstændige lande arbejder i et fællesskab. Den anden betydning er personfamilien. De erfaringer, vi gør i personfamilien, kan overføres på landefamilien. Når vi tænker på personfamilien, husker vi, at al politik skal dreje sig om mennesker. Derfor skal vi tage vort udgangspunkt i mennesket og huske, at mennesket er ikke et produktionsvæsen. Mennesket er skabt til et personligt liv i et fællesskab med gensidig respekt og ansvar. Den enkelte har ansvar for fællesskabet, og fællesskabet har ansvar for den enkelte. Sådan er familien i nordisk kultur. I visse andre kulturer findes familier med stærkt autoritære, ja ligefrem diktatoriske principper med tvang og undertrykkelse. Den udtalelse, jeg nu fremfører, er nok ikke politik, men den bør huskes af politikere. Et menneske har det bedst, når familien holdes sammen af kærlighed og fællesskabsfølelse og ikke af et sæt stramme regler.

Den nordiske landefamilie har været repræsenteret i EF med Danmark i snart 20 år, og vi danske har gjort erfaringer. Jeg kan fortælle, at EF er meget teknisk og laver utrolig mange detaljerede regler. Det handler mest om produktion, handel og transport, men også om miljø, og den sociale dimension er på vej.

Alle mennesker i EF vil have gavn af den nordiske familiemodell. Den skal være vor gave. Derfor er det nødvendigt at holde fast i det tredje element i den nordiske familiemodell, et element, som knytter personfamilien og landefamilien sammen, nemlig det enkelte land, som for alle nordiske landes vedkommende er et familiesamfund.

Et lands kultur, et folks særpræg lever i dets personfamilier. Derfor er det livsnødvendigt at indrette samfundet sådan, at personfamiliernes trivsel prioriteres højere end arbejdsmarkedets behov.

Med velfungerende personfamilier kan vi trygt træde ind i det store europæiske fællesskab og fremlægge den nordiske familiemodell, hvor vi altid har bygget på det, vi har tilfælles, aldrig på at tvinge hinanden til at blive ligedan.

Eeva Turunen: Fru president! Når vi nu samlat oss till en extra session för att tala om och ta ställning till det nordiska samarbetets framtid, borde vi verkligen våga ta vårt politiska ansvar och ge tydliga fingervisningar om varthän vi vill utveckla det hela. Det råder ingen brist på ämnen eller kapacitet, utan vad det är brist på, det är politiska markeringar och politiskt agerande.

Presidiets principiella synpunkter om framtiden, speciellt vad kultursektorn anbelangar, är beaktansvärda, speciellt vad gäller prioritering och koncentration av samsarbetsområden. Jag tycker det är mycket positivt att kulturfrågorna kommer så väl fram i dem.

De tankar och idéer som våra föregångare hade när de för fyrtio år sedan bildade Nordiska rådet har ingalunda mist sin bärkraft, utan tankarna om nordisk identitet, gemensam historisk bakgrund och likartade sociala strukturer ger oss fortfarande legitimitet att fortsätta samsarbetet och den styrka vi behöver. Oavsett hur de enskilda ländernas förhållanden till EG kommer att lösas, måste vi arbeta tillsammans om vi vill skapa någon bärkraftig växtregion i Norden och om vi vill hävda oss som en sådan i hela vår världsdel Europa, inte bara inom den nuvarande Gemenskapen eller EES. Mediasamarbete, språkförståelse, elev- och studentutbyte, forskarsamarbete, ömsesidigt erkännande av examina är byggstenar som gör oss starka, utan att glömma vår syn på välfärden och omsorgen om dem som har det sämre ställt.

Jag tror att den till synes byråkratiska organisationen som vi alltid beskylls för, är till en stor del resultat av vår välutvecklade demokrati — vi vill att allting skall gå så demokratiskt till, vi vill att alla skall få tillfälle att säga sin mening. Även jag tycker att det nordiska samsarbetet ofta blir beskyllt i onödan och på felaktiga grunder. Organisationen verkar byråkratisk och tungrodd för att den sprids till alla nivåer i samhället från regeringarna till de enskilda institutionerna. Vi får trots allt inte glömma bort det goda resultat som granskningen av vissa samsarbetsprojekt gett. Med ganska knappa medel och en lätt organisation har uppnåtts mycket goda resultat.

Det är helt klart att rådets organisation — både vårt och ministerrådets — måste lättas upp och göras effektivare dels genom ett gemensamt sekretariat, dels en enhetlig politisk ledning.

Fru president! Till slut vill jag uttrycka min önskan om att Nordiska rådet på något sätt skulle medverka till koordinering av all den hjälp som nu strömmar till de baltiska länderna från olika organisationer, de enskilda länderna, samsarbetsinstitutionerna och så vidare. När vi planerar rådets hjälpinsatser, måste vi hålla i tankarna att hjälpbehovet ofta gäller helt vardagliga och konkreta ting.

Jógvann I. Olsen: Ærede præsident! I de nordiske lande er vi meget optaget af den udvikling, der er sket i Europa den sidste tid, og af, hvordan vi i Norden skal forholde os til denne udvikling, både i Norden som helhed og i de enkelte lande.

Mit land, Færøerne, er et lille land i nordisk sammenhæng og endnu mindre i europæisk sammenhæng, men det er nu alligevel sådan, at befolkningen i alle lande, uanset om de er store eller små, består af enkelte mennesker, enkelte familier, bygder, byer osv. Uanset om man kommer fra store eller små lande, er det trivslen for det enkelte menneske, det kommer an på.

Men forudsætningerne for trivsel for det enkelte menneske er meget forskellige, både når det gælder de enkelte lande og de forskellige sammenslutninger landene imellem.

Den grundlæggende forudsætning for trivsel på Færøerne er fiskerisektoren, og det vil sige, at vi har behov for havområder at fange fisk i, og at vi har brug for et godt marked at sælge vores fiskprodukter til.

Det foruroliger mig lidt, at Nordisk Råd prioriterer fiskerisektoren så langt ned i rækken, for dermed er der en vis fare for, at Vestnorden glider ud af dette tætte samarbejde med de andre nordiske lande, og det synes jeg kan være en uheldig udvikling, ikke bare for Vestnorden, men også for de nordiske lande som helhed.

Derfor vil jeg anmode Nordisk Råd om at tilsige fiskerisektoren en højere prioritering, så sammenholdet med Vestnorden ikke svækkes af den grund.

Færøerne har fiskeriaftaler med mange lande, som det har været nødvendigt for os at have, men det er lidt mærkeligt, hvordan tingene kan udvikle sig, og hvad konsekvensen kan blive.

Det er sket en stor omvæltning i Europa, hvor bl. a. Tyskland er blevet til ét rige og de baltiske lande får deres frihed tilbage. Færøerne havde en fiskeriaftale med Østtyskland; den indeholdt en torskekvote til os i Østersøen, med da Tyskland blev til ét rige, mistede vi vores kvote i Østersøen.

Vi har en lignende aftale med Sovjetunionen, men da Sovjetunionen nu ikke mere bestemmer over de baltiske lande og deres hav, er forudsætningen for en fiskeriaftale med Sovjet i Østersøen også væk.

Vi har haft nogle samtaler med de baltiske lande om muligheden for at bibeholde en fiskeriaftale med dem i Østersøen, der kunne være til fordel for begge parter, men det har hidtil ikke givet noget resultat, og vi forstår godt, at da de har så mange ting at tage vare på, så kan ikke alt ske på én gang.

I forbindelse med situationen i Østeuropa har et medlem af det danske Folketing foreslået at bevilge penge til en Østeuropafond, og at disse penge skal tages fra bloktilskuddet til Grønland og Færøerne, så foruden at vi har mistet fiskekvoter, er der oven i købet nogen, som synes, at vi også skal miste vores pengekvote; men jeg har den tillid til det danske Folketing, at sådanne ideer ikke får flertal.

Fru præsident! Havforurening er en af de ting, vi er mest bange for, som kan ødelægge ressourcerne i havet. Når jeg i Miljøudvalget har peget på, at der også skal tages vare på miljøet i Atlanterhavet og andre steder, er det ikke for at være negativ over for et miljøprojekt i Østersøen, som der tales så meget om i Rådet. Jeg er enig i, at Østersøen skal have første prioritet.

Der findes et ordsprog, som siger, "at det ene skal gøres, men det andet ikke forsømmes". Fordi der nu virkelig skal gøres noget ved miljøproblemet i Østersøen, behøver man ikke at glemme miljøet i de andre havområder.

Kommunikationsminister **Odell**: Fru president! I slutet av oktober hölls den första alleuropeiska transportministerkonferens som någonsin hållits. Alla Europas länder var inbjudna, från Albanien till Österrike, liksom företrädare för de stora internationella transportorganisationerna och långgivande institut som Världsbanken och den nya Europabanken. Initiativtagare var EG:s parlament. Mötesplatsen var en av de mest centralt belägna platserna i Europa, Prag – mitt i Europas hjärta och ändå för bara ett par år sedan så oerhört avlägset ideologiskt, ekonomiskt och inte minst transportmässigt.

Detta var konferensens budskap: vi behöver i Europa nu en gemensam transportpolitik som grundas på samma värderingar av transporternas betydelse för Europas medborgare, för deras privata behov liksom för utvecklingen av kontinentens samlade näringsliv och handel, handeln mellan de europeiska länderna och med andra länder.

Vi vet att den ekonomiska tillväxten är beroende av ett väl fungerande transport- och kommunikationssystem. Men detta system måste stå i samklang med naturens lagar. Vår livsmiljö måste skyddas, energitillgångarna får inte slösas bort: vi måste ha ett mänskligt transportsystem i det framtida Europa. De olika transportmedlen skall samverka, samtidigt som konkurrensen utvecklas dem emellan och inom respektive transportslag. Skillnaderna mellan nationell och internationell trafik kommer på sikt att helt enkelt suddas ut, och vi får så småningom en för oss alla gemensam transportmarknad. Den tekniska utvecklingen kommer att hjälpa oss att skapa säkrare och samtidigt effektivare trafik.

Våra länder hör också till de främsta i det globala miljöarbetet. Vi har lång erfarenhet av samarbete med andra länder i internationella organ. Denna rika bakgrund av erfarenhet, kunskap och engagemang kan vi tillsammans i Norden använda för att skapa ett säkert, energisnålt och miljövänligt men samtidigt effektivt transportsystem. Vi kan i Norden utveckla sådana transportlösningar. Vi kan tillsammans i europeiska fora föra fram nordiska idéer om framtida trafikformer.

Om några år kanske flera nordiska länder är medlemmar i EG. Gemensamma uppfattningar som arbetats fram under de närmaste åren kan konkretiseras i faktiska beslut i ministerrådet, och de nordiska ländernas uppfattningar kan då komma att omsättas i gemensamma europeiska beslut. I EES-rådet kan ett förberedande arbete nu inom kort påbörjas. Där måste Efta komma fram till gemensamma uppfattningar. Efta skall enligt avtalets förpliktelser – som det heter – tala med samma röst gentemot EG. De nordiska ländernas etniska, befolkningsmässiga och geografiska position gör det till en självklarhet att Efta-samverkan måste börja här hos oss. Allt detta leder alltså till att det nordiska samarbetet måste stärkas.

Till detta kommer att vi i Norden liksom övriga länder med utvecklade marknadsekonomier har att möta en grupp länder som inget högre önskar än att bli marknadsekonomier av västeuropeiskt snitt. De baltiska och de andra tidigare s. k. östeuropeiska länderna ber om vår hjälp. Här behövs det enorma insatser. Infrastrukturen är lindrigt talat otillräcklig och transportväsendet eftersatt. Att göra samlade och väl koordinerade insatser är det mest effektiva sättet att befrämja ekonomisk tillväxt och demokratisk utveckling i dessa länder. Här fordras verkligen ett gemensamt nordiskt agerande. Program för detta finns redan utarbetade.

Jag är glad att här kunna visa ett exemplar av den skrift Nordiska ministerrådet i dagarna har givit ut om Nordens transportförbindelser med Östeuropa och de baltiska länderna. Här finns många konkreta förslag om hur marknads-ekonomi skall befrämjas på transportområdet. Överföring av know-how och anordnande av kurser i management och i förvaltning föreslås till exempel.

Detta är ett gott exempel på hur det nordiska samarbetet kan stärkas genom konkreta och realistiska förslag. Vårt hittillsvarande nära nordiska samarbete på transportområdet leder fram till att detta nu naturligt kan utvidgas till att omfatta hela Östersjöregionen. De visioner som förs fram här i dag kan komma att leda till konkreta beslut vid den ordinarie sessionen i mars i Helsingfors. De besluten kan i sin tur utgöra grunden för de beslut som skall fattas vid den gemensamma Östersjötransportministerkonferens som kommer att anordnas i mars i Szczecin i Polen på gemensam inbjudan av de svenska och polska regeringarna. Alla nordiska länder kommer att delta i konferensen. Huvudämnet är hur man skall förbättra transporterna i vår region och göra det på ett miljövänligt sätt.

Detta är, fru president, ett konkret exempel på hur ett slags Östersjöråd i enlighet med förslagsställarnas tanke faktiskt kan genomföras, om man har konkreta uppgifter att lösa. Och sådana finns det verkligen gott om i Östersjöregionen. Vi saknar inte arbetsuppgifter i den mycket spännande framtiden.

Kristín Einarsdóttir: Fru President! När vi talar om de nordiske land som en del av Europa, går vi ut fra at de holder sammen som en helhet. Det gjenstår så å svare på hva dette nordiske samhold skal dreie seg om og hvor sannsynlig det er at det vil holde i fremtiden.

Det er viktig at det i det nordiske samarbeid sørges for at hver nasjon pleier sitt særkjenne og at dette blir anerkjent av de andre. Samtidig må nasjonene være klare over hva det er som de i fellesskap vil holde vakt over. Jeg regner med at de fleste har i tankene hver nasjons kulturelle verdier og det vi i Norden har felles på det området. Likeså tenker en på de siste årtienes sosiale vinninger, med mer likhet enn man kjenner de fleste andre steder. I økonomien har det nordiske samarbeidet vært begrenset og taper innhold hvis de fleste eller alle nordiske land blir medlemmer enten av EF eller EØS.

Men hvilke muligheter har de nordiske land å samarbeide i fremtiden hvis de fleste velger å søke om å bli en del av den nye storstat som nu bygges opp i Europa? Det er høyst sannsynlig at de land som blir medlem av EF ikke kan ha så mye samarbeid inom EF som mange ser ut til å tro. Andre EF land vil kjempe mot slikt.

Men det er viktig at nordisk samarbeid ikke utvikles til å være en slags akkompagnement i "medlemsmarsjen" og anspore til den utvikling å trekke det ene nordiske land etter det andre inn i EF. Da ville det være riktig for islendingene å revidere sin holdning til deltagelse i det nordiske samarbeid.

Det er alt for mange som ser på utviklingen i Europa først og fremst ut fra EF, som selv anser seg for å ha enerett på Europa-benevningen. Den eneste mulighet for fremtiden skulle være å stille sig i kø hos kommisjonen i Brussel.

Det er utvilsomt delte meninger om hvordan de enkelte land kommer til å bli knyttet til Det europeiske fellesskap ved utgangen av århundredet. Det har skjedd mangt uventet på den europeiske arena de siste årene, oppløsning av

Sovetunionen og integreringen av Vest-Europa. Men bør vi være sikre på at alt går i retning av store helheter og at de små nasjoners tid er slutt? Jeg tror ikke det.

Hvis andre nordiske land velger å slutte sig til Det europeiske fellesskap, vil dette uvergelig innsnevre mulighetene for nordisk samarbeid. Dette er det, i for seg, ikke noe å si på.

Etter min mening er det meningsløst å foreta en totalrevisjon av Helsingfors-avtalen med hensyn til situasjonen som den ser ut i dag. EØS er bare en mellomstasjon in i EF for de fleste EFTA-landene, hvis ikke alle. Derfor blir bildet helt annet etter noen år, hvis Sverige og Finland blir medlemmer av EF. Da kunne det være meget vanskelig for de nordiske land å samarbeide på de områder de ellers kunne ha gjort.

En slik utvikling utelukker på den annen side ikke samarbeid på forskjellige områder, selv om det nordiske samarbeid slik vi har kjent det i snart et halvt århundrede, blir en skygge av seg selv.

Vi skal fortsatt holde på mest mulig av det som har vært vellykket; — en gang kommer det tidspunkt da pendelen svinger tilbake.

Tuomioja: Fru president! Hotas vi i Norden av en marginalisering om vi inte snarast möjligt kommer in i EES och sedan i EG? Kommer vi att bli det dynamiska tillväxt-Europas periferi och semesterreservat som överlåter arbetskraft, kapital och andra resurser?

Hotet är säkert reellt, men mera osäkert är om det överhuvudtaget kan avvärjas, vare sig med ett snabbt inträde eller med ett mera avvaktande förhållande gentemot EG.

De nordiska länderna har under 80-talet haft också bättre ekonomisk framgång än EG-länderna, och det är först nu Finland håller på att europeiseras i snabb takt med sin drygt tioprocentiga arbetslöshet. Det är många i Finland som öppet anser att en större arbetslöshet och en nedbantning av välfärdssamhället är oundvikliga konsekvenser av det nödvändiga närmandet till EG.

Om det nu tycks vara svårt att upprätthålla den hotade nordiska modellen är det inte på grund av dess misslyckande utan därför att de unika förutsättningarna för dess framgång har förändrats. I världsekonomin kommer marknadsdynamiken att utjämna utvecklingsmöjligheterna och förutsättningarna, till de nordiska ländernas relativa förlust.

Finns det möjligheter att avvärja detta? Man bör väl uppskatta det oerhörda självförtroendet, med vilket Ingvar Carlsson har förkunnat de svenska socialdemokraternas avsikt att förverkliga Margaret Thatchers mardröm om ett Europa som ett enda Sverige. Det svenska regeringsbytet har kanske redan i någon mån injekterat lite mera realism till denna dröm om ett folkhems-Europa, men själva strävan förtjänar all beundran och allt understöd.

Våra realistiska alternativ är förenklat: den marginella möjligheten att påverka EG:s framtida utveckling som medlemskapet ger och den i varje fall krympande marginal för självständiga beslut som icke-medlemmarna har.

Finns det överhuvudtaget något annat val än att kasta sig in i EG och försöka göra det bästa man kan av det? Och borde det också vara ett gemensamt nordiskt val? Jag varnar för en ogrundat optimism beträffande den gemensamma politikens möjligheter, hur önskvärd den än må vara. Redan EES-förhand-

lingarna visade att vart och ett av de nordiska länderna står ensamt gentemot EG och att det har varit omöjligt att tala om någon Eftasolidaritet.

Det bör erkännas att den gyllene tiden för nordiskt samarbete snart är slut, i alla fall vad storslagna nya initiativ beträffar. Detta behöver dock inte betyda accepterandet av EG-alternativet som sådant och kritiklöst.

Jag vill hellre se en balanserad och aktiv nordisk europeanism där marknadsintegrationen inte är enbart tongivande och där man kämpar för att kvarhålla tillräcklig suveränitet för de nationella parlamenten och den demokratiska kontroll de utövar. Behovet för detta kommer inte att minska i den förutsebara framtiden. Jag väntar att det också i EG kommer att uppstå en reaktion mot den alltför långtgående maktcentralisering till Bryssel som ingår i integrationens pågående utvecklingsfas.

Både formerna för och innehållet i det nordiska samarbetet måste förändras och utvecklas oberoende av om alla eller inga av de nordiska länderna ansluter sig till EG. Det är kanske skäl att också avveckla de nuvarande institutioner som i praktiken kommer att marginaliseras av EG/EES och satsa resurserna på dem, särskilt på kultur- och andra områden, som ännu har en klar och utvecklingsduglig funktion.

Norden tjänas inte av panikartad aktivism som nu raskt vill hitta på allt möjligt och omöjligt som man kunde syssla med på nordisk nivå, och som en del nya förslag som har väckts i Nordiska rådet vittnar om.

Det har bl. a. föreslagits att man borde utveckla Nordiska rådet och det nordiska samarbetet i syfte att åstadkomma ett slags nordiskt marknadsutskott som kunde vara vägvisaren för de nordiska ländernas politik i EES och kanske senare i EG. Detta framkallar två kritiska kommentarer. Jag tror att det är alltför tidigt att börja bygga upp nya invecklade nordiska institutioner för att påverka EES-utvecklingen så länge man inte ens i de nordiska parlamenten har hittat de nya lösningar som bevarandet av deras kontroll- och inflytelsemöjligheter förutsätter.

Man skall också komma ihåg att EES har två alpländer som medlemmar, som måste vara med i Efta:s beslutsfattande.

Norden måste börja betrakta sig som en europeisk region, inte isolerad från resten av Europa, utan fullt utnyttjande de nya former och möjligheter som integrationen och blockpolitikens slut öppnar.

Som europeisk region kan Norden inte heller utesluta nya samarbetspartner. Detta gäller särskilt Östersjöregionen som kanske i framtiden kommer att överskrida Norden i regional betydelse. Om det är sant bör de nordiska länderna aktivt ta del i Östersjöarbetet, i syfte att lämna det som har varit mest värdefullt och bestående i Norden och den nordiska modellen.

Johan J. Jakobsen: Ærede president! Integrasjonen i Vest-Europa og den demokratiske utvikling i Øst-Europa har skapt en ny situasjon for de nordiske land og det nordiske samarbeidet. Norden skal nå finne sin plass og klargjøre sin rolle innenfor dette "nye Europa".

De nordiske land og Nordisk Råd som institusjon står foran et historisk valg, et veivalg som i sterk grad vil påvirke utviklingen både i det enkelte nordiske land og i Norden som region.

Valget består ikke i "å velge Europa". Norden er ikke et alternativ til Europa,

men en viktig del av Europa. Uansett veivalg, de nordiske land vil — i tråd med sine beste tradisjoner — fortsatt spille en aktiv rolle i det internasjonale samarbeidet. Vi står ikke i noen tvangssituasjon. Det er alternativer til EFs økonomiske og politiske union.

Det er et politisk valg de nordiske land, hver for seg og i fellesskap, står foran, valg av verdier og mål. Å søke medlemskap i EF er, som det står i den svenske regjeringserklæringen, et uttrykk for at en deler fellesskapets langsiktige mål, slik disse er formulert i Romatraktaten og Enhetsakten.

Men de land som ikke ser sine interesser tjent med de lover og det regelverk EF har bygd opp, og som har andre visjoner for framtida enn Norden som en del av EFs politiske og økonomiske union, vil komme til å velge andre tilknytningsformer til EF enn medlemskap.

Det nordiske samarbeidet for 1990-årene må derfor ha som utgangspunkt at de nordiske land vil velge ulike samarbeidslinjer i forhold til EF. Ulik tilknytningsform til EF har ikke ført til splittelse i Norden. Det er bare hvis det nordiske samarbeidet tvinges inn i EFs institusjonelle ramme, at vi vil få et splittet Norden.

Presidiet har derfor valgt en klok og realistisk strategi for det nordiske samarbeidet når det i sitt Dokument 2 velger som utgangspunkt at det nordiske samarbeidet skal være levedyktig "uansett hvilken kortsiktig eller langsiktig tilknytningsform det enkelte nordiske land velger til EF."

Presidiets debattdokument trekker opp ambisiøse mål for Norden. Det "verdifellesskap" vi har i Norden, skal utvikles og befestes. Andre snakker om "den nordiske identitet" eller en nordisk "livsform".

I utgangspunktet synes det således å være bred politisk enighet om at det er knyttet verdier og kvaliteter til den nordiske velferdsmodellen som det er viktig å ta vare på i vårt møte med det øvrige Europa.

"Vi må forme Norden som region i det regionenes Europa vi nå ser konturene av", skrev statsminister Gro Harlem Brundtland i en artikkel i Aftenposten den 2. november. Det er lett å si seg enig i dette utsagn. Men når utenriksminister Stoltenberg trekker opp et framtidsperspektiv som sier at vi må inn i EF for å komme med i Norden, må vi reservere oss. En sterk tilknytning til EF i form av medlemskap har aldri vært og må aldri bli en forutsetning for et fruktbart nordisk samarbeid. Dersom vi virkelig ønsker å trygge den nordiske samfunnsmodellen må vi i alle fall etter min oppfatning velge en annen strategi enn Romatraktatens og Enhetsaktens prinsipper.

Statsministrene peker i sin deklarasjon på at Norden "bör sträva efter att aktivt påverka utvecklingen i Europa och omvärlden".

Det er langt fra sikkert at en slik påvirkning på Europa og verden best kan skje med Norden som en blokk innenfor EF. I et alleuropeisk perspektiv, hvor Nordens forhold til Baltikum vil stå helt sentralt, vil tvert imot en sterk og ubunden region Norden kunne spille en viktigere rolle.

Statsminister Gro Harlem Brundtland beskrev i sitt innlegg Norden som "et unikt fellesskap". Dersom det nordiske fellesskapet virkelig er "unikt", må det nødvendigvis ha et kvalitativt innhold som skiller det fra andre "fellesskaper".

Vi kan ikke ta vare på "den nordiske identitet" og Norden som region ved å prøve å omskape Norden i EFs bilde.

Det er et paradoks at det er integrasjonen i Vest-Europa og utviklingen i Øst-

Europa som nå nærmest tvinger fram en ny vurdering og vitalisering av det nordiske samarbeidet.

Både Presidiets dokument og statsministrenes deklarasjon er til tross for sin avdempede form en sterk erkjennelse av at Norden ikke har maktet å fornye seg i takt med endrede forutsetninger og nye utfordringer.

Rådssesjonen i Helsingfors blir en prøvestein på viljen til å gi det nordiske samarbeidet et nytt innhold og en endret struktur.

Dersom så skjer, kan ekstrasessjonen her i Mariehamn representere et historisk vendepunkt. I motsatt fall kan møtet på Åland bety en ny ørkenvandring som gradvis vil svekke "det unike fellesskap" som så mange av oss ønsker å slå ring om.

Kirsti Kolle Grøndahl: Fru president! Et gjennomgangstrekk ved de fleste innleggene i dag har vært gleden over at det nå foreligger en EØS-avtale, og at denne både er basis for og en forutsetning for et samarbeid i Norden og at dette samarbeidet skal bli utvidet og forsterket.

Statsminister Esko Aho, fra det finske senterpartiet, uttrykte dette meget klart i sitt innlegg.

Debatten her i dag har vist at senterpartiene både i Sverige, Finland og Island sterkt anbefaler EØS-avtalen, og bygger sine visjoner om et vitalisert nordisk samarbeid på at alle de nordiske landene blir medlem av et EØS-område. Jeg har i dag ikke hørt én representant utenom de sosialistiske venstrepartiene uttrykke tro på et fornyet, kraftig nordisk samarbeid uten EØS-avtalen, langt mindre at Norden skal kunne være et alternativ till EØS.

Men Johan J. Jakobsen unnlot meget bekvemt å snakke om EØS i det hele tatt i sitt innlegg. Det var kanskje ikke uten grunn, for Senterpartiet i Norge avviser EØS-avtalen. Samtidig er de altså blant de største entusiastene når det gjelder et fortsatt nordisk samarbeid.

Mine spørsmål til Jakobsen er derfor: Hva er det som har skjedd i de andre senterpartiene i Norden når de faktisk ser fremtidsmuligheter for Norden i EØS, mens Senterpartiet i Norge tvert om ser fordervelse? Og hvordan vurderer Jakobsen situasjonen for fortsatt nordisk samarbeid dersom de fire andre nordiske landene blir medlem av et EØS-område — og Norge blir stående utenfor? Ser Jakobsen da en fare for at Norge i en slik situasjon faktisk vil være en bremsekloss for et forsterket nordisk samarbeid?

Johan J. Jakobsen: Fru President! Hvis representanten Kolle Grøndahl var interessert i hvordan de andre senterpartiene i Norden ser på det nordiske samarbeidet, herunder også EØS-samarbeidet, ville det ha vært mer naturlig at hun hadde reist disse spørsmål og denne replikken til de representanter for de nordiske senterpartier som faktisk har hatt ordet tidligere i dag.

Jeg synes ikke det er riktig av meg å si hvilke premisser og hvilket grunnlag de andre senterpartiene har for sin holdning til EØS og til EF-medlemskap. Som representanten Kolle Grøndahl utmerket godt vet, er det ulike oppfatninger i de tre lands senterpartier når det gjelder dette spørsmålet.

Når det norske senterpartiet har sagt nei til EØS-avtalen, har det kort og godt sammenheng med at Senterpartiet i utgangspunktet stilte krav, satte rammer for en EØS-avtale. Ja, rammer for og krav til en EØS-avtale som faktisk

representanten Kolle Grøndahl, mens hun satt i utenrikskomiteen i Stortinget, også var enig i. Det norske storting har faktisk stilt krav til en EØS-avtale, det norske storting satte grenser for en EØS-avtale — grenser som den nye forhandlede avtalen ikke respekterer. Det gjelder spørsmål knyttet til de institusjonelle forhold, det gjelder spørsmål om å ha reell innflytelse på beslutningsprosessen, det gjelder spørsmålet om ikke å akseptere kobling mellom markedsadgang og ressursadgang for fisk, og det gjelder spørsmålet om den norske konsesjonslovgivningen.

Senterpartiet tok i motsetning til andre partier konsekvensen av at EØS-avtalen ikke oppfyller de krav som partiet, og i stor grad også det norske storting, satte til avtalen.

Grete Knudsen: President! Jeg skal ikke her berøre markedsadgangen for fisk. Det kan være nok å vise til tidligere minister, Reiten — som også var fra Senterpartiet — når det gjelder akkurat det.

Men SVs parlamentariske leder stilte spørsmål ved motivene til den norske statsministeren når det gjelder vilje til nordisk samarbeid. Altså SV i Norge, og Senterpartiet i Norge, er de som forsvarer de nordiske verdiene, mens alle vi andre ikke vil det beste for våre land, og vi vil egentlig ikke nordisk samarbeid på ordentlig!

Nå er det slik at Regjeringen i Norge, som også Kolle Grøndahl var inne på, har støtte fra et stort flertall nettopp her i Nordisk Råd for at plattformen er EØS- og jeg understreker det den finske statsministeren sa om EØS i sitt innlegg.

Hvilket styrket Nordisk Råd ser Senterpartiet for seg når de ikke vil ha EØS, ikke vil være på den banehalvdelen der spillet spilles for en stor del i den tiden vi ser foran oss, og der en god del av politikken vår også må utformes? For vi lever ikke helt for oss selv. Er det da altså til beste for våre folk, slik Senterpartiet ser det, å være seg selv nok?

Johan J. Jakobsen: Ærede president! Jeg vil si til representanten Grete Knudsen det samme som jeg sa til representanten Kolle Grøndahl, at de andre partiene får svare for sine utsagn og for sine standpunkter, så skal jeg på vegne av det norske senterpartiet svare for oss!

Jeg har for min del aldri trukket i tvil den norske statsministerens ærlige engasjement for et sterkt nordisk samarbeid. Jeg vil ikke se på den høye profilen og det initiativ som den norske regjering v/statsministeren har tatt når det gjelder det framtidige nordiske samarbeidet, som uttrykk for en mer eller mindre planlagt rask reise via Norden og inn i Det europeiske fellesskapet som medlemmer. Jeg har stor tillit til at den norske regjering er nordister av beste merke. Jeg har heller ikke i debatten eller på annen måte trukket dette i tvil. Tvert imot, i det norske senterpartiet er vi særdeles tilfreds med både det initiativ til et vitalisert nordisk samarbeid som har kommet fra finsk side, og den oppfølging av dette som har kommet fra den norske statsministerens side.

Så reiser Grete Knudsen det spørsmålet som det for så vidt er naturlig å trekke fram: Er det mulig å tenke seg et nordisk samarbeid i framtida der de ulike nordiske land har ulik tilknytningsform til EF? Jo, erfaringene så langt har faktisk vist at det er mulig. Det er mulig å etablere et nordisk samarbeid uten

nærmest å stille som krav at en skal ha samme tilknytningsform til Det europeiske fellesskapet. Og derfor er det så utmerket at presidedokumentet, som ligger til grunn for denne debatten, så klart understreker at når det nordiske samarbeidet nå vitaliseres, må det formes på en slik måte at det er levedyktig selv om de ulike land velger ulike tilknytningsformer. Ingen av de nordiske land unntatt Danmark har til nå vært medlemmer, eller hatt en avtale i form av en EØS-avtale, men alle de nordiske land, unntatt Danmark, har hatt en omfattende – meget omfattende, og jeg vil også si i mange henseende god handelsavtale med EF. Det tror jeg fortsatt kan være et godt samarbeidsgrunnlag, for land som velger andre tilknytningsformer enn EØS og medlemskap.

Kirsti Kolle Grøndahl: Det var gledelig å høre at Senterpartiet iallefall ikke tviler på motivene til den norske statsministeren for hennes initiativ når det gjelder det nordiske samarbeidet. Men jeg går ut fra at også det norske senterpartiet er meget klar over at plattformen som den norske statsministeren nå arbeider ut fra for å forsterke det nordiske samarbeidet, er EØS-avtalen, og at alle landene blir med i et EØS-område. Det har også debatten i dag klart understreket, at det er de aller flestes grunnlag – unntatt venstresiden og det norske senterpartiet.

Spørsmålet igjen – for Johan J. Jakobsen unnviker det – blir: Hva skjer hvis fire av de fem nordiske landene går inn i et EØS-område og Norge velger å bli stående utenfor? Jeg vil veldig gjerne få svar på disse spørsmålene. Og, hvordan tenker man seg da Norges situasjon, og fremfor alt, hvordan tenker man seg et fortsatt nordisk samarbeid hvis Norge altså nekter å bygge på den samme plattformen som de andre landene ønsker å bygge det på? Vil ikke Norge da virke som en bremsekloss, eller ser man for seg at de fire andre nordiske landene får én type samarbeid, og så deltar vi når alle våre forbehold kan ivaretas ut fra en vær-deg-selv-nok-interesse, og så har vi noe bittelite som vi i nordisk sammenheng da kan samarbeide om.

Johan J. Jakobsen: Ærede president! Det har skjedd en ganske interessant utvikling i den norske debatten omkring EF og EØS, særlig når det gjelder EØS. I en fase har hovedargumentet vært at nå har vi fått en så god EØS-avtale at nå må vi akseptere den. Men etter hvert har det blitt klart for de fleste i Norge at denne EØS-avtalen på langt nær ivaretar Norges interesser på de områder som Stortinget i utgangspunktet ønsket at den skulle ivareta. Etter hvert som dette har blitt mer tydelig, så har også skepsisen mot EØS-avtalen økt, og da endrer tilhengerne av avtalen sin strategi. Nå er det hensynet til ikke å bli isolert som er viktigst. Nå må vi sørge for at ikke vi i Norge velger en annen løsning enn de andre land i Norden. Det har blitt kronargumentet for at vi nå skal si ja til EØS.

Dette er en ganske interessant utvikling, fordi det tyder på at det også langt inn i det partiet som Kirsti Kolle Grøndahl hører til, har meldt seg, på bakgrunn av reaksjoner i deler av landet, en reaksjon og en tvil om denne avtalen virkelig er så god som den ble omtalt i starten.

Jeg mener jeg har svart på det spørsmålet som Kirsti Kolle Grøndahl her reiste. Hvis vi kunne ha fortsatt debatten, ville jeg gjerne ha snudd på spørsmålsstillingen og bedt noen i denne sal fortelle meg konkret: Hvilke hindringer, hvilke bremses er det snakk om? Hvis det er snakk om at det skal by på

problemer at et land velger en annen tilknytningsform enn EØS — hvilke konkrete problemer, på hvilke områder vil de oppstå? Det kan ikke være på det handelspolitiske området, for i hovedsak eksisterer det i dag frihandel på nær sagt hele spekteret av industrivarer. Da tror jeg jeg heller vil si som så, at vi gjennom mange år med en viss suksess, hvert fall i perioder har drevet det nordiske samarbeidet uavhengig av om alle land velger samme tilknytningsform. Jeg vil be om å få dokumentert og klarlagt hvilke problemer og konkrete hindringer Kolle Grøndahl og andre eventuelt måtte ha i sinne for å beskrive det nærmest uoverstigelige problem som det, etter hva jeg skjønner, ville være hvis Norge valgte en annen løsning enn de andre landene.

Ingrid Näslund: Fru president! Det har blitt en norsk debatt här, och man kan kanske fråga sig om det är de norska pikerne och inte de norska gutterne som står för vikingaandan. Det var en anmärkning litet vid sidan om.

Jag menar att vi har anledning att känna stor optimism med tanke på det steg som redan har tagits i och med att EES-avtalet nu håller på att komma i hamn. Vi kan konstatera att de flesta av delegaterna här tycks inse de fördelar som det innebär med ett nordiskt samarbete inom Europa på det ekonomiska området när det gäller handel och näringsliv men också beträffande studentutbyte och ökade möjligheter för människor när det gäller boende och tjänster liksom också när det gäller gemensamma satsningar på miljöområdet och även på biståndsområdet. Detta gäller även vår nordiska kultur, som har många gemensamma drag. Vi räknar med att det nordiska samarbetet här skall kunna både fortsätta och fördjupas.

Som representant för kds, kristdemokraterna i Sverige, som för första gången är med i Nordiska rådet, konstaterar jag med tillfredsställelse att man här är öppen för de förändringar som är en naturlig följd av allt det som hänt och som kommer att hända under de närmaste åren på den europeiska arenan. Vi ser med glädje att våra vänner i Kristelig Folkeparti är positiva till EES-avtalet. Vi vågar kanske uttrycka en förhoppning om en vidareutveckling till en positiv inställning också till EF, som man säger i Norge. Även om EG-medlemskap för så många nordiska länder som möjligt borde vara den enklaste och mest effektiva vägen till ett ökat nordiskt inflytande, kan vi ändå se fram emot ett intensifierat nordiskt samarbete även inom EES-avtalets ram.

Låt oss inte glömma bort att man i Europa talar inte bara om ekonomi när man talar om samarbete utan också mycket om människornas Europa. Vi nordbor kan alltså inte ta åt oss äran av att tillföra den mänskliga aspekten till ett europeiskt samarbete, även om jag tror att vi kan ge den nya och förhoppningsvis fördjupade dimensioner. Jag är övertygad om att vi nordbor har mycket att tillföra men också mycket att lära som en del av det nya Europa.

Jag vill peka på en ursprungligen kristdemokratisk princip som mer och mer vunnit gehör inom EG-samarbetet och som jag tror att vi också skall tänka på i det nordiska samarbetet. Det gäller den s. k. subsidiaritetsprincipen. Varken ett utvidgat nordiskt samarbete eller ett samarbete inom EES-avtalets ram, ja inte ens ett EG-samarbete, innebär att alla beslut skall fattas så långt bort från den enskilda människan som möjligt. Enligt subsidiaritetsprincipen, som innebär att alla beslut skall fattas på så låg nivå som möjligt, är det tvärtom så att stor handlingsfrihet lämnas till den enskilde. Det ges stort utrymme åt kreativitet

och framtidsanda både från enskilda människor och t. ex. när det gäller nordiska initiativ.

Denna typ av ny kreativitet och handlingskraft är vi i Norden mycket beroende av för att vi skall kunna främja en positiv ekonomisk utveckling, som kan råda bot på arbetslösheten, och samtidigt ge enskilda människor hopp om en bra framtid.

Jag skulle också vilja framhålla regionernas betydelse i ett fördjupat samarbete inom Norden, inom EES och för så många länder som möjligt inom EG. Där kommer naturligtvis Norden att bli en mycket betydande region, om vi aktivt går in för att den skall bli det. Även inom Norden kommer man att kunna se olika mindre regioner som kan komma att få mycket stor betydelse om människor i dessa regioner ser ökat samarbete som en utmaning.

Jag kan se en sådan lovande region i den trakt som jag själv kommer ifrån. I Göteborg i västra Sverige har man talat om att upprätta ett Europakontor i Bryssel för att få en bättre utveckling inom regionen. Ett sådant fruktbara samarbete skulle säkert kunna utvecklas inte bara i Västsverige utan med fördel dra in Oslo, Malmö och Köpenhamn i samma sfär. Vi har redan nu ett samarbete som riktar in sig på att få till stånd en dubbelspårig järnväg, som skall sträcka sig från Oslo och ända ned till Köpenhamn. Liknande initiativ kommer säkert att tas på många håll inom olika regioner. Detta har vi fått höra från många andra delegater, och jag tror att detta kommer att innebära en mycket positiv utveckling för samarbetet mellan olika små regioner och även i den större regionen Norden.

Anna-Kaarina Louvo: Fru president! Vid rådets extra session här i Mariehamn för nästan precis två år sedan diskuterades nästan samma teman som nu: den europeiska integrationen och det framtida nordiska samarbetet. Då höll murarna på att falla sönder i Östeuropa, och Baltikum hade en månad tidigare vid rådets internationella havskonferens i Köpenhamn framfört sitt nödrop för sin miljö och nödvändigheten att få självständighet.

I dag, två år senare, är det återförenade Tyskland en maktfaktor i EG. De nordiska länderna, som ännu inte är medlemmar i EG, har kommit överens om EES-arrangemang, Sverige har redan ansökt om EG-medlemskap, och de baltiska länderna är självständiga. Förändringarna har varit mycket snabba när vi nu här åter vill få ett svar på frågan vad som händer för nordiskt samarbete efter 1992.

Jag är rädd för att det nordiska samarbetet försvagas om två av länderna blir EG-medlemmar och de övriga stannar utanför. Också med tanke på det nordiska samarbetet skulle det vara en fördel om alla nordiska länder blir medlemmar vid samma tidpunkt. I sitt samarbete har Norden gått längre än EG på en del sektorer. Vi har redan en gemensam arbetsmarknad och passfrihet. Som medlemmar i EG har Norden mycket att ge. Tillsammans vore vi där en maktfaktor, vars röst hörs.

Jag hoppas att den EG-utredning som Finlands regering startat snabbt leder till ett positivt beslut om ansökan.

I varje fall står det nordiska samarbetet inför ett vägval. Redan under ett par år har det — tycker jag — tydligt kommit fram att vi i vårt arbete skall välja några tydliga tyngdpunktsområden. Knappa resurser kan inte spridas åt alla

håll. Det finns enligt min mening tre sådana prioriteringar: vårt gemensamma arbete i EG, vår samverkan i Östersjöländerna, speciellt bistånd till Baltikum. Vidare, miljöfrågorna skall vara ett paraply över all verksamhet — sådan roll spelade miljöfrågorna i de baltiska strävandena till självständighet. Vi och också andra bör eftersträva en ekologisk marknadsekonomi. I våra miljömål har vi mycket att ge, men också mycket att få av EG. En sådan fråga, där vi kan få någonting, är vår inställning till energipolitiken och strävandena att minska koldioxid för att förebygga klimatförändringar.

För drygt en månad sedan godkände EG-kommissionen ett konkret koldioxidprogram för att föreläggas EG-rådet. Det innehöll bl. a. en energiskatt. De energiformer som inte producerar koldioxid, t. ex. kärn- och vattenkraft, skulle ha den minsta skattesatsen. Så borde också Norden förhålla sig till förebyggandet av klimatförändringar och främja renare energiformer, såsom kärn- och vattenkraft, i tillägg till energibesparing.

Fru president! Norden har nu ett stort ansvar för att vi, utöver allt annat bistånd, kan hjälpa våra närområden att lösa sina miljöproblem. De baltiska länderna har just nu så kolossala problem att miljöfrågorna inte längre hör till de framsta bekymren där. Finland tillstyrker etablering av en baltisk investeringsbank i samband med Nordiska investeringsbanken, och vi skall hoppas att detta projekt förverkligas snabbt. I Estland har man redan ett anslag för detta i budgeten. Banken kunde vara med om att främja miljöprojekt, som kommer att ta lejonparten av finansieringen. De nordiska länderna har en viktig uppgift att t. ex. genom en baltisk investeringsbank koordinera både nordiskt och annat internationellt bistånd till Baltikum.

Landsstyremand **Arabo**: Hr. præsident! Ændringerne i Europa er meget voldsomme. En del af det politiske system er i opløsning og en anden del, den vesteuropæiske, ændres revolutionerende.

Selvfølgelig vil sådanne ændringer påvirke nordisk samarbejde. Dér kommer også ændringer. Vi taler ikke om andet! Det, man nu må passe på, er, at man ikke lader sig fange af populære ideer, men i stedet ser realistisk på fremtiden og planlægger ud fra dette.

Fremtidens billede ser ud til at blive sådan, at en del af de nordiske lande går ind i EES. De nordatlantiske områder vil helst komme til at stå udenfor som direkte medlemmer.

Der har i mange år været et godt samarbejde i Nordatlanten, både lokalt og inden for de nordiske rammer. Således har man fælles standpunkter internationalt med henblik på en god og ansvarsfuld anvendelse af de naturgivne ressourcer. Her kan nævnes udnyttelse af hval, sæl, laks osv.

Vi, der bor i og rundt om Nordatlanten, er ikke så mange, men vi er os vores ansvar bevidst, således at vi fastholder det aftale- og samarbejdsmonster, som findes i området. Desuden må vi gøre os klart, at samarbejdet må udbygges.

Derfor vil jeg appellere til denne forsamling om, at nordisk arbejde i området koordineres med det arbejde, som nordisk orienterede politikere i Vestnorden udfører. En nedtrapning af dette arbejde kan i værste fald føre til, at enkeltområderne i Nordatlanten udvikler sig i en helt anden end nordisk retning. Det vil hverken gavne området eller den nordiske grundidé.

Haavisto: Fru president! Vi har kommit hit för att fatta beslut om det nordiska samarbetets framtid i en stund, när samarbetsformerna efter de stora förändringarna i hela Europa håller på att ta form. Även om fyra av de nordiska länderna är med i det nya EES-avtalet, kommer vart och ett att ha sin egen linje. Sverige har lämnat sin ansökan om medlemskap. Min personliga åsikt är att också Finland — med några villkor — borde söka medlemskap så fort som möjligt.

Om de nordiska länderna väljer olika integrationslösningar, är det självklart att också det nordiska samarbetet kommer att minska i betydelse.

Oavsett vad det blir för beslut om integrationen i de enskilda länderna skall Nordiska rådet förnyas. "Lägg ned Nordiska rådet" skrev Inger Jägerhorn i Dagens Nyheter i söndags. Det mesta i hennes kritik är det lätt att ansluta sig till. Som Poul Schlüter sade skall man inte sätta likhetstecken mellan nordiskt samarbete och Nordiska rådet. De nordiska länderna samarbetar t. ex. i Förenta Nationerna, och det skulle de också kunna göra i Bryssel och Strasbourg. Rådet har inget monopol på nordiskt samarbete.

I veckoslutet uttryckte sig den finländske veteranpolitikern och forskaren Jan-Magnus Jansson som så att Finland har tagit semester från sin traditionella östpolitik.

Kanske vore det bara hälsosamt om också de nordiska länderna tog lite semester från det traditionella sättet att behandla och tala om det nordiska samarbetet.

Många förändringar har skett i Östersjöområdet. Om nu de nordiska länderna bara ser till varandra och fortsätter att tala i de gamla termerna, bildar vi snart en förening för inbördes beundran, eller en "gullegrisklubb", som vi säger i Finland, som är helt blind för vad som händer runt omkring, t. ex. i de baltiska länderna.

Samarbetet med de baltiska länderna samt med St. Petersburg, Karelen och Kolaområdet är nu livsviktigt. Nordens miljö- och säkerhetsproblem kan inte lösas utan samarbete med dem. Alla tillgängliga möjligheter måste utnyttjas för att stödja en sund och bärkraftig utveckling i dessa närområden. Den Baltiska Investeringsbanken måste komma snabbt i gång. Östersjörådet måste bildas som ett obyråkratiskt debattforum för parlamentariker kring Östersjön.

Det är också mycket viktigt att ta även Tyskland och de europeiska organisationerna med i Östersjösamarbetet. De största och svåraste utmaningarna vi ställs inför gäller miljöfrågorna. Behovet av tekniskt och ekonomiskt bistånd är så enormt att de nordiska ländernas resurser inte räcker till. Som exempel kan nämnas all den förorening som kommer med Neva till Finska viken och Östersjön.

Ännu ett par ord om organiseringen av Nordiska rådets eget arbete. Kritikererna säger att vid rådets möten slösar man för mycket både tid och pengar — och äter för mycket. Om utskottens sammarmöten har det sagts att de är närmast bara turistresor. Jag är inte någon veteran i rådet, men det som jag hittills har sett stöder denna kritik.

Man behöver inte hitta på nya uppgifter för en svällande och oeffektiv organisation, utan den kunde istället bantas ner och göras lättare. Om vi inte gör det, är rådet illa ute.

Thea Knutzen: Ærede president! "Man bør ikke bruke større ord enn man kan vinterfø," sa en klok norsk professor ved en anledning.

Jeg hører ikke til dem som tror at vi ved deklarasjoner eller statsministererklæringer kan få fart på det nordiske samarbeidet. Derimot tror jeg at vi gjennom EØS-avtalen som vi står sammen om, kan gjenoppdage og gjenoppfriske våre felles interesser. EØS-avtalen for de fire nordlige land representerer et viktig skritt mot det Europa vi alle er en del av. Jeg håper at utviklingen fremover kan videreføres slik at vi samlet kommer inn som fullverdige medlemmer innenfor Det europeiske fellesskap.

Vår felles historie, vår beliggenhet i utkanten, våre likeartede samfunns-system og våre felles språklige røtter binder oss sammen på en måte som er ganske enestående i verdenssammenheng. Det har manifestert seg i et nettverk av kontakter, fra grasrota til øverste politiske nivå, et nettverk som jeg faktisk tror i stor grad ville overleve selv om vi skulle finne på å nedlegge Nordisk Råd.

Men tenker man strategisk — og det bør jo politikere gjøre — er det felles kulturgrunnlaget jeg her snakker om, kanskje vår viktigste ressurs også i europeisk sammenheng. Derfor bør vi ta vare på det vi har oppnådd: Våre Nordens Hus og institutter, vårt forskningssamarbeid, våre student- og lærer-utvekslinger og vårt samarbeid når det gjelder litteratur, musikk, teater og malerkunst. Ett eksempel på at samlet opptreden har virkning i Europa er utstillingene av nordisk malerkunst som ble sendt rundt i verden for noen år siden, og som faktisk virket som en øyeåpner i kunstmetropolen Paris.

Det siste kan synes merkelig, når man tenker på hvor mange kunstnere fra Norden som har bodd og arbeidet i Paris. Det var altså den samlede presentasjon, av variasjonen i landskap og folkeliv, alt i nordisk lys, som fikk gjennomslag. Mer kan gjøres innenfor de eksisterende rammer, f. eks. med å gjøre bedre kjent alle de verk som nomineres til litteratur- og musikkprisene.

At vi skal ta vare på dette, betyr ikke at intet skal endres. Ministerrådet foretar nå via tre arbeidsgrupper en total gjennomgang av alle institusjonene på kulturområdet. Allerede nå avtegner det seg områder der det kan rasjonaliseres og effektiviseres og antakelig spares midler. Mitt hovedpoeng er imidlertid at vi hele tiden bør vurdere den nordiske nytteverdien i forhold til de nordiske midlene vi setter inn. Gjør man slike vurderinger, er jeg overbevist om at det vil øke det nordiske kultursamarbeid og ikke redusere det. La oss altså legge arbeid i å effektivisere og spare, f. eks. ved å gjennomgå sekretariatsfunksjonene, og la oss på nasjonalt grunnplan arbeide for å fjerne snubletråder for samarbeidet. Men la oss ikke kaste vrak på de godene vi har; da vil vi alle tape på det i vårt forhold til Europa.

Det er nå i første rekke regjeringens ansvar å følge opp og styrke det nordiske fellesskap med konkrete beslutninger. Jeg synes det tjener Ólafur G. Einarsson til ære at han som den eneste av de nordiske kulturministre har funnet det verdt å møte her på Åland. Men jeg synes at alle kulturministrene burde legge seg på minne at vakre ord om kultursamarbeidet blir man ganske trøtt av, hvis de ikke følges opp av handling. Ett eksempel: Kulturutvalget skrev brev til kulturministrene i august. Forlydender sier at man skal få svar i mars. Det er altfor lenge å vente. Vi vil gjerne ha et uttømmende svar i løpet av januar. Kulturministrene vil faktisk få et meget stort ansvar i den situasjonen vi nå er i, hvis vi mener noe med at kultursamarbeidet er grunnlaget for nordisk samar-

beid. Historien vil dømme dem hvis de forsømmer denne sjansen. Vi bør lære av EF og sette realistiske mål og tidsfrister for gjennomføringen av det vi foreslår. Bare på den måten kan vi realisere løftene og ordene, og bare på den måten kan samarbeidet blomstre i våre vinterland og være til fordel for oss alle i vårt forhold til Europa.

Lipponen: Fru president! Det är absolut nödvändigt att Nordiska rådet nu tar den utmaning som den europeiska integrationen ställer oss inför. Men man kan också överdriva det europeiska, EG. Jag vill alltså varna för EG-iver i nordiska sammanhang. Vi borde hitta ett balanserat tillvägagångssätt till problemet EG och nordiskt samarbete.

Ett misstag man kan göra är att ytterligare institutionalisera det nordiska samarbetet, t. ex. genom att grunda nya ministerråd eller utskott, av typen marknads- eller Europautskott. Vi behöver tvärtom mera flexibla former för att kunna klara av nya uppgifter och nya tyngdpunkter.

Trots att jag anser att nordiskt samarbete bäst kan fungera om alla våra länder vore medlemmar i EG, även Norge, tycker jag att det vore fel att p. g. a. EES eller EG-medlemskap omorganisera rådets eller ministerrådets arbete till ett maskineri för förberedelse av nordisk politik i EG:s organ, dvs. att göra Nordiska rådet till ett redskap för ett nordiskt block i EG. Då skulle nordiska organ drunkna i EG-papper, och onödiga konflikter skulle kunna uppstå i rådet.

Jag vill här göra en hänvisning till rapporten Norden i Europa, som de nordiska utrikespolitiska institutene gjorde. De förslag till omorganisering av samarbetet som rapporten innehåller har ingen auktorisering från institutens håll, utan är bara privata tankar.

Nordiska rådet har grundats för att befrämja nordiskt samarbete. Låt oss bevara det som sådant. Men låt oss också förnya detta samarbete och ge det en europeisk dimension på olika sätt, inte bara med tanke på EG utan också på Baltikum, Ryssland, Östeuropa, de arktiska områdena och länderna kring Medelhavet.

Miljön, kulturen inklusive forskning och utbildning, medborgarpolitiken, infrastrukturen, hemmamarknaden är de viktigaste nordiska samsamarbetsområdena. Utrikes- och säkerhetspolitik bör vi också kunna diskutera, men inte i långt institutionaliserade former, helst utanför dessa formella rådsmöten. Det vore i och för sig intressant att få höra vad t. ex. nordmän har hört i Pentagons milslånga korridorer eller danskar och svenskar i Bryssel.

Det finns ett stort behov av att strömlinjeforma vårt arbete så att man får mera tid i rådet och utskotten för substansdiskussioner, även om dessa inte skulle leda till omedelbara konkreta resultat eller en massa nya papper. Det är frustrerande att komma till möten där ingenting eller mycket litet händer, trots att det händer mycket ute i världen.

De informella kontakterna mellan medlemmar och oss alla här är naturligtvis mycket viktiga.

Ett par praktiska saker: Det behövs en ordentlig utredning om konsekvenserna av EG-integrationen, EES och medlemskap för det nordiska samarbetet. Rådet och dess utskott behöver detta för orientering, inte för att kunna börja förbereda en gemensam EG-politik. Jag tycker att det medlemsförslag som här

förkastats delvis borde utnyttjas till en sådan utredning.

Råds- och ministerrådssekretariaten bör ordnas under samma tak. Detta skulle gynna parlamentarikerna, som alltid brukar komma med dressin efter ministrarnas snabbtåg.

Fru president! Jag önskar uttrycka min tillfredsställelse över statsministrarnas initiativ. Med det blir det fart i arbetet. Jag hoppas att statsministrarna redan till Helsingforsmötet i mars presenterar huvudlinjerna i sina rekommendationer. Detaljförslag om organisation o. s. v. kan komma senare.

Avslutningsvis: jag har en liten invändning mot vad kollegan Haavisto sade. Vi har inte alls ätit för mycket pannkakor här. Tack för pannkakorna — det är i den andan som vi går härifrån.

Grete Knudsen: Fru president! Vi kan alle fra dag til dag iaktta grunnleggende forandringer i våre egne nærmiljø og i våre egne regioner. Noen påvirker våre nordiske land direkte, andre indirekte.

Blant annet har de store monopolene økt også i våre hjemland. Sammen med forandringene i økonomi, miljø og teknologi medfører de krav til en ny politikk.

Skillet mellom utenriks- og innenrikspolitik viskes gradvis ut. Det tradisjonelle sikkerhetsbegrepet er ikke tilstrekkelig, fordi bl. a. økonomiske problemer og miljøproblemer kommer til å utgjøre like store trusler mot menneskene som kjernevåpen til nå har gjort.

For våre land, med sterke bånd til den europeiske tradisjon, spiller nærheten til Europa en avgjørende rolle, selv om vi skulle velge en annen linje enn våre naboland både med hensyn til EF og sikkerhetspolitikken. Målet vi har felles er å skape et Europa med mangfold, kulturelt og økonomisk, og motvirke proteksjonisme og rive ned handelshindringer for øvrig.

En bedre verden sett fra min vinkel er først og fremst en verden med utfoldesemuligheter for flest mulig, der det er trygghet, der vi kan bli gamle uten bitterhet, det Europa som har mindre opprustning og mindre forurensning.

Derfor opplever jeg at vi ikke kan la andre politiske oppfatninger prege utviklingen alene. Vi må sørge for å komme skikkelig i gang med samspill, men også med motspill. Vi skal ta konkurransen som en mulighet for å utvide de registre vi har å spille på. EØS er vår felles plattform nå, vår felles utfordring. Det som gjør de nordiske land spesielle, nemlig våre universelle velferdsordninger, lovfestede rettigheter og islett av sterke folkebevegelser, og et demokrati der ulike sosiale grupper er med der beslutningene treffes, er viktig å ta vare på og videreutvikle.

Hvis vi skal ha et rimelig tidsperspektiv, må vi samle oss til innsats nå — for å utvikle det som er Nordens varemerke og dessuten sørge for bedre kommunikasjons-, informasjons- og infrastrukturmuligheter for å sette oss selv i stand til å påvirke utviklingen i det øvrige Europa, gjerne i form av en handlingsplan, slik Mats Hellström foreslår det.

Vi vil gjerne en bedre organisering av vårt samarbeid i Nordisk Råd slik at dette gjøres mer effektivt og oppjusteres for en ny tid, men også fordi EØS krever en mer vital organisasjon. Dette kan i første omgang gjøres ved at Presidiet og Ministerrådet intensiverer sitt samarbeid, ikke minst ut fra å sikre det folkevalgte elementet.

I vårt daglige virke og i vårt forhold til hverandre trengs holdninger til å ta ansvar — medansvar. Derfor må det parallelt med EØS-avtaler og eventuelle EF-søknader og infrastruktur og informasjonsplaner også legges planer og få til en debatt om den samfunnsordning vi ønsker og vil arbeide for innen Norden og vis-à-vis EF. Vi trenger alle å drøfte hvilke verdier vi skal ha som basis for å kunne påvirke utviklingen i det øvrige Euorpa. Ut fra vår tradisjon må også så vel politikere som opinion sterkt inn i bildet når det gjelder verdiforankring og langsiktige mål.

Slik jeg ser det, bør det avstedkomme en drøftning der eierskap erstattes av disposisjonsrett, der maktspredning avløser konsentrasjon, og der smidig samarbeid mellom privat og offentlig sektor avløser byråkratiske ordninger — alt dette nettopp som motstykke til de multinasjonale monopolene. Nye former for styring, nye former for velferd er viktige stikkord i denne forbindelse. Vi endrer ikke skjeve sider her hjemme om vi ikke samtidig med økonomien utvikler en plan for holdningsendring i vår tid — med gjenoppbygging av fellesskap i våre egne land. Veien mot mer rettferdige samfunn er heller ingen lett vei å gå for oss her hjemme, og vi vil ikke makte det ved å isolere oss, men bare ved å delta. Etter min mening er sterke, fornyede nordiske velferdsstater den beste garanti for å klare nettopp de utfordringene vi som enkeltland og Norden står overfor når vi skal finne vår nye plass i Europa.

Wiggo Komstedt overtok herefter ledningen av forhandlingarna.

Rossi: Hr president! Det nordiska samarbetet står inför stora avgöranden. EES-avtalet har ingåtts, och de nordiska länderna bör i sitt eget arbete finna viktiga och ändamålsenliga sektorer på vilka de kan fortsätta, även om EES-avtalet täcker en stor del av de nordiska avtalen.

Integrationen inom Norden bör utvecklas. Man borde fundera på vilka samsamarbetsformer som är ändamålsenliga och vad som borde prioriteras. De nordiska statsministrarna håller på att tillsätta en arbetsgrupp för att reda ut allt det här. Det är glädjande att statsministrarna nu har övertagit tyglarna. Samarbetets framtid kan garanteras genom att det främjas på högsta möjliga nivå. Tyvärr kunde de nordiska länderna inte göra en gemensam utredning om för- och nackdelarna med EG-medlemskapet. Därför borde det nordiska samarbetet utvecklas i en sådan riktning att samarbetet fungerar även om de nordiska länderna skulle välja olika vägar eller relationer till EG.

I reformarbetet bör man se till att det traditionellt starka parlamentariska samarbetet i rådet bibehålls, även om arbetet på regeringssidan förstärks. Samarbetet på parlamentarikersidan och regeringssidan bör vara balanserat. Rådets rekommendationer bör uppföljas bättre och ministerrådsbeslut bör vara mera bindande än i dag. I ministerrådet borde kunna övervägas majoritetsbeslut, som länderna efterhand kunde ansluta sig till. På rådssidan skulle det vara nyttigt om medlemmarna i utskotten samtidigt vore medlemmar i motsvarande utskott i de nationella parlamenten.

I det nordiska samarbetet borde man äntligen göra organisationen fungerande så att organisationsfrågorna inte tar för mycket tid på bekostnad av behandlingen av övriga frågor. Vissa håll eftersträvar en sammanslagning av ministerrådssekretariatet och presidiesekretariatet. Jag anser att de med fördel kan

förläggas i samma lokaler för att överlappande arbete skulle kunna undvikas och viss koordinering åstadkommas. Samtidigt torde det vara skäl att också värdera de övriga sekretariatens ställning i förändrade förhållanden.

I europeiska omvälvningar är händelserna i våra närområden viktiga för oss. Nordiska ministerrådet har antagit ett biståndsprogram för Baltikum och Öst-Europa. I bistånd till dessa länder bör man eftersträva en så långtgående samnordisk satsning som möjligt. Detta förutsätter att de nordiska samarbetsmekanismerna skall effektiviseras och reformeras. Nyttan skulle vara ömsesidig. Frågan om en baltisk investeringsbank är aktuell, och den borde förverkligas så snabbt som möjligt. Det är mycket viktigt att etablera banken bl. a. för att ett nordiskt bostadspolitiskt samarbetsprogram skall kunna förverkligas. Samarbetet med Baltikum bör utvecklas tillsammans med de baltiska länderna, och vi bör också vara öppna för deras medlemskap i Nordiska rådet. Några hinder för detta torde inte finnas.

Hr president! I de nordiska länderna råder det enighet om att vinningarna av det nordiska samarbetet bör garanteras, Nordiska rådet bör bibehållas och utvecklas i det förändrade Europa. Diskussion om utrikes- och säkerhetspolitiken i en nordisk ram har mött hinder som sammanhängde med en utpräglat militärpolitisk tudelning i Europa. Dessa hinder har nu avlägsnats och de bör kunna diskuteras öppet också i Nordiska rådet. Här i Norden är vi inte passiva åskådare, vi har eget ansvar för vår närmiljö. Vi har också möjlighet att påverka utvecklingen om vi beaktar varandra och ser gemensamma intressen även i förändringarna.

Liltved: Ærede president! I Europa fantes en president som het De Gaulle. Hansa: "Vive la France" — Leve Frankrike! De Gaulle var av sin tid, kanskje mer enn de fleste.

I dagens Europa finnes fremstående politikere som har et annet syn, og som bærer fram ideen om det grenseløse Europa. Disse politikerne har sett hvordan grensene begrenser mulighetene for samspill og integrasjon og for bærekraftig utvikling. Disse politikerne har forstått hvordan de europeiske nasjonene i et felles europeisk rom kan virke sammen og revitalisere en verdensdel som var godt i gang med å avgi mye av sin selvstendighet til stormakter utenfor Europa. Disse politikerne har villet og vil et Europa som trygger stabilitet og fred, som kan hjelpe frem materiell velstand og demokrati i Sentral- og Øst-Europa.

Hva vil så vi, her oppe i Norden? Jo, vi vil være med i Europa, noen helt, andre stykkevis og delt. Og nettopp i dette spenningsfeltet av ulike veier og oppfatninger har et målrettet og aktivt samarbeid i Norden sin store misjon. Ved å organisere Nordisk Råd til et sterkere politisk instrument for Norden og Norden i Europa, vil felles mål som de listet opp i forslaget "Det nordiske samarbeidet etter 1992 — prinsipielle synspunkter", ha langt større muligheter til å bli realitet. Jeg håper derfor at vi nå griper sjansen til å revitalisere det nordiske samarbeidet, at vi virkelig gjennomfører de nødvendige endringer i Nordisk Råds organisasjon, og at vedtak kan gjøres under Helsingforsmøtet. Jeg vil minne om et ord av Tallak B. Sirnes: "Hvis vi ikke VIL det vi kan, kommer den tiden da vi ikke KAN det vi vil".

Vi er noen særinger på mange vis, vi i Norden. Vi mener faktisk at våre verdier bygd på den kristne kulturarv, at vårt demokrati og våre sosiale goder i

større grad også bør trykkes i et europeisk verdieie. På mange vis overvurderer vi nok vår egen fortrefelighet, men hvis vi virkelig mener at Norden har mye å tilføre det europeiske fellesskapet, ja da bør vi også ta skrittet inn i fellesskapet.

“Norden skal aktivt delta i utformingen av den europeiske dagsorden”, heter det under sentrale mål i forslaget. Selvsagt vil dette kunne lykkes bedre når Nordisk Råd blir et sterkere politisk instrument, men så lenge de nordiske landene ikke samlet er medlemmer i EF, mener jeg uttalelsen er overdrevet positiv og gir falske forhåpninger.

Miljøpolitikk opptar oss alle. I forslaget står at “det sentrale målet for nordisk miljøpolitikk er å bidra til en bæredyktig utvikling av de nordiske samfunn”. For å oppnå dette har Nordisk Råd alt vedtatt omfattende planer for å bekjempe bl. a. havforurensning og luftforurensning. Men vi vet alle at selv om vi feier for egen dør, kan vi ikke forhindre ved nasjonale eller nordiske vedtak at andre land forurenser oss, vår luft, vårt hav, vårt miljø. Integrert i Europa kan de nordiske landene påvirke miljøpolitikken sterkere. Vi kan lære av EF, og vi kan lære bort til EF hvordan vi best og mest effektivt kan redusere og stanse miljøforurensning. De som går mot EF og hevder at FN må ivareta miljøpolitikken, gjør det beste til det godes fiende. Å flykte fra virkelighetens muligheter er i denne sammenheng å svikte mulighetene til å virkeliggjøre en miljøoffensiv i Europa og i Norden, som integrert del av Europa. Nordisk Råd vil uten tvil kunne spille en rolle som pådriver i en slik miljøoffensiv hvis vi maktet å gjøre Rådet beslutningsdyktig og operativt politisk.

Jeg er optimist. Selv om statsministrenes uttalelse her i Mariehamn ved første gjennomlesning virker vag, mener jeg den inneholder vilje til handling. Statsminister Harlem Brundtlands ord i går og her i dag om at dette møtet på sikt vil vise seg å være en historisk begivenhet, gir rom for håp, for tro. Og har vi troen og har vi viljen, kan ingen forhindre at vi nordboere i fremtiden også blir europeere med de forpliktelser og muligheter det gir. I dette arbeidet, for Norden og Nordens integrasjon i Europa, vil et mer vitalisert og politisk oppdatert Nordisk Råd kunne bli et viktig felles verktøy.

Ostermann: Hr. præsident! Kære nordiske venner! Som representant for det grønlandske Landsting er det mig en stor glæde at kunne deltage i denne debat her i dag om Nordens fremtidige forhold til Europa og dermed også Grønlands.

Den nye udvikling begyndte først i Grønland efter sidste verdenskrig. Før den tid var Grønland et lukket land, et reservat, og det er derfor, at det grønlandske samfund i dag fortsat kæmper imod dønningerne af denne lukkethed. Jeg har den klare opfattelse, at ønsker vi at få andel og medansvar i en udvikling, så må vi være forsigtige med at isolere os.

Siden 1972 har Danmark været bindeleddet mellem Norden og De Europæiske Fællesskaber. Denne rolle har Danmark fortsat, men Grønland har desværre for seks år siden valgt at stå udenfor, i øvrigt ved hjælp af en konstruktion, som man ikke har set magen til i Fællesskabets historie.

Alt imens har de øvrige nordiske lande orienteret sig i en anden retning, nemlig mod EFTA. Forholdet til Europa, set med Nordens øjne, har på baggrund af de skiftende regeringer i de nordiske lande været temmelig varieret. Fra de lyserøde tendenser til det mørke, ja, næsten til det nedladende og aparte. Så skete et mirakel, som ingen, ja, jeg gentager ingen, havde forestillet sig blot

for et par år siden. Europa — Østeuropa — skiftede udseende i en hast, der lignende et hamskifte.

Det er forståeligt, at den udvikling, som er sket i Baltikum og Østeuropa, har optaget sindene meget. Det har været interessant at følge med i, hvordan dørene pludselig åbnedes efter adskillige års lukkethed. Men vi, der bor i den anden ende af Norden — 5.000 km. herfra — må alligevel gøre opmærksom på, at den nye interesse ikke må føre til uligheder i det eksisterende nordiske samarbejde.

De aktuelle planer om et ændret samarbejde/samarbejdsform for Norden i det nye Europa er meget forståelig og bør støttes, så det kan fortsætte. Men ånden for samarbejdet kan blive kvalt, hvis de pågældende lande under fokuseringen på det nye Europa glemmer landene i Nordvestatlanten. Jeg tænker her på, at det ville være ønskeligt, at vi på mere lige fod med hinanden bliver repræsenteret i de forskellige udvalg, så vi kan have ligelig indflydelse på arbejdet i disse. Et af mine hovedsynspunkter er, at der bør kunne samarbejdes ligeligt mellem os alle. Ved et tæt samarbejde når man lettere resultater med stor gennemslagskraft.

Rom blev ikke bygget på én dag — Romtrakten er ej heller noget, der iværksættes på én dag. Mange respekterede statsmænd har været involveret ved opbygningen af denne Europaidé, en idé, som andre europæiske stater nu har måttet erkende rigtigheden af og har måttet bøje sig for.

Forstå mig ret, mine nordiske venner: Jeg er fra et parti, som arbejder for kontakt med og et godt forhold til Danmark og dermed til hele Europa. Mit parti og jeg mener, at denne kontakt er en livsbetingelse for Grønland.

Sinikka Hurskainen: Hr ordförande! EES-avtalet har godkänts i oktober och nu frågar vi i vilken riktning det nordiska samarbetet kommer att utvecklas härefter. Innebär EES-avtalet slutet på traditionellt nordiskt samarbete eller början på något nytt?

EES-avtalet har inte förberetts i Nordiska rådet och det är orealistiskt att vänta sig att det kommande EES-arbetet skulle förberedas här. Vi skall däremot skapa goda förbindelser till det blivande parlamentariska EES-organet. Först måste dock Nordiska rådet snabbt definiera formen för det kommande arbetet.

EES-avtalet tränger väldigt djupt in i traditionellt nordiska områden: människors fria rörlighet, miljövård, utbildning och forskning. De nordiska länderna bör nu förstärka sin interna integration inom de områden som förblir utanför EES. De nordiska länderna skall koncentrera sig på gamla centrala frågor som berör utbildning, forskning, trafik och miljö. Kulturens betydelse bör inte underskattas. Den utgör ju grunden för hela vår identitet.

Inom de branscher jag ovan räknat upp kan samarbetet fortsätta även om alla nordiska länder blir medlemmar i EG. Norden har alla förutsättningar att bilda ett starkt regionalt center, som i sinom tid kan påverka EG. Som medlem i NR:s juridiska utskott vill jag framför allt även betona betydelsen av nordiskt lagstiftningssamarbete. Det är mycket viktigt att koordinera lagstiftningssamarbetet och vi emotser hjälp från Danmark, som redan är medlem i EG. Vi önskar att vi snabbt skall få information om den lagstiftningsdiskussion som förs inom EG, för att vi i god tid skall kunna vidta åtgärder på vår nivå.

Ett viktigt delområde inom det blivande samarbetet är Östersjöområdet och

samarbetet med närliggande områden, bl. a. med Baltikum. En central utgångspunkt för detta samarbete är miljösamarbetet där det verkligen finns en hel del att göra. Vi känner ju till miljöns tillstånd i de områden som ligger oss närmast. Det utförs en hel del överlappande arbete. Utöver oss är även USA och EG intresserade av läget i Baltikum. De har planer på att bevilja området understöd. Det vore skäl att koordinera samarbetet för att understödet skall nå rätt mål. En baltisk investeringsbank som skulle skötas av Nordiska investeringsbanken borde snabbt inrättas. Utöver detta bör vi även rikta annan hjälp till de baltiska länderna och planera vårt samarbete med Baltiska rådet.

Till sist några ord om organisationsfrågor som jag verkligen hoppas vi snart kan lägga bakom oss. De är inte huvudfrågan. Många talar om sammanslagningen av ministerrådet och presidiesekretariatet som om det vore ett trick för utvecklingen av detta samarbete. Jag undrar verkligen hur parlamentariker- och regeringssidan kunde ha ett gemensamt sekretariat. Jag förstår att det skulle vara lättare att koordinera arbetet om sekretariaten fanns under samma tak, men jag förstår inte varför de borde sammanslås helt. Även de nationella sekretariatens ställning bör beaktas och i synnerhet arbetet i sekretariatet med ställföreträdande tjänstemän bör effektiviseras genom ordinarie tjänstemän. Det är bra att statsministrarna kommer att tillsätta en arbetsgrupp som skall utreda allt detta. Det är bråttom. Så tidigt som i början av 1993 bör vi vara beredda att svara på utmaningarna från Europa.

Skjervengen: Hr. president! Jeg er veldig glad for å kunne oppsummere debatten og komme til slutt. Det er alltid en ære å få lov til det.

Selv i Nordisk Råds brytningstid, som alle er enige om at man er inne i, dreier det seg fortsatt i debatten om veldig løse, uforpliktende formuleringer og om hva man kan kalle floskler. Det brukes pene uttrykk som "nordisk samarbeid", det brukes uttrykk som "nordisme" fra de aller fleste taleres side. Spørsmålet er bare: Er man i Nordisk Råd villig til å definere de utfordringer som ligger bak disse uttrykkene, og som er forutsetningen for at Norden skal bli en dynamisk region? Da sikter jeg til det som er det helt fundamentale spørsmålet både for oss som enkeltpolitikere, som enkeltland og for Nordisk Råd som sådant. Det er å definere den økonomiske utfordringen i Europa. Det er nå engang slik at uten en økonomi i vekst vil også velferden forsvinne. Uten et næringsliv som gir avkastning, uten overskudd i bedriftene, vil det heller ikke være skattepenger til å finansiere subsidier og sosiale goder. Denne kjensgjerningen har veldig mange andre land kommet til lenge før oss i Norden. Spørsmålet er: Når skal disse kjensgjerningene sive inn i de nordiske land?

Det er helt riktig, som enkelte har nevnt i debatten, at Norden ikke har greid å fornye seg i takt med de nye utfordringene. Det gjelder både de nordiske landene og det gjelder Norden som sådan. Vi ser nå i flere av de nordiske landene en økonomi som er i dyp krise. Vi ser sammenbrudd i banknæringen, vi ser budsjettunderskudd som er formidable, og vi ser at kostnadsnivået i de nordiske landene ligger skyhøyt over konkurrentlandene i den sydlige delen av EF. Og da har vi ennå ikke begynt å se utfordringen fra Øst-Europa.

Når markedsökonomien blir gjennomført i de østeuropeiske statene og i Sovjetunionen, med det kostnadsnivået de har der, det er jo det som er

utfordringen for det nordiske samarbeidet! Alt annet blir bagateller i forhold til dette. Hvis det økonomiske fundamentet i de nordiske landene forsvinner på grunn av at vi priser oss selv ut av verdensmarkedet, kan vi glemme alt annet, og da blir det heller ikke noe nordisk samarbeid.

Derfor mener jeg at de som tar som utgangspunkt at man kan ha et nordisk samarbeid der ikke alle land er medlemsland i EF eller i EØS, tar feil. Det er selvfølgelig fordi det er det europeiske markedet som er forutsetningen for de nordiske landenes velferdsutvikling i årene som kommer.

Det er enkelte motkrefter også her. f. eks. Johan J. Jakobsen fra Senterpartiet i Norge, som holdt et innlegg her tidligere i dag, og som snakket om verdier. Ja, hvilke verdier er det det norske Senterpartiet står for? Det er i hvert fall ikke noen åndelige verdier, det er materielle verdier, i form av jordbruksoverføringer i størrelsesorden 20 milliarder kr i året. Det er nasjonalistiske verdier, som går ut på at vi skal isolere oss. Men at det skulle være noen høyerestående verdier, tar jeg sterk avstand fra.

Men bortsett fra det norske Senterpartiet og enkelte kommunistgrupper i Norden er alle enige om det jeg nå sier. Derfor har jeg veldig stor tro på det nordiske samarbeidet. Jeg har stor tro på at det nordiske samarbeidet kommer av seg selv når det økonomiske fundament for de nordiske land er i orden, og det forutsetter at alle medlemslandene melder seg inn i EF eller får en tilknytning til EF gjennom en EØS-avtale.

Efter att diskussionen förklarats avslutad bifölls presidiets förslag att lägga Dokument 2 till handlingarna.

7

A 960/e Medlemsförslag om en samnordisk EG-utredning, A 966/e Medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd och A 975/e Medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur

Rådet behandlade ovannämnda tre saker i ett sammanhang.

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslagen.

Utskottets förslag, att inte företa sig något med anledning av medlemsförslagen, bifölls.

8

A 974/e Medlemsförslag om förstärkning av det nordiska samarbetet

Ekonomiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at lade medlemsförslagens initiativer samt synspunkterna herpå fra Økonomisk Udvalg, de andre fagudvalg og debatten i Nordisk Råd indgå i arbejdet med det program for det nordiske samarbejde efter 1992, som ministerrådet fremlægger til rådets 40. session. Ministerrådet bør endvi-

dere fremlægge særskilte ministerrådsforslag om vigtige enkeltforslag, f. eks. Baltisk Investeringsbank.

Ekonomiska utskottet hade vidare föreslagit att Nordiska rådet fattar följande *interna beslut* med anledning av medlemsförslaget:

Nordiska rådet beslutar

at Præsidiets pålægges at vurdere spørgsmålet om at fokusere det udenrigspolitiske arbejde på en udenrigs- og markedspolitisk debat, som gennemføres en gang om året, på baggrund af en udenrigs-/markedspolitisk redegørelse fra udenrigs-/udenrigshandelsministrene.

Liberalistiska gruppen i Nordiska rådet hade genom Carl I. Hagen fogat följande reservation till utskottets betänkande:

Utvalgets medlem Hagen mener at fremtiden til det nordiske samarbeid må ta utgangspunkt i den store omveltningen i Europa etter inngåelsen av EØS-avtalen, samt en søknad fra Sverige om medlemskap og forventet søknad fra Finland. En diskusjon om det nordiske samarbeid og Nordisk Råd uten at en tar utgangspunkt i EØS/EF-samarbeidet vil være meningsløst og lite fruktbart.

Dette medlem konstaterer at alle de oppgaver og de forhåpninger man har hatt til samarbeidet i Nordisk Råd for fremtiden vil finne sin løsning innenfor EØS/EF og derfor vil dette medlem hevde at også det nordiske samarbeid må finne sin form, rolle og stilling innenfor et EØS/EF-perspektiv. Når EØS-avtalen trer ikraft 1.1.93 vil det nuværende samarbeid i Nordisk Råd måtte erstattes av et samarbeidssystem for de nordiske land i et EØS/EF-perspektiv.

Dette medlem vil be Ministerrådet legge til grunn at utgangspunkt for det nordiske samarbeid etter 1.1.93 må baseres på og springe ut fra et behov for samarbeid i EØS/EF-sammenheng.

Den liberalistiske gruppe vil påpeke at det nuværende Nordisk Råd bør avvikles ved at alle institusjoner avvikles eller overføres til medlemslandene pr. 1.1.93 og at Nordisk Råds fremtidige rolle må være å arbeide som et koordinerende samarbeidssystem for de nordiske land i EØS/EF. For å understreke det nye utgangspunkt for det nordiske samarbeid bør sekretariatet legges til Brussel og møtene bør avholdes vekselvis i Norden og Brussel/Strasbourg.

Votering företogs, medelst voteringsapparat, beträffande utskottets förslag till rekommendation och internt beslut, och reservantens förslag.

För utskottets förslag till rekommendation resp. internt beslut röstade:

Svein Alsaker, Arne Andersson, Marianne Andersson, Ylva Annerstedt, Árni M. Mathiesen, Dorte Bennedsen, Birgitta Dahl, Lahja Exner, Geir H. Haarde, Martin Glerup, Knud Glønborg, Kirsti Kolle Grøndahl, Roger Gudmundseth, Thor-Eirik Gulbrandsen, Pekka Haavisto, Halldór Ásgrímsson, J.K. Hansen, Søren Hansen, Áshild Hauan, Helga Haugen, Mats Hellström, Hjörleifur Guttormsson, Tora Aasland Houg, Birgitte Husmark, Johan J. Jakobsen, Roger

Jansson, Elver Jonsson, Timo Järvilahti, Anker Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Grete Knudsen, Thea Knutzen, Inger Koch, Wiggo Komstedt, Kristin Einarsdóttir, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Kjellbjørg Lunde, Lauri Metsämäki, Anders Mølgaard, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ingrid Näslund, Berit Oscarsson, Kaj Poulsen, Rannveig Guðmundsdóttir, Markku Rossi, Marit Rotnes, Olof Salmén, Björn Samuelson, Sigríður Anna Þórðardóttir, Lodve Solholm, Sten Svensson, Anders Svärd, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anne Sörensen, Anders Talleraas, Erkki Tuomioja, Eeva Turunen, Birte Weiss, Ernst Wroldsen och Lena Öhrsvik.

För reservantens förslag röstade Carl I. Hagen och Pål Atle Skjervengen.

Per Olof Håkansson *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Claes Andersson, Sten Andersson, Rose-Marie Björkenheim, Ingvar Carlsson, Jóannes Dalsgaard, Jörn Donner, Lars P. Gammelgaard, Sinikka Hurskainen, Anneli Jäätteenmäki, Pia Kjærsgaard, Markku Laukkanen, Paavo Lipponen, Jonathan Motzfeldt, Poul Nielson, Sauli Niinistö, Jógvan I. Olsen, Peter Ostermann, Heikki Riihijärvi, Ilkka Suominen och Bjørn Westh.

Reservantens förslag hade sålunda förkastats med 64 röster med 2. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag till rekommendation och internt beslut antogs.

9

A 963/j Medlemsförslag om medlemskap för de baltiska länderna i Nordiska rådet

Juridiska utskottet hade föreslagit att Nordiska rådet *inte* företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Liberalistiska gruppen hade genom Pia Kjærsgaard fogat följande reservation till utskottets betänkande:

Siden et medlemsforslag om de baltiske staters optagelse i Nordisk Råd blev behandlet i rådet i 1989, har udviklingen åbnet nye samarbejds- og kontaktmuligheder med Baltikum og andre Østersø-områder, der vil kunne give Nordisk Råds internationale virksomhed en ny dimension. Det første initiativ til en undersøgelse af mulighederne for de baltiske staters tilknytning til det nordiske samarbejde kom som bekendt fra Fremskridtspartiet i Danmark.

Ifølge dette forslag burde nytænkningen i Østlandene udnyttes til over en bred front at udvikle forbindelserne mellem Norden og de baltiske stater. Blandt andet blev der peget på, at mange af de forhold, der lægges til grund for det nordiske samarbejde, vi kender i dag, i høj grad også gær sig gældende i de tre baltiske stater, som derfor efter min partigruppes opfattelse burde kunne tilbydes optagelse i Nordisk Råd.

Forslaget blev afvist ved sessionen i 1989, men præmisserne må senere være blevet accepteret, for året efter iværksatte rådspræsidiets en omfat-

tende udvikling af kontakterne med de tre landes regeringer og parlamenter. Den liberalistiske partigruppe har derfor fundet, at der nu foreligger et yderligere grundlag for at gennemføre forslaget.

Jeg vil understrege, at det aktuelle medlemsforslag A 963/j alene drejer sig om at undersøge, om der kan foretages ændringer i det nordiske samarbejdes juridiske grundlag, således at der åbnes for muligheden for optagelse af de nævnte lande.

Jeg skal under henvisning til ovenstående på den liberalistiske partigruppens vegne henstille

at Nordisk Råd vedtager en *intern beslutning* med en opfordring til rådets præsidium om at lade foretage den foreslåede undersøgelse.

Votering företogs, medelst voteringsapparat, beträffande utskottets förslag att rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget och reservantens förslag till internt beslut.

För utskottets förslag röstade:

Svein Alsaker, Arne Andersson, Marianne Andersson, Ylva Annerstedt, Árni M. Mathiesen, Dorte Bennedsen, Birgitta Dahl, Lahja Exner, Geir H. Haarde, Martin Glerup, Knud Glønborg, Kirsti Kolle Grøndahl, Roger Gudmundseth, Thor-Eirik Gulbrandsen, Halldór Ásgrímsson, J.K. Hansen, Søren Hansen, Áshild Hauan, Helga Haugen, Mats Hellström, Hjörleifur Guttormsson, Tora Aasland Houg, Birgitta Husmark, Per Olof Håkansson, Johan J. Jakobsen, Roger Jansson, Elver Jonsson, Anneli Jäätteenmäki, Anker Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Grete Knudsen, Thea Knutzen, Inger Koch, Wiggo Komstedt, Kristín Einarsdóttir, Tore A. Liltved, Anna-Kaarina Louvo, Kjellbjørg Lunde, Lauri Metsämäki, Anders Mølgaard, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ingrid Näslund, Berit Oscarsson, Kaj Poulsen, Rannveig Guðmundsdóttir, Markku Rossi, Marit Rotnes, Olof Salmén, Björn Samuelson, Sigríður Anna Þórðardóttir, Sten Svensson, Anders Svärd, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anne Sørensen, Anders Talleraas, Erkki Tuomioja, Eeva Turunen, Birte Weiss, Ernst Wroldsen och Lena Öhrsvik.

För reservantens förslag till internt beslut röstade:

Pekka Haavisto, Carl I. Hagen, Lodve Solholm och Pål Atle Skjervengen.

Frånvarande var:

Claes Andersson, Sten Andersson, Rose-Marie Björkenheim, Ingvar Carlsson, Jóannes Dalsgaard, Jörn Donner, Lars P. Gammelgaard, Sinikka Hurskainen, Timo Järvi-lahti, Pia Kjærsgaard, Markku Laukkanen, Paavo Lipponen, Jonathan Motzfeldt, Poul Nielson, Sauli Niinistö, Jógvan I. Olsen, Peter Ostermann, Heikki Riihijärvi, Ilkka Suominen och Bjørn Westh.

Reservantens förslag hade sålunda förkastats med 63 röster mot 4.

Utskottets förslag, att inte företa sig något med anledning av medlemsförslaget, bifölls.

10

A 978/s Medlemsförslag om förstärkning av den nordiska modellen

Socialutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta initiativen i medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen, samt de synpunkter härpå som framförts i Nordiska rådets debatt vid extra sessionen den 13 november 1991, ingå i arbetet med det program för det nordiska samarbetet efter 1992 som ministerrådet framlägger till rådets 40:e session.

Lodve Solholm hade i en reservation, fogad till utskottets betänkande föreslagit

att Nordiska rådet inte företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Votering företogs, medelst voteringsapparat, beträffande utskottets förslag till rekommendation och reservantens förslag.

För utskottets förslag till rekommendation röstade:

Svein Alsaker, Arne Andersson, Marianne Andersson, Ylva Annerstedt, Árni M. Mathiesen, Dorte Bennedsen, Birgitta Dahl, Lahja Exner, Geir H. Haarde, Martin Glerup, Knud Glønborg, Kirsti Kolle Grøndahl, Roger Gudmundseth, Thor-Eirik Gulbrandsen, Pekka Haavisto, Halldór Ásgrímsson, J. K. Hansen, Søren Hansen, Áshild Hauan, Helga Haugen, Mats Hellström, Hjörleifur Guttormsson, Tora Aasland Houg, Sinikka Hurskainen, Birgitte Husmark, Johan J. Jakobsen, Roger Jansson, Elver Jonsson, Timo Järvilahti, Anneli Jäätteenmäki, Anker Jørgensen, Ragna Berget Jørgensen, Grete Knudsen, Thea Knutzen, Inger Koch, Wiggo Komstedt, Kristín Einarsdóttir, Tore A. Liltved, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Kjellbjørg Lunde, Lauri Metsämäki, Anders Mølgaard, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Ingrid Näslund, Berit Oscarsson, Kaj Poulsen, Rannveig Guðmundsdóttir, Heikki Riihijärvi, Markku Rossi, Marit Rotnes, Olof Salmén, Björn Samuelson, Sigríður Anna Þórðardóttir, Sten Svensson, Anders Svärd, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anne Sørensen, Anders Talleraas, Erkki Tuomioja, Eeva Turunen, Birte Weiss, Ernst Wroldsen och Lena Öhrsvik.

För reservantens förslag röstade:

Carl I. Hagen, Lodve Solholm och Pål Atle Skjervengen.

Per-Olof Håkansson *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Claes Andersson, Sten Andersson, Rose-Marie Björkenheim, Ingvar Carlsson, Jóannes Dalsgaard, Jörn Donner, Lars P. Gammelgaard, Pia Kjærsgaard, Markku Laukkanen, Jonathan Motzfeldt, Poul Nielson, Sauli Niinistö, Jógvan I. Olsen, Peter Ostermann, Ilkka Suominen och Björn Westh.

Reservantens förslag hade sålunda förkastats med 67 röster mot 3. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottets förslag till rekommendation antogs.

11

B 121/b Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1992

Metsämäki: (budgetutskottets talesman): Ministerrådet har överlämnat förslag till budget för 1992 till rådet.

Budgetförslaget har diskuterats både internt i budgetutskottet, vid möte mellan budgetutskottet och representanter för fackutskotten samt vid möte med samarbetsminister Ole Norrback.

Eftersom utskottets synpunkter framgår av betänkande över budgetförslaget, tar jag bara upp frågor av principiell natur.

Först något om budgetnivån. För andra året i rad presenterar ministerrådet en så kallad 0-budget, vilket innebär att förslaget för 1992 ligger på samma nominella nivå som budgeten 1991.

Budgetutskottet delar dock inte ministerrådets uppfattning i denna fråga. Enligt utskottet rör det sig i realiteten om ett förslag till minusbudget. Den totala budgeten kommer att minska med 20 milj. DKK, eller 2,8 %, genom nedtrappningen av den ekonomiska handlingsplanen.

Utskottet har varit berett att acceptera en 0-budget för 1992. Om vi vill acceptera en minusbudget är mer tveksamt däremot. Vi anser att det måste finnas ett klart samband mellan budgetnivån och de uppgifter som vi skall lösa. Frågan är givetvis vilken ambitionsnivå vi vill ha i framtiden. Skall vi tillmötesgå de nya krav som ställs på det nordiska samarbetet, både genom den europeiska integrationsprocessen och genom utvecklingen i Östeuropa, krävs det ekonomiska resurser. Det går inte att säga att vi löser det här med omprioriteringar och nedläggningar av institutioner. Vi måste inse att om det skall bli några resultat av t. ex. Baltikumsamarbetet krävs det också nya pengar. Mot denna bakgrund anser utskottet att ministerrådet bör arbeta mera aktivt för att finna alternativa finansieringsformer för det nordiska samarbetet. T. ex. kunde ministerrådet undersöka möjligheten att binda den nordiska budgeten i BNP i de nordiska länderna.

Som kompensation för budgetnedskärningen 1992 anser utskottet att över-skottet från 1990 på 24 milj. DKK bör överföras till den nordiska budgeten i stället för att återföras till medlemsländerna. Vi menar att dessa pengar skulle göra stor nytta i den blygsamma nordiska budgeten medan de knappast skulle märkas i de nationella budgeterna. Som lämpliga användningsområden har utskottet föreslagit bl. a.

- ökning av medlen till kulturfonden
- konkreta stödåtgärder till Baltikum bl. a. i form av olika utbildningsaktiviteter
- teknik- och kunskapsöverföring från Norden för att kunna påbörja en miljösanering i Östeuropa.

En annan sak som är viktig att ta upp i detta sammanhang är budgetens utformning. Samarbetsministrarna har sagt att de gärna ser att rådets inflytande på budgeten ökar. De har också direkt uppmanat rådet att komma med ett

alternativt budgetförslag. Problemet är bara att budgetunderlaget inte ger den information som behövs för att ta fram ett alternativt budgetförslag. I stort kan vi konstatera att rådets och ministerrådets prioriteringar sammanfaller när det gäller Europa- och Baltikumsamarbetet, kultur och miljö m. m. Men när vi kommer in på prioriteringar inom sektorerna är oklarheterna för stora för att rådet skall kunna göra sakliga omprioriteringar.

Jag vill här nämna några exempel på vad vi anser vara ett minimum i ett informativt budgetdokument:

- institutioner och ämbetsmannakommittéernas prioriteringar och budgetönskemål,
- hur stor del av sektorbudgeterna som är bunden i fleråriga projekt och hur stor del är reella dispositionsmedel,
- finns det externa finansieringskällor eller medel från de övergripande programmen,
- kommentarer och motiveringar till omdisponeringar.

Vi vet att ministerrådet arbetar med att få fram en bättre och tydligare redovisning av innehållet i verksamheten bl. a. genom försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering av en del institutioner. Vi uppskattar detta och tror att denna typ av budgetering kan ge ökade möjligheter till bedömning av resultaten i förhållande till insatta medel. Budgetutskottet anser att hela budgeten på sikt bör omfattas av någon form av mål- och ramstyrning.

Till sist vill jag på budgetutskottets vägnar uttala en förhoppning om att ministerrådet kommer att ta hänsyn till rådets synpunkter när budgeten för 1992 skall fastställas.

Trafikminister och nordisk samarbetsminister **Norrback**: Hr president! Det senaste önskemålet är i och för sig berättigat och ministerrådet skall försöka beakta önskemålet från parlamentarikernas sida. Det är kärva tider för de nordiska ländernas ekonomier och det syns även på detta område. Tillväxten är svag och arbetslösheten växer. I arbetet med att försöka bryta stagnationen i våra länder måste strukturella åtgärder vidtas. Det gäller inte minst inom den offentliga sektorn. Utgifterna måste pressas tillbaka och verksamheten mer generellt sett bli effektivare. Varje utgift måste bli föremål för utvärdering och omprövning. Detta har också varit utgångspunkten för samarbetsministrarna i arbetet med ministerrådets budget. Därför är det en stark budget för det nordiska samarbetet 1992 som ministerrådet presenterat. På den ordinarie budgeten föreslås oförändrad anslagsvolym jämfört med 1991. Inom denna ram gör ministerrådet några viktiga prioriteringar.

De nordiska länderna satsar nationellt betydande belopp på återuppbyggnaden och utvecklingen av de baltiska länderna. Ministerrådets roll i detta arbete bör främst ligga på kulturinformationens område och på att initiera olika typer av stipendiesystem för att främst stimulera forskar- och studentsamarbete.

För broderfolken i det sargade Baltikum föreslås att de tidigare inledda satsningarna vidareförs med ett anslag på 15,3 miljoner danska kronor. Läger man därtill de insatser som planeras inom de etablerade samarbetssektorerna, beräknas sammantaget satsningarna i Baltikum och Östeuropa uppgå till över 30 miljoner DKK nästa år.

Andra områden som har prioriterats i budgetarbetet är kulturen, miljön,

forskningen och datapolitiken. Inom datapolitiken inleder nu ministerrådet i ljuset av den europeiska integrationen ett spännande arbete på några nya områden. Arbetet kommer att koncentreras på områdena teknologi och effektivisering av offentlig sektor samt säkerhets- och sårbarhetsproblem inom datateknologi.

Ministerrådet har tidigare beslutat ställa 13,5 miljoner DKK till förfogande för ett nytt Nordiskt Forum i Åbo år 1994. För planeringen anslår vi nu 1,1 miljoner DKK i nästa års budget.

Låt mig också få kommentera budgetutskottets betänkande över ministerrådets förslag till budget för 1992.

Jag delar helt utskottets uppfattning att det är innehållet i verksamheten som skall vara avgörande för storleken av de medel som beviljas för det nordiska samarbetet. Den här diskussionen angående "nollbudget" eller "tillväxtbudget" är därför egentligen rätt akademisk. Mycket värdefullt, inte minst ideellt nordiskt arbete, sker ju dagligen mellan våra länder utan att dessa aktiviteter direkt syns i vår budget eller i våra räkenskaper.

Vad gäller frågan om rådets prioriteringar och behovet av mer information kan jag inte riktigt dela utskottets uppfattning. Budgetdokumentet kan säkert bli bättre, mer överskådligt osv. Att utskottet skulle sakna underlag för att göra andra prioriteringar kan jag i alla fall inte förstå. Budgetförslaget är ju bara ett dokument för att kunna bedöma ministerrådets verksamhet. Därtill kommer ministerrådets verksamhetsberättelse, C1-dokumentet och ministerrådets planeringsdokument, C2-dokumentet. Dessa handlingar innehåller fylliga redogörelser för dels den passerade perioden, dels utblickar och planer för den framtida verksamheten. Sammantaget ger dessa dokument en bra bild av ministerrådets verksamhet.

Angående överskottet på 24 miljoner DKK från 1990 kan jag konstatera att enligt gällande bestämmelser återgår dessa pengar tillbaka till länderna. Samarbetsministrarna har emellertid rätt att besluta om användningen av dessa medel. Vi kan besluta att använda pengarna, men då höjer vi utgiftsnivån. Samarbetsministrarna beslöt i går att avvakta behandlingen av budgeten för 1992, innan man fattar definitivt beslut om hur man förfar med överskottet från år 1990.

Slutligen, hr president, får jag uttrycka min tillfredsställelse över att utskottet anammat vår försöksverksamhet med mål- och ramstyrd budgetering av nordiska institutioner. Vi tror att detta att konkret och handfast knyta ihop resultat och resurser är nyckeln till ett effektivare nordiskt samarbete framöver. Avsikten är också att löpande ge redovisning av hur verksamheten utvecklar sig vid försöksinstitutionerna. Härigenom öppnas möjligheten till en mera levande dialog mellan Nordiska rådet och ministerrådet. Detta bör vara till nytta för alla parter.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Anders Svärd lämnat sessionen och ersatts av Agne Hansson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Per Olof Håkansson: Hr president! Vi kanske skall börja med att ställa oss frågan, vad som är syftet och meningen och målet med de partipolitiska aktiviteterna i Nordiska rådet och speciellt i budgetsammanhang. Jag tror att svaret skall bli att vi vill förändra och påverka verkligheten.

Vad är då budgetens uppgift? Budgeten har i huvudsak tre uppgifter: den skall vara ett styrinstrument, den skall vara ett informationsdokument, och den skall vara en handling mot vilken man senare kan göra en avstämning av hur verksamheten har genomförts.

Hur ser då det budgetförslag ut som vi i dag har framför oss och skall ta ställning till? Det jag säger tror jag inte är partipolitiskt kontroversiellt, och det jag citerar ur ett brev från den socialdemokratiska gruppen, ställt till ministerrådet, är bara ett av de många citat som man skulle kunna göra om åsikter kring budgetförslaget.

Den socialdemokratiska gruppen skriver att budgeten inte är utformad på ett tillfredsställande sätt vad gäller överskådlighet och tillgänglighet. Budgeten i sin nuvarande form kan inte utgöra underlag för sakliga prioriteringar och kan inte heller vara ett instrument för styrning och kontroll av verksamheten. Det är ytterst angeläget att ministerrådet beaktar Nordiska rådets krav på en informativ budget och tar tillvara budgetutskottets synpunkter och förslag.

Vad säger då budgetutskottet i det aktuella dokumentet? Man säger att rådets samtliga utskott anser att budgetdokumentet, trots ministerrådets strävan att öka informationen, fortfarande är alltför oklart för att utgöra underlag för sakliga prioriteringar. Ministerrådet har framhållit att man gärna ser att rådet kommer med ett alternativt budgetförslag. Detta bedöms emellertid som omöjligt både av fackutskotten och av rådets budgetutskott så länge budgetunderlaget inte är tillräckligt informativt.

Så får vi höra av samarbetsministrarnas ordförande att han inte förstår att det här inte är överskådligt eller informativt eller kan utgöra underlag för en saklig debatt.

Jag skall göra en generös tolkning. Jag tror definitivt inte att Norrbacks oförmåga att förstå det här har någon annan grund än att det är viljan som det är fel på. Möjligen kan det bero på att man i det kulturklimat ur vilket han hämtar sin information mycket väl förstår det, men jag tycker att Norrback bör tänka som en vanlig parlamentariker och då dra slutsatsen att när rådets samtliga utskott — och jag vågar tro samtliga partigrupper — framför detta, skall man inte avfärda det med att "jag förstår det inte", utan man skall se det som uttryck för en vilja att förändra och påverka. När man då säger att budgeten är ett dåligt informationsdokument och ett dåligt styrinstrument, har det ett värde i sig.

Jag vill bara konstatera att frågan hänger i luften och har gjort det i många år, men vi måste få ett svar på frågan. Jag drar den slutsatsen av Mariehamnsdeklarationen som kom i går, att statsministrarna inte har klätt av samarbetsministrarna den här uppgiften. Jag ställer därför en fråga till samarbetsministrarnas ordförande, om ministerrådet kommer att tillgodose partigruppernas och fackutskottens och därmed också budgetutskottets framställda önskemål om att få en budget som är mer överskådlig och ett bättre styrinstrument, och när kommer vi att få det?

Helga Haugen: Hr. president! Ministerrådets budsjettforslag for 1992 ligger på samme reelle nivå som for inneværende år. Dette er eksklusive den økonomiske handlingsplanen som i praksis blir ansett for å være finansministrenes ansvar. Imidlertid er det samarbeidsministrene som har ansvaret for det totale budsjett. Medregnet den økonomiske handlingsplan, innebærer budsjettforslaget en reduksjon av de samlede midler til nordisk samarbeid. I 1993, når den økonomiske handlingsplan opphører, minsker det totale budsjettet med ytterligere 50 mill. DDK. Dette skjer samtidig som det er klart dokumentert behov for støtte til de baltiske stater i form av konkrete prosjekt som undervisning, studentutveksling og hjelp til demokratisering. Dessuten er det på flere sektorer dokumentert et behov for økte bevilgninger, som f. eks. på kultursektoren for å oppfylle målsettingen i kulturhandlingsplanen og for å nå det beskjedne nivå på antall utvekslingsstudenter innenfor Nordplus. Egentlig burde denne ordning utbygges kraftig da den også kan ses som et vesentlig supplement til de nordiske lands deltakelse i Erasmus, som er EF-landenes studentutvekslingssystem.

Jeg vil her også nevne Nordplus-junior, som muliggjør utveksling av elever i videregående skoler i de nordiske land. Dette er en ordning som dessverre hittil har vært for lite kjent, men når vi har informert om denne ordningen blant de unge, vekker den stor respons.

Jeg vil også nevne at Nordisk Industrifond som Ministerrådet tidligere har bekreftet skulle utvikles til et industrielt senter, ikke ser ut til å få de bevilgninger og støtte til å kunne nå denne målsettingen. Planene om oppbyggingen av et nordisk industrielt senter er klart svekket. Det er all grunn for Ministerrådet å revurdere denne utviklingen. Hva jeg vil ha fram med disse eksempler, er at vi ikke mangler gode prosjekter til å bruke nordiske midler til.

Selvfølgelig skal vi utnytte budsjettet så effektivt som mulig. Dette må være en fortløpende prosess, men det må ikke være slik at vi kommer i den situasjon at vel fungerende nordiske institusjoner som er unike på sitt område, blir nedlagt bare for å frigjøre midler til nye prosjekter og programmer, som i øyeblikket oppnår stor medial interesse.

Samtidig som vi nær sagt stiller spørsmål ved nytten av hver nordisk institusjon og av hvert nordisk prosjekt, så bevilger de nordiske land allerede mer penger til deltakelse i EF-programmer enn til det beskjedne nordiske budsjett. I en nylig utkommet bok om nordisk identitet, redigert av Nordisk Råd, sies det et sted at vi i Norden er så altfor beskjedne i forhold til det vi har å tilby.

Etter min mening så bør det nordiske budsjett kunne økes når Ministerrådet samtidig beslutter om helt nye satsingsområder, som f. eks. satsing på samarbeidet med de baltiske stater. En 0 pst. vekst i det nordiske budsjettet er ikke et mål i seg selv. Jeg håper også at det blir realitet ut av at forholdene legges til rette for at parlamentarikerne kan få bedre mulighet til å ta et større ansvar for budsjettet. En større innflytelse på budsjettet vil øke parlamentarikernes interesse og innsats for arbeidet i Nordisk Råd, og det tror jeg blir enda viktigere i framtiden.

Tora Aasland Houg (vänstersosialistiska gruppens talesman): Hr. president! Jeg kan si meg enig i hvert ord som foregående taler sa, og jeg skal i dette innlegget på vegne av den venstresosialistiske gruppen nok en gang understre-

ke behovet for at man følger opp ord med handling, også konkret i budsjettet.

Med høyest ulike motiver og ulike drivkrefter har vi her i dag hørt en rekke talere som ønsker alt godt for å styrke det nordiske samarbeidet.

Nå har tiden kommet til å etterlyse dette i konkrete signaler, konkrete handlinger, og jeg vil spesielt utfordre dem som mener at Norden nå blir så viktig som del av det europeiske samarbeidet. Er dette også bare ord? Skal vi være vitne til at markedstilpassingen fungerer slik at ingen, eller altfor få, ressurser kan kanaliseres til å styrke det nordiske samarbeidet? Jeg håper ikke det. Men det er jo grunn til å tvile på den egentlige viljen til å styrke dette, også ressursmessig, når vi bl. a. har fått se i statsministrenes uttalelser at det ikke står ett ord om noen som helst ressursmessig eller økonomisk styrking av det nordiske samarbeid. Da blir ordene lite verdt.

Vi kan ikke bli en prateklubb i det europeiske, dynamiske fellesskapet. Vi må vise at nordiske prosjekter faktisk fungerer, vi må vise at vi kan stå på egne bein, og vi må vise at vi tror på det det nordiske står for. Og måten å gjøre det på, er som sagt ikke bare å snakke om det, men også å handle når det gjelder budsjettene.

Det er ikke lett for oss politikere i Nordisk Råd å påvirke den budsjettprosessen vi har løpende hvert eneste år. Det er en tung prosess, og i tillegg kommer det faktum som flere talere har vært inne på, at pengene sitter svært langt inne og er vanskelig å få ut fra ministrene.

Jeg vil vise til Presidiets notat (Dokument 2), som nå er en viktig del av prosessen for det nordiske råd videre. I Presidiets notat står det et eget avsnitt som heter Budsjettmessige konsekvenser. Der er det dessverre heller ingen tall, men det står en del områder som trenger økonomisk satsing, og det står bl. a. om det som også Helga Haugen var inne på, ønsket om å styrke samarbeidsforholdene til de baltiske land, til landene rundt Østersjøområdet, til å styrke innsatsen i Kolaområdet, krever mer penger. Jeg siterer fra notatet:

“Den massive innsatsen som trengs her, taler for at bevilgede nasjonale ressurser samles i en større, effektiv nordisk ressurs.”

Det området som kanskje mest av alt gjør krav på felles nordisk handling og felles nordisk økonomisk innsats, er å få gjort noe på miljøområdet. Jeg siterer igjen fra Presidiets notat:

“Miljø er også et område der mange av oppgavene bedre kan løses i samarbeid og der en nordisk fellesbevilgning og/eller låne/støtteordninger vil gi bedre resultater enn de nasjonale hver for seg.”

Det er uholdbart med fortsatte nullvekstbudsjetter. Selv om jeg merket meg at samarbeidsministrenes talsmann her snakket om at nullvekstbudsjettet egentlig er et akademisk begrep, så har ikke så mange av oss merket noe til det. Det vi merker, er at det blir for lite penger til å opprettholde de nordiske institusjonene og til å styrke det nordiske samarbeidet på den måten vi aller helst vil. Det er vel og bra å foreta en bedre prioritering og konsentrasjon, kanskje det særlig bør gjelde byråkratiet rundt Nordisk Råd, men det er umulig å få til en styrking av prosessen hvis vi ikke er villig til å høyne dette utgiftsnivået som man nå snakker om må holdes på det samme. Det er uholdbart, og jeg vil slutte meg til rekken av de talere som veldig sterkt ivrer for at det trengs flere penger dersom disse ord nå skal bli omgjort til handling.

Skjervengen: Hr. president! På bakgrunn av den debatt vi har hatt tidligere i dag, er det mye som tyder på at Nordisk Råd bør starte med blanke ark og tenke nytt både når det gjelder budsjettoppbygging og budsjettprioritering.

For det første er den måten det budsjetteres på i dag, veldig lite oversiktlig og veldig lite informativ for rådets medlemmer. Hovedårsaken til det er ikke selve budsjettoppsettet, men hovedårsaken er at det svever veldig store beløp rundt omkring i det nordiske systemet hvert år som ikke fremkommer verken av budsjetter eller regnskaper fordi det bevilges midler som skal vare over mer enn ett år, og som er innenfor rammen av en institusjon f. eks. Og når det verken finnes likviditetsbudsjettering eller likviditetsregnskap, er det helt umulig å si om de beløpene som svever rundt i systemet, er tilstrekkelige til å oppfylle kravene til løsning av en oppgave, eller om oppgavene reelt sett kommer til å bli løst med et budsjettmessig underskudd.

Det første som bør skje, er at man legger om selve budsjetteknikken og får fram en likviditetsoversikt som viser hvordan det egentlig står til.

Det andre jeg mener er usedvanlig viktig i årene som kommer — jeg synes det er relevant å bringe inn det også, selv om vi snakker om det neste budsjettet — er at det blir en reelt sett realistisk budsjettering, hvor rådet har innflytelse. Jo flere vedtak som fattes i rådet som egentlig har økonomiske konsekvenser, men som ikke blir fulgt opp av Ministerrådet, jo mindre makt og innflytelse får i realiteten rådet.

Min anbefaling til Nordisk Råds medlemmer er å utvise en ytterst realistisk holdning, slik at man får den reelle innflytelsen som parlamentarikerne gjerne vil ha i forhold til regjeringene. Jeg tror at det finnes en måte å gjøre det på, og det er at hver gang det legges fram forslag som får tilslutning i rådet, skal det på forhånd være foretatt en økonomisk konsekvensanalyse, og det skal være lagt inn budsjettmidler. Det skal altså være satt kroner og øre på de forskjellige vedtakene før vi fatter vedtak, slik at vi vet hva det dreier seg om.

Så til det prinsipielle innholdet i budsjettet. Det må etter min oppfatning ikke være noe automatikk i budsjettets størrelse, verken at det skal være en automatisk økning i henhold til prisstigningen i de nordiske land eller et automatisk nullbudsjett. Budsjettet til Nordisk Råd må tilpasses de faktiske oppgaver som Nordisk Råd vil løse. Slik sett er jeg i og for seg enig med venstresosialistene, men spørsmålet er om enigheten går langt nok når vi snakker om nivået.

Dersom vi skal trekke konsekvenser av den debatten vi hadde tidligere i dag, at Nordisk Råd blir et regionsråd innenfor EF eller EØS-området, spør det hvordan man kan benytte pengene best for f. eks. å styrke næringslivets posisjon og styrke økonomien i Norden. Jeg tror ikke at den beste måten å bruke pengene på er å binde 40 pst. av budsjettmidlene til f. eks. institusjoner. Jeg tror at de institusjonene som Nordisk Råd i dag driver og finansierer, bør overlates til medlemslandene eller privatiseres. Jeg tror det er hensiktsløst å fortsette med et system hvor så store midler brukes til ting vi egentlig ikke har oversikt over, og ting som kanskje utviklingen har løpt fra, og som i alle fall ikke på noen måte kan sies å være en typisk nordisk utfordring i det nye Europa.

Jeg sier dette for å signalisere at vi bør tenke helt nytt når det gjelder budsjettering i Nordisk Råd. Vi bør som parlamentarikere skaffe oss større innflytelse gjennom realisme. Vi bør ha budsjett og regnskapsoversikter i form av likviditetsbudsjetter, og vi bør begynne å nedtrappe og overføre institusjo-

nene, slik at vi har økonomisk handlefrihet til å gjøre det som et politisk regionsråd innenfor EF skal gjøre.

Ändringar i medlemslistan

Det anmäldes, att Sten Svensson lämnat sessionen och ersatts av Göthe Knutson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Dorte Bennedsen (miljöutskottets talesman): Hr. præsident! I Miljøudvalget må vi konstatere, at dette nulbudget, der ligger foran os, indebærer, når vi ser det over årene, en reel mindskning af budgetniveauet. Ser vi på det samlede totale budget, inklusive den økonomiske handlingsplan, så må vi konstatere, at i 1992 er der en nedskæring på 2,8 pct., og i 1993 bliver den på yderligere 7 pct. Det betyder for Miljøudvalgets vedkommende, at vi mister 5,5 mio. kr. for miljøsektoren, 1 mio. kr. for regionalsektoren og 1 mio. kr. for fiskerisektoren. Vi vil i Miljøudvalget foreslå, at disse bevillinger fra den økonomiske handlingsplan overføres på det ordinære budget fra året 1993.

Den stramme budgetpolitik indebærer, at hvis man vil øge bevillingerne på ét område, så må man mindske på andre. Men en sådan proces forudsætter, at man har adgang til at få den nødvendige information, som gør, at man kan tage stilling til prioriteringerne.

I Miljøudvalget forsøgte vi allerede i forsommeren at få de nødvendige budgetoplysninger, sådan at vi på vores sommermøde kunne få en grundig budget- og prioriteringsdiskussion. Men det var overhovedet ikke muligt at få nogen af disse oplysninger. Og når minister Norrback står heroppe for lidt siden og siger, at alle oplysninger er så let tilgængelige, så må vi i Miljøudvalget undre os over den bemærkning, for vi har altså ikke kunnet få dem. Og jeg må sige, konklusionen ligger formentlig, ligesom Per Olof Håkansson udtrykte for lidt siden, at her er ganske enkelt tale om dårlig vilje fra Ministerrådets side.

Det er os komplet uforståeligt, at Ministerrådet på den ene side ønsker et nulbudget og en ansvarlig prioritering fra udvalgene, og man på den anden side ikke vil give os de fornødne oplysninger. Vi anser den situation for aldeles uacceptabel, og vi forudsætter, at Ministerrådet fremover sørger for, at vi får adgang til de fornødne informationer.

Hvad angår trafikikkerhedssektoren, erindrer udvalget om, at den foreslåede bevilling kun omfatter den reviderede trafikikkerhedshandlingsplan, som skal starte næste år. Men vi vil gerne understrege, at hvis der kommer nye projekter eller eventuelt andre aktiviteter til, så må der også nye penge, for vi finder det helt uacceptabelt, hvis handlingsplanen skal begrænses eller udskydes.

Vi har også noteret os den stærke nedskæring af de økonomiske midler til transport- og kommunikationssektoren, hvor man har skåret 7,3 pct. Vi er af den opfattelse, at denne nedskæring hverken er i overensstemmelse med de målsætninger og aktiviteter, som Ministerrådet selv beskriver i budgetforslaget, eller i overensstemmelse med udvalgets ambitioner om aktiviteter i denne sektor, en sektor, som burde være højt prioriteret, også set i lyset af den kommende udvikling i Europa.

Som det fremgår af det, jeg har sagt tidligere, så har Miljøudvalget på grund af den totale informationsbrist fra Ministerrådet ikke kunnet gøre detaljerede prioriteringer.

Jeg skal til slut, hr. præsident, konstatere, at Budgetudvalget i sin betænkning har taget hensyn til, hvad Miljøudvalget har udtalt omkring et informativt budget, som kan danne grundlag for en saglig prioritering, og jeg understreger stærkt betydningen af, at Ministerrådet også i fremtiden tager hensyn til dette.

Åshild Hauan (sociallutslottets talesman): Hr. president! Sosialutvalget konstaterer at Ministerrådets budsjettforslag for utvalgets arbeidsområde innebærer en reduksjon sammenlignet med 1991-budsjettet. På arbeidsmarkedsområdet er det en nedgang på 3,8 pst., mens det på sosial- og helsesektoren er en nedgang på 1,5 pst.

Utvalget har notert at arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøområdet er slått sammen under én embetsmannskomite istedenfor to, som hittil har vært tilfellet, med de besparelser det kan føre til.

Vi hadde et nyttig møte med arbeidsministrene i går, der utvalget fikk svar på mange spørsmål, bl. a. om Ministerrådets prioriteringer og om det omfattende prosjektprogram som fins på arbeidsmarkedssektoren. Blant annet foregår det mange prosjekter innen migrasjonssamarbeidet, deriblant innvandrersamorganisasjonenes nordiske samarbeid og integrasjon av innvandrere i arbeidslivet.

Utvalget vil, så sterkt vi kan, understreke at målsettingen om den fulle sysselsetting er en vesentlig del av den nordiske modellen, og at det faktisk er en forutsetning i det gjeldende samarbeidsprogrammet på arbeidsmarkedsområdet. Denne målsetting må være like sentral i framtida når det nå skal utarbeides et samlet program for arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøområdet.

Flere av de nordiske samarbeidsinstitusjonene på utvalgets område deltar i Ministerrådets forsøksvirksomhet med treårig mål- og rammestyring. Det gjelder bl. a. Nordiske helsehøyskolen, Nordisk institutt for odontologisk materialprøving, NIOM og NIVA, Nordisk institusjon for arbeidsmiljøutdanning. Utvalget vil kontakte disse institusjonene for å høre om erfaringen av forsøksvirksomheten.

Når det gjelder NIOM, kan utvalget konstatere at institusjonen er pålagt å undersøke alternative finansieringsmodeller. Målet er fra og med 1993 å innføre avgiftsfinansiering for den delen av virksomheten som omfatter materialprøving. Utvalget finner at det i den nåværende budsjettsituasjonen kan være gode grunner til å frigjøre økonomiske midler ved i en viss utstrekning å benytte avgiftsfinansiering. Utvalget vil heller ikke utelukke at dette kan gjelde flere av institusjonene.

Når det så gjelder prosjektvirksomheten, vil jeg minne om at utvalget i flere år har gått inn for å få økt midlene til prosjekter innenfor barn- og familiespørsmål. Det må finnes rom for dette, selv om prosjektmidlene som gjelder for utvalgets områder, skjæres ned.

Utvalget er fornøyd med bevilgningen til områder for funksjonshemmede, og med at Ministerrådet fullfører sin beslutning om et revmatikerår i 1992 gjennom en bevilgning på 0,5 mill. danske kroner.

Bygg- og boligsektoren er et nytt område for utvalget. Utvalget arrangerte derfor en høring nå på mandag med sakkyndige fra alle de nordiske land.

Utvalget fikk også presentert Ministerrådets nye nordiske program for denne sektoren og fikk nyttige kommentarer og informasjon til et forslag om nordisk boligpolitisk samarbeid som utvalget nå har til behandling. Utvalget vil komme tilbake til disse spørsmålene under sesjonen i mars 1992.

Møller (juridiska utskottets talesman): Hr. præsident! Jeg taler som formand for Juridisk Udvalg. Vi har meget detaljeret afgivet vores synspunkter, så jeg skal koncentrere mig om de 3 vigtigste områder for udvalget. Det er for det første den tekniske udformning af budgettet, for det andet er det Juridisk Udvalgs samlede budget, og for det tredje er det de prioriteringer, som vi lægger vægt på i Juridisk Udvalg.

Først den tekniske udformning: Vi finder, at det er et særdeles indviklet materiale. Vi finder, at materialet på mange punkter er uklart. Vi finder, at nedskæringer sker uden motivering. Og vi finder, at udtrykket "dispositions-middel" er misvisende, det anvendes f.eks. inden for sektorrammerne også for midler, som allerede er disponeret i handlingsplaner, projekter osv. Disse forhold gør det vanskeligt, for ikke at sige umuligt for Juridisk Udvalg at foretage saglige prioriteringer inden for de enkelte områder. Vi har sagt det før, men nu finder vi, at Ministerrådet bør lytte og bør handle.

Det andet punkt var Juridisk Udvalgs samlede budget. Vores ansvarsområde er kun en lille del af det store nordiske budget, det er 2,2 pct. eller mindre end 15 mio. kr. På visse områder — jeg tænker på lovgivnings- og forbrugerområdet — kan der ganske vist opnås ganske store resultater uden særlig store omkostninger, og det er jo godt. Alligevel må vi fra Juridisk Udvalgs side fastslå og anføre, at det er nødvendigt, at budgettet har et vist minimumsniveau, ellers kan en relevant aktivitet ikke opretholdes. Vi nærmer os med de 2,2 pct. minimumsniveauet.

Tredje og sidste punkt, jeg vil fremhæve, er Juridisk Udvalgs egne prioriteringer inden for vores ansvarsområde. Vi har ønsket i år at prioritere 3 områder, og det er for øvrigt de samme områder, som vi prioriterede sidste år.

Som første prioritet ønsker vi, at der også i årene fremover skal findes et særskilt budget på lovgivningsområdet. Ministerrådet har foreslået en reduktion på 8 pct. Dette er sket uden motivering.

Den anden prioritet, vi har, er, at der afsættes tilstrækkelige midler til at gennemføre handlingsplanen for ligestilling, som udløber med udgangen af 1993. Også her er der foreslået en reduktion på 8 pct., hvilket medfører, at handlingsplanen ikke kan opfyldes fuldt ud. Dette er heller ikke motiveret. Jeg vil godt minde om, at udvalget flere gange — ja, mange gange — har udtalt, at der bør være, at der skal være en sammenhæng mellem de handlingsplaner, der vedtages, og så budgettet. Det hjælper ikke at vedtage en handlingsplan, hvis man ikke også sætter penge af til den, ellers må man hellere droppe handlingsplanen.

Den tredje og sidste prioritet er forbrugersektoren. Udvalget er bekymret over, at Ministerrådet foreslår en nedskæring på knap 4 pct. i en tid, hvor EF's indre marked og EØS-aftalen skaber behov for at styrke det nordiske samarbejde på forbrugerområdet. Denne nedskæring har Ministerrådet heller ikke motiveret.

Lad mig slutte med at si, at de samme 3 områder, som vi i år har prioriteret, var også, som jeg nævnte, de områder, vi prioriterede sidste år. Jeg vil derfor godt slutte med at bede Ministerrådet tage udvalgets prioriteringer alvorligt.

Thea Knutzen (kulturutskottets talesman): Ærede president! Kulturutvalget konstaterer at selv om kultursektoren er et prioritert område, gis det ikke nødvendig finansiering for å avslutte kulturhandlingsplanen. Utvalget mener at Ministerrådet står overfor spørsmålet om hvordan det nordiske kultursamarbeidets fremtid skal opprettes ikke minst i forhold til den europeiske utviklingen. Det er utvalgets oppfatning at nordisk kultursamarbeid er enestående og har så stor betydning at det ikke må gå tapt i de nordiske landenes prioriteringer av den europeiske integrasjonsutvikling.

På samrådsmøtet mellom utvalget og kulturministrene i mai i år ble det konstatert at de små landenes kultur er meget viktig, og at f. eks. de Nordens Hus som finnes, må beholdes og styrkes. Utvalget har notert seg at Nordens Institutt på Åland har problemer med å gjennomføre sine samarbeidsplaner med Baltikum, med sitt minimale anslag i budsjettforslaget. Utvalget vil i den sammenheng reise spørsmålet om en omfordeling er mulig, med tilskudd f. eks. fra Baltikumprogrammet eller fra institusjoner som får store anslag i budsjettet — i dette tilfellet NORDITA.

Kulturutvalget konstaterer at utformingen av budsjettforslaget har endret seg, og at detaljinformasjonen er redusert. Etter vår oppfatning burde slik informasjon tvert om økes, og budsjettforslaget burde presenteres som en lesevennlig aktivitetsplan for det nordiske samarbeidet. Utvalget vil understreke at budsjettet i sin nåværende form er vanskelig å få oversikt over.

Kultursektoren utgjør 37 pst. av det nordiske budsjettet. Med nulltilvekst gis det ikke rom for nye initiativ. En del tiltak får økning på grunn av inngåtte avtaler, hvilket fører til reduksjoner for andre tiltak. Utvalget vil henstille til Ministerrådet at overskuddet i budsjettet for 1990 på 24,2 MDKK overføres til det nordiske budsjettet, og at en del av disse midler tilfaller kulturhandlingsplanen.

Utvalget vil peke på at man i budsjettforslaget ikke har fulgt opp utvalgets ønske når det gjelder Nordisk kulturfond. Fondet kan nå støtte bare ca. 10 pst. av innkomne søknader, og det er utvalgets mening at den felles nordiske støtten til folkelig kultursamarbeid, utgjør en altfor liten del av budsjettet. Utvalget forutsetter at Ministerrådet ved sin endelige vedtakelse av budsjettet prioriterer Nordisk kulturfond.

Videre konstaterer vi at kultursektorens disposisjonsmidler reduseres med drøye 5 MDKK. Utvalget har gjentatte ganger fremholdt at disse midlene er ett av de viktigste alternativene for allmenne og spontane nordiske kulturfremstøt.

Handlingsprogrammet NordMÅL og språklig samarbeid er prioritert innen budsjettet, noe kulturutvalget kan notere med tilfredshet. Derimot vil utvekslingsprogrammet Nordplus ikke kunne gjennomføres etter de opprinnelige målsettinger, med de aktuelle budsjettanslag. Etter utvalgets syn er det nordiske samarbeidets troverdighet i fare dersom vedtatte programmer ikke kan følges opp på grunn av bristende finansiering.

Til slutt noen ord om vurderingsgrunnlaget for budsjettarbeidet. Utvalget konstaterer at svært lite er kommet frem om bakgrunns materialet som viser

hvilke hensyn og vurderinger som egentlig tas, og hvilke motiver som er avgjørende for at budsjettet har den profil det har fått. Dessuten finner utvalget det merkelig at man ikke går nærmere inn i virksomhet og planer for fremtiden for å sette opp et realistisk budsjett. Kulturutvalget henstiller til Ministerrådet å se kritisk på vurderingsgrunnlaget for budsjettet og ta dette spørsmålet opp til nærmere behandling. Det kunne f. eks. gjøres i form av et strategidokument om de fremtidige rammer og prioriteringer for det fellesnordiske budsjett.

Gudmundseth: Ministerrådets forslag til budsjettet for 1992 er presentert som et nullvekstbudsjett, men jeg oppfatter det mer som et budsjett med realnedgang. Dette begrunner jeg bl. a. med at den økonomiske handlingsplanen trappes ned. I en tid hvor vi alle diskuterer økt innhold i det nordiske samarbeidet, taper vi troverdighet om dette ikke følges opp med økonomiske bevilgninger.

Debatten tidligere i dag har spent over et vidt felt, men sentralt har stått Nordens fremtidige fellesinteresser i et utvidet europeisk samarbeid. For min del vil jeg mene at dette økonomiske engasjement også vil kreve økonomiske rammebetingelser som gjør det mulig å utvikle det nordiske samarbeidet også i et utvidet europeisk engasjement, selv om de nordiske landene får forskjellige tilknytningsformer i det europeiske samarbeid.

Ministerrådets budsjettforslag for 1992 gjenspeiler på ingen måte dette behovet. Budsjettet gir i sin nåværende form og oppbygging liten mulighet til samlet oversikt, og dermed mangler budsjettet det mest vesentlige, nemlig muligheter for omdisponeringer og prioriteringer. Dette mener faktisk Budsjettutvalget uavhengig av om Ministerrådet mener noe annet, som samarbeidsminister Norrback uttrykte det i sitt innlegg.

Manglende totaloversikt fører også til vanskeligheter med å benytte budsjettet som styringsredskap overfor de virksomheter som er i aktivitet. Både fra den sosialdemokratiske gruppen og fra Budsjettutvalget er det pekt på de forhold som jeg her har nevnt, og det er derfor min tillit til Ministerrådet at det søkes skapt ikke alene bedre budsjettrutiner og oversikter, men at man har for øye at disse også skal gi forbedret kontrollmulighet. Dette vil i sin tur gi forbedret mulighet til omprioriteringer.

Etter min oppfatning er de enkelte fagbudsjetter låst i langsiktige driftskostnader. Dette gir de enkelte fagutvalg små muligheter til å kunne disponere frie midler. Dette fører til at nye, positive prosjekter som absolutt bør ligge innenfor rammen av et nordisk samarbeid, gis liten mulighet for å komme med på prioriteringslisten. Som medlem av Budsjettutvalget er det derfor min absolutte oppfatning at flere av de virksomheter som er i gang, bør være gjenstand for en kritisk gjennomgang. En rekke institusjoner drives ut fra sin opprinnelige tilblivelse og har i liten grad endret seg i takt med utviklingen i samfunnet for øvrig.

Budsjettutvalget er også pålagt kontrollfunksjoner. Ut fra det jeg tidligere har sagt om manglende totaloversikter og innsikt i de samlede budsjetter, vanskeliggjøres også slike kontrollfunksjoner. Etter min mening bør det nå vurderes om det ville være riktig å avsette midler for Budsjettutvalget til et eget kontrollprosjekt. Dette prosjektet bør gi rom for å kunne nytte velkvalifiserte ressurser som kan gi Budsjettutvalget innsyn og samlet oversikt over de totale

budsjetter, og samtidig en samlet oversikt over det nordiske samarbeidet med alle sine igangværende virksomheter.

En tidsbegrenset styrking av Budsjettutvalgets sekretariat vil etter min oppfatning være en riktig og viktig investering.

Avslutningsvis finner jeg også grunn til å ta opp behovet for informasjon om nordisk samarbeid. I en rekke lokalsamfunn i medlemslandene drives det virksomheter som er satt i gang etter felles nordisk initiativ. I mange tilfeller er lokalbefolkningen uvitende om at det virkelig er et felles nordisk initiativ som står bak virksomheten.

Jeg er selvsagt klar over at det motsatte er tilfellet på flere steder. Men så lenge det finnes eksempler som beskrevet av meg, er det grunn til å gjøre noe med det. Vi er avhengig av at vi hele tiden har med oss en positiv opinion. Min erfaring er at det nordiske samarbeidet og ønsket om å forsterke dette står sterkt i den nordiske befolkningen, og det er derfor viktig at vi får tilbakemelding om aktivitetene. Jeg vil derfor be også Ministerrådet påakte disse forhold.

Trafikminister och nordisk samlarbeitsminister **Norrback**: Hr president! Det skulle finnas mycket att säga med anledning av de inlägg som har gjorts.

Först om budgettekniken. Jag är inte säker på att alla lyssnat omsorgsfullt på vad jag sade. Jag försökte säga att när det gäller prioriteringar är det möjligt att få den information som behövs, men budgettekniken och budgetdokumenten kan göras bättre och det arbetet pågår ständigt och jag citerar en kommentar som sekretariatet har gjort med anledning av budgetutskottet och en kommentar som samlarbeitsministrarna har gjort med anledning av budgetutskottets utlåtanden. Det står så här: "Sekretariatet prioriterar utvecklings- och förnyelsearbetet med den nordiska budgeten. Målsättningen är att öka resultatorienteringen". Och det här arbetet diskuteras löpande med det nordiska finansdepartementet och med budgetexpertgruppen och den har i ett yttrande i juni i år sagt bl. a. följande: "Budgetexpertgruppen konstaterar att presentationen av budgetförslaget förbättrats under senare år. Gruppen ser med tillfredsställelse på sekretariatets planer om att hålla de tre budgetversionerna, som årligen ges ut under processen, presentationsmässigt likartade. Vidare kan konstateras att i och med att ett stort antal förenklingar har gjorts har överskådligheten i 1982 års budget ökat." Sedan säger expertgruppen "att den har förståelse för att arbetet med att ta fram nya och mer relevanta uppgifter är en process som tar viss tid. Tillsvidare kan därför utformningen accepteras", men man utgår från att ändringar ytterligare skulle införas i 1993 års budget för att 1994 skall vara överskådligt, såsom utskottet eftersträvar.

Får jag ännu säga att ministerrådet strävar naturligtvis inte till att ha en så tydlig budget som möjligt. I vems intresse skulle en sådan situation vara? Målsättningen är att ha en så tydlig budget som möjligt så att alla kan ta del av den. Nu får jag väl säga att när det gäller prioriteringar har jag som ny ändå haft möjlighet att göra det och jag tror inte att det ligger någon skild kultur mellan ministrar och parlamentariker i det avseendet, utan det är mera viljan att sätta sig in i ärendet som ibland tar tid, det skall medges.

Om det är nollbudget eller inte kan man diskutera. I ett läge när man strävar till att sanera den offentliga sektorn i alla nordiska länder är det rimligt att budgeten för det nordiska samlarbetet inte växer. Sedan kan man diskutera den

ekonomiska handlingsplanen, som nog från början var en temporär handlingsplan, vilket alla har varit medvetna om.

Jag skulle ha hoppats att diskussionen om prioriteringar här skulle ha gett mera väggkost också för ministerrådet. Nu blir det lätt så att varje utskotts företrädare anser att det område som respektive utskott har hand om borde ha fått mera pengar, men totalanalysen av budgeten och vart vi egentligen skall sträva saknas. En omorganisering av det nordiska samarbetet som skulle göra det möjligt för parlamentarikerna att påverka beredningen tidigare är helt eftersträvansvärd samtidigt som tjänstemännen borde få ett klarare resultatansvar och en större initiativrätt.

Metsämäki: Hr president! Jag är litet oense med samarbetsminister Ole Norrback i hur informativ budgeten är och vad vi borde göra. Han efterlyste en vilja att sätta sig in i ärenden, och den viljan tror jag att budgetutskottet verkligen har haft. Jag skall ta två exempel. Det finns två stora utgiftsposter i budgeten: arbetsprogrammet Norden i Europa, där man i budgeten berättar att det kostar 75 miljoner danska kronor. Den här uppgiften går inte att kontrollera. Om minister Norrback kan berätta för budgetutskottet var vi kan kontrollera dessa uppgifter, hur de olika sektorerna deltar i arbetsprogrammet Norden i Europa, då är vi mycket nöjda och glada. Ett annat liknande moment är Baltikum-samarbetet. Det är budgeterat 15,3 miljoner danska kronor för den uppgiften, men ministern konstaterade här att man kommer att använda 30 miljoner danska kronor nästa år. Denna uppgift går inte heller att kontrollera på något sätt. Budgettekniken är inte sådan att vi i budgetutskottet skulle kunna säga var pengarna finns, och det här är redan 15 procent av den totala budgeten som vi har att göra med. Om ministern kan redogöra för oss var pengarna finns, är jag villig att medge att jag inte kan läsa budgeten — och då med mig hela budgetutskottet. Då får vi erkänna att vi måste sätta oss på skolbänken på nytt. Men är det så att man inte kan hitta de här siffrorna i budgeten, då är det nog ganska allvarligt och då borde vi ändra budgettekniken.

Per Olof Håkansson: Hr president! Det här är kanske mera spännande än det var menat av Ole Norrback. Han menade att det är viljan att sätta sig in i frågorna som det hänger på. Jag skall inte uppfatta det som den oförskämdhet det egentligen är utan bara konstatera att det kan tas som ett löfte, nämligen på det sättet att det då till nästa omgång säkerligen kommer att finnas en balansräkning. En balansräkning för institutioner som medverkar i projekten, i vilken man exakt kan läsa ut hur förhållandena är.

Jag utgår också från att om viljan finns, skall ministerrådet kunna presentera ett budgetförslag av vilket det i direkt jämförbara tal framgår hur förslagen motiveras. Jag tolkar detta positivt och räknar med att viljan och även förmågan skall finnas, såsom orden föll, och att vi redan nästa gång skall ha detta material på bordet.

Trafikminister och nordisk samarbetsminister **Norrback:** Hr president! Det hade i och för sig varit intressant att diskutera budgettekniken mera, men jag medger att det finns ett samband mellan innehållet och budgeten. Jag vill gärna upprepa att det inte är i ministerrådets intresse att ge ofullständiga uppgifter.

Varför skulle det vara det? Vad vi håller på med är att förbättra budgettekniken successivt. Jag hänvisade ju till experternas utlåtande, som dessvärre tar tid, men ett arbete pågår. Jag vill fortfarande hävda att den som vill söka fakta bakom siffrorna och kanske inte alltid kan få det i dokumenten, eftersom budgettekniken fortfarande har brister, kan få det på annat sätt. Här är det inget hemlighetsmakeri, så den debatten är helt onödig att föra.

Det är intressant att vi diskuterar budgetteknik i ett läge då vi skall göra prioriteringar i verksamheten. Vi skall nu utforma en ny verksamhetsplan. Den debatten hade varit intressant att höra mera av, för det hade varit av nytta också för ministerrådet, som skall göra en verksamhetsplan för verksamheten för 1992, inte för efter 1992.

Per Olof Håkansson: Hr president! Kryp gärna bakom resonemanget att det här gäller budgetteknik, Ole Norrback. Det grundläggande är ju ändå att man inte kan göra prioriteringar om budgettekniken inte är i ordning.

Sedan diskussionen förklarats avslutad företogs votering, medelst voteringsapparat, beträffande budgetutskottets förslag till rekommendation.

Budgetutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet tillgodoser rådets krav på en informativ budget som kan utgöra underlag för sakliga prioriteringar från rådets sida, samt att därvid särskilt beakta:

- att kommentera förslag till omDispositioneringar
- att endast det som är reellt disponibelt för nya aktiviteter under budgetåret kallas för dispositionsmedel
- att arbeta för att på sikt, senast till 1995 års budget, införa någon form av mål- och ramstyrning av hela verksamheten inom ministerrådets budget
- att följa sina egna intentioner att vidareföra beslutade åtaganden, såsom handlingsplaner och arbetsprogram

att besluta att överskottet från verksamheten 1990 överföres till den nordiska budgeten 1992 i stället för att återföras till medlemsländerna, samt att därvid beakta utskottets förslag till hur medlen skall användas *att* i övrigt beakta utskottets ovan framförda synpunkter.

För rekommendationen röstade:

Svein Alsaker, Arne Andersson, Marianne Andersson, Ylva Annerstedt, Árni M. Mathiesen, Dorte Bennedsen, Jóannes Dalsgaard, Lahja Exner, Geir H. Haarde, Martin Glerup, Knud Glønborg, Kirsti Kolle Grøndahl, Roger Gudmundseth, Thor-Eirik Gullbrandsen, Pekka Haavisto, Carl I. Hagen, Halldór Ásgrímsson, J.K. Hansen, Søren Hansen, Agne Hansson, Áshild Hauan, Helga Haugen, Hjörleifur Guttormsson, Tora Aasland Houg, Sinikka Hurskainen, Birgitte Husmark, Per Olof Håkansson, Roger Jansson, Elver Jonsson, Timo Järvilahti, Anneli Jäätteenmäki, Anker Jørgensen, Grete Knudsen, Göthe Knut-

son, Thea Knutzen, Inger Koch, Wiggo Komstedt, Kristín Einarsdóttir, Tore A. Liltved, Paavo Lipponen, Anna-Kaarina Louvo, Kjellbjørg Lunde, Lauri Metsämäki, Anders Mølgaard, Helge Adam Møller, Mats Nyby, Hans Nyhage, Jógvan I. Olsen, Berit Oscarsson, Kaj Poulsen, Rannveig Guðmundsdóttir, Heikki Riihijärvi, Marit Rotnes, Olof Salmén, Björn Samuelson, Pål Atle Skjervengen, Jan P. Syse, Peder Sønderby, Anne Sörensen, Anders Talleraas, Erkki Tuomioja, Eeva Turunen, Birte Weiss, Bjørn Westh, Ernst Wroldsen och Lena Öhrsvik.

Frånvarande var:

Claes Andersson, Sten Andersson, Rose-Marie Björkenheim, Ingvar Carlsson, Birgitta Dahl, Jörn Donner, Lars P. Gammelgaard, Mats Hellström, Johan J. Jakobsen, Ragna Berget Jørgensen, Pia Kjærsgaard, Markku Laukkanen, Jonathan Motzfeldt, Poul Nielson, Sauli Niinistö, Ingrid Näslund, Peter Ostermann, Markku Rossi, Sigríður Anna Þórðardóttir, Lodve Solholm och Ilkka Suominen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 66 röster.

12

Extrasessionens avslutning

Anker Jørgensen: Kære nordiske kolleger! Vi skal nu afslutte Nordisk Råds 4. ekstra session. Jeg mener, vi kan konstatere, at flere talere har sagt, at nu må vi tænke nyt og konstruktivt. Præsidiets har fremlagt vore principielle synspunkter, og de indeholder nogle konkrete forslag, som Ministerrådet skal tage stilling til.

Statsministrene har også vedtaget en deklARATION, som jeg vil betegne som positiv. Ministerrådet har givet tilsagn om, at de vil være med i et konstruktivt arbejde frem til den ordinære session i Helsingfors. Jeg håber, at den parlamentariske side i alt dette vil blive inddraget i drøftelserne og overvejelserne, inden forslaget lægges frem.

Gruppernes talsmænd har alle her på sessionen peget på, at man ønsker at forstærke et nordisk samarbejde, også om Europaspørgsmål, og det mener vi alle sammen er godt og positivt. Men vi bliver alle sammen stillet til regnskab for vores ord, de ord, vi har sagt i dag, og det gør vi, når vi mødes igen til session i Helsingfors, og det er jo bare om 4 måneder. Vore ønsker og hensigter skal jo omsættes i politisk handling.

Jeg vil gerne give tilsagn om, at Nordisk Råds præsidium nok skal følge sagerne op, og jeg er sikker på, at vore udvalg også nok skal gøre deres til, at det hele lykkes. Men alt dette vil kun være muligt, og det vil også kun få virkelig effekt, hvis vi er villige til at fastholde den debat med de tanker og ideer, som har været fremført her i dag, også når vi kommer hjem, imellem vore fælles møder, hjemme i vores rigsdage.

Jeg vil derfor afslutte denne ekstra session med en tak til alle og en opfordring til, at vi nu gør et arbejde, så vi har et godt grundlag at træffe beslutning på ved sessionen i Helsingfors.

Men vi kan selvfølgelig ikke slutte uden en varm tak til vores ålandske værter. Vi har befundet os godt her trods regnvejret, og I har givet os en god mulighed for, at disse dages arbejde kunne føre igennem. Jeres værtskab har bidraget til disse dages gode atmosfære. I går var I også vores værter. Dér hørte vi en smuk sang af en dygtig sangerinde, og det stillede i øvrigt det spørgsmål: Hvorfor sejler vi ud? Og det besvarede sangerinden i løbet af en 5–6 vers. Jeg vil gerne sige, at vi i Nordisk Råd sejler ikke ud, uden at vi ved, hvad målet er. Det fremgår af den debat, vi har haft i dag, hvori der nok er variationer, men i og for sig enighed om det væsentlige. Derfor vil jeg sige tak for denne gang. På gensyn til endnu en vigtig session i Helsingfors. Jeg håber på gode beslutninger for os alle.

Med de bemærkninger er sessionen afsluttet. God tur hjem.

Extrasessionen avslutades kl. 16.55

Godkännande av protokollen

Dessa protokoll, som omfattar stenografiska referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets fjärde extra session i Mariehamn den 13 november 1991, har förts av Guðrún Dager Garðarsdóttir, Svenolof Karlsson och Viveca Wiklund i presidiesekretariatets redaktion. Huvudsekreterare vid sessionen var generalsekreteraren vid Nordiska rådet, den finska delegationen, Guy Lindström.

För Nordiska rådets presidium

Anker Jørgensen
Præsident

Jostein Osnes
Presidiesekretær

SAKER

Ekonomiska utskottets betänkande över medlemsförslag om en samnordisk EG-utredning

(Medlemsförslaget väckt av Gustav Björkstrand samt Karl-Gunnar Fagerholm m. fl. se s. 140)

1. Indledning

Præsidiets har henvist forslaget til behandling i Økonomisk Udvalg og samtidig besluttet at forslaget ikke skal sendes på remiss.

Præsidiets har samtidig opfordret Økonomisk Udvalg til "at slutbehandle forslaget i forbindelse med sommermødet, således at Præsidiets eventuelt kan afgive fremstilling inden udgangen af august 1991".

Økonomisk Udvalg har behandlet forslaget på mødet på Vestmannaøerne 26.–27. juni 1991, på mødet i Oslo den 15. oktober og på mødet i Mariehamn den 11. november 1991.

Udvalget har ønsket at behandle sagen i sammenhæng med overvejelserne om det fremtidige nordiske samarbejde. Man har endvidere fundet at situationen omkring EØS-forhandlingerne burde være mere afklaret før sagen færdigbehandles, og det har derfor ikke været muligt at følge det af Præsidiets udtrykte ønske.

Udvalget har besluttet at afgive følgende betænkning.

2. Medlemsforslaget

Forslagsstillerne mener at ambitionsniveauet i det nordiske samarbejde bør forhøjes. Integrationsudviklingen i Europa vil få dybtgående konsekvenser for de nordiske landes indenrigs- og udenrigspolitik og dermed også for det nordiske samarbejde.

Selv om mange store spørgsmål omkring den europæiske udvikling anses for at være åbne, mener forslagsstillerne at de nordiske EFTA-lande, efter etableringen af EØS-aftalen, er i samme situation i relation til EF. Derfor bør der være interesse i flere nordiske lande for at udrede holdningen til et eventuelt EF-medlemskab enten med udgangspunkt i en formel medlemsansøgning eller på anden måde.

Forslagsstillerne anser det derfor naturligt og hensigtsmæssigt for alle de nordiske lande at udredningerne om fordele og ulemper af EF-medlemskab gøres i samarbejde.

I udredningsarbejdet bør særligt belyses de demokratiske aspekter af den

europæiske integration, parlamentarikernes rolle og fastlæggelsen af eventuelle sikkerhedspolitiske vilkår.

Forslagsstillerne pointerer at det er de enkelte lande selv, som suverænt tager stilling til spørgsmålet om medlemskab af EF. Man mener imidlertid at dersom overvejelser og udredninger fører frem til ansøgninger om medlemskab fra flere nordiske lande, vil det være naturligt og en gensidig fordel med en fælles ansøgning om medlemskab.

Som led i de fælles udredninger vedrørende EF, mener forslagsstillerne også, at man kan og bør overveje den videre udvikling af det nordiske samarbejde i retning af et "nordisk gemenskap". Etableringen af et sådant vil ifølge forslagsstillerne forbedre Nordens muligheder i Europa.

Den fælles EF-udredning bør igangsættes umiddelbart for at kunne udnyttes bedst muligt i den kommende integrationsudvikling.

På denne baggrund foreslås det at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at hurtigst vedtage foranstaltninger for at skabe en samnordisk EF-udredning.

3. Remiss

Forslaget har ikke været på remiss.

4. Udvalgets synspunkter

Økonomisk Udvalg er som udgangspunkt enig med forslagsstillerne i at der er store nordiske interesser på spil i forbindelse med afklaringen af de nordiske landes holdninger til eventuelt medlemskab af EF.

På den anden side finder udvalget at tiden er løbet fra forslaget om en fælles udredning af den karakter, som foreslås.

Interessen må nu rettes mod det praktiske arbejde indenfor EØS-strukturen, således at det sikres at de nordiske lande dels samarbejder om koordineret implementering af aftalen dels samarbejder om at opnå størst mulig indflydelse i den nye beslutningsstruktur.

Det vil sideløbende hermed være aktuelt for nogle af de nordiske lande at vurdere fordele og ulemper ved medlemskab af EF. Dette vil naturligt ske på baggrund af EØS-aftalens funktion og det forhandlingsarbejde, som førte frem til EØS-aftale.

Økonomisk Udvalg forudsætter at de nordiske lande, via de allerede etablerede nordiske samarbejdsorganer, samarbejder om at få det bedste mulige ud af EØS-aftalen.

Det vil efter udvalgets opfattelse være en naturlig forlængelse af dette samarbejde, at man i fællesskab vurderer fordele og ulemper af et eventuelt medlemskab af EF, og som led i dette så vidt muligt giver hinanden adgang til de nationale redegørelser, som udarbejdes om EF-spørgsmål.

Eftersom EF udvikler sig løbende, bør dette arbejde ske i takt med denne udvikling, hvis tidsperspektiv det er vanskeligt at forudsige på nuværende tidspunkt.

Udvalget finder at de nordiske landes regeringer anvender ministerrådet til

at koordinere arbejdet med eventuelle EF-medlemsansøgninger, og at ministerrådet til hver ordinær session i Nordisk Råd afgiver en redegørelse for arbejdet i EØS-strukturen og i tilslutning hertil arbejdet med spørgsmålet om medlemskab af EF. Denne redegørelse kan være indeholdt i den udenrigs-/markedspolitiske redegørelse til rådet, som udvalget i anden sammenhæng foreslår institueret (se betænkning over medlemsforslag A 974/e).

Med denne som udgangspunkt bør Nordisk Råd på hver session i en årrække fremover afholde en udenrigs-/markedspolitisk debat, som bl.a. sætter focus på de vigtigste politiske aspekter af den markedspolitiske udvikling.

5. Udvalgets indstilling

På denne baggrund indstiller Økonomisk Udvalg

at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Mariehamn, den 12. november 1991

Arne Andersson (m)

Carl. I Hagen (FrP)

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

Anders Mølgaard (V)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)

Mats Hellström (s)

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Formand

Poul Nielson (S)

Medlemsförslag om en samnordisk EG-utredning

(Väckt av Gustav Björkstrand samt Karl-Gunnar Fagerholm, Tytti Isohookana-Asunmaa, Anneli Jäätteenmäki, Sakari Knuuttila, Eeva-Liisa Moilanen, Mats Nyby, Heikki Riihijärvi, Mirja Ryyänen, Marianne Samuelsson, Eino Siuruainen, Krister Skånberg och Marjatta Väänänen)

Det behövs en högre ambitionsnivå i det nordiska samarbetet. Nuläget i integrationsutvecklingen är en utmaning för det nordiska samarbetet. För de nordiska Efta-länderna — Island, Norge, Sverige och Finland — kommer ordnandet av relationerna till EG att få långvariga utrikes- och inrikespolitiska verkningar. Konsekvenserna kommer också att bli betydande för utvecklingen av det nordiska samarbetet.

EES-förhandlingarna är ännu inte slutförda och det finns fortfarande många öppna frågor. Man kan räkna med att förhandlingarna tar lång tid och slutresultatet kan ännu inte exakt förutspås.

Efta-länderna är inte helt på det klara med hur ett tillfredsställande EES-avtal skall kunna utformas. Ännu svårare är det att diskutera integrationsutvecklingen och de nordiska Efta-ländernas eventuella medlemskap i EG efter att ett eventuellt EES-avtal har kommit till stånd. Det största frågetecknet gäller inriktningen av EG:s framtida utveckling, som man ännu efter mötet i Rom inte kan ha en klar uppfattning om.

Om EES-avtalet blir klart och godkänt i de olika länderna och i berörda EG-organ kommer alla nordiska Efta-länder att vara i samma situation. Därefter finns ett intresse i flera nordiska länder att utreda den egna inställningen till ett eventuellt EG-medlemskap antingen med utgångspunkt i en formell medlemsansökan eller på annat sätt.

Det är naturligt och för alla nordiska länder ändamålsenligt om utredningen om för- och nackdelarna med ett EG-medlemskap görs i samarbete mellan de nordiska länderna. I utredningen kan man särskilt studera de demokratiska aspekterna av en ökad europeisk integration och hur den parlamentariska processen kan stärkas. Det är naturligt att de nordiska länderna har egna målsättningar för sina förhandlingar och dessa kunde noteras i utredningen. Ett exempel är definitionen av Sveriges och Finlands säkerhetspolitiska neutralitetsvillkor, med de likheter och skillnader som finns, i samband med ett eventuellt medlemskap.

Det är självklart att varje land inom ramen för sina egna ståndpunkter efter en sådan nordisk analys självt har att ta ställning till sitt lands vägval i det framtida europeiska samarbetet.

Många av partierna i mittengruppen har under de senaste månaderna aktivt diskuterat de olika integrationsalternativen och följderna av dem i våra länder. Ett centralt och gemensamt mål i ställningstagandena har varit att åstadkomma utredningar, i vilka man rationellt kunde utvärdera för- och nackdelarna med ett medlemskap i EG i en situation där EES-avtal har ingåtts.

Utredningsarbetets resultat blir på ett avgörande sätt beroende av hur EG utvecklas under de närmaste åren och decennierna eller hur man tror att EG kommer att utvecklas.

Om de nordiska länderna efter en gemensam utredning kommer fram till att de skall ansöka om medlemskap, är det svenska förslaget om en gemensam ansökan från de fyra nordiska länderna ett alternativ värt att beakta. I de gemensamma överläggningarna skulle vi få klarhet i om de nordiska länderna kan ansluta sig med beaktande av sina anslutningsvillkor och om de genom ett medlemskap kan uppnå ett bättre slutresultat än genom EES-avtalet.

Även för EG vore en gemensam EG-utredning och därefter en eventuell gemensam medlemsansökan från de fyra nordiska länderna en icke obetydlig utmaning. Också EG måste senast i detta skede precisera riktlinjerna för sin utveckling. Om de nordiska länderna på basen av denna process skulle kunna och vilja ansluta sig till EG, skulle EG göra ett medvetet val i riktning mot en utvidgad integrationsform. Ifall de nordiska länderna efter utredningen och överläggningarna inte kunde bli medlemmar, skulle EG välja alternativet med en djupare intern integration. I båda fallen skulle alternativen och framtiden både för de nordiska länderna och EG bli klarare.

I samband med en samnordisk utredning skulle vi också kunna diskutera och komma överens om att fördjupa den nordiska integrationen i riktning mot en nordisk gemenskap. Nordiska gemenskapen kunde som ett regionalt samarbetsystem tillhöra antingen EES eller EG. Norden skulle bli ett liknande regionalt samarbetsområde som Benelux-länderna bildar inom EG. I denna utvecklingsmodell kunde Nordiska rådets roll bli mycket central i framtiden. Erfarenheterna av det framgångsrika Benelux-samarbetet visar vilken betydelse Norden-samarbetet kan få också inom EG-ramen.

Den samnordiska EG-utredningen borde sättas igång omedelbart för att resultaten skulle kunna utnyttjas redan i integrationslösningarna som vi har framför oss.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet,

att skyndsamt vidta åtgärder för att åstadkomma en samnordisk EG-utredning.

Helsingfors den 31 januari 1991

Gustav Björkstrand (SFP)

Tytti Isohookana-Asunmaa (Kesk.)

Sakari Knuuttila (SDP)

Mats Nyby (SDP)

Mirja Rynnänen (Kesk.)

Eino Siuruainen (Kesk.)

Marjatta Väänänen (Kesk.)

Karl-Gunnar Fagerholm (lib)

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)

Eeva-Liisa Moilanen (SKL)

Heikki Riihijärvi (SMP)

Marianne Samuelsson (mp)

Krister Skånberg (mp)

Juridiska utskottets betänkande

over medlemsforslag om medlemskab for de baltiske lande i Nordisk Råd

(Medlemsforslaget väckt av Pia Kjærsgaard, se s.145)

Juridisk utvalg har fått hänvist til behandling medlemsforslag A 963/j om medlemskab for de baltiske land i Nordisk Råd. Utvalget har behandlet forslaget på sine møter 26. - 28. juni 1991 i Stockholm, 27. september 1991 i Oslo og 11. november 1991 i Mariehamn.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er framsatt den 22. februar 1991. I medlemsforslaget anbefales det

at Nordisk Råds Præsidium lader foretage en undersøgelse af mulighederne for sådanne ændringer i samarbejdsoverenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige af 23. marts 1962 med senere ændringer (Helsingforsavtalen) og i de nationale lovgivninger om nordisk samarbejde, som må anses nødvendige for at åbne adgang til optagelse i Nordisk Råd af repræsentanter for de folkevalgte forsamlinger og regeringerne i Estland, Letland og Litauen.

Medlemsforslaget inneholder ingen egen motivering, men er stort sett en gjenframsetting av medlemsforslag A 870/j av 16. desember 1988, som ble behandlet og avvist på Rådets 37. sesjon i 1989.

2. Remiss

Medlemsforslaget er ikke sendt på remiss.

3. Juridisk utvalg

Juridisk utvalg kan ikke støtte medlemsforslaget. Nordisk Råd er et samarbeidsorgan mellom de fem nordiske land og de tre selvstyrte områdene. Helsingforsavtalen som danner det rettslige grunnlag for det nordiske samarbeidet, angir rammene for dette samarbeidet. Det offisielle nordiske samarbeidet bygger på lange tradisjoner. Samarbeidet har på en rekke områder ført til harmonisering og

tilpasning av lover og regler i de nordiske land. Viktige hjørnesteiner i det nordiske samarbeidet er passkonvensjonen, sosialtrygdkonvensjonen og overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked. Årsaken til at man har hatt mulighet til å nå såvidt langt i det nordiske samarbeidet, skyldes bl.a. det nære fellesskap som råder mellom de nordiske folk med hensyn til kultur, språk, og når det gjelder retts- og samfunnsoppfatning. Samfunnsforholdene i de baltiske stater er på mange måter forskjellige fra forholdene i de nordiske land. Allerede av den grunn er det ikke hensiktsmessig å ta opp de baltiske stater i Nordisk Råd på nåværende tidspunkt. Dette ble også presisert under debatten om Baltikum og Øst Europa ved Rådets 39. sesjon i København i februar 1991.

Juridisk utvalg gjør dessuten oppmerksom på at de baltiske stater hverken enkeltvis eller samlet har søkt om opptakelse i Nordisk Råd.

At medlemskap ikke er aktuelt, hindrer imidlertid ikke at samarbeidet mellom Nordisk Råd og de baltiske stater videreutvikles. Etter utvalgets oppfatning kan vi bedre støtte de baltiske stater ved et intensivert samarbeid, snarere enn ved medlemskap i Nordisk Råd.

Utvalget konstaterer at det allerede er etablert et samarbeid som på flere områder er velutviklet. Som eksempel kan nevnes Ministerrådets handlingsprogram for Baltikum og Presidiets Baltikumprogram. I budsjettet for 1992 anslås at ca. 30 mill DKK skal gå til aktiviteter i Baltikum/Østeuropa.

Utvalget har dessuten notert seg at Rådet, Presidiet og fagutvalgene gjennom uttalelser, delegasjonsreiser, prosjektarbeid o.l. i det seneste år har knyttet tette kontakter til de baltiske stater. De nordiske land har også enkeltvis tatt imot en rekke studiebesøk fra Baltikum.

Etter utvalgets mening vil det være naturlig at det framtidige samarbeidet skjer mellom Nordisk Råd og et Baltisk Råd for parlamentarikere, som er under etablering. Når dette rådet er kommet igang, kan samarbeidet formelt foregå mellom Nordisk Råd og Baltisk Råd som to regionale organer. Som et ledd i utviklingen er Nordisk Råds presidium og representanter fra de tre baltiske parlamenter videre blitt enige om å etablere en arbeidsgruppe for å utarbeide formene for et tettere samarbeide.

Etter dette skal Juridisk utvalg innstille

at Nordisk Råd *ikke* foretar seg noe i anledning medlemsforslag A 963/j om medlemskap for de baltiske land i Nordisk Råd.

Mariehamn, 11. november 1991

Lahja Exner (s)

Johan J. Jakobsen (Sp)

Sauli Niinistö (SDP)

Rannveig Guðmundsdóttir (A)

Björn Samuelsson (v)

Ernst Wroldsen (A)

Sinikka Hurskainen (SDP)

Helge Adam Møller (KF) Formann

Hans Nyhage (m)

Marit Rotnes (A)

Birte Weiss (S)

Reservasjon:

Siden et medlemsforslag om de baltiske staters optagelse i Nordisk Råd blev behandlet i rådet i 1989, har udviklingen åbnet nye samarbejds- og kontaktmuligheder med Baltikum og andre Østersø-områder, der vil kunne give Nordisk Råds internationale virksomhed en ny dimension. Det første initiativ til en undersøgelse af mulighederne for de baltiske staters tilknytning til det nordiske samarbejde kom som bekendt fra Fremskridtspartiet i Danmark.

Ifølge dette forslag burde nytænkningen i Østlandene udnyttes til over en bred front at udvikle forbindelserne mellem Norden og de baltiske stater. Blandt andet blev der peget på, at mange af de forhold, der lægges til grund for det nordiske samarbejde, vi kender i dag, i høj grad også gør sig gældende i de tre baltiske stater, som derfor efter min partigruppens opfattelse burde kunne tilbydes optagelse i Nordisk Råd.

Forslaget blev afvist ved sessionen i 1989, men præmisserne må senere være blevet accepteret, for året efter iværksatte rådspræsidiets en omfattende udvikling af kontakterne med de tre landes regeringer og parlamenter. Den liberalistiske partigruppe har derfor fundet, at der nu foreligger et yderligere grundlag for at gennemføre forslaget.

Jeg vil understrege, at det aktuelle medlemsforslag A 963/j alene drejer sig om at undersøge, om der kan foretages ændringer i det nordiske samarbejdes juridiske grundlag, således at det åbnes for muligheden for optagelse af de nævnte lande. Jeg skal under henvisning til ovenstående på den liberalistiske partigruppens vegne henstille, at Nordisk Råd vedtager en intern beslutning med en opfordring til rådets præsidium om at lade foretage den foreslåede undersøgelse.

Mariehamn, den 11. november 1991

Pia Kjærsgaard (FrP)

Medlemsforslag

om medlemskab for de baltiske lande i Nordisk Råd

(Stillet af Pia Kjærsgaard)

På vegne af den liberalistiske gruppe skal jeg fremsætte følgende forslag:

at Nordisk Råds Præsidium lader foretage en undersøgelse af mulighederne for sådanne ændringer i samarbejdsoverenskomsten mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige af 23. marts 1962 med senere ændringer (Helsingforsaftalen) og i de nationale lovgivninger om nordisk samarbejde, som må anses nødvendige for at åbne adgang til optagelse i Nordisk Råd af repræsentanter for de folkevalgte forsamlinger og regeringerne i Estland, Letland og Litauen.

Der skal gøres opmærksom på, at det stort set er en genfremsættelse af Kristen Poulsgaards forslag af den 16. december 1988, behandlet på sessionen i 1989.

København, den 22. februar 1991

Pia Kjærsgaard (FrP)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd

(Medlemsförslaget väckt av Marianne Samuelsson och Krister Skånberg, se s. 149)

1. Inledning

Præsidiets har henvist forslaget til behandling i Økonomisk Udvalg og har samtidig bestemt at forslaget ikke skal på remiss.

Økonomisk Udvalg har behandlet forslaget på mødet på Vestmannaøerne 26.–27. juni 1991 og besluttet at afgive følgende betænkning.

2. Medlemsforlaget

Forslaget er stillet af Miljøpartiet de grønne, og tager udgangspunkt i de "katastrofale" miljøproblemer i Østersøområdet samt i bestræbelserne for at etablere et mere forpligtende miljø samarbejde omkring Østersøen.

Det konstateres, at der rundt Østersøen bor ca. 70 mill mennesker og at "Balto-skandia" udgør en økologisk region.

Rådets første opgave skal være at undersøge mulighederne for et fordybet samarbejde på miljøområdet samt om sikkerhed, handel, kultur, uddannelse og fælles forskningsprojekter. Rådet skal senere have beslutningsret først og fremmest i miljøspørgsmål.

Medlemmerne af det foreslåede råd bør være parlamentarikere og hvert område repræsenteres med lige mange medlemmer.

Det foreslås således, at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at tage initiativ til dannelsen af et Østersøråd i overensstemmelse med det, som er anført i medlemsforlaget.

4. Remiss

Forslaget har ikke været på remiss.

5. Udvalgets synspunkter

Udvalget konstaterer at der er igangsat mange initiativer til øget samarbejde mellem Norden og lande/regioner omkring Østersøen. Særligt gælder dette samarbejde med de baltiske lande, men der er også initiativer igang omkring et bredere samarbejde i hele Østersøområdet.

Der henvises primært til debatten på 39. session, til ministerrådets samarbejdsprogram for Baltikum og Østeuropa, Præsidiets Baltikumprogram af 26. februar 1991 og notatet af 6. maj 1991 om Præsidiets Østersøpolitik.

Det er logisk at det i denne forbindelse overvejes, hvordan koordinationen og den videre udvikling af samarbejdet bedst tilrettelægges, herunder om det er hensigtsmæssigt at oprette nye og mere generelle samarbejdsorganer.

Udvalget konstaterer at Præsidiets, som udgangspunkt for sine overvejelser, i første omgang har ønsket at prioritere et konkret og praktisk samarbejde og at man har fundet at dette kan ske gennem eksisterende samarbejdsorganer. Præsidiets har således ikke fundet at der på det nuværende stadium af udviklingen er behov for etablering af nye samarbejdsorganer.

Det politisk centrale miljøområde er det område, hvor den institutionelle struktur er mest udviklet. Her findes et veletableret samarbejde i den såkaldte Helsingforskommission inden for rammerne af Helsingforskonventionen om Østersøens marine miljø, og det drøftes for tiden hvordan dette kan gøres mere forpligtende bl. a. ved at vitalisere det politiske arbejde i relation til konventionen.

Det er derfor ikke givet, at miljøsamarbejdet ville fremmes af et initiativ til oprettelsen af et nyt samarbejdsorgan på miljøområdet. Hertil kommer at statsministrene, via det såkaldte Ronnebymøde og arbejdet med opfølgningen heraf, har sat ny fart i samarbejdet om forbedringer af Østersøens miljø. Også dette arbejde er knyttet til Helsingforskonventionen.

Udvalget er derfor af den opfattelse, at der næppe af hensyn til miljøsamarbejdet i sig selv er behov for at oprette et nyt samarbejdsorgan i Østersøområdet.

For så vidt angår de øvrige nævnte samarbejdsområder: handel, sikkerhed, kultur, undervisning og forskningsprojekter, er Økonomisk Udvalg enig i de vurderinger, som Præsidiets har udtrykt om at man bør prioritere det praktiske samarbejde.

Økonomisk Udvalg finder ligeledes, at spørgsmålet om form, indhold og kompetencer for eventuelle nye samarbejdsorganer i Østersøområdet bør afvente udviklingen af det praktiske samarbejde og de politiske drøftelser, som føres mellem lande og regioner i området.

Spørgsmålet om yderligere institutionalisering bør imidlertid løbende vurderes, således at der kan tages de fornødne initiativer, når situationen er moden dertil. Som led i disse vurderinger bør det prøves, om dannelsen af et mere uformelt "Østersøforum" kan være en hensigtsmæssig samarbejdsform med henblik på udvikling af nye samarbejdsidéer og modeller.

6. Udvalgets indstilling

Udvalget indstiller på denne baggrund til Nordisk Råd
at rådet *ikke* foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Vestmannaøerne, den 26. juni 1991

John Alvheim (FrP)

Pia Christmas-Møller (KF)

Filip Fridolfsson (m)

Hans Gustafsson (s)

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)

Formand

Håkan Nordman (SFP)

Ylva Annerstedt (fp)

Harald Ellefsen (H)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)

Hjörleifur Guttormsson (Sj)

Poul Nielson (S)

Jógvan Olsen (Sb)

Medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd

(Väckt av Marianne Samuelsson och Krister Skånberg)

Miljöproblemen i Östersjöområdet är katastrofala. Rådet kommer att vid innevarande session behandla ett medlemsförslag om etablering av ett förpliktande miljösamarbete omkring Östersjön. Samarbetet kring Östersjön måste också stärkas organisatoriskt.

Vi föreslår att ett Östersjöråd inrättas i enlighet med vad flera politiska partier framfört.

Baltoskandia utgör en ekologisk region runt Östersjön. I området bor omkring 70 miljoner människor. Ett Östersjöråd bör därför omfatta de administrativa enheterna Estland, Lettland, Litauen, Kaliningrad-området, Norra Polen, Schleswig-Holstein, Mecklenburg-Vorpommern, Danmark, Sverige, Åland och Leningradområdet.

Östersjöområdet bör bestå av parlamentsledamöter eller motsvarande från ovannämnda områden. Varje område bör representeras av ett lika stort antal ledamöter.

Rådets första uppgift bör vara att undersöka möjligheterna till ett djupare samarbete beträffande miljöskydd, säkerhet, handel, kultur- och utbildnings-samarbete och gemensamma forskningsprojekt.

Rådet bör successivt få beslutsrätt på folkrättslig grundval inom vissa definierade områden, i första hand beträffande gränsöverskridande miljöproblem.

En första punkt i samarbetsprogrammet måste bli en sanering av Östersjön. Kväve- och fosforutsläppen måste minska med 80 % till 1995, jämfört med 1985. Kviksilver- och kadmiumutsläpp liksom utsläpp av organiska klorföreningar från pappersindustrin måste helt upphöra till 1995. Oljeutvinning i Östersjön måste förbjudas. Ett slutligt beslut om att stoppa Leningraddammen måste tas. Också luftföroreningarna måste radikalt minska.

Ett samarbetsproblem för förnyelsebar energi måste introduceras för att snarast minska växthuseffekten. Energianvändningen måste effektiviseras och reduceras. Kärnkraften måste avvecklas, i ett första steg de farligaste reaktorerna i Leningradområdet och Litauen. Speciellt måste användningen av fossila bränslen ersättas med förnyelsebara energikällor.

Transportsystem måste göras miljövänliga. Av högsta prioritet bör vara en järnvägs- och båtförbindelse mellan Finland och Berlin via Tallinn och Riga.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs att
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
att ta initiativ till bildandet av ett Östersjöråd i enlighet med vad som
föreslås i medlemsförslaget.

Stockholm den 18 februari 1991

Marianne Samuelsson (mp)

Krister Skånberg (mp)

Ekonomiska utskottets betänkande

over medlemsforslag om styrkelse af det nordiske samarbejde

(Medlemsforslaget väckt av Ylva Annerstedt, Thor-Eirik Gulbrandsen, Hjörleifur Guttormsson och Anneli Jäätteenmäki samt Svein Alsaker m. fl. se s. 165)

1. Indledning

Til behandling i Økonomisk Udvalg har Præsidiets henvist medlemsforslag A 974/e om styrkelse af det nordiske samarbejde.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på mødet den 15. oktober i Oslo og den 11.—12. november 1991 i Mariehamn og har besluttet at afgive følgende betænkning.

2. Medlemsforslaget

Forslaget tager udgangspunkt i den analyse, som de nordiske udenrigspolitiske institutter har gennemført af Norden i det nye Europa og i konstateringen af at udviklingen i EF-integrationen, udviklingen i Central- og Østeuropa samt omstruktureringen i Sovjetunionen stiller Norden overfor nye udfordringer.

Forslagsstillerne mener, at denne nye situation bør udnyttes til at styrke det nordiske samarbejde, for derigennem at styrke de nordiske landes vækstkraft og bæredygtige udvikling. Det anses for vigtigt, at en styrkelse sker netop i "pusterummet" frem til forhandlingerne mellem EF og Sverige om medlemskab af EF for alvor kommer igang.

Basis for denne styrkelse er udnyttelsen af det nordiske værdifællesskab og udnyttelsen af Nordens komparative fordele. Det antages således at Norden har klare interesser i og klare muligheder for et styrket samarbejde, som kan skabe ny dynamik i Norden i relation til et større europæisk vækstcentrum.

Medlemsforslaget omfatter en række konkrete forslag til øget samarbejde på det økonomiske område, herunder styrkelse af en række fælles institutioner på det økonomiske område, øget internationalt samarbejde, herunder nordisk initiativ til oprettelse af en Baltisk Investeringsbank, forslag til ændringer af de politiske samarbejdsinstitutioner i Norden og forslag vedrørende det fælles nordiske budget.

Forslaget har form af ét forslag til rekommandation rettet til ministerrådet og til regeringerne og ét forslag til intern beslutning i rådet.

3. Remiss

Forslaget har været på remiss til øvrige udvalg under Nordisk Råd (se Bihang).

Socialudvalget udtaler, at man i medlemsforslaget genfinder en række forslag, som ligger vel i linie med det arbejde, som udvalget har argumenteret for i programmet om "Nordboers rettigheder". *Socialudvalget* finder imidlertid, at det vil kunne give problemer for ministerrådets arbejde med arbejdsprogrammet for Norden efter 1992, hvis Nordisk Råd allerede nu giver så detaljerede retningslinier, som der lægges op til i medlemsforslaget. Udvalget har dog ikke noget at indvende mod at medlemsforslagets punkter indgår som led i en dialog med ministerrådet.

Socialudvalget finder i øvrigt, at det nordiske samarbejde ikke ensidigt bør være økonomisk rettet, men også omfatte de såkaldte "bløde værdier" eller velfærden i bred betydning. *Socialudvalget* henviser til udvalgets synspunkter vedrørende medlemsforslag A 978/s om forstærkning af den nordiske model.

Budgetudvalget støtter i sin udtalelse de synspunkter, som udvalgets arbejdsgruppe har videregivet i et brev til alle udvalgene. I brevet udtrykker man det hovedsynspunkt, at man ikke finder, at der er grundlag for at træffe endelige beslutninger på høstsessionen vedrørende medlemsforslagets mange detaljerede punkter.

Budgetudvalget henviser i øvrigt til, at spørgsmålet om en finansieringsreform for det nordiske budget er blevet drøftet ved gentagne tidligere lejligheder, og at det er faldet på manglende interesse fra ministerrådets side. Også spørgsmålet om niveauet for det nordiske budget generelt er under løbende diskussion.

Kulturudvalget finder i lighed med forslagsstillerne, at det er vigtigt i den situation, som er opstået i og med den øgede internationalisering, at udnytte de stærke nordiske samarbejdsinteresser og opnåede resultater som platform for yderligere forstærkning af Nordens udvikling under hensyn til de nye muligheder i Europa.

Kulturudvalget støtter således intentionerne i medlemsforslaget uden at tage stilling til de enkelte konkrete forslag i medlemsforslaget. *Kulturudvalget* betoner særligt vægten af, at kulturområdet prioriteres i det nordiske samarbejde fremover.

Miljøudvalget tilkendegiver, at man ikke ønsker at udtale sig om medlemsforslaget på nuværende tidspunkt.

Juridisk Udvalg tilkendegiver ligeledes, at man ikke ønsker at udtale sig om medlemsforslaget på nuværende tidspunkt.

4. Økonomisk udvalgs synspunkter

4.1 Indledning

Økonomisk Udvalg anser det som udgangspunkt for vigtigt at anlægge et helhedssyn på styrkelsen af det nordiske samarbejde som redskab for en styrkelse af Nordens placering i det nye Europa.

Det er efter udvalgets opfattelse vigtigt at tage et næringspolitisk udgangspunkt, men det er også vigtigt at gennem de næringspolitiske initiativer påvirke kvaliteten i den økonomiske udvikling og dermed fremme miljømæssig bære-

dygtighed, udvikling af den kulturelle fællesbasis, herunder sprogforståelsen, og ikke mindst fornyelse af de nordiske politiske samarbejdsinstitutioner.

4.2 *Rammerne for et styrket nordisk samarbejde*

Udvalget konstaterer ligesom forslagsstillerne at det nordiske samarbejde står i en ny situation skabt gennem udviklingen i forholdet til EF og af de politiske ændringer i Central- og Østeuropa.

En af de vigtigste nye forudsætninger er indgåelsen af *EØS-aftalen* mellem EF og EFTA. Hvis *EØS-aftalen* bliver ratificeret vil en række samarbejdsproblemer, som i lang tid har været på den nordiske dagsorden, f.eks. Norden som hjemmemarked, blive overført til dagsorden for dette bredere europæiske økonomiske samarbejde.

Nordisk samarbejde om spørgsmål, som omfattes af *EØS-aftalen*, er imidlertid ikke pr. definition overflødig. Det faktum at præmisserne med en sådan aftale i høj grad lægges uden for Norden må imidlertid indgå som en naturlig forudsætning for det videre nordiske samarbejde på de berørte områder.

Der vil således være vigtige opgaver for det nordiske samarbejde i koordineringen af implementeringen af *EØS-aftalen*, i koordineringen af synspunkter inden for det løbende samarbejde i *EØS-aftalen* og på områder, hvor Norden har mulighed for at gennemføre samarbejde, som ligger ud over eller kompletterer *EØS-aftalen*.

En anden vigtig ramme for det nordiske samarbejde er *Helsingforsaftalen* og kravet om en revision af denne.

Udvalget opfordrer de nordiske statsministre til snarest at udstikke retningslinierne for et nyt aftalegrundlag for det nordiske samarbejde.

I et sådant nyt aftalegrundlag bør der tages stilling til en fornyelse af de nordiske politiske institutioners struktur og beslutningsproces samt defineres de vigtigste målsætninger for den nordiske integration fremover.

Medlemsforslagets forslag på det institutionelle område i øvrigt bør prøves i sammenhæng med denne generelle gennemgang af *Helsingforsaftalen*. Dette gælder også spørgsmålet om beslutningskompetence til rådet i budgetspørgsmål, spørgsmålet om en eventuel ændring i mekanismen for finansieringen af det nordiske budget, forslaget om et nordisk Europacenter og spørgsmålet om en ændret sekretariatsstruktur for råd og ministerråd.

I tilslutning til de politiske forandringer i Europa vil de enkelte lande få en anden rolle og nye regioner og samarbejdsområder vokser frem. I Norden findes tre selvstyrende områder, Åland i Østersøen og Færøerne og Grønland i Nordatlanten. Disse områder kommer også i fremtiden til at spille en aktiv rolle i det nordiske samarbejde. Udvalget betoner vægten af at reformerne i det nordiske samarbejde tager hensyn til de forskellige regioners status og muligheder for indflydelse.

4.3 *Udenrigspolitisk samarbejde*

Udvalget støtter forslaget om at Nordisk Råd institutionaliserer en *udenrigspolitisk debat*. Ved at gøre dette, og kræve at ministerråd og regeringerne afgiver en redegørelse som baggrund for debatten, sikrer man at disse vigtige temaer bringes direkte ind i den nordiske politiske debat.

Et hovedpunkt i debatten og i redegørelsen bør efter udvalgets opfattelse være de markedspolitiske forhold, det vil sige udviklingen i EF's indre marked, udviklingen i en eventuel EØS-aftale, udviklingen på globalt plan i GATT og Nordens forhold til dette. Gennem en sådan debat kan der skabes sammenhæng mellem den politiske debat om markedsspørgsmål i Norden og i de enkelte nordiske lande.

Udvalget ser dette forslag i sammenhæng med et efterfølgende forslag om at der tilstræbes en højere grad af personsammenfald mellem de nationale parlamenters fagudvalg og Nordisk Råds udvalg.

Udvalget finder også at spørgsmålet om tilrettelæggelsen af det udenrigspolitiske/markedspolitiske samarbejde i Norden bør indgå som en vigtig del af et nyt aftalegrundlag for samarbejdet, således som det er drøftet ovenfor i denne betænkning.

Udvalget minder endelig om de stadig aktuelle forslag om at oprette ministerråd for respektive udenrigs-, udenrigshandels- og bistandsministre.

4.4 Grænsehindrenger i Norden

Udvalget konstaterer, at en række af forslagene har til formål at *fjerne hindringer* som nordiske borgere og virksomheder oplever som besværende *ved passage af grænserne i Norden*.

Udvalget finder, at forskelle i *skatter og afgifter* i mange tilfælde bidrager til at grænsehindrenger opstår. Øget harmonisering på området kan derfor føre til ophævelse af en række restriktioner, f.eks. vedrørende rejsegodskvoter.

Samtidig kan det konstateres, at de nordiske lande står over for ensartede problemstillinger vedrørende tilpasningen af afgiftssystemerne til forholdene i EF. Udvalget vil dog understrege, at det er et klart udgangspunkt at skatter og afgifter bestemmes suverænt af de enkelte lande. Dette gælder i særlig grad personskatterne, som ikke idag er genstand for harmonisering i EF.

4.5 Industripolitik og infrastruktur

Forslagsstillerne peger på *tre industripolitiske områder* af strategisk betydning. Det er forskning og udvikling, en industripolitisk tænketank og et program for små og mellemstore virksomheder. Udvalget støtter disse initiativer, som man finder ligger i god forlængelse af arbejde, som allerede er igangsat bl.a. i regie af Nordisk Industrifond, men som har behov for yderligere indsatser.

Det nordiske *eksportsamarbejde* udfører vigtige opgaver med at fremme eksporten generelt og særligt nordisk samarbejde om eksport. De nye markeder i Central- og Østeuropa er særligt vigtige i dette arbejde.

Udvalget støtter derfor en forstærkning af samarbejdet på dette område, og forudsætter at dette sker i den mest effektive form.

Udvalget lægger vægt på at der i denne forbindelse gennemføres en analyse af behovet for ændrede arbejdsformer og direktiver for Nordisk Projekteksportfond og de øvrige nordiske institutioner på det økonomiske område.

Ønsket om at skabe en *fælles nordisk infrastruktur* er gammelt, og har bl. a. fundet udtryk i de to økonomiske handlingsplaner. Effekterne af samarbejdsplanerne har imidlertid ikke været overbevisende.

Udvalget støtter målsætningen om at de nordiske lande optimerer infrastruk-

turen under hensyn til de mange og ofte modstridende interesser, som bør tages med i bedømmelsen, f.eks. samfundsmæssige og herunder miljømæssige hensyn. Et vigtigt element i dette arbejde er endvidere udviklingen af en nordisk transportpolitik.

Udvalget vil særligt pege på at denne optimalisering bør sikre den bedst mulige sammenhæng mellem Norden og det øvrige Europa, og dermed medvirke til at nedbringe de omkostninger, som Norden må formodes at have som periferi til et europæisk vækstcenter.

Udvalget er enig med forslagsstillerne i at man i højere grad bør prøve *øget konkurrence* på en række områder såsom tele, post, jernbane- og flytransporter. Dette vil kunne effektivisere produktionen, holde prisudviklingen under kontrol og føre til mere effektiv anvendelse af samfundets ressourcer.

En sådan udvikling mod indførelse af markedsøkonomiske mekanismer på disse områder er igang såvel nationalt som internationalt. Det er et vigtigt led i den nordiske velfærdsmodel, at samfundet opretholder et basisudbud af de nævnte tjenester overalt i samfundet og således også i svagt befolkede udkantområder. Disse hensyn bør fortsat indgå i optimaliseringen.

4.6 *Finanssamarbejde*

Nordisk Investeringsbank (NIB) spiller en central og voksende rolle for det økonomiske samarbejde i Norden. Forslaget om at *NIB's grundkapital* bør forhøjes i takt med udlåningen støttes af udvalget, som også med tilfredshed har konstateret at ministerrådet netop har fremlagt et ministerrådsforslag (B 122/e) om forhøjelse af NIB's grundkapital, som bygger på bl. a. dette princip.

NIB's *projektinvesteringsordning* (PIL) spiller en central rolle for finansieringen af nordiske investeringer internationalt. Udvalget støtter forslaget om en snarlig ny udvidelse af lånerammen dels på baggrund af at den seneste rammeudvidelse var mindre end forventet.

Udvalget er informeret om at finansministrene er ved at analysere mulighederne for et nærmere *samarbejde mellem børserne i Norden* og at det bedømmes som fordelagtigt med et tættere samarbejde. Tættere samarbejde vil bl. a. medføre fordele i form af et større volumen i handelen, øget tilgang på kapital og rationaliseringer.

Udvalget konstaterer at harmoniserede regler på børsområdet til en vis grad ville blive gennemført som følge af EØS-aftalen. Udvalget finder at de nordiske lande i lyset af denne udvikling bør overveje en egentlig sammenlægning af børserne til én fælles børs.

4.7 *Samarbejde med Baltikum*

Forslagene om øget samarbejde med *Baltikum* støttes af udvalget, som særligt understreger betydningen af at de nordiske lande samarbejder om anvendelse af de midler, som nationalt afsættes til denne hjælp, og anvender det nordiske samarbejdsapparat som koordinator på området.

Gennem fremme af forslaget om etablering af en *Baltisk Investeringsbank* har Norden en godt forberedt mulighed for at sætte handling bag den politiske opbakning, man har givet til de baltiske landes frigørelsesproces. Udvalget lægger vægt på at indsatsen med oplæring og skabelse af en finansiel mekanis-

me starter hurtigt, idet vejen til en fuldt fungerende infrastruktur på det finansielle område er lang.

Det er ligeledes vigtigt at udnytte eksisterende institutionelle ressourcer fremfor at skabe nye, og udvalget finder derfor at NIB bør pålægges en central rolle også i den videre proces.

Udvalget støtter således principielt forslaget om at ministerrådet tager initiativ til oprettelse af en Baltisk Investeringsbank, og opfordrer ministerrådet til snarest, i samarbejde med de baltiske lande, at fremlægge et forslag herom.

Udvalget finder endvidere, at ministerrådet bør udarbejde et nyt handlingsprogram for miljøsamarbejde med de baltiske lande, og henviser her særligt til rek. 51, 52 og 53/1991/s, som bl. a. udtrykker Nordisk Råds opfattelser vedrørende et mere forpligtende miljøsamarbejde i Østersøområdet.

4.8 Miljøsamarbejde

Udvalget finder at det ligger i forlængelse af de nordiske landes miljøpolitik at i højere grad omlægge afgifter til *miljøafgifter*, ligesom det antages at sådanne omlægninger i princippet kan foretages således at de har neutral virkning på størrelsen af det samlede skatteniveau.

Omlægninger til miljøafgifter bør dog i høj grad gennemføres som en del af de nordiske landes internationale miljøstrategi, således at der skabes så lige internationale konkurrencevilkår som muligt.

Udvalget vil pege på at der burde gennemføres en ordning i Norden med *obligatorisk miljøprøvnin*g af alle større anlægsprojekter svarende til den ordning, som er gennemført i EF med det såkaldte VVM-direktiv.

Udvalget er enig med forslagsstillerne i det ønskelige i et *statistisk mål for bæredygtig udvikling* Udvalget betragter forslaget som en målsætning og finder at der i de nordiske lande bør drives et bevidst og målrettet udviklingsarbejde, som hurtigst muligt kan føre til etableringen af et sådant mål.

4.9 Prioriteringer — det nordiske budget

Ved vurderingen af medlemsforslaget har udvalget samlet sine synspunkter i en række hovedpunkter. Inden for hvert af disse hovedpunkter er der efter udvalgets opfattelse behov for nye initiativer, som kræver indsats af ressourcer.

Hovedindsatsen i de kommende år bør efter udvalgets opfattelse lægges på en gennemgribende fornyelse af det nordiske samarbejde, og de nordiske statsministre bør tage de fornødne initiativer til dette. Som led i dette bør det nordiske udenrigspolitiske samarbejde få en fastere struktur.

Dernæst bør det økonomiske samarbejde udbygges under hensyn til målsætningen om bæredygtig udvikling. Dette indebærer gennemførelse af en række forslag vedrørende infrastruktur, industripolitik og finanssamarbejde.

Et tredje centralt punkt er udviklingen af samarbejdet med Baltikum, herunder etableringen af en Baltisk Investeringsbank, hvor et initiativ bør tages hurtigt.

Øvrige forslag bør løbende tilpasses mulighederne hos de organer og på de budgetter (såvel nationale som nordiske), som står for arbejdet.

Udvalget finder imidlertid at det vil vise sig vanskeligt at gennemføre opprioriteringen af det nordiske samarbejde, hvis man samtidig holder fast ved den nuværende 0-vækst politik for det fælles nordiske budget.

Udvalget bortser dog ikke fra at der gennem den evalueringsproces, som ministerrådet har sat igang, kan rationaliseres og omprioriteres, og derved frigøres ressourcer til anvendelse ved gennemførelsen af det nye arbejdsprogram for samarbejdet efter 1992. En budgetforhøjelse er således ikke et mål i sig selv, men bør tilpasses disse muligheder.

Udvalget finder endelig at ministerrådet også bør satse på at gennemføre mere sammenhængende projektprogrammer med særlige bevillinger af karakter som de økonomiske handlingsplaner, f. eks. på områder som samarbejde med Baltikum, miljøsamarbejde eller økonomisk samarbejde.

5. Udvalgets indstilling

Økonomisk Udvalg finder at en række af medlemsforslagets konkrete initiativer behøver nærmere overvejelse og udredning inden der træffes endelig beslutning om gennemførelse.

Udvalget finder det derfor naturligt at ministerrådet arbejder videre med forslagene i forlængelse af debatten i Nordisk Råd og i lyset af Økonomisk Udvalgs synspunkter, og at ministerrådet præsenterer resultatet samt en tidsplan som led i det program for nordisk samarbejde efter 1992, som ministerrådet skal fremlægge til debat på rådets 40. session i Helsingfors (jvf. *rek. 23/1991/e*).

Udvalget vil samtidig opfordre ministerrådet til uden forsinkelse at udarbejde separate ministerrådsforslag om vigtige enkeltforslag, hvor forholdene ligger til rette for det, f.eks. etableringen af Baltisk Investeringsbank.

Dermed mener udvalget at have opnået hovedformålet med medlemsforslaget, nemlig at give et håndfast bidrag til dialogen om udviklingen af det nordiske samarbejde.

Hvad angår forslaget til intern beslutning finder udvalget at det bør gennemføres snarest som led i den løbende fornyelse og rationalisering af Nordisk Råds virksomhed og det nordiske samarbejde. Erfaringerne med reformerne kan senere indgå i vurderingerne i forbindelse med en mere omfattende omstrukturering af samarbejdet.

På denne baggrund *indstiller* Økonomisk Udvalg at

1. Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at lade medlemsforslagets initiativer samt synspunkterne herpå fra Økonomisk Udvalg, de andre fagudvalg og debatten i Nordisk Råd indgå i arbejdet med det program for det nordiske samarbejde efter 1992, som ministerrådet fremlægger til rådets 40. session. Ministerrådet bør endvidere fremlægge særskilte ministerrådsforslag om vigtige enkeltforslag, f. eks. Baltisk Investeringsbank.

2. Nordisk Råd vedtager følgende interne beslutning

Præsidiets pålægges at vurdere spørgsmålet om at fokusere det udenrigspolitiske arbejde på en *udenrigs- og markedspolitisk* debat, som gennemføres en gang

om året, på baggrund af en udenrigs-/markedspolitisk redegørelse fra udenrigs-/udenrigshandelsministrene.

Mariehamn, den 12. november 1991

Arne Andersson (m)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)

Hjörleifur Guttormsson (A)

Mats Hellström (s)

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Formand

Anders Mølgaard (V)

Poul Nielson (S)

Anders Talleraas (H)

Reservasjon

Utvalgets medlem Hagen mener at fremtiden til det nordiske samarbeid må ta utgangspunkt i den store omveltningen i Europa etter inngåelsen av EØS-avtalen, samt av søknad fra Sverige om medlemskap og forventet søknad fra Finland. En diskusjon om det nordiske samarbeid og Nordisk Råd uten at en tar utgangspunkt i EØS/EF-samarbeidet vil være meningsløst og lite fruktbart.

Dette medlem konstaterer at alle de oppgaver og de forhåpninger man har hatt til samarbeidet i Nordisk Råd for fremtiden vil finne sin løsning innenfor EØS/EF og derfor vil dette medlem hevde at også det nordiske samarbeid må finne sin form, rolle og stilling innenfor et EØS/EF-perspektiv. Når EØS-avtalen trer ikraft 1.1.93 vil det nuværende samarbeid i Nordisk Råd måtte erstattes av et samarbeidssystem for de nordiske land i et EØS/EF-perspektiv.

Dette medlem vil be Ministerrådet legge til grunn at utgangspunkt for det nordiske samarbeid etter 1.1.93 må baseres på og springe ut ifra et behov for samarbeid i EØS/EF-sammenheng.

Den liberalistiske gruppe vil påpeke at det nuværende Nordisk Råd bør utvikles ved at alle institusjoner utvikles eller overføres til medlemslandene pr. 1.1.93 og at Nordisk Råds fremtidige rolle må være å arbeide som et koordinerende samarbeidssystem for de nordiske land i EØS/EF. For å understreke det nye utgangspunkt for det nordiske samarbeid bør sekretariatet legges til Brussel og møtene bør avholdes vekselvis i Norden og Brussel/Strasbourg.

Mariehamn, 12. november 1991

For den liberalistiske gruppe

Carl I. Hagen (FrP)

*BIHANG***Budgetutskottets yttrande över medlemsförslagen A 974/e om "Styrkelse af det nordiske samarbejde" och A 975/e om "Det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur"****1. Inledning**

Ovan nämnda medlemsförslag har hänvisats till ekonomiska utskottet med underremiss till andra berörda utskott.

Budgetutskottet har behandlat medlemsförslagen vid möten 11 och 12 november 1991.

2. Medlemsförslagen

I båda medlemsförslagen konstateras att det nordiska samarbetet står inför en ny situation dels genom den europeiska integrationsprocessen dels genom utvecklingen i Östeuropa. Vidare att man bör utnyttja den nordiska samhörighetskänslan och redan uppnådda nordiska resultat för att stärka Norden både inåt och utåt.

I medlemsförslag A 975/e finns sex förslag inom följande områden:

- en revidering av Helsingforsavtalet
- ministerråd för utrikes-, utrikeshandels- och biståndsministrar
- samarbete på massmediaområdet
- ekonomiska resurser till kulturhandlingsplanen och nordiska institutioner på "smala" forsknings- och utbildningsområden
- nordisk ombudsman
- ökat parlamentariskt ansvar för den nordiska budgeten

Medlemsförslag A 974/e innehåller ett stort antal förslag, varav de flesta hänförs till det ekonomiska samarbetet, vidare finns förslag angående det internationella samarbetet, förnyelse av de nordiska politiska organen, den nordiska budgeten, tidsplan och förslag till interna beslut inom rådet.

3. Budgetutskottets synpunkter

Utskottet kan konstatera att många av de framlagda förslagen redan finns på rådets dagordning och även diskuterats i samband med behandlingen av tidigare medlemsförslag och ministerrådsförslag såsom Internationella samarbetskommitténs förslag, Organisationskommitténs förslag, Ett starkare Norden och arbetsprogrammet Norden i Europa.

Mot denna bakgrund och mot bakgrund av det till sessionen 1992 förväntade ministerrådsförslaget om Norden efter 1992 väljer utskottet att nu endast kommentera de frågor som direkt berör utskottets verksamhetsområden.

3.1 Tidigare redovisade synpunkter

I medlemsförslag A 975/e föreslås i punkt 6 att rådet skall ges större ansvar för den nordiska budgeten. Budgetutskottet har i sitt yttrande över Organisationskommitténs rapport framhållit, att det med all säkerhet skulle vitalisera rådet och väcka ökat intresse för rådets arbete om parlamentarikerna fick ökat budgetansvar. Utskottet har även diskuterat denna fråga med samarbetsministrarna, som i princip är positiva till ett ökat budgetinflytande från rådets sida, men anser att det formella beslutet måste ligga kvar hos ministerrådet. Det har funnits olika förslag på hur rådets budgetinflytande skall kunna öka, från att rådet gör en alternativ budget till att rådet får hela budgetansvaret. Möjligheten att göra en alternativ budget har hittills stupat på att budgetunderlaget inte ger den information som är nödvändig för detta. Övriga förslag har stupat på ministerrådets bristande intresse för dem. Budgetutskottet vill emellertid i detta sammanhang upprepa sitt förslag i yttrandet över Organisationskommitténs rapport: "att utskottet på rådets vägnar får i uppdrag att göra en seriös granskning av möjligheterna att öka rådets inflytande på budgeten".

Punkten 4 i medlemsförslag A 975/e och punkten 22 i medlemsförslag A 974/e tar upp frågan om en förhöjning av den generella budgetnivån för att kunna genomföra föreslagna aktiviteter.

Utskottet kan här peka på de synpunkter som framförs i utskottets betänkande över budgetförslaget för 1992. Där utskottet framhåller att en längre tids 0-budgetering innebär en successiv reell minskning av budgetnivån samt att 1992 års budgetförslag i realiteten är en minusbudget genom nedtrappningen av den ekonomiska handlingsplanen. Bl.a. mot denna bakgrund föreslår utskottet att överskottet från 1990 (24,2 MDKK) överföres till den nordiska budgeten 1992. Utskottet är emellertid varken berett att acceptera en successiv nedtrappning eller en automatisk ökning av den nordiska budgeten eftersom utskottet anser att det är verksamheten som skall vara avgörande för medlens storlek, det skall finnas ett klart samband mellan budgeten och de uppgifter som skall lösas.

I medlemsförslag A 974/e (punkten 21) tas även frågan om en finansieringsreform upp. Denna fråga har behandlats ett flertal gånger i budgetutskottet och senast i betänkandet över budgetförslaget för 1992 uppmanar utskottet ministerrådet "att effektivisera arbetet med att finna alternativa finansieringsformer för det nordiska samarbetet".

3.2 Beredningen i budgetutskottets arbetsgrupp

Budgetutskottets arbetsgrupp diskuterade vid möte den 21 oktober 1991 behandlingen av medlemsförslagen A 974/e och A 975/e. Enligt arbetsgruppens uppfattning ingick det inte i den ursprungliga planeringen av extrasessionen i Mariehamn, att rådet skulle fatta beslut om det nordiska samarbetet efter 1992 vid detta möte. Arbetsgruppen ansåg inte att det gagnar saken att forcera arbetet för att beslut skall kunna fattas vid extrasessionen. Formella beslut kan innebära låsningar, medan en öppen debatt, där parlamentarikernas synpunkter kommer fram, kan tjäna som input till det förväntade ministerrådsförslaget. Arbetsgrup-

pen föreslog därför i brev till presidiet att medlemsförslagen A 974/e och A 975/e inarbetas i ett betydligt bredare sammanhang och att ställning tas till de olika förslagen först då ett samlat dokument föreligger. Presidiet eller ekonomiska utskottet bör kunna svara för denna samordning.

4. Utskottets förslag

Utskottet instämmer i arbetsgruppens synpunkter och förutsätter att rådet får ett samordnat dokument att ta ställning till på sessionen 1992 i Helsingfors.

Mariehamn den 12 november 1991

För Nordiska rådets budgetutskott

Lauri Metsämäki
Förman

Reservation:

Budgetutskottet har uppfattat medlemsförslaget A 974/e som en framställning om beslut i varje enskild punkt, vilket skulle innebära låsningar i den framtida behandlingen. Medlemsförslaget har emellertid på ett tidigt stadium velat framföra parlamentarikernas prioriteringar och riktlinjer för det framtida nordiska samarbetet.

Utskottet förordar i stället en öppen debatt. En sådan är viktig och angelägen men ger med nödvändighet en splittrad bild och, i motsats till ett samlat förslag till riktlinjer, ingen klar vägledning för ministerrådet.

Jag anser att utskottet nu borde ha angivit de prioriteringar man önskar se tillgodosedda i ett kommande ministerrådsförslag.

Mariehamn den 12 november 1991

Ylva Annerstedt (fp)

Kulturutskottets yttrande över medlemsförslag A 974/e om "Styrkelse av det nordiske samarbejde"

Kulturutskottet har tidigare framfört att inom det nordiska samarbetet har kulturområdet de senaste åren kommit i skymundan för ekonomiska och finansiella spörsmål. Utskottet anser i likhet med förslagsställarna att det är viktigt i den situation som har uppstått i och med ökad europeisering att utnyttja det starka nordiska samarbetsintresset och uppnådda resultat som plattform för ytterligare förstärkning av utvecklingen i Norden med hänsyn till de nya möjligheterna i Europa.

Utskottet stöder medlemsförslaget i sin helhet men vill särskilt betona vikten av att kulturområdet prioriteras inom det nordiska samarbetet framöver. Det är just den nordiska gemensamma historien, språkförståelse och över huvud taget gemensamma kulturella rötter som utgör den största plattformen för att stärka det nordiska samarbetet.

Som bekant har det nordiska kultursamarbetet de senaste tre åren strukturerats genom en nordisk kulturhandlingsplan som i princip skulle utlöpa vid årsskiftet 1991/1992 men av finansiella skäl kommer att fortsätta även efter 1992. Med kulturhandlingsplanen genomfördes mycket stora och viktiga förändringar och förbättringar inom det nordiska kultursamarbetet. Omorganisering av samarbetsformerna, upprättande av nya samarbetsområden, t.ex. Nordplus, antagande av nordiskt språkprogram och genomförande av förenkling, t.ex. upprättande av den Nordiska forskarakademin är bara några få exempel på kulturhandlingsplanens resultat.

Utskottet anser det emellertid viktigt att betona att det fortfarande saknas väl fungerande kultursamarbete på vissa synnerligen viktiga områden: det nordiska mediasamarbetet har kantats av misslyckanden genom åren och har i princip inte varit så illa stadd under tidigare årtionden som nu. Utskottet anser av kulturpolitiska skäl detta område vara ett av de viktigaste inom nordiskt kultursamarbete och menar att mediasamarbetet är det område som har den största effekten på språkförståelsen i framtiden och den nordiska identiteten. Utskottet har för sin del arbetat med dessa frågor under innevarande år och kommer att föra en dialog om dessa med ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) den närmaste tiden. Utskottet anser det synnerligen viktigt att detta område betonas i betänkandet över medlemsförslag A 974/e om förstärkning av det nordiska samarbetet.

Ett annat viktigt område inom kultursamarbetet som också borde lösas så fort som möjligt är upprättandet av en kulturell hemmamarknad. Idén skulle genomföras i samband med kulturhandlingsplanen men tillfredsställande resultat har knappast nåtts.

Ett annat område som försumrats i samarbetet är det nordiska stoffet i läroböcker och läromedel. I de nordiska historieböckerna finns fortfarande både felaktiga och alltför knappa upplysningar om de nordiska grannländerna och nordiskt samarbete på detta område har inte kommit till stånd av olika skäl.

Med kulturhandlingsplanen ökade det nordiska elevutbytet något, särskilt inom Västnorden, men utskottet har upprepade gånger framhållit vikten av ett stort elevutbyte mellan de nordiska länderna för att sprida tanken om nordisk

identitet och öka språkförståelsen. Elevutbyte är resurskrävande, men kommer att ge frukt för ett framtida nordiskt samarbete senare.

Utskottet har ytterligare ansett att nordiskt forskningssamarbete har genomgått en bra strukturell förenkling och förändring men betonar att forskningssamarbete kräver stora resurser nordiskt, vilket kan innebära stora besparingar nationellt.

Inom den högre utbildningen bör de nordiska länderna genast öppna sina universitet ännu mera för de andra nordiska ländernas studerande och erkänna examina på mycket bred basis.

Med förverkligandet av dessa idéer och ökade resurser till kulturpolitiken på nordiskt plan kommer en synnerligen bra plattform att läggas till grund även för andra områden inom det nordiska samarbetet.

Mariehamn den 11 november 1991

För Nordiska rådets kulturutskott

Thea Knutzen
Förman

Socialutskottets yttrande över medlemsförslag A 974/e "Styrkelse af det nordiske samarbejde"

Till socialutskottet har för uttalande hänvisats två medlemsförslag som behandlas av ekonomiska utskottet (*A 974/e* om "Styrkelse af det nordiske samarbejde" och *A 975/e* om "Det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur"). Socialutskottet har behandlat förslagen vid sitt möte i Mariehamn den 11 november 1991.

Medlemsförslag om "Styrkelse af det nordiske samarbejde" (A 974/e)

Medlemsförslaget *A 974/e* om förstärkningen av det nordiska samarbetet innehåller ett stort antal förslag till rekommendationer som mest avser det ekonomiska samarbetet samt förslag till ett internt beslut om formerna för Nordiska rådets arbete.

Socialutskottet har bland de olika delförslagen noterat punkterna 1 - 4 som avser åtgärder för att öka rörligheten över gränserna i Norden. Dessa ligger väl i linje med syftet med det arbete som utskottet har förordat i samband med åtgärder för att förverkliga ett program för "Nordbors rättigheter i Norden". Ytterligare kommentarer till detta program ges i utskottets betänkande över medlemsförslag *A 978/s* om förstärkning av den nordiska modellen.

Vad gäller de övriga detaljerade rekommendationsförslagen, som ej berör socialutskottets område, vill utskottet endast påpeka att det kan vålla problem att i detta skede av ministerrådets arbete med ett samarbetsprogram för Norden efter 1992 ge så detaljerade påpekanden och anvisningar att de kan binda rådet i dess

kommande ställningstagande till ministerrådets färdiga förslag vid sessionen i Helsingfors. Utskottet har dock ingen erinran mot att dessa punkter ingår som ett led i en dialog med ministerrådet.

Utskottet vill vad gäller det konkreta innehållet understryka de synpunkter som framförs i betänkandet över medlemsförslag A 978/s, att samarbetet inte får ensidigt inriktas på ekonomiska industripolitiska med flera sektorer utan att hänsyn tas till vad som brukar kallas de mjuka värdena, det vill säga välfärden i vid bemärkelse. Därvid måste t.ex de näringspolitiska delarna av handlingsprogrammet förutom insatser för bärkraftig industriutveckling även innehålla element som skapar sysselsättning och den ekonomiska handlingsplanens mål att bistå de nordiska länderna i deras politik för full sysselsättning även vara styrande för samarbetet efter 1992. Utskottet har ingen erinran mot att medlemsförslaget framhåller vikten av att utnyttja Nordens komparativa fördelar (punkt 8) men vill framhålla att den nordiska modellen som innefattar välfärden i vid bemärkelse även kan anses utgöra en del av Nordens komparativa fördel gentemot omvärlden genom att den generella trygghetsnivån och den väl utbyggda omsorgen för barn och äldre möjliggör en hög förvärvsfrekvens, skapar stabilitet på arbetsmarknaden och underlättar strukturomvandling.

Mariehamn den 11 november 1991

För socialutskottet

Lena Öhrsvik
Förman

Särskilt uttalande:

Undertecknade representant för fremskridtspartiet tar förbehåll med hänsyn till de synpunkter som framförs i plenum av ordföranden i den liberalistiska gruppen.

Lodve Solholm (FrP)

Medlemsforslag

om styrkelse af det nordiske samarbejde

(Stillet af Ylva Annerstedt, Thor-Eirik Gulbrandsen, Hjörleifur Guttormsson og Anneli Jäätteenmäki samt Svein Alsaker, Helga Haugen og Grete Knudsen)

En ny situation for Norden

Analysen fra de nordiske landes udenrigspolitiske institutter påviser at det nordiske samarbejde står i en ny situation. Analysen trækker vigtige valgmuligheder for det nordiske samarbejde op og peger på, at Norden i de kommende par år har et pusterum til at vælge sin vej.

Det er udviklingen i den europæiske integration, især forholdet til EF og frigørelsen af landene i Øst- og Centraleuropa, særligt de baltiske lande, som skaber den nye situation.

Forslagsstillerne finder det vigtigt at i denne situation udnytte de stærke nordiske samarbejdsinteresser og opnåede resultater som platform for yderligere styrkelse af en bæredygtig udvikling i Norden, under hensyn til de nye muligheder i Europa.

Det er ligeledes vigtigt for det politiske sammenhold i Norden at styrke sammenhængen mellem de politiske processer på mange områder mellem de nordiske lande, ikke mindst i markedsspørgsmål.

Økonomisk udvikling i Norden

En forøget vækst i Europa forventes at blive resultatet af etableringen af ét stort europæisk marked. Øget konkurrence og omkostninger ved at ligge i periferien af Europa, f.eks. transportomkostninger, gør det nødvendigt med øget nordisk samarbejde.

Styrkelsen af Norden i Europa må ske over en bred front og tage udgangspunkt i et forstærket næringspolitisk samarbejde, som bygger på en bæredygtig udvikling.

Et vigtigt aspekt i en sådan strategi er et bedre strukturelt samspil i økonomierne. Modernisering, omstrukturering og effektivisering af den offentlige sektor spiller en vigtig rolle i dette, ligesom der bør gennemføres strukturelle ændringer i en række sektorer.

Samarbejdet bør desuden øges på andre vigtige områder, hvor det nordiske "værdifællesskab" giver sig klare udtryk. Det er områder som kulturpolitik, herunder uddannelse, sprogforståelse, forskning og udvikling, miljø-, social- og arbejdsmarkedspolitik samt bistandspolitik og vigtige dele af markedspolitikken.

Styrkelse af konkurrenceevnen er en afgørende forudsætning for at møde den europæiske udfordring uden tab af velfærd for nordiske borgere. Et af midlerne er investeringer i det nordiske samarbejde.

Et andet vigtigt hensyn er at fjerne hindringer for nordiske borgeres bevægelse og aktiviteter på tværs af de nordiske grænser.

Nordiske samarbejdsinteresser

Det nordiske kulturfællesskab er en bærende forudsætning for det nordiske samarbejde, og det er af central interesse at bevare og udbygge dette. Vigtige elementer i kultursamarbejdet er sprogforståelsen, mediasamarbejdet, samarbejdet på uddannelsesområdet og samarbejdet om forskning og udvikling.

De nordiske lande har, trods alle forskelle i næringsstruktur m.v., en række fælles træk i økonomisk henseende og en række fælles komparative fordele, som kan danne grundlag for et mere udbygget næringspolitisk samarbejde.

Desuden har Norden interesse i at samarbejde om liberalisering af verdenshandelen og om markedsadgang særligt i Europa, således at små landes særlige interesser varetages.

Endelig har Norden interesse i samarbejde med nærtliggende lande om udviklingen af godt naboskab, økonomi, handel, kultur og miljø. Dette gælder særligt i Østersøområdet og ikke mindst med Baltikum.

De politiske samarbejdsinstitutioner

Der er fra forskellig side peget på behovet for en omstrukturering af det nordiske samarbejds institutioner og en generel gennemgang af samarbejdets grundlov - Helsingforsaftalen. Formålet er at effektivisere og præcisere og dermed styrke det nordiske samarbejde.

Det nordiske budget

Udgifterne til det almene nordiske budget bør betragtes som en investering i fremtidig velfærd for nordiske borgere. De forslag til styrkelse af det nordiske samarbejde, som er fremlagt i dette medlemsforslag, vil alle på længere sigt styrke den økonomiske udvikling i Norden.

Det vil dog ikke være muligt at gennemføre denne ambitiøse plan uden at de nordiske lande investerer væsentligt mere i samarbejdet. Disse investeringer bør for hovedpartens vedkommende finansieres direkte af landene, og for en mindre dels vedkommende finansieres over det fælles nordiske budget.

Konkrete forslag

I. Det foreslås, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske landes regeringer at:

Økonomisk samarbejde

1. nedskære grænsekontroller og -formaliteter til et minimum efter en systematisk plan, herunder gennemføre et tættere samarbejde mellem toldmyndighederne samt mellem disse og virksomhederne,
2. harmonisere bestemmelserne om grænsehandel i Norden,
3. gøre Norge, Sverige og Finland til ét kontrolområde for veterinære og fytosanitære bestemmelser,
4. gennemføre harmoniseringer af visse skatter og afgifter, herunder foretage omlægninger til øget anvendelse af miljøafgifter,
5. skabe et fællesnordisk infrastrukturprogram og en fælles transportpolitik, som udnytter fordelene ved øget liberalisering og øget konkurrence under hensyn til opretholdelsen af et nødvendigt basisudbud af service på en række vigtige områder, herunder tele og post, jernbane- og flytransporter, andre trafik anlæg og kommunikationer samt el- og naturgasnettene,
6. etablere et fælles marked i Norden og arbejde for etableringen af et sådant i Europa for el og naturgas. Dette sker bl.a. ved, at der sikres fri adgang for alle producenter til transmissionsnettene for el og naturgas (indførelse af det såkaldte "common carriage" system), kombineret med styring mod energibesparelser, lavere el-forbrug og energieffektivisering. Endvidere etableres der en nordisk el-børs,
7. fordoble niveauet for det nordiske projektsamarbejde med særlig tanke på de nye markeder i Europa,
8. i samarbejde med næringslivet i Norden udbygge de fællesnordiske indsatser vedrørende industriel forskning og udvikling med nye programmer til fremme af bæredygtig industriudvikling. Programmerne fokuseres på områder, hvor Norden har komparative fordele på markederne f.eks. for miljø-, energi- og arktisk teknik samt know how på helseområdet,
9. etablere en nordisk industristrategisk "tænketank", som danner forum for forskere, industrifolk, politikere og andre centrale aktørers analyse

og diskussion af fremtidige industripolitiske tendenser og mulige satsninger,

10. etablere et program for regional udvikling af små og mellemstore virksomheder. Programmet skal udbygge det allerede opbyggede nordiske netværk, skaffe adgang til deltagelse i forsknings- og udviklingsprogrammer, skaffe virksomhederne adgang til tilsvarende programmer i EF-regi, danne baggrund for en politisk indsats til koordineret forenkling af regler og bestemmelser omkring små virksomheder samt forbedre mulighederne for at skaffe dem risikovillig kapital,
11. forhøje grundkapitalen for Nordisk Investeringsbank (NIB) i takt med udlåningen, og således sikre at NIB fortsat kan spille en vigtig rolle i strukturudviklingen af nordisk næringsliv,
12. udvide lånerammen for NIB:s projektinvesteringsslån med mindst 500 MSDR for at sikre at NIB fortsat kan spille en vigtig rolle ved finansieringen af investeringer i miljø, infrastruktur og markedsøkonomiske projekter i Central- og Østeuropa,
13. udarbejde et statistisk mål for bæredygtighed som supplement til opgørelsen af BNP ("grønt BNP"), med det formål løbende at kunne følge såvel den økonomiske som den økologiske udvikling,
14. samordne de nordiske børser med henblik på skabelse af en børs med mulighed for at handle i alle hovedstæderne,

Internationalt samarbejde, herunder samarbejde med Baltikum

15. tage et nordisk initiativ til oprettelse af en international finanseringsmekanisme for Baltikum - Baltisk Investeringsbank (BIB), således som foreslået af NIB. Banken udnytter NIB:s administrative og tekniske ressourcer, men etableres som en selvstændig institution med kombineret nordisk, baltisk og internationalt ejerskab,
16. nordisk samarbejde tildeles en koordinerende rolle for samarbejde med Baltikum, og det besluttes at i højere grad kanalisere midler fra nationale baltikumprogrammer via det fælles nordiske Baltikum-program,
17. regeringerne (udenrigsministrene og udenrigshandelsministrene) afgiver én gang om året til Nordisk Råd en udenrigs- og markedspolitisk redegørelse som baggrund for rådets udenrigspolitiske/markedspolitiske debat,

Fornyelse af de nordiske politiske organer

18. med sigte på at styrke det nordiske samarbejde foretage en gennemgang af Helsingforsaftalen med henblik på at præcisere mål, indhold og beslutningsprocedurer for samarbejdet,
19. oprette en nordisk ombudsmandsfunktion til at varetage kontrollen med gennemførelsen af nordiske aftaler,
20. oprette et nordisk Europa-center for uddannelse, policy-orienteret forskning og udredningsarbejde vedrørende Norden i det europæiske samarbejde,

Det nordiske budget

21. gennemføre en finansieringsreform, som indebærer at budgetstørrelsen for det almene nordiske budget knyttes til BNP, momsgrundlaget eller en anden "objektiv faktor" i de nordiske landes økonomi,
22. forhøje det generelle budgetniveau for det almene budget med et beløb, som tillader gennemførelse af de dele af medlemsforslaget, som ikke finansieres direkte af landene,

Tidsplan for gennemførelsen

23. udarbejde en tidsplan for gennemførelsen af forslagene og fremlægge denne for Nordisk Råd.

II. Det foreslås endvidere at Nordisk Råd vedtager følgende *interne beslutning*:

1. Rådet fokuserer sit udenrigspolitiske arbejde omkring en *udenrigs- og markedspolitisk* debat, som gennemføres en gang om året, på baggrund af en udenrigs-/markedspolitisk redegørelse fra udenrigs-/udenrigshandelsministrene.
2. Økonomisk Udvalg forbereder efter samråd med øvrige udvalg den markedspolitiske del af rådets udenrigspolitiske debat.
3. Præsidiet pålægges at henstille til de nationale parlamenter at ved udpegningen af medlemmer til Nordisk Råd og Nordisk Råds udvalg i højere grad sikre, at repræsentanter for de nationale fagudvalg indgår i Nordisk Råds udvalg, herunder særligt at de nationale udenrigs-/markedsudvalg er repræsenterede i Økonomisk Udvalg.

4. Præsidiets pålægges at optage forhandlinger med ministerrådet om en sammenlægning af præsidiensekretariatet og ministerrådssekretariatet.

Helsingfors, Oslo, Reykjavík og Stockholm, den 11. oktober 1991

Ylva Annerstedt (fp)
Hjörleifur Guttormsson (Ab)
Svein Alsaker (KrF)
Grete Knudsen (A)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)
Anneli Jäätteenmäki (Kesk.)
Helga Haugen (KrF)

Ekonomiska utskottets betänkande

över medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur

(Medlemsförslaget väckt av Karin Söder, se s. 177)

1. Indledning

Præsidiets har henvist medlemsförslaget til behandling i Økonomisk Udvalg. Udvalget har behandlet forslaget på mødet i Mariehamn den 12. november 1991 og har besluttet at afgive følgende betænkning.

2. Medlemsforslaget

Forslaget er stillet af Karin Söder (c), som tager udgangspunkt i en konstatering af at de nordiske lande står overfor et vejvalg skabt af udviklingen i EF og i Central- og Østeuropa.

Ifølge forslagsstilleren handler det om enten at opgive mange af de landvindinger, som de nordiske lande har opnået gennem års samarbejde, eller at forhøje ambitionsniveauet for det nordiske samarbejde.

Forslagsstilleren konstaterer, at det nordiske samarbejde bygger på et fast folkeligt engagement og at det haster med at flytte positionerne for samarbejdet frem i forhold til de nordiske landes samarbejde med EF.

Det foreslås derfor at de nordiske landes statsministre hurtigt tager initiativ til et fælles udredningsarbejde, som i hovedsagen omfatter følgende spørgsmål: (1) revision af Helsingforsaftalen med bl.a. indførelse af majoritetsbeslutninger, (2) oprettelse af ministerråd for henholdsvis udenrigs-, udenrigshandels- og bistandsministre, (3) øget samarbejde i mediaspørgsmål, herunder løsning af problemerne med ophavsretten, (4) øgede ressourcer til kulturhandlingsplanen, (5) oprettelse af en funktion som nordisk ombudsmand og (6) budgetkompetence til Nordisk Råd.

3. Remiss

Forslaget har været på remiss til Nordisk Råds øvrige fagudvalg (se *Bihang*). Udvalgenes synspunkter er indarbejdet i Økonomisk Udvalgs bedømmelse af forslaget.

4. Økonomisk udvalgs synspunkter

Udvalget har behandlet forslaget i sammenhæng med medlemsforslag A 974/e om styrkelse af det nordiske samarbejde, og finder at forslagene for en stor dels vedkommende sammenfalder. Udvalget konstaterer endvidere at flere af medlemsforslagets forslag allerede er under behandling i udvalgene eller i Nordisk Råd.

Forslaget kommer således i praksis til at indgå i debatten om det fremtidige nordiske samarbejde frem til sessionen i Helsingfors sammen med disse øvrige forslag og ideer.

Udvalget har udtrykt sine synspunkter til denne debat i betænkningen over medlemsforslag A 974/e og henviser til denne.

5. Udvalgets indstilling

Økonomisk Udvalg indstiller på denne baggrund

at Nordisk Råd ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Mariehamn, den 12. november 1991

Arne Andersson (m)

Carl I. Hagen (Frp)

Hjörleifur Guttormsson (Ab)

Anders Mølgaard (V)

Anders Talleraas (H)

Thor-Eirik Gulbrandsen (A)

Mats Hellström (s)

Anneli Jäätteenmäki (Kesk.) Formand

Poul Nielson (S)

*BIHANG***Budgetutskottets yttrande över medlemsförslagen A 974/e om "Styrkelse af det nordiske samarbejde" och A 975/e om "Det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur"****1. Inledning**

Ovan nämnda medlemsförslag har hänvisats till ekonomiska utskottet med underremiss till andra berörda utskott.

Budgetutskottet har behandlat medlemsförslagen vid möten 11 och 12 november 1991.

2. Medlemsförslagen

I båda medlemsförslagen konstateras att det nordiska samarbetet står inför en ny situation dels genom den europeiska integrationsprocessen dels genom utvecklingen i Östeuropa. Vidare att man bör utnyttja den nordiska samhörighetskänslan och redan uppnådda nordiska resultat för att stärka Norden både inåt och utåt.

I medlemsförslag A 975/e finns sex förslag inom följande områden:

- en revidering av Helsingforsavtalet
- ministerråd för utrikes-, utrikeshandels- och biståndsministrar
- samarbete på massmediaområdet
- ekonomiska resurser till kulturhandlingsplanen och nordiska institutioner på "smala" forsknings- och utbildningsområden
- nordisk ombudsman
- ökat parlamentariskt ansvar för den nordiska budgeten

Medlemsförslag A 974/e innehåller ett stort antal förslag, varav de flesta hänför sig till det ekonomiska samarbetet, vidare finns förslag angående det internationella samarbetet, förnyelse av de nordiska politiska organen, den nordiska budgeten, tidsplan och förslag till interna beslut inom rådet.

3. Budgetutskottets synpunkter

Utskottet kan konstatera att många av de framlagda förslagen redan finns på rådets dagordning och även diskuterats i samband med behandlingen av tidigare medlemsförslag och ministerrådsförslag såsom Internationella samarbetskommitténs förslag, Organisationskommitténs förslag, Ett starkare Norden och arbetsprogrammet Norden i Europa.

Mot denna bakgrund och mot bakgrund av det till sessionen 1992 förväntade ministerrådsförslaget om Norden efter 1992 väljer utskottet att nu endast kommentera de frågor som direkt berör utskottets verksamhetsområden.

3.1 Tidigare redovisade synpunkter

I medlemsförslag A 975/e föreslås i punkt 6 att rådet skall ges större ansvar för den nordiska budgeten. Budgetutskottet har i sitt yttrande över Organisationskommitténs rapport framhållit, att det med all säkerhet skulle vitalisera rådet och väcka ökat intresse för rådets arbete om parlamentarikerna fick ökat budgetansvar. Utskottet har även diskuterat denna fråga med samarbetsministrarna, som i princip är positiva till ett ökat budgetinflytande från rådets sida, men anser att det formella beslutet måste ligga kvar hos ministerrådet. Det har funnits olika förslag på hur rådets budgetinflytande skall kunna öka, från att rådet gör en alternativ budget till att rådet får hela budgetansvaret. Möjligheten att göra en alternativ budget har hittills stupat på att budgetunderlaget inte ger den information som är nödvändig för detta. Övriga förslag har stupat på ministerrådets bristande intresse för dem. Budgetutskottet vill emellertid i detta sammanhang upprepa sitt förslag i yttrandet över Organisationskommitténs rapport: "att utskottet på rådets vägnar får i uppdrag att göra en seriös granskning av möjligheterna att öka rådets inflytande på budgeten".

Punkten 4 i medlemsförslag A 975/e och punkten 22 i medlemsförslag A 974/e tar upp frågan om en förhöjning av den generella budgetnivån för att kunna genomföra föreslagna aktiviteter.

Utskottet kan här peka på de synpunkter som framförs i utskottets betänkande över budgetförslaget för 1992. Där utskottet framhåller att en längre tids 0-budgetering innebär en successiv reell minskning av budgetnivån samt att 1992 års budgetförslag i realiteten är en minusbudget genom nedtrappningen av den ekonomiska handlingsplanen. Bl.a. mot denna bakgrund föreslår utskottet att överskottet från 1990 (24,2 MDKK) överföres till den nordiska budgeten 1992. Utskottet är emellertid varken berett att acceptera en successiv nedtrappning eller en automatisk ökning av den nordiska budgeten eftersom utskottet anser att det är verksamheten som skall vara avgörande för medlems storlek, det skall finnas ett klart samband mellan budgeten och de uppgifter som skall lösas.

I medlemsförslag A 974/e (punkten 21) tas även frågan om en finansieringsreform upp. Denna fråga har behandlats ett flertal gånger i budgetutskottet och senast i betänkandet över budgetförslaget för 1992 uppmanar utskottet ministerrådet "att effektivisera arbetet med att finna alternativa finansieringsformer för det nordiska samarbetet".

3.2 Beredningen i budgetutskottets arbetsgrupp

Budgetutskottets arbetsgrupp diskuterade vid möte den 21 oktober 1991 behandlingen av medlemsförslagen A 974/e och A 975/e. Enligt arbetsgruppens uppfattning ingick det inte i den ursprungliga planeringen av extrasessionen i Mariehamn, att rådet skulle fatta beslut om det nordiska samarbetet efter 1992 vid detta möte. Arbetsgruppen ansåg inte att det gagnar saken att forcera arbetet för att beslut skall kunna fattas vid extrasessionen. Formella beslut kan innebära läsningar, medan en öppen debatt, där parlamentarikernas synpunkter kommer fram, kan tjäna som input till det förväntade ministerrådsförslaget. Arbetsgrup-

pen föreslog därför i brev till presidiet att medlemsförslagen A 974/e och A 975/e inarbetas i ett betydligt bredare sammanhang och att ställning tas till de olika förslagen först då ett samlat dokument föreligger. Presidiet eller ekonomiska utskottet bör kunna svara för denna samordning.

4. Utskottets förslag

Utskottet instämmer i arbetsgruppens synpunkter och förutsätter att rådet får ett samordnat dokument att ta ställning till på sessionen 1992 i Helsingfors.

Mariehamn den 12 november 1991

För Nordiska rådets budgetutskott

Lauri Metsämäki

Förman

Socialutskottets yttrande över medlemsförslag A 975/e "Det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur"

Till socialutskottet har för uttalande hänvisats två medlemsförslag som behandlas av ekonomiska utskottet (A 974/e om "Styrkelse af det nordiske samarbejde" och A 975/e om "Det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur"). Socialutskottet har behandlat förslagen vid sitt möte i Mariehamn den 11 november 1991.

Medlemsförslag om "Det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur" (A 975/e)

Utskottet vill i synnerhet ställa sig bakom formuleringarna i reciten till medlemsförslaget, att antingen får de nordiska länderna ge upp mycket av de landvinningar som de nordiska folken gemensamt uppnått och godta att den nordiska samsynen får vika till förmån för ett bredare men samtidigt oklarare europeiskt samarbete. Eller också kan de nordiska länderna genom ett gemensamt agerande höja ambitionsnivån för sitt samarbete och härigenom stärka Norden både inåt och i omvärlden. Det sistnämnda är inte minst viktigt eftersom de nordiska länderna alltfört framstår som förebilder för socialt framåtskridande, demokrati och rättvisa för stater i andra delar av världen och särskilt bland u-länderna. Dessa uttalanden stämmer väl överens med utskottets syn på den nordiska modellens roll i ett vidare europeiskt samarbete.

Konkret utmynnar förslaget i 6 rekommendationsförslag som närmast berör budgetutskottet, kulturutskottet och juridiska utskottet. Socialutskottet som endast marginellt berörs av dessa förslag, noterar att förslagen i punkt 1 och punkt 5 om revidering av Helsingforsavtalet respektive inrättande av en nordisk ombudsman även tas upp i ovannämnda medlemsförslag A 974/e (punkterna 18 och 19). Utskottet har ingen erinran om att dessa frågor görs till föremål för ett gemensamt utredningsarbete i enlighet med medlemsförslag A 975/e, men vill erinra om att en genomgång av Helsingforsavtalet nyligen företagits på grundval av den så kallade organisationskommitténs rapport, där rådets behandling utmynnade i ett stort antal beslut vid den senaste sessionen.

Utskottet har för sin del ingen erinran mot delförslag nr. 6 att utskotten anger ekonomiska ramar för de av dem förslagna åtgärderna och att ministerrådet på förslag av budgetkommittén eller presidiet tar ställning till budgetens omfattning och vilka projekt som kan förverkligas. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de synpunkter som utskottet framfört vid behandlingen av ministerrådets budget angående den så kallade nolltillväxten av budgeten, som i realiteten innebär en nedgång på många områden. I nuvarande budgetläge kan omprioriteringar erfordras och man kan därvid bl.a. använda sig av avgiftsfinansiering för att frigöra medel till prioriterade områden.

Vad i övrigt gäller det framtida nordiska samarbetet vill utskottet hänvisa till sitt betänkande över medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen.

Mariehamn den 11 november 1991

För socialutskottet

Lena Öhrsvik
Förman

Särskilt uttalande:

Undertecknade representant för fremskridtspartiet tar förbehåll med hänsyn till de synpunkter som framförs i plenum av ordföranden i den liberalistiska gruppen.

Lodve Solholm (FrP)

Medlemsförslag

om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur

(Väckt av Karin Söder)

Den pågående integrationen i Västeuropa och de stora omvandlingarna i Östeuropa påverkar, som känt, även de nordiska länderna i betydande grad. Under de närmaste två åren avgörs frågan på vilket sätt det nordiska samarbetet skall vara utformat för att så effektivt som möjligt svara mot de krav som förändringarna i omvärlden ställer Norden inför.

Det nordiska samarbetet står därför just nu inför ett vägval. Antingen får de nordiska länderna ge upp mycket av de landvinningar som de nordiska folken gemensamt uppnått och godta att den nordiska samsynen får vika till förmån för ett bredare men samtidigt oklarare europeiskt samarbete. Eller också kan de nordiska länderna genom ett gemensamt agerande höja ambitionsnivån för sitt samarbete och härigenom stärka Norden både inåt och i omvärlden. Det sistnämnda är inte minst viktigt eftersom de nordiska länderna alltfört framstår som förebilder för socialt framåtskridande, demokrati och rättvisa för stater i andra delar av världen och särskilt bland u-länderna.

Varje steg som de nordiska ländernas regeringar och parlament tar och har tagit för att stärka den nordiska samhörigheten sker på den fasta grund som ett brett folkligt engagemang har skapat. Föreningarna Norden med sin mångåriga verksamhet och betydligt fler än hundra tusen medlemmar, organisationers och sammanslutningars omfattande nordiska samarbete och inte minst sammanflätningen av de nordiska ländernas ekonomiska och industriella struktur gör det både naturligt och nödvändigt att flytta fram positionerna för det nordiska samarbetet. Arbetet med detta brådskar eftersom den nordiska dimensionen måste vara bestämd och fastslagen innan ländernas inträde i EES och/eller EG är ett faktum.

Med hänvisning till ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att skyndsamt ta initiativ till ett gemensamt utredningsarbete som i huvudsak bör inriktas på följande frågor:

1. Helsingforsavtalet av år 1962, som reglerar dagens nordiska samarbete, bör revideras med sikte på ett mera preciserat och omfattande samarbete. Bland annat bör en ordning med majoritetsbeslut för regeringarnas nordiska samarbete införas, så att beslutsprocessen kan förkortas jämfört med nu gällande system med konsensusbeslut. Ansvar för det nordiska samarbetet bör ligga i statsministrarnas kansli eftersom

det griper in på alla politikområden och därför bör ligga centralt i varje regering.

2. Ministerrådet bör inrättas även för utrikesministrar, utrikeshandelsministrar och biståndsministrar i enlighet med av rådet tidigare uttalade önskemål. Detta är en förutsättning för att parlamentarikerna i Nordiska rådet skall kunna föra en gemensam och samtidig dialog med regeringarna i utrikespolitiska frågor. Det gemensamma nordiska uppträdandet i internationella organisationer som eftersträvas redan nu skulle härmed få en ännu starkare förankring.

3. Samarbetet på massmediaområdet bör behandlas ånyo med sikte på en lösning som tillgodoser brett framförda önskemål. Möjligheten att se och höra de nordiska grannländernas program bör nu förverkligas och de upphovsrättsliga frågorna lösas en gång för alla. Detta samarbete skulle bättre än något annat hjälpa upp språkförståelsen och stärka den nordiska identiteten.

4. Ekonomiska resurser måste ställas till förfogande för att den antagna kulturhandlingsplanen skall kunna förverkligas. Fördelarna med gemensamma nordiska institutioner på "smala" forsknings- och utbildningsområden bör utredas förutsättningslöst.

5. En funktion som nordisk ombudsman bör komma till stånd för att handha kontrollen av att länderna i praxis lever upp till de nordiska avtalens förpliktelser.

6. Nordiska rådet bör ges ett större ansvar för den nordiska budgeten. Detta skall bestå i att utskotten i rådet anger ekonomiska ramar för de av dem föreslagna åtgärderna och att ministerrådet på förslag av rådets budgetkommitté eller presidium tar slutlig ställning till budgetens omfattning och vilka projekt som kan förverkligas.

Stockholm den 24 september 1991

Karin Söder (c)

Socialutskottets betänkande

över medlemsförslag om förstärkning av den nordiska modellen

(Medlemsförslaget väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner m. fl., se s.184)

Till socialutskottet har överlämnats ett medlemsförslag om förstärkning av den nordiska modellen. Förslaget, som ej remissbehandlats, har behandlats av utskottet vid dess möte i Mariehamn den 11 november 1991.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställas att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att förstärka den nordiska modellen genom att vidareutveckla det nordiska samarbetet på sektorerna social- och hälsovård, arbetsmarknad och arbetsmiljö med sikte på att aktivt medverka i den europeiska integrationsprocessen och standardiseringsarbetet på ett vidare europeiskt plan.

att snarast framlägga ett handlingsprogram för nordbors rättigheter i Norden, såsom redan begärts av rådet i *rekommendation nr 33/1990*, för att därigenom även utöva ett pådrivande inflytande i det europeiska arbetet för ökad rörlighet för personer över gränserna.

Förslagsställarna hänvisar bl.a till att utskottet med anledning av ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1992" bl.a uttalade att man inte kunde acceptera att det fortsatta arbetet endast inriktades på att anpassa Norden till EG utan ville understryka att strävan även måste vara att påverka utvecklingen inom EG. I detta syfte borde programmet innehålla åtgärder för konsolidering och vidareutveckling av den nordiska modellen inom områdena socialpolitik, arbetsmarknad, arbetsmiljö och miljö. I synnerhet ansåg utskottet att ministerrådet borde ägna det sociala området högre prioritet inom programmet mot bakgrund av den positiva utveckling som kunde skönjas av EG:s "sociala dimension". Den välfärdshänsyn som utgör kärnan i "den nordiska modellen" på arbetsmarknads-, arbetsmiljö-, och social- och hälsovårdsområdena måste ständigt hållas för ögonen i den förvandlingsprocess som Norden nu stod inför. Redan i mitten av 1980-talet, när det rådde högkonjunktur, varnade utskottet för en tendens från ministerrådets sida till en ensidig prioritering av samarbetet uppgifter inom de

ekonomiska, industriella och tekniska områdena, de s.k. "hårda värdena", på bekostnad av samarbetsuppgifter inom de områden som ofta anses omfatta de s.k. "mjuka värdena" t.ex. socialpolitik, hälso- och sjukvård. En ensidig inriktning av samarbetet på de ekonomiska området fick inte bli till nackdel för den sociala välfärden uppfattad i vid mening.

Förslagsställarna framhåller vidare, att även om målet för de nordiska ländernas och EG:s gemensamma arbetsmarknad är likartade, (full sysselsättning, socialt och ekonomisk tryggad flyttning, jämlik behandling av arbetstagarna i arbetslivet och i samhället, jämställdhet mellan könen m.m.) har den nordiska arbetsmarknaden längre traditioner för sitt samarbete och en högre ambitionsnivå. I ministerrådets gällande samarbetsprogram på arbetsmarknadsområdet sägs att ett gemensamt mål för de nordiska länderna är att föra en sysselsättningsfrämjande ekonomisk politik, både inom och utom de nordiska länderna. Även om de enskilda länderna prioriterar olika styrmedel, finns en markant enighet att föredra skapandet av sysselsättningsmöjligheter framför passivt ekonomiskt understöd åt arbetslösa.

Den nordiska linjen innebar även strävan att särskilt uppmärksamma de utsatta grupperna på arbetsmarknaden, t.ex. de långtidsarbetslösa, de äldres och de handikappades svårigheter på arbetsmarknaden. Utskottet har i en följd av år i sina uttalanden över ministerrådets årsrapport respektive plandokument framhållit att samarbetet på arbetsmarknadsområdet bör inriktas på att förbättra de sämst ställda gruppernas, bl.a. kvinnornas situation.

Vad gäller arbetslivsområdet, noterades att en jämförelse skulle göras mellan EG-ländernas lagstiftning och reglering av medinflytandet och den nordiska samarbetsmodellen. Enligt förslagsställarnas uppfattning hade frågan om konkurrensfackligt samarbete, som togs upp i Nordiska rådets *rekommendation nr 24/1991* en naturlig plats häri.

Inom social- och hälsovårdssektorn räknade man med att ett EES-avtal skulle komma att få största konsekvenserna för den nordiska konventionen om social trygghet och överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal. Förslagsställarna påpekade i detta sammanhang nödvändigheten av en förstärkning av den nordiska trygghetskonventionens ställning.

Mot bakgrund av EG:s prioritering av den ökade rörligheten fann förslagsställarna det naturligt att ta upp frågan om "nordbors rättigheter" i detta sammanhang. Nordiska rådet hade i en *rekommendation nr 33/1990* begärt ett handA 978/slingsprogram om nordbors rättigheter i Norden, innefattande både allmänna politiska målsättningar och ett antal konkreta åtgärdsförslag.

Slutligen uttalar förslagsställarna förhoppningen att Efta-länderna genom EES-avtalet får garanti för deltagande i utarbetandet av EG:s framtida program och i förberedandet av EG:s politiska beslut vad gäller viktiga områden som arbetsmarknad, arbetsmiljö och social trygghet.

2. Utskottet

Utskottet noterar att förslagsställarna tar upp flera relevanta frågeställningar i samband med det aktuella läget i förhållande till EG och diskussionen om ett nytt samarbetsprogram för Norden efter 1992. Medlemsförslaget innehåller en rad viktiga påpekanden angående innehållet i begreppet den nordiska modellen som riskerar att komma i bakgrunden i diskussionen om samarbetet med EG. Utskottet vill härvidlag erinra om de uttalanden som rådet i ett antal år gjort vid behandlingen av ministerrådets berättelser och framtidsplaner, nämligen att ministerrådet traditionellt gett stark prioritet åt sådana sektorer som ekonomi, teknologi, industripolitik, forskning m.m. Därvid har de s.k. "mjuka värdena", som varit utmärkande för Norden, nämligen omsorgen om social rättvisa och välfärd, även för svaga grupper, riskerat att hamna i bakgrunden. Detta är inte minst aktuellt när den ekonomiska konjunkturen försämras och kommer även att utgöra ett viktigt element vid ett närmare samgående med EG. Bevarande av dessa traditionella drag i den nordiska samhällsmodellen måste därvid utgöra en huvudmålsättning i politiken. Det är också en förutsättning för att ett närmare samarbete med Europa skall uppfattas som positivt av befolkningsmajoriteten.

Vid mötet mellan utskottet och social- och hälsovårdsministrarna i Snekkersten den 14 november 1990 uttalades från utskottets sida farhågor för att EES-förhandlingarna kunde medföra risk för en försvagning av den nordiska trygghetskonventionen och därigenom även en sänkning av den allmänna trygghetsnivån i Norden. Utskottet utgår från att de nordiska regeringarna även fortsättningsvis bevakar att närmande till EG ej leder till att de nordiska länderna uppper de resultat som uppnåtts vad gäller de generella sociala rättigheterna. Utskottet vill erinra om att EG:s regelverk ger möjlighet att på nordiskt plan reglera områden som inte omfattas av EG:s regler eller som enligt den s.k. subsidiaritetsprincipen bäst behandlas nationellt eller regionalt, föresatt att detta ej innebär diskriminering eller hämmar rörligheten inom EES-området. Utskottet påpekade även vid samma möte möjligheterna att använda trygghetskonventionen som en modell i förhandlingarna med EG och ett instrument för att påverka utvecklingen i Europa.

Utskottet vill särskilt erinra om de betänkanden som under åren avgivits vad gäller arbetsmarknadsfrågorna, där omsorgen om de utsatta grupperna spelat en framträdande roll. Vad gäller arbetsmarknadsområdet noteras att EES-avtalets regler omfattar arbetskraftens fria rörlighet och stöd vid arbetslöshet, vars konkreta bestämmelser återfinns i EG:s direktiv 1612/68 om arbetskraftens fria rörlighet och 1408/71 om social trygghetsordning för arbetstagare och deras familjemedlemmar som flyttar inom gemenskapen. En preliminär bedömning på ministerrådssidan ger vid handen att de nya EES-reglerna i stort sett ger samma möjligheter på dessa områden som de hittillsvarande nordiska överenskommelserna. De delar av det nordiska avtalsverket som inte omfattas av de två förordningarna, måste dock på något sätt bevaras på nordisk nivå. Som exempel härpå har nämnts Färöarnas anslutning till den nordiska arbetsmarknaden, möjligheten för medborgare i tredje land att få arbetslöshetsförsäkring i de nordiska länderna, riktlinjerna för arbetsförmedlingens medverkan till arbetsbyte inom Norden samt överenskommelsen om yrkesmässig rehabilitering. Dessa regler

överensstämmelse med EG:s motsvarande regler bör sålunda undersökas och lämpliga åtgärder vidtas där tveksamhet uppstår.

Vad gäller arbetsmiljön framhåller förslagsställarna att ett viktigt motiv för ett ingående av den nordiska arbetsmiljökonventionen var att skapa en plattform från vilken man från nordisk sida kunde påverka utvecklingen inom EG. Överensstämmelsen med regelverket inom EG torde ej vara något problem, då konventionen ej är utformad som konkreta detaljbestämmelser. Utskottet vill framhålla vikten av att de nordiska länderna stödjer sig på arbetsmiljökonventionen och inom EG verkar för att dess utgångspunkter och anda får inflytande på det fortsatta arbetet med direktiv och rekommendationer.

Utskottet vill även erinra om rådets *rekommendation nr 33/1990* till ministerrådet att utarbeta ett handlingsprogram om nordbors rättigheter i Norden. Utskottet noterade när rådet antog denna rekommendation, att ministerrådet presenterat en rapport med en sammanfattning av rättsläget vad gällde nordbors rättigheter i Norden, som utformats så att den skulle kunna ingå som en del i arbetet med Nordens förhållande till EG. Ministerrådet framhöll i rapporten att frågan om nordbors rättigheter inte borde koncentreras till enbart Norden. Man borde även ta hänsyn till den europeiska dimensionen i syfte att skapa förutsättningar för såväl nordiska medborgare som EG-medborgare att röra sig fritt inom Norden och EG-länderna. Utskottet konstaterar att EES-avtalet torde kunna utgöra den legala grundvalen härför, men vill erinra om att det trots de nordiska avtalen visat sig nödvändigt att vidta ett antal åtgärder för att ge nordbors rättigheter ett konkret innehåll. Ministerrådets utredning visade att det fanns hinder i tillämpningen av de nordiska avtalen, antingen genom att dessas innebörd inte trängt igenom i alla led hos den lokala förvaltningen, eller genom att förhållandet till nationella regler var oklart och kunde leda till rättsförluster eller oavsedda konsekvenser för den enskilde. Som exempel har vid flera tillfällen noterats förhållandet mellan förmåner (bidrag, pension etc.) från ett land gentemot skatteregler i ett annat land. Utskottet anser därför att ett vidare arbete i linje med utredningen om "Nordbors rättigheter i Norden" bör kunna utgöra en väsentlig del av ett handlingsprogram för ett nordiskt samarbete efter 1992, eventuellt ett eget delprogram. Ett sådant program bör även kunna utgöra ett pådrivande inflytande i det europeiska arbetet för ökad rörlighet över gränserna.

Mot bakgrund av som ovan anförts, hemställer utskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta initiativen i medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen, samt de synpunkter härpå som framförs i Nordiska rådets debatt vid extrasessionen den 13 november 1991, ingå i arbetet med det program för det nordiska samarbetet efter 1992 som ministerrådet framlägger till rådets 40:e session.

Mariehamn den 11 november 1991

Svein Alsaker (KrF)

Knud Glønborg (KrF)

Halldór Ásgrímsson (F)

Hans Jørgen Jensen (S)

Heikki Riihijärvi (SMP)

Lodve Solholm (FrP)

Lena Öhrsvik (s) Förman

Claes Andersson (Vas.)

Lilli Gyldenkilde (SF)

Áshild Hauan (A)

Ingrid Näslund (kds)

Markku Rossi (Kesk.)

Sten Svensson (m)

Reservation

Undertecknad utskottsmedlem hemställer

att Nordiska rådet icke företar sig något med anledning av medlemsförslaget.

Mariehamn den 11 november 1991

Lodve Solholm (FrP)

Medlemsförslag

om förstärkning av den nordiska modellen

(Väckt av Lena Öhrsvik samt Lahja Exner, Knud Glønborg och Lauri Metsämäki)

Det nordiska samarbetet befinner sig i ett viktigt övergångsskede genom att frågan om ett närmare samarbete med den gemensamma marknaden EG på ett eller annat sätt måste avgöras före utgången av 1992, då den inre marknaden inom EG börjar fungera 1993. Nordiska ministerrådet framlägger därför till Nordiska rådets session i februari-mars 1992 sitt förslag till program för nordiskt samarbete efter 1992. Vid Nordiska rådets extra session i november 1991 skall en allmän diskussion föras om det nordiska samarbetets framtid. Det är därför lämpligt att påpeka några av de viktigaste punkterna i det nordiska samarbetet inom socialutskottets områden, som haft en tendens att bli förbisedda av ministerrådet när stora övergripande program utarbetats.

Med anledning av ministerrådets arbetsprogram "Norden i Europa 1992" uttalade dåvarande social- och miljöutskottet bl.a. att man inte kunde acceptera att det fortsatta arbetet endast inriktades på att anpassa Norden till EG utan ville understryka att strävan även måste vara att påverka utvecklingen inom EG. I detta syfte borde programmet innehålla åtgärder för konsolidering och vidareutveckling av den nordiska modellen inom områdena socialpolitik, arbetsmarknad, arbetsmiljö och miljö. I synnerhet ansåg utskottet att ministerrådet borde ägna det sociala området högre prioritet inom programmet mot bakgrund av den positiva utveckling som kunde skönjas av EG:s "sociala dimension".

I sammanhanget vill vi betona vikten av att "den nordiska modellen" bevaras även vid en närmare anknytning till EG:s inre marknad, vare sig detta sker genom ett EES-avtal eller i annan form. Den välfärdshänsyn som utgör kärnan i "den nordiska modellen" på arbetsmarknads-, arbetsmiljö- och social- och hälsovårdsområdena måste ständigt hållas för ögonen i den förvandlingsprocess som Norden nu står inför. Redan i mitten av 1980-talet, när det rådde högkonjunktur, varnade utskottet för en tendens från ministerrådets sida till en ensidig prioritering av samarbetets uppgifter inom de ekonomiska, industriella och tekniska områdena, de s.k. "hårda värdena", på bekostnad av samarbetsuppgifter inom de områden som ofta anses omfatta de s.k. "mjuka värdena", t.ex. socialpolitik, hälso- och sjukvård. En ensidig inriktning av samarbetet på det ekonomiska området får inte bli till nackdel för den sociala välfärden uppfattad i vid mening.

Även om målen för de nordiska länderna och EG:s gemensamma arbetsmarknad är likartade (full sysselsättning, social och ekonomiskt tryggad flyttning, jämlik behandling av arbetstagarna i arbetslivet och i samhället, jämställdhet mellan könen m.m.), har den nordiska arbetsmarknaden längre traditioner för sitt samarbete och en högre ambitionsnivå. I ministerrådets gällande samarbets-

program på arbetsmarknadsområdet sägs att ett gemensamt mål för de nordiska länderna är att föra en sysselsättningsfrämjande ekonomisk politik, både inom och utom de nordiska länderna. Även om de enskilda länderna prioriterar olika styrmedel, finns en markant enighet att föredra skapandet av sysselsättningsmöjligheter framför passivt ekonomiskt understöd åt arbetslösa. Vid överläggningar mellan utskottet och ministerrådet/arbetsmarknadsministrarna framhölls redan 1984 att "återskapa full sysselsättning" var en mer adekvat målsättning än att "upprätthålla den fulla sysselsättningen". I dagens läge gäller detta i än högre grad. I synnerhet som den ekonomiska handlingsplanen upphör vid utgången av 1992, måste dess målsättning, full sysselsättning, föras över till programmet för nordiskt samarbete efter 1992.

Den nordiska linjen innebär även strävan att särskilt uppmärksamma de utsatta grupperna på arbetsmarknaden, t.ex. de långtidsarbetslösa, de äldres och de handikappades svårigheter på arbetsmarknaden. Utskottet har i en följd av år i sina uttalanden över ministerrådets årsrapport respektive plandokument framhållit att samarbetet på arbetsmarknadsområdet bör inriktas på att förbättra de sämst ställda gruppernas, bl.a. kvinnornas, situation.

Vi noterade med intresse att ministerrådet i sitt samarbetsprogram "Norden i Europa", tog in ett avsnitt om nordisk handikappolitik och förutsätter att handikappsynpunkter även tas med i det nya programmet och därvid även inom t.ex. bygg- och trafiksektorn. Detta är i konsekvens med den sociala dimensionen inom EG.

Inom arbetsmiljöområdet anses EG:s ramdirektiv av ministerrådet stå i god överensstämmelse med lagstiftningen i de nordiska länderna. Ministerrådet följer även upp Eftas arbete med ömsesidigt erkännande av provningsresultat genom det samarbete med EG som äger rum inom de europeiska standardiseringsorganen CEN och CENELEC. 1990 antogs den nordiska arbetsmiljökonventionen. I förarbetena till denna konstaterades att en nordisk arbetsmiljökonvention, som fastslog de nordiska ländernas målsättningar och strävanden, skulle kunna vara till gagn för att gentemot omvärlden hävda den nordiska arbetsmiljöpolitiken och öka de nordiska synpunkternas genomslagskraft i normerings- och standardiseringsarbetet på internationellt plan. Mot bakgrund av den vikt man inom EG numera fäster vid den sociala dimensionen, bör det finnas möjligheter att få gehör för nordiska synpunkter, både vad gäller arbetsmarknad och arbetsmiljö i ett vidare europeiskt sammanhang.

I detta sammanhang noterar vi med intresse att en jämförelse skall göras mellan EG-ländernas lagstiftning och reglering av medinflytandet och den nordiska samarbetsmodellens dispositiva lagstiftning. Avsikten är också att lyfta fram den ökade internationaliseringens konsekvenser för nordisk arbetsrätt. Enligt vår uppfattning har frågan om koncernfackligt samarbete, som togs upp i Nordiska rådets *rekommendation nr 24/1991*, en naturlig plats häri.

Erfarenheten anses ha visat att EG:s inflytande på det socialpolitiska området enligt den vidare definition som området ges i Norden har varit obetydligt. Inom social- och hälsovårdssektorn har man hittills räknat med att ett EES-avtal kommer att få största konsekvenserna för den nordiska konventionen om social trygghet och överenskommelsen om gemensam arbetsmarknad för hälso- och sjukvårdspersonal. EG har definierat vilka grupper som skall vara berättigade till

olika sociala förmåner och arbetar för samordning av dessa förmåner mellan medlemsländerna. Avsikten är att dessa skall omfattas av ett enda system för samordning som kommer att ersätta nuvarande system av bi- och multilaterala avtal. Det kan i detta sammanhang uppstå problem i relation till den nordiska trygghetskonventionen t ex. i samband med reglerna om folkpension, som i Norden betalas ut i bosättningslandet och inte, som i EG, "exporteras".

Oavsett utgången av de nordiska ländernas förhandlingar med EG har dock Nordiska ministerrådet uttalat att det är viktigt att vidareutveckla det nordiska samarbetet enligt nuvarande förutsättningar. Detta gäller dels områden som antingen inte omfattas av EG:s regler eller enligt den s.k. subsidiaritetsprincipen bäst kan behandlas nationellt eller regionalt, dvs. i detta sammanhang på nordisk nivå. Det är dessutom en viktig uppgift att påverka EG:s beslut och detaljutformningen av EG:s direktiv samt anslutningen till olika aktiviteter i EG:s regi. Flera av de nordiska institutionerna är redan aktiva deltagare i den europeiska integrationsprocessen, t.ex. Nordiska nämnden för handikappfrågor, Nordiska läkemedelsnämnden, Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM) och Nordiska hälsovårdshögskolan.

Det europeiska samarbetet är emellertid inte något alternativ till det nordiska samarbetet på dessa områden. Frågan gäller inte antingen - eller. Det europeiska samarbetet är heller inget vanligt supplement till den nordiska samverkan. Det nordiska samarbetet måste ses i perspektiv av det europeiska. Vi har särskilt noterat ministerrådets formulering att den nordiska trygghetskonventionens framtida roll i mycket hög grad beror på resultatet av förhandlingarna om en gemensam arbetsmarknad för hela EG-Efta-området och vill i detta sammanhang påpeka nödvändigheten av en förstärkning av den nordiska trygghetskonventionens ställning.

Målet för de EES-förhandlingar som för närvarande bedrivs mellan Efta och EG är att bredda och fördjupa det europeiska samarbetet på en rad samhällsområden för att förbereda integrationen av den inre marknaden med koncentration på de fyra friheterna, dvs. fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer över hela EES-området. Mot bakgrund av EG:s prioritering av den ökade rörligheten, vore det naturligt att ta upp frågan om "nordbors rättigheter" i detta sammanhang.

Nordiska rådet begärde i *rekommendation nr 33/1990* ett handlingsprogram om nordbors rättigheter i Norden, innefattande både allmänna politiska målsättningar och ett antal konkreta åtgärdsförslag. När rekommendationen antogs uttalade utskottet sin tillfredsställelse med den utredning ministerrådet gjort, men ansåg att arbetet med nordbors rättigheter inte kunde anses avslutat därmed. Man borde även ta hänsyn till den europeiska dimensionen och skapa förutsättningar för såväl nordiska medborgare som EG-medborgare att röra sig fritt inom hela området. Nordbors rättigheter som ett delprogram bör därför ingå i arbetet med det nordiska samarbetet efter 1992.

Förhandlingarna gäller också samarbete inom angränsande områden som sociala frågor, forskning och utveckling, miljö, utbildning, arbetsvillkor, konsumentpolitik samt turism.

De sociala frågorna täcker arbetsmiljö, jämställdhet, sysselsättning, arbetsrätt, vissa åtgärder som avser ungdomar, äldre, handikappade, åtgärder för att

bekämpa fattigdom samt vissa hälsopolitiska åtgärder. 1989 antogs en deklara- tion om EG:s sociala stadga. I anslutning härtill presenterade EG-kommissionen ett handlingsprogram för dess genomförande.

I samband med EES-förhandlingarna har det uttalats att Efta-sidan kan ha anledning att vara tillfredsställd med det föreslagna avtalet, då det ger tillträde till den inre marknaden i princip och inte bara från fall till fall, som i varje en- skilt fall får förhandlas. Genom avtalet får Efta-länderna garanti för deltagande i utarbetandet av EG:s framtida program och i förberedandet av EG:s politiska beslut vad gäller viktiga områden som arbetsmarknad, arbetsmiljö och social trygghet.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts hemställs, att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att vidta åtgärder för att förstärka den nordiska modellen genom att vida- reutveckla det nordiska samarbetet på sektorerna social- och hälsovård, arbetsmarknad och arbetsmiljö med sikte på att aktivt medverka i den eu- ropeiska integrationsprocessen och standardiseringsarbetet på ett vidare europeiskt plan.

att snarast framlägga ett handlingsprogram för nordbors rättigheter i Nor- den, såsom redan begärts av rådet i *rekommendation nr 33/1990*, för att därigenom även utöva ett pådrivande inflytande i det europeiska arbetet för ökad rörlighet för personer över gränserna.

Stockholm, Helsingfors och København den 17 oktober 1991

Lena Öhrsvik (s)
Knud Glønborg (KrF)

Lahja Exner (s)
Lauri Metsämäki (SDP)

Budgetutskottets betänkande

över ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1992

(Ministerrådsförslaget, se s. 213)

1. Inledning

Till budgetutskottet har hänvisats ministerrådsförslag B 121/b om ministerrådets budget för 1992. Förslaget har förelagts rådets fackutskott för yttrande. Fackutskottens yttranden bifogas (se *Bihang 1-5*).

Budgetförslaget (B 121/b) har behandlats av budgetutskottet vid möten den 26 och 27 september samt av utskottets arbetsutskott den 17 september och den 21 oktober 1991.

Ministerrådets budgetförslag bygger på generalsekreterarens budgetförslag, som utskottet yttrat sig över till samarbetsministrarna i brev daterat den 23 maj 1991.

Ministerrådets budgetförslag är i likhet med generalsekreterarens budgetförslag en s.k. 0-budget, innebärande att budgetförslaget för 1992 ligger på samma nominella nivå som budgeten för 1991, dvs. 627,3 MDKK. Detta är emellertid en tveksam beskrivning. Om man räknar in den ekonomiska handlingsplanen, som för 1992 har en budget på 50,7 MDKK, innebär budgetförslaget för 1992 en reell minskning med 20 MDKK jämfört med budgeten för 1991. Den ekonomiska handlingsplanen avslutas 1992 och minskningen hänförs till en planenlig nedtrappning av handlingsplanen.

Budgetförslaget har beräknats i samma pris-, löne och valutäläge som 1991 års budget. Budgettalen kommer att omräknas i aktuellt pris-, löne och valutäläge i samband med fastställandet av budgeten för 1992.

Ministerrådets budgetförslag skiljer sig inte nämnvärt från generalsekreterarens budgetförslag. Samarbetsministrarna föreslår en del omfördelningar inom ramen för den ordinarie budgeten. Sålunda föreslås att ministerrådets reserv minskas med 7,8 MDKK och att medlen till ministerrådssekretariatet minskas med 0,2 MDKK. De på detta sätt frigjorda medlen föreslås bli fördelade på följande sätt:

Kultursektorns dispositionsmedel	+ 0,904 MDKK
Allmänkultur	+ 0,960
Forskning	+ 0,243
Arbetsmarknad	+ 0,300
Social- och hälsoområdet	+ 0,601
Regional	+ 1,400
Fiskeri	+ 0,750
Konsument	+ 0,250
Verksamhetsbidrag	+ 0,218
Europainformation	+ 0,200
Baltikum/Östeuropa	+ 1,000
Datapolitik (nytt)	+ 1,200

Eftersom omfördelningarna inte kommenteras i budgetförslaget har utskottet inga möjligheter att bedöma rimligheten i föreslagna omfördelningar.

Textavsnittet har vidare utökats något, bl. a. med en beskrivning av status över arbetet inom den ekonomiska handlingsplanen per den 1 juni 1991. Budgetsammanställningarna har ändrats så att budgettalen för 1989 ersatts med uppgifter om utfallet 1989. Tabellen "särredovisning av projektmedel" har förtydligats genom att institutionernas projektmedel särredovisats. Till detta kommer en ny tabell, "sektoranalys av budgetförändringar 1992 i relation till 1991".

Innan utskottet går in på en mer detaljerad genomgång av budgetförslaget kan utskottet konstatera att rådets samtliga utskott anser att budgetdokumentet, trots ministerrådets strävan att öka informationen, fortfarande är alltför oklart för att utgöra underlag för sakliga prioriteringar. Ministerrådet har framhållit att man gärna ser att rådet kommer med ett alternativt budgetförslag. Detta bedöms emellertid som omöjligt, både av budgetutskottet och rådets fackutskott, så länge budgetunderlaget inte är tillräckligt informativt. Budgetförslaget för 1992 ger t.ex. ingen uppfattning om institutionernas eller ämbetsmannakomitéernas budgetäskanden och prioriteringar, inte heller hur stor del av sektorbudgetarna som är bundna i fleråriga projekt eller om det finns externa inkomster inom sektorn. För att få en uppfattning om verksamhetens verkliga omfattning anser utskottet att det finns behov för likviditetsräkenskaper och -budget.

2. Utskottets synpunkter

Budgetnivå och prioriteringar

Både budgetutskottet och rådets fackutskott har uttalat att det i dagens situation, där även de nationella budgetarna blir hårt beskurna, är orealistiskt att tänka sig en ökning av den nordiska budgeten. En längre tids 0-budgetering innebär emellertid en successiv reell minskning av budgetnivån. Redan 1992 kommer den totala nordiska budgeten (ordinarie budget inklusive den ekonomiska handlingsplanen) att minska med 20 MDKK. 1993, när den ekonomiska handlingsplanen upphör, minskas budgeten med ytterligare 50 MDKK, i procent utgör

detta 2,8 respektive 7% minskning av den totala budgetnivån i jämförelse med 1991 års budgetnivå. Detta är reella nedtrappningar som får konsekvenser för flera sektorer. Utskottet anser att det måste företas en värdering av vilka projekt inom den ekonomiska handlingsplanen som bör vidareföras efter 1992 och hur de i så fall skall finansieras.

Frågan är här vilken ambitionsnivå man skall lägga sig på när det gäller det framtida nordiska samarbetet. Anser ministerrådet att det samarbete som bedrivs inom ramen för ministerrådets budget spelat ut sin roll till förmån för Europasamarbetet, då är naturligtvis den förda nedtrappningspolitiken riktig. Budgetutskottet anser emellertid att det fortfarande finns angelägna samarbetsaktiviteter som bör bedrivas inom det formaliserade nordiska samarbetet.

Utskottet anser t.ex. att Baltikum/Östeuropasamarbetet är angeläget och att delar av detta med fördel kan bedrivas som nordiskt samarbete. Regionernas roll i internationella sammanhang, bl.a. deras ekonomiska positionering i Väst-europa, bör diskuteras. En nordisk ekonomisk strategi, med syfte att klara utmaningarna från Sydeuropa och göra Norden till en växtzon, bör utarbetas. Miljöområdet är också ett område där uppgifterna bör lösas i samarbete och där Norden har stora förutsättningar att samarbeta och påverka. För Norden är miljöproblemen i Östersjön och Nordsjön centrala. Den kulturella och språkliga gemenskapen i Norden gör kultursamarbetet till en naturlig del av det nordiska samarbetet. Här har kulturfonden en viktig funktion att fylla eftersom dess stöd främst går till informellt och folkligt kultursamarbete, vilket bör uppmuntras. Forskning är också ett centralt samarbetsområde, t.ex. inom forskningsområden där varje nordiskt land kan vara för litet och ha för små resurser för att kunna hävda sig internationellt, liksom inom den teknisk-industriella forskningen och utvecklingen, som kan vara av strategisk betydelse för utvecklingen av de nordiska ländernas konkurrenskraft.

Lika litet som utskottet vill acceptera en successiv nedtrappning av den nordiska budgeten är utskottet berett att acceptera en automatisk ökning av budgeten. Utskottet anser att det är innehållet i verksamheten som skall vara avgörande för medlens storlek, och att det skall vara ett klart samband mellan budgeten och de uppgifter som skall lösas. Utskottet är också positivt till en genomgång och prövning av pågående verksamhet för att effektivisera samarbetet och anser att man noga skall värdera behovet av nordisk finansiering av olika aktiviteter. Utskottet anser emellertid att det finns centrala frågor som kan lösas bättre i nordiskt samarbete än nationellt, frågor som är aktuella oberoende av om det blir ett EES-avtal eller ej, eller hur det blir med EG-medlemskap. Utskottet har ovan pekat på några områden där nordiskt samarbete är speciellt viktigt. Det nordiska samarbetet ställs också inför nya uppgifter, en förutsättning för att dessa skall kunna finansieras inom ramen för en 0-budget är att andra, lika betydelsefulla uppgifter nedprioriteras. Mot denna bakgrund vill utskottet upprepa sin uppmaning till ministerrådet, att effektivisera arbetet med att finna alternativa finansieringsformer för det nordiska samarbetet (jfr. rek. nr 45/1987/b).

Utskottet har noterat att bokslutet för 1990 uppvisar ett överskott på 24,2 MDKK. Utskottet är medvetet om att detta överskott enligt gällande regler skall återföras till medlemsländerna, såvida inte samarbetsministrarna beslutar annat. Utskottet vill föreslå att överskottet från 1990 överförs till den nordiska

budgeten i stället för att återföras till medlemsländerna. Utskottet menar, att detta kan motiveras med att medlen skulle göra stor nytta i den nordiska budgeten, där många angelägna projekt inte kan genomföras i dagens strama budgetläge, i nationalbudgeterna däremot skulle de återförda medlen vara helt marginella. Som lämpliga användningsområden vill utskottet ange en ökning av medlen till Kulturfonden, konkret stöd till Baltikum i form av utbildning, ungdomsutväxling och hjälp till demokratisering samt för miljösanering i Östeuropa i form av teknik- och kunskapsövering från Norden, något som skulle gynna även den nordiska miljön.

Utskottet har även diskuterat möjligheten att ändra reglerna för Nordiska investeringsbanken (NIB) på så sätt att eventuella överskott från bankens verksamhet regelmässigt överförs till banken i stället för att återföras till medlemsländerna. Dessa medel skulle exempelvis kunna användas till nordiska miljöinvesteringar i Baltikum/Östeuropa-regionen. (Jfr. utredningen om en Baltisk investeringsbank.) Utskottet är emellertid medvetet om att överskottet varierar från år till år och att det därför endast kan utnyttjas för kortsiktiga projekt.

Arbetsprogrammet "Norden i Europa" är fortfarande prioriterat. Programmet, som 1992 går in i sitt sista år, kommer att evalueras. Ministerrådet kommer därefter att ta ställning till vilka aktiviteter som skall vidareföras efter 1992. Kostnaderna för programmets genomförande 1992 beräknas uppgå till 75 MDKK, samma som för tidigare år. Trots upprepade önskemål både från budgetutskottet och fackutskotten saknas fortfarande uppgifter om hur stor del av de olika sektorbudgetarna som tas i anspråk för Europaprogrammet. Uppgiften om att programmet kostar 75 MDKK går alltså inte att kontrollera.

Även Baltikum/Östeuropasamarbetet är högt prioriterat och ministerrådet har 1992 föreslagit en budget på 15,3 MDKK för detta samarbete. Baltikum/Östeuropasamarbetet har under 1991 kunnat disponera 14,3 MDKK, vilket utgjorde överskottet på ministerrådets budget för 1989. Under 1991 har nordiska informationskontor upprättats i Tallinn, Riga och Vilnius. Ca 230 stipendier har hittills utdelats och en rad samarbetsprojekt har startats med stöd från samarbetsprogrammets budget. Ministerrådet påpekar att det, utöver de 15,3 MDKK som öronmärkts för Baltikum/Östeuropasamarbetet 1992, avsätts medel inom de olika sektorerna, så att det totalt satsas ca 30 MDKK till detta samarbete. Denna siffra går emellertid inte heller att kontrollera, eftersom uppgifter saknas om vilka aktiviteter det är frågan om inom de olika sektorerna. Utskottet prioriterar Baltikumsamarbetet och anser att man snabbt måste komma igång med konkreta projekt som kan vara till hjälp i omstruktureringen av de baltiska staterna. Vad som behövs nu är utbildning inom olika områden, t ex. lagstiftning, marknadsekonomi, jordbruk, industriutveckling, demokratisering, miljöfrågor m.m. Stipendieprogram och ungdomsutväxling kan vara en del i ett nordiskt utbildningsprogram. Utskottet efterlyser en konkret handlingsplan för Baltikumsamarbetet och vill i detta sammanhang peka på sitt uttalande i betänkandet över C 2/1991, där utskottet framhöll att de nordiska länderna måste inse att det kan bli nödvändigt med tilläggsbeviljningar till samarbetet med Baltikum.

Även kultursamarbetet är prioriterat och har fått ett nettotillskott på 2,3 MDKK. Detta innebär emellertid inte att utfästelserna enligt kulturhandlingsplanen uppnåtts, fortfarande saknas 3,4 MDKK. Nordplus-programmet,

som prioriteras högt av ministerrådet, föreslås få en ökning med ca 1 MDKK 1992, trots detta räcker inte medlen till finansiering av de planerade 1 200 helårsstipendierna. Handlingsprogrammet för språkligt samarbete i Norden (NordMÅL) föreslås få en ökning med 490 000 DKK, med detta uppnås den planerade budgetramen för programmet, vilket får anses vara positivt. Det är mindre positivt när det gäller kultursektorns dispositionsmedel; de minskas med 5,4 MDKK som överflyttas till ordinarie budgetposter inom kulturområdet. Kvar blir 5,9 MDKK, av dessa medel är emellertid 2,8 MDKK bundna i fastställda projekt och 1,9 MDKK bundna i andra utfästelser, kvar som disponibla medel finns 1,3 MDKK. Det är möjligt att det räcker för att starta nya aktiviteter under budgetåret, men utskottet anser inte att det är rättvisande att kalla 5,9 MDKK för dispositionsmedel, när de reellt disponibla medlen endast uppgår till 1,3 MDKK.

Utskottet kan för övrigt konstatera att uttrycket dispositionsmedel används inom praktiskt taget alla sektorbudgetar och en del institutionsbudgetar, även när det rör sig om medel som till största delen är bundna i fleråriga projekt och handlingsplaner. Det är denna typ av missvisande benämningar som bidrar till att göra det svårt att komma underfund med det verkliga innehållet i budgeten. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla det positiva i att ministerrådsreserven verkligen är disponibla medel att användas för att snabbt kunna sätta igång nya angelägna aktiviteter. Utskottet menar att den för 1992 föreslagna ministerrådsreserven på 2,2 MDKK bör uppfylla detta krav.

Även miljösektorn är högt prioriterad med en budget som uppgår till drygt 30 MDKK. Samarbetsministrarna har emellertid ställt krav på att miljöfrågorna skall integreras i arbetet i samtliga sektorer och budgeteffekterna av dessa insatser uppskattas till ca 35 MDKK. De olika sektoreernas miljöaktiviteter redovisas i budgetförslaget. Till skillnad från Europaprogrammet och Baltikum/Östeuropaprogrammet går det alltså att se var miljöaktiviteterna finns och hur stor det av respektive sektors budget som går till någon form av miljösamarbete, vilket enligt utskottets mening är positivt.

Om de sektorer som fått ökade anslag eller sluppit nedskärningar skall anses vara prioriterade är, förutom de ovan nämnda sektorerna, även lagstiftning, jämställdhet, fiskeri, trafiksäkerhet, datapolitik (nytt program) och ministerrådsreserven prioriterade områden. Samtliga övriga sektorer har fått nedskärningar. Det är i detta sammanhang intressant att notera att även institutioner inom i övrigt prioriterade sektorer har fått nedskärningar. Det förefaller som om ministerrådet arbetar för att komma bort från långsiktiga bindningar till förmån för mer kortsiktiga projekt. Budgetutskottet är helt på det klara med att man med jämna mellanrum måste värdera om en verksamhet fortsatt skall drivas med nordiska medel. Eventuella förslag till omDispositioneringar eller nedskärningar bör emellertid motiveras och rådet bör ges möjlighet att yttra sig över förslagen.

Ministerrådet föreslår en ökning på lagstiftningsområdet med 1,2 MDKK under 1992. Denna ökning samt 40 000 ur sektorns dispositionsmedel skall användas för att finansiera Nordiska rådet för europeisk integrationsrätt, som upprättats under 1991. Reellt sett innebär förslaget en reduktion av sektorns projektmedel.

Jämställdhetsområdet föreslås få en ökning med 0,9 MDKK. Denna ökning samt 0,2 MDKK ur sektorns dispositionsmedel skall användas för planering av ett nytt Nordiskt Forum, som kommer att hållas 1994 i Åbo. Även här sker en reell nedskärning av den ordinarie budgeten, vilket innebär att jämställdhets-handlingsplanen 1989 - 1993 inte kan genomföras planenligt. Budgetutskottet har vid ett flertal tillfällen påpekat det meningslösa i att utarbeta och anta handlingsplaner om man inte kan garantera genomförandet.

Budgetutskottet kan konstatera att de schablonmässiga nedskärningar som gjorts 1991 och 1992 speciellt har drabbat de ekonomiska samarbetsområdena. Avvecklingen av den ekonomiska handlingsplanen 1993 kommer att medföra ytterligare nedskärningar på dessa områden. Budgetutskottet finner detta olyckligt i en tid då den europeiska integrationen ställer krav på nordiska samsarbetsaktiviteter, både ekonomiska och industriella, för att säkra tillvaratagandet av nordiska intressen och utveckla Norden till en växtzon.

Budgetens utformning

Budgetutskottet vill till sist än en gång poängtera behovet av ett mer överskådligt och bättre strukturerat budgetdokument. Utskottet kan konstatera att ministerrådets ambition är att tillgodose utskottets önskemål på denna punkt. Den översiktliga informationen har också blivit bättre; det finns en sektoranalys av budgeten för 1992 i relation till 1991, särredovisningen av projektmedel har förbättrats genom att även institutionernas projektmedel redovisas. Miljörelaterade projekt inom andra sektorer än miljösektorn redovisas. Det skulle vara en fördel om en liknande redovisning skedde när det gäller arbetsprogrammet "Norden i Europa" och Baltikum/Östeuropaprogrammet. Det finns i 1992 års budgetförslag en tabell som utvisar utfallet för 1989. Det är positivt i så måtto att det är ett försök att tillmötesgå ett önskemål från utskottet, tyvärr har utfallstabellen blivit helt missvisande och fyller, som den nu är utformad, ingen funktion. Enligt utskottets mening skulle det vara mer informativt om Tabell 2 ur ministerrådets bokslut för 1990 bifogades budgetförslaget för 1992 som bilaga.

För övrigt anser utskottet att de olika sektorbudgetarna är alltför knapphändiga för att utgöra det underlag som rådet behöver för att kunna bedöma rimligheten i prioriteringar och resursbehov. Utskottet saknar t.ex. uppgifter i institutions- och sektorbudgetarna om dessa får medel även från andra områden inom den nordiska budgeten, t.ex. från den ekonomiska handlingsplanen, eller om det finns andra, externa finansieringskällor.

Utskottet har förståelse för att det tar tid att omarbeta budgeten så att den fyller de krav på resultatredovisning och resultatmätt som rådet efterlyser. Utskottet anser att de budgetuppställningar som gjorts över de institutioner som 1991 deltagit i försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering är betydligt mer informativa än övriga budgetuppställningar. Med denna typ av budgetsammansättningar ökar både rådets och ministerrådets möjligheter att kunna göra en realistisk bedömning av aktiviteterna inom den nordiska budgeten samt att kunna följa upp resultaten. Utskottet skulle gärna se att hela budgeten på sikt omfattas av någon form av mål- och ramstyrning.

3. Budgetutskottets förslag

Under hänvisning till ovanstående föreslår utskottet att Nordiska rådet med anledning av Nordiska ministerrådets budgetförslag för 1992 (B 121/b) beslutar om följande uttalande:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet tillgodoser rådets krav på en informativ budget som kan utgöra underlag för sakliga prioriteringar från rådets sida, samt att därvid särskilt beakta

- att kommentera förslag till omdisponeringar
- att endast det som är reellt disponibelt för nya aktiviteter under budgetåret kallas för dispositionsmedel
- att arbeta för att på sikt, senast till 1995 års budget, införa någon form av mål- och ramstyrning av hela verksamheten inom ministerrådets budget
- att följa sina egna intentioner att vidareföra beslutade åtaganden, såsom handlingsplaner och arbetsprogram

att besluta att överskottet från verksamheten 1990 överföres till den nordiska budgeten 1992 i stället för att återföras till medlemsländerna, samt att därvid beakta utskottets förslag till hur medlen skall användas

att i övrigt beakta utskottets ovan framförda synpunkter.

Köpenhamn den 21 oktober 1991

Per Olof Håkansson (s)

Árni M. Mathiesen (Sj)

Pål Atle Skjervengen (FrP)

Marianne Jelved (RV)

Lauri Metsämäki (SDP), Förman

BIHANG 1

Ekonomiska utskottets uttalande över ministerrådsförslag B 121/b om Nordiska ministerrådets budget för 1992

Generelle bemærkninger

Ministerrådet karakteriserer selv budgetforslaget som et 0-budget, med prioritering af samarbejdet med Central- og Østeuropa, herunder særligt Baltikum samt områderne kultur, forskning, undervisning og miljø.

Det har været et fremtrædende hensyn at skabe en større "fleksibilitet" i budgettet. Dette synes at være opnået, idet det angives at ca 62 % af budgettet nu udgøres af projektmidler, som formelt set kan omdisponeres på kort sigt.

Udvalget konstaterer, at budgetforslaget fortsætter linien fra de senere års budgetter, nemlig almen *nedprioritering af de økonomiske samarbejdsområder* i forhold til andre områder såsom internationalt samarbejde, kultur/undervisning/forskning og miljø. Det må dog også konstateres, at en række vigtige aktiviteter på det økonomiske område, f.eks. NoPEF, bioteknologiprogrammet og Nordtest holder stort set uændret bevilling, bl.a. i kraft af økonomisk handlingsplan.

Den "planmæssige" afvikling af økonomisk handlingsplan betyder imidlertid en generel budgetnedgang i forhold til året før. Det er derfor mere korrekt at betegne det samlede budget som et "minusbudget".

Udvalget opfatter dette som et uheldigt signal om nedprioritering af det nordiske samarbejde i en tid, hvor udfordringerne og presset udefra er voksende og der kræves store indsats for at sikre varetagelse af nordiske interesser og udviklingen af Norden som vækstregion i Europa. (Carl I. Hagen *reserverer* sig overfor dette afsnit.)

Det er på denne baggrund vigtigt, at der af debatten frem til 40. session om det nordiske samarbejdes fremtid kommer et klart signal om opprioritering af samarbejdet på såvel det politiske som det budgetmæssige område, og at dette følges op i budgetter og planer fra 1993 og fremover.

Udvalget konstaterer, at der hovedsagelig via højere renteindtægter er opstået et overskud i ministerrådets budget på 24,2 MDKK. Udvalget henstiller at dette overskud indgår i de kommende års budgetter og det således ikke tilbageføres til landene. (Carl I. Hagen, Anders Talleraas og Peter Hansen-Nord *reserverer* sig over for denne henstilling.)

I det følgende gives en række kommentarer til de enkelte afsnit i budtgetforslaget. (Alle beløb x 1 000 DKK.)

Bioteknologi

Bevillingen over det ordinære budget skæres ned med 2 079, hvilket til en vis grad opvejes af at bevillingen over økonomisk handlingsplan i det sidste år (1992) er lidt højere end i foregående år. Programmet kommer dermed ud med en bevilling på stort set uændrede ca 35 000.

Udvalget mener at dette under hensyn til de givne budgetbetingelser er acceptabelt, selvom der stadig er langt op til det niveau, som blev foreslået af ministerrådet i det oprindelige ministerrådsforslag.

Energiområdet

Området har i de senere år været udsat for løbende nedskæringer og nedskæres også i 1992 (med 701). Udvalget havde gerne set, at der fra ministerrådets side var anført argumenter for denne holdning. I denne sammenhæng henviser udvalget til de store opgaver på energiområdet i forbindelse med forskning og omstilling ikke mindst i sammenhæng med miljøbeskyttelse.

Industri

Udvalget konstaterer for det første at *dispositionsbevillingen* til det industripolitiske samarbejde nedskæres til under 1 MDKK.

For det andet konstateres det at *Nordisk Industrifonds* bevillinger over ministerrådets budget i de seneste år har bestået af fire hovedelementer, som udsættes for større eller mindre nedskæringer i budgetforslaget, nemlig følgende:

1. Den ordinære grundbevilling nedskæres med 5 319, fra 66 491 til 61 172.
2. Generelt tilskud over økonomisk handlingsplan blev ydet i de tre første år af den økonomiske handlingsplan, men bortfalder ("planmæssigt") det sidste år - 1992. Dette giver en nedskæring på 7 350.
3. Bevilling til bioteknologi, som dels stammer fra handlingsprogrammet om bioteknologi, dels fra økonomisk handlingsplan, må forventes at ligge på samme niveau i 1992 som i 1991, idet de samlede bevillinger uændret ligger på ca 35 000.
4. Bevillinger til standardiseringsarbejde. Den specifikke størrelse af bevillingen til Industrifonden på dette felt kan ikke umiddelbart udlæses af budgetforslaget, men beløbet overstiger næppe 2 000. Det bemærkes samtidig at bevillingen til Nordtest nedskæres.

Summen af dette er, at bevillingerne til fonden nedskæres kraftigt, hvilket delvis sker som (planlagt) led i afviklingen af den økonomiske handlingsplan.

Ministerrådet tilkendegiver i budgetforslaget, at man vil tage stilling til fondens udviklingsplan "i 1991".

Det fremgår i denne forbindelse af ministerrådets planer, at et ministerrådsforslag "om industriel konkurrencekraft og bæredygtig udvikling" vil blive diskuteret i efteråret 1992 og fremlagt til behandling ved 40. session.

Nordisk Råd udtalte på 39. session efter forslag fra Økonomisk Udvalg (*Ytring nr 5/1991*, p. 5), at samarbejdet om teknisk/industriel forskning og udvikling er af strategisk betydning for udviklingen af de nordiske landes konkurrencekraft og for en bæredygtig udvikling, og at dette samarbejde derfor bør prioriteres højt i beslutninger om planlægning og finansiering.

Industrifondens udviklingsprogram indebærer omlægninger af virksomheden til fordel for mere konkret industriel anvendelighed og mere miljørelateret udviklingsarbejde til støtte for en bæredygtig udvikling.

Økonomisk Udvalg lægger derfor stor vægt på at ministerrådet nu fremlægger de udlovede planer, således at der kan tages stilling til de fortsatte aktiviteter i forlængelse af de planer, som udløber i 1992, og således at det sikres at der ikke sker et afbræk i virksomheden.

Nordtest skæres noget ned i det ordinære budget, men opretholder stort set sine aktiviteter bl.a. med bevillingen fra økonomisk handlingsplan.

Økonomi og finans m.v.

Udvalget konstaterer, at dispositionsbevillingen til økonomi- og finansområdet nedskæres, og at Økonomisk Forskningsråd har uændret bevilling. Endvidere

konstateres det at bevillingen til Nordisk Statistik Sekretariat nedskæres endnu engang.

Handelspolitik

Dispositionsbevillingen, som bl.a. skal finansiere gennemførelsen af programmet til afvikling af tekniske handelshindringer, nedskæres drastisk fra 1 680 til 479. Hertil kommer imidlertid 551 fra økonomisk handlingsplan til standardiseringsarbejde.

Udvalget stiller sig kritisk til dette og finder at det rimer dårligt med ministerrådets påstand i budgetteksten om at arbejdet med at fjerne tilbageværende handelshindringer fortsat gives høj prioritet. Det synes ligeledes ude af trit med behovet for opfølgning af det store grænsehindringsprojekt.

NoPEF får ændret bevilling, 13 333, hvortil kommer en bevilling over økonomisk handlingsplan på 11 576. Omkring halvdelen af NoPEF:s aktiviteter ligger altså i økonomisk handlingsplan, og det vil derfor have alvorlige konsekvenser, når denne bevilling bortfalder i 1993.

Økonomisk Udvalg anser NoPEF:s arbejde med eksportfremme for højt prioriteret, hvilket støttes af *yring nr 5/1991*, p. 4 fra 39. session. Udvalget finder det således nødvendigt at ministerrådet også på dette område fremlægger de forslag, som er nødvendige for at virksomheden kan videreføres på mindst uændret niveau efter 1992.

Baltikum og Østeuropa

Som en ny post afsættes inden for det ordinære budget 15 300 til dette arbejde. Pengene er skaffet ved nedprioriteringer af andre opgaver. Spørgsmålet om "friske penge" til østsamarbejde f.eks. i form af disponeringen af NIB:s overskud har tilsyneladende ikke været prøvet, hvilket udvalget finder burde være gjort.

Ministerrådet angiver, at der samlet set i budgettet anvendes ca 30 000 til samarbejdet med Øst. Udvalget konstaterer at denne sammentælling ikke kan efterprøves ud fra de oplysninger, som budgettet indeholder.

Økonomisk handlingsplan

Planen gennemføres angiveligt efter forudsætningerne, hvilket betyder at 1992 er det sidste år og et år, hvor bevillingen nedskæres til 50 719.

Økonomisk Udvalg har tidligere i flere sammenhænge understreget de alvorlige konsekvenser af bevillingens bortfald, særligt for vigtige økonomiske samarbejdsområder såsom teknisk/industriel forskning og udvikling samt arbejdet med eksportfremme.

Problemerne bør først og fremmest, som tidligere nævnt, løses af ministerrådet ved at man udarbejder og fremlægger de forslag, som er nødvendige for at udvikle disse vigtige aktiviteter.

Rent teknisk mangler der også i dette budgetforslag konsekvent henvisninger til økonomisk handlingsplan under de sektorer, som får bevilninger derfra.

Oslo, den 15. oktober 1991

På Økonomisk Udvalgs vegne

Anneli Jäätteenmäki
Formand

BIHANG 2

Juridiska utskottets uttalande över ministerrådsförslag B 121/b om Nordiska ministerrådets budget för 1992

Innledning

Juridisk utvalg har til uttalelse fått henvist budsjettforslag for 1992 som Nordisk Ministerråd har avgitt til Nordisk Råd. Forslaget ble behandlet på utvalgets møte den 27. september 1992 i Oslo.

Ministerrådets satsninger for 1992 blir i store trekk de samme som for 1991, dvs. Norden i Europa-programmet, miljøsektoren og kultursektoren. I tillegg foreslås Baltikum/Østeuropa-programmet tatt inn i det ordinære budsjettet.

Utvalget kan i store trekk slutte seg til Ministerrådets hovedprioriteringer, men understreker at satsning på aktiviteter som retter seg mot Europa bør være det viktigste i årene framover.

Utvalget konstaterer at Ministerrådet legger opp til en stram budsjettpolitikk for 1992, i likhet med 1991. Ministerrådets ordinære budsjettforslag for 1992 beløper seg til 627,3 MDKK. I tillegg kommer den økonomiske handlingsplanen på 50,7 MDKK. Det er de samme beløp som for 1991. Budsjettforslaget for 1992 er således også et såkalt 0-budsjett.

Utvalget kan i prinsippet tilslutte seg Ministerrådets forslag om et fortsatt 0-budsjett for 1992. Men når store nye samarbeidsområder skal dekkes over det ordinære budsjettet, som f.eks. Baltikum/Østeuropaprogrammet, vil det nødvendigvis gå på bekostning av det eksisterende nordiske samarbeidet. I årets budsjettforslag har dette gitt seg utslag i at de områder som ikke hører til de prioriterte områdene har fått redusert sine budsjetter med opp til 8 % i forhold til 1991-budsjettet. Dette er andre år på rad at Ministerrådet foreslår et 0-budsjett. Etter utvalgets oppfatning kan fortsatt 0-budsjett i årene framover vanskelig forenes med økt aktivitet i det nordiske samarbeidet.

Utvalget er forøvrig noe forundret over at de områder som Juridisk utvalg prioriterte ved 1991-budsjettet er blitt redusert i budsjettforslaget for 1992 uten at reduksjonene er spesielt motivert. Utvalgets ansvarsområder utgjør en meget liten del av det totale nordiske budsjettet (ca 2,2 %). På flere av områdene kan

en riktignok oppnå resultater uten store kostnader, som f.eks. innen lovgivningssektoren og på forbrukerområdet. Likevel må det kreves at budsjettet ligger på et visst minste nivå, og ikke reduseres hvert år, slik som tilfellet har vært de siste 2 årene.

Når det gjelder den tekniske utformingen av budsjettet, anser utvalget at det er en nokså ugjennomtrengelig materie. Betegnelsen "disposisjonsmidler" er f.eks. ofte brukt på hele det beløp en sektor får anvist, uten at man av budsjettet kan lese ut hvor stort beløp som allerede er bundet opp, og hva som reelt sett er til disposisjon. På likestillingsområdet er f.eks. hele beløpet bundet opp i den allerede vedtatte handlingsplanen. Når det gjelder aktiviteter i Baltikum, er det avsatt en egen post på 15,3 MDKK. Ministerrådet anslår at totalt ca. 30 MDKK skal gå til Baltikum/Øst Europa-aktiviteter. Men det går ikke fram av budsjettet for den enkelte sektor hvor stort beløp som er tiltenkt Baltikum-programmet. (Se f.eks. pkt. 23 om forbrukerområdet.)

Utvalget vil se det som en fordel om Ministerrådet ved neste års budsjett klarere angir hvilke beløp under den enkelte sektor som allerede er bundet opp, og hvilke beløp som er egentlige disposisjonsmidler.

Det vises til nærmere kommentarer nedenfor, under de enkelte budsjettområdene på Juridisk utvalgs ansvarsområde.

Likestilling (pkt. 11)

Området vil i 1992 bli styrt av handlingsplanen for likestilling 1989-93.

Ministerrådet foreslår at sektoren totalt sett får 3.961 MDKK. Dette er en økning på 27% i forhold til 1991-budsjettet. Økningen skyldes imidlertid at det for 1992 avsettes 1,1 MDKK i planlegging av Nordisk Forum (*Rek. nr 13/1991*).

Når det derimot gjelder likestillingssektorens *ordinære* budsjett foreslås 2 861 000 DKK, hvilket innebærer en nedskjæring med 249.000 DKK eller 8% i forhold til 1991. Budsjettforslaget medfører at handlingsplanen for det nordiske likestillingssamarbeidet 1989-93 ikke kan oppfylles fullt ut.

Oppmerksomheten henledes på Juridisk utvalgs tidligere uttalelser om at det bør være sammenheng mellom de handlings- og samarbeidsplaner som vedtas og Ministerrådets budsjett. Videre gjøres oppmerksom på at gjennomføringen av handlingsplanen for likestilling er det området utvalget tidligere har prioritert høyest etter et selvstendig budsjett på lovgivningssektoren.

Sektoren får 551 000 DKK gjennom den økonomiske handlingsplanen. Disse midlene er øremerket til likelønnsprosjektet og til prosjektet om tilpassingsmuligheter mellom arbeidsliv og familieliv. Ministerrådet opplyser at prosjektet er blitt noe større og tar lenger tid en forutsatt. Utvalget noterer at det ekstra finansieringsbehovet forutsettes dekket over de ordinære budsjettmidler. Det er imidlertid ulkart hvilken budsjettpost ekstrabeløpet skal dekkes over.

Forbrukerområdet (pkt. 23)

På forbrukerområdet er det vedtatt et samarbeidsprogram for 1989-93. Arbeidsprogrammet Norden i Europa til 1992 inneholder også prosjekter på forbrukerområdet.

Arbeidet er delt opp i områdene forbrukernes sikkerhet, forbrukernes økonomiske og rettslige interesser, forbrukerutdanning- og informasjon samt forbrukerinnflytelse. Samarbeidsprogrammet har ingen prosjektbeskrivelse med tidsangivelser og budsjettmessige konsekvenser, slik som f.eks. handlingsplanen for likestilling.

Det opplyses at Ministerrådet allerede har avsatt flere ressurser til standardiseringsarbeidet, som særlig sikter på å ivareta forbrukernes interesser, i samsvar med budsjett- og kontrollutvalgets forslag om å styrke forbrukerdeltakelse og -innflytelse.

Samarbeidet med Østeuropa omfatter også en innsats på forbrukerområdet.

Ministerrådet foreslår en aktivitetsreduksjon på 200 000 DKK eller 3,8 %.

Det vises til tidligere uttalelser fra Juridisk utvalg om at forbrukerområdet, som har et relativt beskjedent budsjett, bør oppprioriteres eventuelt gjennom om-disponeringer. Utvalget vil uttrykke bekymring over at det foreslås nedskjæring på forbrukerområdet i en situasjon der EF's indre marked, EØS-avtalen og den øvrige internasjonaliseringen skaper behov for å styrke det nordiske samarbeidet på forbrukerområdet.

Næringsmiddelområdet (pkt. 24)

Nordisk Ministerråds mål med samarbeidet på næringsmiddelområdet er fastsatt i Nordisk Samarbeidsprogram på næringsmiddelområdet for 1988-1992 og i programmet Norden i Europa til 1992.

Ministerrådet foreslår en aktivitetsreduksjon på 165 000 DKK eller 4,8 % i forhold til 1991-budsjettet.

Det går fram av kommentarene at drikkevannsprosjektet vil kreve en forholdsvis stor del av næringsmiddelområdets budsjett. Dessuten uttales det at Ministerrådet legger stor vekt på å være i forkant av utviklingen på næringsmiddelområdet for å finne nisjer der EF eller andre internasjonale organer ennå ikke har fastsatt regler.

Utvalget konstaterer at det har vært en jevn nedskjæring på sektorens budsjett på de siste 2-3 år. Det kan vises til Juridisk utvalgs tidligere uttalelse om at Ministerrådets budsjettforslag på næringsmiddelområdet harmonerer dårlig med uttalelsen i samarbeidsprogrammet, der det sies at Ministerrådet har funnet det riktig at sektoren styrkes budsjettmessig. Utvalget uttrykker bekymring for nedskjæringen på næringsmiddelområdet i en tid der det bør settes inn målrettet arbeid internasjonalt.

Lovgivning (pkt. 25)

Ministerrådet foreslår totalt en *økning* på sektorens budsjett med 1 224 MDKK, eller 237 %.

Økningen skyldes at det er oppført på budsjettet utgifter til et nordisk råd for integrasjonsrett (*Rek. nr 15/1991*).

Når det ses bort fra Rådet for integrasjonsrett, foreslår Ministerrådet en *reduksjon* på lovgivningssektorens ordinære budsjett med 41 000 DKK, eller 8%. Budsjettmidlene tenkes først og fremst anvendt til arbeidet med spørsmål som angår forholdet Norden i Europa, prosjekter om EF-rett og om kontroll med etterlevelse av internasjonale avtaler.

Lovgivningssektoren fikk sitt eget prosjektbudsjett først i 1990 med 500 000 DKK. Budsjettposten ble redusert med 9 000 DKK i 1991, og det foreslås en ytterligere reduksjon for 1992.

Juridisk utvalg minner om sin uttalelse til forrige års budsjett, der utvalget uttaler at budsjettet på lovgivningssektoren bør økes i stedet for å reduseres, eventuelt gjennom omprioriteringer. Juridisk utvalg har i flere år prioritert høyest innen sitt ansvarsområde, at det finnes et eget prosjektbudsjett for lovgivningsspørsmål. Etter Juridisk utvalgs oppfatning vil det nordiske lovgivnings-samarbeidet fortsatt behøves, og på enkelte områder intensiveres i tiden framover. Samarbeidet innen EF og EØS er såpass ressurskrevende at det kan sette grenser for det internordiske lovgivningssamarbeidet innenfor de enkelte justisdepartementer. Etter utvalgets mening vil prosjektmidlene på lovgivningsområdet utgjøre et viktig supplement til de nasjonale innsatser for å gjennomføre større utredningsoppdrag e.l.

Virksomhetsbidrag (pkt. 26)

Herunder budsjetteres "Nordiska administrativa förbundet" og samarbeidskomiteen for menneskerettigheter.

Utvalget konstaterer at i Ministerrådets budsjettforslag er disse områder redusert med henholdsvis 47 000 DKK og 10 000 DKK.

Samene (pkt. 3.15)

Utvalget har merket seg at på Nordisk Sameråds budsjett er det forslått avsatt 1 520 DKK for 1992. I tillegg er 1 973 DKK overført til Samiske kulturtiltak. Dvs. totalt 3 490 DKK mot 3 160 DKK i 1991

Baltikum/Østeuropa (pkt. 33)

Ministerrådet foreslår at det avsettes 15,3 MDKK på denne budsjettposten, hvorav 10 MDKK går til diverse. samarbeidsprosjekt.

Det vises til *Rek. nr 43/1991* der Juridisk utvalg har uttalt at Ministerrådets arbeidsprogram bør kompletteres slik at det også omfatter initiativer som gjelder utvikling av demokrati og parlamentarisme.

Sammen med aktiviteter innen de øvrige sektorer anslås 30 MDKK å gå til samarbeid med Østeuropa/Baltikum i 1992. Juridisk utvalg viser til de innledende bemerkninger når det gjelder konsekvensene av å introdusere nye samarbeidsområder innenfor et 0-budsjett.

Juridisk utvalgs vurderinger og prioriteringer

Det Juridisk utvalg prioriterer høyest innen sitt fagområde er

1. at det også i årene framover finnes et eget prosjektbudsjett på lovgivningsområdet
2. at det avsettes tilstrekkelige midler til gjennomføringen av handlingsplanen for likestilling
3. at forbrukerområdet oppprioriteres

Stockholm, 2. oktober 1991

For Juridisk utvalg

Lennart Andersson
Nestformann

BIHANG 3

Kulturutskottets uttalande över ministerrådsförslag B 121/b om Nordiska ministerrådets budget för 1991

1. Inledning

Kulturutskottet har på sitt möte den 25 september 1991 tagit del av samarbetsministrarnas förslag till Nordiska ministerrådets budget.

Utskottet konstaterar att planeringsförutsättningar för budgeten år 1992 är 0-tillväxt jämfört med 1991. Enligt generalsekreterarens förslag skulle kultursektorn inte få någon ökning trots att den sägs höra till de prioriterade områdena inom budgeten och anslagen till andra sektorer minskas med 8%. I budgetförslaget har man emellertid omfördelat ministerrådsreserven på 10 MDKK till vissa sektorer, bl.a. kultursektorn, så att anslagen till denna ökar med 2,3 MDKK. Detta betyder att kulturhandlingsplanen ändå inte kommer att bli finansierad fullt ut med de 35 MDKK över 1987 års nivå som utlovats av ministerrådet. Fortfarande fattas ca 3,4 MDKK för att nå detta mål.

Utskottet konstaterar att utformningen av budgetförslaget har ändrats och detaljinformationen minskat. Utskottet anser att denna information tvärtemot borde öka och budgetförslaget även utgöra en läsvänlig aktivitetsplan inom det nordiska samarbetet.

Budgeten omsluter totalt 627,271 MDKK varav kultursektorn tilldelas 228,7 MDKK.

2. Den nordiska kulturbudgeten 1992

Utskottet konstaterar med besvikelse att även om kultursektorn är ett prioriterat område får den inte nödvändig finansiering för att avsluta kulturhandlingsplanen.

Utskottet anser att ministerrådet står inför frågan om hur det nordiska kultursamarbetets framtid skall gestalta sig, inte minst i förhållande till den europeiska integrationen. Det är utskottets åsikt att det nordiska kultursamarbetet är unikt och av sådan vikt att det inte får gå förlorat i de nordiska ländernas prioriteringar av den europeiska integrationsutvecklingen.

Det är utskottets uppfattning att man i budgetförslaget inte har följt de prioriteringar som kulturutskottet gjort under åren, bl.a. har Nordiska kulturfonden inte fått ökade anslag.

Utskottet konstaterar att kultursektorn utgör 37 % av den nordiska budgeten. Med 0-tillväxt ges inget utrymme för nya initiativ, några åtgärder måste få anslagsökning på grund av avtalsförbindelser eller liknande, vilket innebär en minskning av anslag till andra organ. Utskottet hemställer till ministerrådet att överskottet i budgeten för 1990 på 24,2 MDKK överförs till den nordiska budgeten och att en del av dessa medel tillfaller kulturhandlingsplanen och då särskilt kulturfonden.

Utskottet konstaterar vidare att kultursektorns dispositionsmedel minskas med drygt 5 MDKK, vilka flyttas till fasta anslag inom budgeten. Utskottet har upprepade gånger framhållit att dispositionsmedlen är ett av de viktigaste alternativen för allmänt och spontant nordiskt kulturfrämjande. De flesta institutioner får minskade anslag med ca 3-4%. Dessa minskningar har allmänt tagits från projektdelen av anslagen.

Beträffande det allmänkulturella området framhåller utskottet det synnerligen beklagligt att den av utskottet upprepade önskan om resursökning till Nordiska kulturfonden inte har beaktats. Eftersom kulturfonden endast kan stödja ca 10 % av inkomna ansökningar anser utskottet att det nordiska samarbetets stöd till folkligt nordiskt kultursamarbete utgör en alltför liten andel av budgeten. Utskottet förutsätter ännu en gång att ministerrådet i sin slutliga utformning av budgeten prioriterar Nordiska kulturfonden.

Utskottet framhåller i sitt yttrande över generalsekreterarens budgetförslag att de nordiska kulturkommittéerna borde förstärkas. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att samsamarbetsministrarna har föreslagit ökat anslag till teater- och danskommittén, litteratur- och bibliotekskommittén och NOMUS med 120 000 DKK vardera. Däremot har budgeten för ungdoms-, folkbildnings- och idrotts-samarbete inte fått den ökning utskottet önskat. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att på samrådsmötet mellan utskottet och Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) enades man om att prioritera det allmänkulturella området den närmaste tiden.

Utskottet noterar att enligt förslaget har anslagen till kulturinformation i utlandet flyttats från dispositionsmedlen till en fast post inom budgeten. Utskottet anser denna verksamhet vara mycket viktig men skulle önska ett mera detaljerat budgetförslag över till vilka informationsåtgärder anslagen går.

Utskottet anser att med hänsyn till de snabba förändringarna inom Europa borde det nordiska kultursamarbetet stärkas ytterligare för att Norden som kul-

turregion skall kunna hävda sig i den europeiska omvälvningsprocessen. Det nordiska kultursamarbetet borde bli ett föredöme för kulturellt samarbete i Europa. Därför anser utskottet att anslaget till detta område borde ökas. På samrådsmötet mellan utskottet och ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) den 13 maj 1991 konstaterades att de små ländernas kultur är mycket viktig och att de Nordens Hus som finns måste behållas och förstärkas. Utskottet har noterat att Nordens institut på Åland har problem med att genomföra sina samarbetsplaner med Baltikum och öarna i Östersjön med det minimala anslaget i budgetförslaget. Utskottet vill i detta sammanhang väcka frågan om huruvida en omfördelning dels från Baltikumprogrammet och dels från institutioner som får stora anslag i budgetförslaget, t.ex. Nordita, är möjlig i detta sammanhang. Utskottet anser att när både ministerråd och utskott på kulturområdet är eniga i att prioritera den allmänna kulturen borde detta kunna företas.

Inom utbildningsområdet har en del projekt tillkommit efter flyttningar från dispositionsmedlen till den fasta budgeten, bl.a. dataprogramgruppen, elevutväxling inom Västnorden och nordiskt folkhögskolestöd. Utskottet anser att alla dessa områden är angelägna delar av kultursamarbetet.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att NordMÅL och språkligt samarbete har prioriterats inom budgeten.

Nordplus-programmet har fått ca 1 MDKK ökning på budgeten, därtill kommer knappt 2 MDKK från den ekonomiska handlingsplanen. Enligt information från Nordplus-sekretariatet räcker inte denna ökning för att finansiera de 1 200 helårsstipendier som planerats. Enligt ministerrådsförslaget om samarbetsprogram inom högre utbildning i Norden skulle Nordplus-programmet både förlängas och utvidgas redan år 1992. Utskottet saknar i budgetförslaget en redovisning av hur medlen för Ledningsgruppen inom den högre utbildningen skall fördelas mellan Nordplus-stipendier och samarbetsprogrammet inom högre utbildning i Norden. Utskottet anser att det nordiska samarbetets trovärdighet är i fara om nyantagna samarbetsprogram inte ens påbörjas på grund av finansieringssvårigheter.

På forskningsområdet minskar anslagen till många poster medan Nordiska forskarutbildningsakademien får drygt 1,2 MDKK i ökning. Utskottet konstaterar att enligt budgetförslaget dras det in anslag till NORDPLAN med 500 000 DKK. Utskottet utläser ur denna siffra att ministerrådet redan börjat verkställa sitt beslut att dra in NORDPLAN:s forskarutbildning. Utskottet har hemställt till ministerrådet att återuppta behandlingen av ärendet med hänvisning till Nordiska rådets rekommendation om NORDPLAN på sessionen i Köpenhamn 1991 och väntade sig därför att NORDPLAN:s budget skulle stå oförändrad tills saken var slutbehandlad.

Utskottet vill understryka att budgetförslaget i sin nuvarande form är ytterst svårläst och har en komplicerad utformning. Utskottet hemställer till ministerrådet att söka göra förslaget mer lättläst i framtiden.

Kulturutskottet hade år 1990 föreslagit för budgetutskottet att närmare granska *bedömningsunderlaget för budgetarbetet* inom ministerrådet. I budgetutskottets redogörelse framkommer att det grundläggande dokumentet för budgetarbetet är C 2-dokumentet, där de ekonomiska planeringsförutsättningarna för de följande åren anges liksom ministerrådets prioriteringar. Vid utarbetandet av ge-

neralsekreterarens budgetförslag tas dessutom hänsyn till eventuellt ytterligare direktiv från ställföreträdarkommittén, protokollförda samarbetsministerbeslut, ministerrådets och andra prioriteringar, föregående års budget, bindningar i fleråriga handlingsplaner och projekt och institutionernas anslagsframställningar.

När samarbetsministrarna inleder sin budgetberedning i juni året före budgetåret har de följande underlag förutom C 2-dokumentet: generalsekreterarens budgetförslag, yttranden från ämbetsmannakommittéerna, en sammanställning av institutionernas anslagsframställningar och budgetutskottets brev.

Kulturutskottet har med förvåning konstaterat att denna information är en upprepning av redan kända moment i budgetbehandlingen, medan ingenting framkommer som påvisar vad man egentligen tar hänsyn till vid budgetutformningen och motiven bakom varför budgeten ser ut på det ena eller det andra sättet. Dessutom anser utskottet det vara uppseendeväckande att man inte går närmare in i institutionernas verksamhet och planer inför framtiden för att sätta upp en realistisk budget. Utskottet hemställer till ministerrådet att omvärdera bedömningsunderlaget för budgeten inför framtiden och ta upp denna fråga för behandling.

Stockholm den 3 oktober 1991

För kulturutskottet

Thea Knutzen
Förman

BIHANG 4

Miljöutskottets uttalande över ministerrådsförslag B 121/b om Nordiska ministerrådets budget för 1992

1. Inledning

Miljöutskottet noterar att det som karakteriserar ministerrådets budgetförslag för 1992 är den strama budgetpolitik som tidigare aviserats, dvs. att förslaget för 1992 ligger på samma nominella nivå som budgeten för 1991.

Denna budgetpolitik innebär, att för att öka beviljningar till prioriterade områden, är man tvungen att minska beviljningar på andra områden. Detta återspeglas i miljöutskottets åsikter om prioriteringar, som redovisas senare i detta yttrande.

Annat som karakteriserar budgetförslaget och också återspeglas i utskottets överväganden om prioriteringar, är den i budgetförslaget totala avsaknaden av detaljinformation som är absolut nödvändig om rådets fackutskott på ett sakligt sätt skall kunna prioritera inom eller mellan sektorer. Miljöutskottet anser detta oacceptabelt och förutsätter att ministerrådet i fortsättningen ser till att denna in-

formation blir tillgänglig för utskotten, både vad gäller generalsekreterarens budgetförslag och ministerrådets budgetförslag.

På grund av att denna nödvändiga information saknas, kan miljöutskottet inte utarbeta den prioritering inom eller mellan sektorer på det sätt som är nödvändigt i en situation med 0-budgetering. Utskottet betonar därför vikten av att alla fackutskott i fortsättningen får denna information angående institutioner och projekt. Av projektinformationen måste bl.a. framgå en beskrivning av själva projektet, vad det anses kosta per år, när det startade och när det skall avslutas. Det betonas att även i en situation där budgeten växer måste sådan information vara tillgänglig för att fackutskotten på ett sakligt sätt skall kunna prioritera verksamheten.

Med hänsyn till denna totala avsaknad av nödvändig bakgrundsinformation, har miljöutskottet enbart kunnat prioritera i allmänna drag, som redovisas i det följande.

Miljöutskottet har vid sina överläggningar kommit fram till att det politiska läget i dag inte är sådant att den nordiska budgetens totala belopp kan öka. Utskottet konstaterar därför att budgetförslaget för 1992 ligger på samma nominella nivå som budgeten 1991.

Samtidigt betonas starkt att det ingalunda är säkert att en 0-budgetering kan accepteras för år 1993. Detta bl.a. på grund av att aktiviteterna inom den ekonomiska handlingsplanen upphör vid utgången av 1992.

2. Miljöutskottets verksamhetsområden

Följande beviljningar och ändringar från 1991 års budget föreslås till sektorer inom miljöutskottets verksamhetsområden.

1 000 DKK	Budget 1992	Tillväxt 1991-92	Andel av tot. budget
Miljö	30 354	0,0 %	4,8 %
Regionalpolitik	26 600	- 3,3 %	4,2 %
Transport	3 600	- 7,3 %	0,6 %
Trafiksäkerhet	4 200	0,0 %	0,7 %
Jord- och skogsbruk	22 000	- 6,0 %	3,5 %
Fiske	7 056	+ 6,5 %	1,1 %

Miljöutskottet noterar den starka nedskärningen av beviljningarna till tre av utskottets sektorer. Särskilt noteras minskningen på transportområdet som ej anses motsvara ministerrådets målsättningar för verksamheten inom sektorn.

Miljöutskottet uppmanar därför ministerrådet att öka beviljningen till transportsektorn.

Ytterligare noteras ökningen av beviljningen till fiskerisektorn, som pekar i samma riktning som utskottets åsikter om aktiviteter inom denna sektor.

3. Prioriteringar

Som framgår av det ovan anförda angående budgetnivå och den oacceptabla avsaknaden av detaljerad bakgrundsinformation till budgetförslaget har miljöutskottet enbart kunnat prioritera inom sina verksamhetsområden och i allmänna drag utan att på ett konkret sakligt sätt föreslå omfördelning av verksamheten inom eller mellan sektorer.

Miljöutskottet har vid sina överläggningar kommit fram till följande:

Inom **miljösektorn** anses att arbetet med Östersjöns sanering skall prioriteras samt att länderna kring Östersjön, på ett eller annat sätt, aktivt bör involveras i detta arbete. I detta sammanhang anser utskottet att ministerrådet skall utarbeta ett konkret handlingsprogram för Östersjöns sanering, som vore bindande för Östersjöländernas regeringar. Det anses att ett sådant program måste innebära klara målsättningar inom bestämda tidsramar samt garanterad finansiering både nordiskt och nationellt.

Som ett exempel på vad som måste inarbetas i detta handlingsprogram, och vad som är brådskande att vidta effektiva konkreta åtgärder mot, kan nämnas industriavfall, gödningsämnen från jord- och skogsbruk samt radioaktivt material. Denna handlingsplan bör även inkludera överföring av modern reningsteknologi mot luftföroreningar från närområden som t.ex. Kolaområdet.

Det anses att **fiskerisektorn** inte har fått den plats i budgeten som denna sektor behöver trots den föreslagna ökningen till sektorn som är i linje med utskottets åsikter. Det erinras om havets ömtåliga ekosystem, vikten av en rätt balans mellan återväxten av havets resurser och resursernas utnyttjande, samt om havets vikt i miljöns helhetsbild.

Med hänsyn till det ovan nämnda, samt med hänsyn till att fiskodling och akvakultur i sin helhet hör under fiskerisektorn och är en snabbt växande näring, påpekas att det verkar vara en obalans mellan bevilningarna till fiskerisektorn och andra närbesläktade sektorer. Men på grund av bristande information kan utskottet inte bedöma om det i verkligheten är så eller inte och av samma orsak kan utskottet inte heller ta ställning till eventuell omfördelning av budgetmedlen mellan sektorer.

Inom **land- och skogsbrukssektorn** anser utskottet att man bör prioritera miljö kvalitetsövervakningen och då, om det behövs, på bekostnad av forskningen inom sektorn.

Inom **regionalpolitiken** anses att Västnorden-samarbetet (även Västnorden-fonden) skall fortsätta som prioriterat område. Angående den regionala utvecklingen i Västnorden erinras om vikten av att utveckla effektiva kommunikationer inom samt till och från regionen. Ytterligare erinras om regionens ömtåliga arktiska och semiarktiska natur och faran av att radioaktivt material som bärs till Nordatlanten kan utplåna regionens närings- och bosättningsgrundval.

Det anses att det gränsregionala samarbetet ytterligare bör prioriteras och intensifieras samt att man där bör satsa på konkreta handgripliga åtgärder och aktiviteter som är förankrade bland befolkningen. Detta anses kunna göras på bekostnad av FoU-verksamheten inom regionalsektorn.

Om ministerrådet anser att FoU-verksamheten behöver intensifieras, bör det ske först och främst med centrala nationella medel.

Inom **transportområdet** anses att ministerrådet bör prioritera arbetet med att utarbeta en gemensam nordisk transportpolitik samt en nordisk investeringsplan för infrastrukturen. Utskottet anser också att man nu måste sätta i gång konkreta åtgärder för att minska trafikens negativa miljöpåverkan. I det sammanhanget erinras särskilt om färjornas och flygets del i miljöförstöringen, som intill nyligen varit underskattad. Ytterligare anser utskottet att man bör intensifiera arbetet med att utveckla järnvägstrafiken i syfte att göra den attraktivare för godstransporter samt att man bör intensifiera arbetet med att utveckla de så kallade kombitransporterna.

Utskottet påpekar att ministerrådets målsättningar för transportsektorn ej motsvarar de finansiella medel som har beviljats till sektorn de senaste åren och nu föreslås för 1992. Utskottet uppmanar därför ministerrådet att se till att beviljningen till sektorn blir i linje med de ambitiösa målsättningarna.

Gällande **trafiksäkerhetssektorn** erinrar utskottet om att den föreslagna beviljningen omfattar enbart den trafiksäkerhetshandlingsplan som skall påbörjas 1992. Om det skulle tillkomma nya projekt eller andra aktiviteter som inte ingår i den nya handlingsplanen måste dessa finansieras med nya medel eller genom medel från andra sektorer. Utskottet understryker vikten av att aktiviteterna inom handlingsplanen under inga omständigheter får begränsas.

Det noteras att den **ekonomiska handlingsplanen** utlöper vid utgången av 1992. Utskottet anser att de beviljningar som går till regionalpolitik och fiske, inom handlingsplanens ram, skall ingå i den ordinarie budgeten för år 1993.

Köpenhamn den 7 oktober 1991

För miljöutskottet

Dorte Bennedsen
Förman

BIHANG 5

Socialutskottets uttalande över ministerrådsförslag B 121/b om Nordiska ministerrådets budget för 1992

1. Utskottet har för yttrande erhållit Nordiska ministerrådets förslag till budget för 1992, och vill anföra följande för beaktande av budget- och kontrollutskottet. (Då utskottet ej längre behandlar miljöfrågorna utgår dessa avsnitt. Istället behandlar utskottet bygg- och bostadsfrågorna).

Allmänt framhöll utskottet i sitt yttrande över ministerrådets budgetförslag 1991 att detta innehöll flera förbättringar av framställningen som gjorde budge-

ten lättare överskådlig. Denna trend har nu ytterligare fortsatt och budgeten är numera ett mer lättillgängligt dokument än för ett antal år sedan. Särskilt tillfredsställande finner utskottet att det anges en tablå över samtliga handlingsplaner och samarbetsprogram på budgeten, och att detta år tillkommer en sårredovisning av projektmedel, vilket underlättar överblick och jämförelse mellan olika sektorer.

Det noteras att ministerrådets budgetförslag har samma totalomslutning som generalsekreterarens förslag, dvs. 627,271 MDKK. Dessutom tillkommer den ekonomiska handlingsplanen som under sitt sista år tilldelas 50,7 MDKK, dvs. en minskning med 20 milj. sedan 1991.

Vad gäller utskottets områden föreslås följande siffror (1000 DKK):

	Budget 1991	Gen.sekr. förslag 1992	NMR förslag 1992
Arbetsmarknad + arbetsmiljö (sammanslagna)	17 912	16 931	17 231
Social- och hälsovård	40 529	39 316	39 917
Bygg- och bostadsområdet	7 159	6.586	6 586

Dessutom tillkommer följande anslag inom den ekonomiska handlingsplanen, som utgår vid slutet av 1992:

	Budget 1991	Gen.sekr. försl. 1992	NMR försl. 1992
<i>Arbetsmiljö</i>			
Standardisering	1 268	1 268	1 268
<i>Arbetsmarknad</i>			
Paraplyprojekt	1 764	882	882
Effektivare arbetsförmedling	783	783	783
Flaskhalsar på arbetsmarknaden	761	761	761
Kvinnor på arbetsmarknaden	551	551	551
<i>Bygg- och bostadsområdet</i>			
Standardisering byggområdet	938	938	938

Utskottet vill vad gäller budgetens nivå i stort erinra om sina synpunkter med anledning av ministerrådets budget för 1991, att utskottet ej känner sig bundet av att budgeten förutsätter nolltillväxt av den totala ramen och att alla förändringar därför måste ske i form av omprioriteringar. Det är fortsatt utskottets uppfattning att verksamhetens innehåll borde vara avgörande för tilldelningen av ekonomiska resurser. En sådan "nollbudget" innebär nedskärningar för alla utom vissa nya eller särskilt prioriterade områden. Det framgick vid överläggning mellan budget- och kontrollutskottet och Nordiska ministerrådet/samarbetsministrarna att en nollbudget i det rådande ekonomiska läget ansågs vara det bästa ministerrådet kunde åstadkomma.

Av det nu framlagda förslaget framgår att nedskärningarna drabbar institutionerna med ca 8 % och projektmedlen med i vissa fall upp till 9 %. Omprioriteringar innebär i ministerrådets förslag medel till de nya områden som tillkommer enligt ministerrådsbeslut under 1990 framför allt programmet för Baltikum och Östeuropa, kultursektorn, miljöforskningsprogrammet samt ett nytt datapolitiskt program. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning.

Mot bakgrund av sin allmänna inställning till de olika avsnitten av budgeten och de prioriteringar som utskottet angav i betänkande över C 2 vill utskottet anföra följande.

2. Utskottet noterar att budgetförslaget innebär en reduktion jämfört med 1991 års budget, men vill uttala sin tillfredsställelse över att det under ministerrådets budgetbehandling visar sig möjligt att i viss mån ta hänsyn till de önskemål som utskottet framförde med anledning av generalsekreterarens budgetförslag i maj 1991. Sålunda noteras att ministerrådet jämfört med generalsekreterarens förslag ökat anslaget till arbetsmarknadsområdet med 300 000 DKK och anslaget till social- och hälsoområdet med 601 000 DKK.

Vad gäller förteckningen över handlingsplaner och handlingsprogram vill utskottet uttala förhoppningen att ministerrådet finner det möjligt att efterkomma utskottets tidigare önskemål att utarbeta ett särskilt *handlingsprogram för "Nordbors rättigheter"*. Utskottet framhöll med anledning av ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2) att Nordbors rättigheter borde kvarstå som ett samarbetsområde och bevakas inte minst i samband med en ökad harmonisering med EG:s regler. Utskottet anser att ett sådant program, även om det får en mycket översiktlig form och därmed inte tar i anspråk några nya ekonomiska resurser, skulle kunna bilda grundvalen för en samlad beskrivning av den "nordiska modellen". Vad gäller t.ex. det sociala området vill utskottet i detta sammanhang peka på den definition som anges på s. 76 i budgeten vad gäller den "nordiska modellen", nämligen att förmånerna, i motsättning till vad fallet är inom EG, är individuella och oberoende av arbetsmarknadsanknytning.

3. Vad gäller de olika samsamarbetssektorerna får utskottet beträffande **arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdet** notera att dessa områden slagits ihop under en ämbetsmannakommitté istället för som tidigare två med de besparingseffekter detta förhoppningsvis kan leda till. Som prioriterade områden talas om anpassning av efter- och vidare utbildning på arbetsmarknaden, modernisering av myndigheternas tillsynsverksamhet och ökad fokusering på ekonomiska styrmedel i arbetsmiljön. Vidare talas om ett omfattande projektprogram inom migrationssamarbetet, bl.a. avseende invandrarorganisationernas nordiska samarbete och integration av invandrare i arbetslivet (ett projekt om "arbetsplatsen som mötesplats").

Utskottet vill starkt tillstyrka att sistnämnda område ges prioritet, men vill även vad gäller arbetsmarknadsområdet erinra om utskottets synpunkter med anledning av C 2 1991, nämligen att ungdomsarbetslösheten fortsatt bör vara föremål för nordiska insatser. Utskottet ser med tillfredsställelse att den ökning som ministerrådet beviljat jämfört med generalsekreterarens förslag gör det

möjligt att fortsätta dessa insatser. Den senaste tidens konjunkturutveckling visar på det fortsatta behovet härav, vilket också erkändes av ministerrådet under den senaste sessionen (*Fråga E 16*). Allmänt vill utskottet framhålla att den fulla sysselsättningen som målsättning är en väsentlig del av den "nordiska modellen" och även förutsatts i det gällande samarbetsprogrammet på arbetsmarknadsområdet. Denna målsättning är en viktig del av den nordiska samhällssynen och får ej tappas bort när det blir tal om att utarbeta ett samlat program för arbetsmarknads- och arbetsmiljösektorerna.

Den "nordiska modellen" ingick även som en väsentlig del i arbetet med den nordiska arbetsmiljökonventionen, där det i förarbetena som ett viktigt skäl att utarbeta en nordisk konvention framhölls möjligheterna att använda denna som ett instrument för att påverka omvärlden, i synnerhet Europa.

Utskottet noterar att den samnordiska institutionen för arbetsmiljöutbildning (NIVA) deltar i ministerrådets försöksverksamhet med treårig mål- och ramstyrning. Detta gäller även Nordiska hälsovårdshögskolan och Institutet för odontologisk materielprovning (NIOM). Utskottet avser att kontakta dessa institutioner angående uppläggnings- och erfarenheterna av försöksverksamheten.

Utskottet har ingen erinran mot den förslagna summan, men vill erinra om att den ekonomiska handlingsplanen utgår 1992 och att det kan vara befogat att fortsätta åtminstone något av de projekt på arbetsmarknads- och arbetsmiljöområdena som ingår i handlingsplanen.

4. Vad beträffar social- och hälsovårdsområdet konstateras i detta sammanhang att NIOM ålagts att undersöka alternativa finansieringsmodeller. Målet är att från och med 1993 införa avgiftsfinansiering för en del av verksamheten som omfattar materialprovning. Utskottet noterar att en evaluering som utfördes av budget- och kontrollutskottet, gav vid handen att de allra flesta instanser uttalade sig emot avgiftsfinansiering, men ville inte utesluta denna finansieringsform för framtiden. Utskottet finner att det i det nuvarande budgetläget kan vara motiverat att frigöra ekonomiska resurser genom att i viss utsträckning övergå till avgiftsfinansiering.

Detta gäller flera institutioner, där förvaltningsrevision och ökad avgiftsfinansiering bör kunna frigöra medel för prioriterade områden.

Utskottet noterar att till största delen av anslagen går till de fasta institutionerna och att projektmedlen enligt generalsekreterarens förslag minskar med ett par procent. Utskottet har i och för sig ingen erinran mot en minskning, förutsatt att den ej drabbar prioriterad verksamhet, men vill i sammanhanget erinra om att utskottet flera år i följd starkt förordat ökad projektverksamhet vad gäller barn- och familje frågor. Utskottet vill uttala förhoppningen att nedskärningarna på andra områden skall ge utrymme för insatser på barn- och familjeområdet. Sålunda finns t.ex. stora skillnader i nivåerna på barnbidrag, föräldraförsäkring och organiseringen av barnomsorgen i Norden. Föräldrarnas möjligheter till ledighet är av stor betydelse för barnens situation under de första levnadsåren. (se "Socialförsäkringen i Norden" s. 10-12). Utskottet vill vidare erinra om sitt uttalande i betänkandet över C 2 att den nordiska sociala trygghetskonventionen ej får försvagas i samband med en närmare anknytning till EG utan att den bör utgöra ett instrument för att bevaka den sociala dimensionen i förhandlingarna med

EG och bör därför på sikt utvidgas till att omfatta även t.ex. barn- och familjepolitiken.

Vad gäller *handikappområdet* fann utskottet att generalsekreteraren, trots att stödordningen för handikapporganisationernas nordiska samarbete endast kommit att uppgå till hälften av det begärda beloppet, redan andra året föreslog en nedskärning från 1,57 till 1,45 MDKK. Utskottet, som arbetar med ett internt handlingsprogram på *handikappområdet* ansåg det betänkligt att göra avsevärda nedskärningar i projektverksamheten under Nordiska nämnden för handikappfrågor, som i samband med evalueringen bedömts som kostnadseffektiv. Utskottet noterar med tillfredsställelse att ministerrådet beviljat en sådan ökning att det blir möjligt att anslå de ursprungliga beslutade 1,57 MDKK till stödordningen. Utskottet noterar att ministerrådet fullföljer sitt beslut om ett reumatikerår 1992 genom ett anslag på 500 000 DKK, samt att anslagen till *handikappområdet* även i övrigt nu kan bibehållas på 1991 års nivå.

Utskottet tillstyrker den föreslagna summan.

5. Bygg- och bostadssektorn tillfaller utskottet som ett nytt verksamhetsområde och innefattar en institution, Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB). Budgeten består av en projektbevillning, som föreslås minska med något över 5 %, samt en institutionsbudget för NKB. Projektbevillningen omfattar bl.a. standardisering, byggforskning och bostadspolitik. Några specificeringar ges ej utöver att arbetet med harmonisering och standardisering som föranleds av den europeiska integrationen fortsätter samt att inomhusmiljö avses bli ett prioriterat område.

Om den egentliga bostadspolitiken sägs att samverkan på det bostadspolitiska området väntas få större betydelse. Inte minst med hänsyn till standardiseringsfrågornas betydelse i den europeiska integrationsprocessen kommer detta område att fordra ökade insatser av utskottet i fortsättningen. Utskottet förbehåller sig rätten att återkomma till dessa frågor.

Oslo den 26 september 1991

För social- och miljöutskottet

Lena Öhrsvik
Förman

Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för 1992

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet överlämnar härmed sitt förslag till budget 1992 för yttrande.

Efter det att Nordiska rådet avgett sina synpunkter avser ministerrådet att fastställa budgeten.

Tammerfors den 21 augusti 1991

Ole Norrback

Fridtjov Clemet

Innehållsförteckning

I	BUDGETENS UTGIFTER	217
	SEKTORANALYS AV BUDGETFÖRÄNDRINGAR I RELATION TILL 1991 (Exkl. den ekonomiska handlingsplanen)	218
	BUDGETENS UTGIFTER – SÄRREDOVISNING AV PROJEKT- MEDEL	219
II	BUDGETENS INKOMSTER	220
III	BUDGETFÖRSLAGET	221
1	UTGÅNGSPUNKTER INFÖR 1992	221
2	BUDGETENS STRUKTUR	221
3	MINISTERRÅDETS BUDGET – REFORMARBETET	222
3.1	Förändrat anslagssystem för institutionerna	222
3.2	Försöksverksamhet med flerårig mål- och ramstyrd budgetering	223
3.3	Översynen inom kultursektorn	223
4	TVÄRSEKTORIELLA SAMARBETSOMRÅDEN	224
4.1	Norden i Europa	224
4.2	Samarbejde med Baltikum og Østeuropa	225
4.3	Forskningssamarbete	225
4.4	Den ekonomiska handlingsplanen – Ett starkare Norden	227
4.5	Standardisering	229
4.6	Miljö	229
5	SEKTORBESKRIVNINGAR	231
6	MINISTERRÅDETS HANDLINGSPLANER OCH SAMARBETS- PROGRAM	233
IV	DETALJBUDGET	235
	KULTURSEKTORN, ANSLAG 1–5	235
1	NORDISKA KULTURFONDEN	236
2	KULTURSEKTORNENS DISPOSITIONSMEDEL	237
3	ALLMÄNKULTUR	238
3.1	Nordisk teater- og dansekomité	238
3.2	Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén	239
3.3	Nordisk Råds litteraturpris	239
3.4	NOMUS, Nordisk musikkommitté och Nordiska rådets musikpris	239
3.5	Nordisk konst- och konstindustrikommité	240
3.6	Nordiskt konstcentrum (NKC)	240
3.7	Nordisk film- og tv-fond	241
3.8	Styringsgruppen for kultur og massemediasamarbejde	241
3.9	Ledningsgruppen för samnordisk kulturinformation i utlandet	242
3.10	Nordens Hus i Reykjavik	242
3.11	Nordens Hus på Färöarna	243
3.12	Nordens institut på Åland	243
3.13	Nordens institut i Grönland	244
3.14	Nordisk samisk institutt	244
3.15	Nordisk sameråd	244
3.16	Samiske kulturtiltak	245
3.17	Nordiskt ungdomssamarbete	245
3.18	Nordisk idrettssamarbeide	246
3.19	Bidrag till skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom	246

3.20	Bidrag til Nordkalottmuseet	246
3.21	Nordiskt konstnärscentrum, Dalsåsen	247
4	UTBILDNING	248
4.1	Nordisk skolesamarbejde	248
4.2	Nordplus-junior	249
4.3	Språklig samarbeid i Norden	249
4.4	Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU)	250
4.5	Nordens folklige akademi (NFA)	250
4.6	Nordisk språksekretariat	251
4.7	Nordiskt språk- och informationscentrum	251
4.8	Dataprogramgruppen	252
4.9	Elevudveksling mellem Vest-Norden og det øvrige Norden	252
4.10	Nordisk folkehøjskolestøtte	253
4.11	Ledningsgruppen för högre utbildning	253
4.12	Nordisk journalistcenter	254
4.13	Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)	254
4.14	Bidrag til nordisk federation för medicinsk undervisning	254
4.15	Nordiske kursusaktiviteter på undervisningsområdet	255
4.16	Nordiska kurser i språk och litteratur	255
5	FORSKNING	256
5.1	Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA)	256
5.2	Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	257
5.3	Nordisk institutt for sjørett	257
5.4	Nordiske geoekskursioner til Island	257
5.5	Nordiska institutet för asienstudier (NIAS)	258
5.6	Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORD-INFO)	258
5.7	Nordisk vulkanologisk institut	259
5.8	Nordisk dokumentasjonscentral for massekommunikasjonsforskning (NORDICOM)	259
5.9	Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)	259
5.10	Nordisk forskningspolitisk råd	260
5.11	Bidrag til Nordisk sommeruniversitet (NSU)	260
5.12	Samarbejdsorganer på kulturbudgetets forskningsområde	260
5.13	Nordisk forskeruddannelsesakademi (NorFA)	261
5.14	Vetenskaplig utrustning	262
5.15	Forskningsprogrammer	262
6	BIOTEKNOLOGI	264
7	ENERGI	265
8	MILJÖ	266
9	ARBEJDSMARKED OG ARBEJDSMILJØ	267
9.1	Arbejdsmarkeds- og beskæftigelsespolitik, Arbejdsmarkedsservice	267
9.2	Arbejds miljø, arbejdsliv og arbejdsret	268
9.3	Nordisk arbejdsmiljøuddannelse (NIVA)	269
10	SOCIAL- OG SUNDHEDSOMRÅDET	271
10.1	Socialpolitik, dispositionsbeviljning	271
10.2	Nordiska läkemedelsnämnden	272
10.3	Nordiska hälsovårdshögskolan	272
10.4	Nordiska institutet för odontologisk materialprövning (NIOM)	275
10.5	Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)	277
10.6	Nordiska nämnden för handikappfrågor	277

10.7	Kontaktmandsorganet for narkotikaspørgsmål	278
11	JÄMSTÄLLDHET	280
12	INDUSTRI	281
12.1	Industripolitik, dispositionsbeviljning	281
12.2	Nordisk industrifond	281
12.3	Nordtest	282
13	EKONOMI- OCH FINANSPOLITIK	285
13.1	Ekonomi- och finanspolitik, dispositionsbeviljning	285
13.2	Nordiska ekonomiska forskningsrådet	285
14	NORDISK STATISTISK SEKRETARIAT	288
15	BYGG	289
15.1	Byggfrågor, dispositionsbeviljning	289
15.2	Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	290
16	HANDEL	291
16.1	Handelspolitik, disposisjonsbevilling	291
16.2	Nordiska projektexportfonden (NOPEF)	292
17	REGIONALPOLITIK	293
17.1	Regionalpolitik, dispositionsbeviljning	293
17.2	NordREFO	294
18	TRANSPORT	296
19	TRAFIKSÄKERHET	297
20	TURISM	298
21	JORD- OG SKOGBRUK	299
21.1	Jordbruksspørsmål disposisjonsbevilling	299
21.2	Nordiska genbanken för jord- och trädgårdsväxter	301
21.3	Samarbetsnämnden för Nordisk skogsforskning (SNS)	301
21.4	Samnordisk planteforedling (SNP)	302
22	FISKERI	303
23	KONSUMENT	304
24	LEVNEDSMIDLER	305
25	LAGSTIFTNING	306
26	VERKSAMHETS BIDRAG	307
27	TJÄNSTEMANNAUTBYTE	308
28	MINISTERRÅDETS RESERV	309
29	GENERALSEKRETERARENS DISPONERINGSRESERV	310
30	LÖNERESERV FÖR INSTITUTIONERNA M. M.	311
31	MINISTERRÅDETS SEKRETARIAT	312
32	EUROPAINFORMATION	313
33	BALTIKUM/ÖSTEUROPA	314
34	DATAPOLITIK	315
35	EKONOMISK HANDLINGSPLAN	316

I Budgetens utgifter – Översikt

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
1. Kulturfonden	13 283	13 283	12 650	6 464
2. Kultursektorns disp. medel	5 926	11 364	12 113	8 216
3. Allmänkultur	73 095	69 481	62 336	45 461
4. Utbildning	54 622	50 429	40 689	22 115
5. Forskning	81 748	81 748	76 312	47 983
6. Bioteknologi	23 909	25 988	24 750	7 974
7. Energi	8 065	8 766	9 368	8 733
8. Miljö	30 354	30 354	26 909	9 860
9. Arbetsmarknad	17 231	17 912	14 644	4 649
10. Social- och hälsoområdet	39 917	40 529	37 449	28 547
11. Jämställdhet	3 961	3 110	2 813	1 559
12. Industri	74 640	80 152	84 121	14 459
13. Ekonomi och finans	3 486	3 652	3 736	1 912
14. Statistiska sekretariatet	2 418	2 628	2 548	2 202
15. Bygg	6 586	7 159	6 970	3 920
16. Handel	13 812	15 013	15 708	3 728
17. Regional	26 600	27 510	25 538	23 384
18. Transport	3 600	3 885	3 755	2 579
19. Trafiksäkerhet	4 200	4 200	3 937	845
20. Turism	2 000	2 100	1 955	921
21. Jord- och skogsbruk	22 000	23 413	21 553	13 850
22. Fiskeri	7 056	6 624	5 389	3 591
23. Konsument	5 050	5 250	5 123	3 157
24. Livsmedel	3 300	3 465	3 324	1 815
25. Lagstiftning	1 740	516	500	—
26. Verksamhetsbidrag	2 689	2 788	2 707	2 007
27. Tjänstemannautbyte	1 763	1 916	1 859	580
28. Ministerrådsreserv	2 174	1 050	9 861	0
29. Gen.sekr.disp.reserv	300	480	806	179
30. Lönereserv för inst.	6 900	10 500	12 119	11 552
31. MR-sekretariatet	66 311	70 011	67 258	61 118
32. Europa-information	2 035	1 995	—	—
33. Baltikum/Östeuropa	15 300	—	—	—
34. Datapolitik	1 200	—	—	—
— Tidigare anslag	—	—	2 500	33 933
Summa	627 271	627 271	601 300	377 293
35. Ekonomisk handlingsplan	50 719	70 565	76 652	14 630
Total	677 990	697 836	677 952	391 923

Anm: a) Budget 1992 är beräknad i 1991 års priser.

b) Budgeten för 1989 uppgick till 610 868. Skillnaden jämfört med utfallet är att hänföra till det officiella, tekniska, bokslutet i vilket det gjorts vissa dispositioner, bl. a. överföring av projektmedel till 1990.

Sektoranalys av budgetförändringar 1992 i relation till 1991 (Exkl. den ekonomiska handlingsplanen)

1 000-tal DKK

Sektorena sorteras på absoluta tillväxt-tal	Absolut tillväxt	Tillväxt 91-92 %	Andel av tot.bud 1992	Budget 1992	Budget 1991
33. Baltikum/Östeuropa	15 300	Ny	2,4 %	15 300	
4. Utbildning*	4 193	8,3 %	8,7 %	54 622	50 429
3. Allmänkultur*	3 614	5,2 %	11,7 %	73 095	69 481
25. Lagstiftning	1 224	237,2 %	0,3 %	1 740	516
34. Datapolitik	1 200	Ny	0,2 %	1 200	
28. Ministerrådsreserv	1 124	107,0 %	0,4 %	2 174	1 050
11. Jämställdhet	851	27,4 %	0,6 %	3 961	3 110
22. Fiskeri	432	6,5 %	1,1 %	7 056	6 624
32. Europa-information	40	0,2 %	0,3 %	2 035	1 995
1. Kulturfonden	0	0,0 %	2,1 %	13 283	13 283
5. Forskning	0	0,0 %	13,0 %	81 748	81 748
8. Miljö	0	0,0 %	4,8 %	30 354	30 354
19. Trafiksäkerhet	0	0,0 %	0,7 %	4 200	4 200
26. Verksamhetsbidrag	-99	-3,6 %	0,4 %	2 689	2 788
20. Turism	-100	-4,8 %	0,3 %	2 000	2 100
27. Tjänstemannautbyte	-153	-8,0 %	0,3 %	1 763	1 916
24. Livsmedel	-165	-4,8 %	0,5 %	3 300	3 465
13. Ekonomi och finans	-166	-4,5 %	0,6 %	3 486	3 652
29. Gen.sekr.disp.reserv	-180	-37,5 %	0,0 %	300	480
23. Konsument	-200	-3,8 %	0,8 %	5 050	5 250
14. Statistiska sekr.	-210	-8,0 %	0,4 %	2 418	2 628
18. Transport	-285	-7,3 %	0,6 %	3 600	3 885
15. Bygg	-573	-8,0 %	1,0 %	6 586	7 159
10. Social- och hälsoområdet	-612	-1,5 %	6,4 %	39 917	40 529
9. Arbetsmarknad	-681	-3,8 %	2,7 %	17 231	17 912
7. Energi	-701	-8,0 %	1,3 %	8 065	8 766
17. Regional	-910	-3,3 %	4,2 %	26 600	27 510
16. Handel	-1 201	-8,0 %	2,2 %	13 812	15 013
21. Jord- och skogsbruk	-1 413	-6,0 %	3,5 %	22 000	23 413
6. Bioteknologi	-2 079	-8,0 %	3,8 %	23 909	25 988
30. Lönereserv för inst.	-3 600	-34,3 %	1,1 %	6 900	10 500
31. MR-sekretariatet	-3 700	-5,3 %	10,6 %	66 311	70 011
2. Kultursektorns disp.medel*	-5 438	-47,9 %	0,9 %	5 926	11 364
12. Industri	-5 512	-6,9 %	11,9 %	74 640	80 152
Summa exkl. den ek.handpl. 0	0 %	100,0 %	627 271	627 271	

* Tillväxt inom sektorerna "Allmänkultur" och "Utbildning" finansieras huvudsakligen från "Kultursektorns dispositionsmedel". (Nettotillskott för sektorerna blir + 2 369)

Anm: Budget 1992 är beräknad i 1991 års priser.

Budgetens utgifter – Särredovisning av projektmedel

Budget, 1000-tal DKK

	Disposi- tions- bevilj- ningar 1992	Institu- tionernas projekt- medel 1992	Disposi- tions- bevilj- ningar 1991	Institu- tionernas projekt- medel 1991
1. Kulturfonden	13 283	—	13 283	—
2. Kultursektorns disp. medel	5 926	—	11 364	—
3. Allmänkultur	34 235	15 562	30 173	15 911
4. Utbildning	39 135	3 549	34 602	3 834
5. Forskning	30 192	17 929	29 285	15 150
6. Bioteknologi	23 909	—	25 988	
7. Energi	8 065	—	8 766	
8. Miljö	30 354	—	30 354	
9. Arbetsmarknad	11 585	2 363	5 601	9 028
10. Social- och hälsoområdet	8 548	4 53	8 656	4 936
11. Jämställdhet	3 961	—	3 110	
12. Industri	966	57 155	1 050	61 934
13. Ekonomi och finans	653	1 629	819	1 662
14. Statistiska sekretariatet	—	100	—	148
15. Bygg	4 308	1 136	4 682	1 334
16. Handel	479	9 067	1 680	9 067
17. Regional	23 400	1 653	24 295	1 653
18. Transport	3 600	—	3 885	
19. Trafiksäkerhet	4 200	—	4 200	
20. Turism	2 000	—	2 100	
21. Jord- och skogsbruk	7 700	9 211	7 865	10 420
22. Fiskeri	7 056	—	6 624	
23. Konsument	5 050	—	5 250	
24. Livsmedel	3 300	—	3 465	
25. Lagstiftning	1 740	—	516	
27. Tjänstemannautbyte	1 763	—	1 916	
28. Ministerrådsreserv	2 174	—	1 050	
29. Gen.sekr.disp.reserv	300	—	480	
32. Europa-information	2 035	—	1 995	
33. Baltikum/Östeuropa	15 300	—	—	
34. Datapolitik	1 200	—	—	
Summa	295 217	123 507	273 054	134 929

II Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna. Ländernas bidrag inbetalas enligt en särskild fördelningsnyckel.

1000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989	Fördelnings- nyckel 1992
Avgift av lön	7 000	7 000	7 000	7 164	
Ränteintäkter	16 000	12 000	11 000	25 143	
Övriga inkomster/ (- ev. förluster)	490	775	952	315	
De nordiska ländernas bidrag	654 500	678 061	659 000	593 000	
därav					
Danmark	(134 827)	(144 427)	(143 662)	(123 937)	20,6 %
Finland	(146 608)	(143 749)	(136 413)	(120 972)	22,4 %
Island	(6 545)	(7 459)	(6 590)	(5 930)	1,0 %
Norge	(119 774)	(128 153)	(127 846)	(121 565)	18,3 %
Sverige	(246 746)	(254 273)	(244 489)	(220 596)	37,7 %
Summa	677 990	697 836	677 952	625 012	100 %

Kommentar:

Fördelningsnyckeln (se tabell ovan) fastställs som respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris.

Avgift av lön, utgår i den avgiftspliktiga lönesumman för de anställda vid sekretariatet.

Ränteintäkter

Storleken av de ränteintäkter som skapas beror på hur likviditeten ser ut under loppet av året och hur ränteläget utvecklas.

Övriga inkomster

Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan och ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna.

III Budgetförslaget

1. Utgångspunkter inför 1992

Samarbetsministrarnas förslag till ministerrådets ordinarie budget för 1992 uppgår till 627,3 M DKK. Därtill kommer den temporära ekonomiska handlingsplanen (1989–1992) — Ett starkare Norden — på 50,7 M DKK. Det samlade budgetförslaget för 1992 omsluter således 678 M DKK. Ministerrådets budgetförslag för 1992 är beräknat i 1991 års prisnivå. Det betyder att alla nivåer och förändringar mellan 1991 och 1992 är direkt jämförbara. Inför fastställandet av budget 1992 omräknas anslagen med hänsyn till senast kända prognoser vad avser löne- och prisutveckling för 1992. Budgeten omräknas också vad avser senast kända valutakursläge (november 1991).

- Den strama budgetpolitiken fullföljs under 1992. Utgifterna på den ordinarie budgeten ökar inte, mätt i reala termer, jämfört med 1991. Några sektorer erhåller dock en reallt förhöjd budget. Framst gäller detta kultursektorn som förstärks med 2,3 M DKK. Till datapolitik anvisas 1,2 M DKK. Vidare föreslås jämställdhetssektorn för att förbereda ett nytt Nordiskt forum få ökat anslag jämfört med 1991. Andra aktiviteter som prioriteras är forskning kring europeisk integrationsrätt och ett nordiskt reumatikerår. I budgetarbetet har därutöver bl. a. miljösektorn prioriterats genom att sektorn föreslås få reallt oförändrade anslag jämfört med 1991.
- Den internationella utvecklingen har medfört att ministerrådet har ökat sina insatser utanför Norden. Det gäller såväl integrationsprocessen mellan EG och EFTA-länderna som utvecklingen i närområden i Östeuropa, speciellt Baltikum. Ministerrådets satsningar 1991 föreslås vidareföras med ett anslag till Baltikum-Östeuropaaktiviteter på 15,3 MDKK. Därtill kommer de insatser som görs för dessa områden via de redan etablerade samarbetssektorerna. Sammantaget beräknas satsningarna för Baltikum-Östeuropa uppgå till över 30 MDKK 1992.
- Det föreslås att samarbetsministrarna för temporära satsningar och initiativ under 1992 har ett anslag, ministerrådsreserv, på 2,2 MDKK.
- De av ministerrådet beslutade åtaganden vidareförs i budgetförslaget för 1992. Det gäller handlingsplaner och arbetsprogram samt försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering av vissa nordiska institutioner.
- Inom kultursektorn har en allmän översyn inletts, syftande till att frigöra medel för angelägna satsningar framöver.
- Effektiviseringsarbetet inom ministerrådet drivs vidare, anslaget till sekretariatet föreslås minska med 5 % jämfört med 1991. Det innebär en reduktion av den fasta staben med 3 konsulttjänster och 4 sekreterartjänster.

2. Budgetens struktur

Budgeten för 1992 kan uppdelas på fyra huvudområden:

1. Institutioner	39,2 %
2. Projektmedel och stödordningar	43,5 %
3. Den ekonomiska handlingsplanen	7,5 %
4. Ministerrådssekretariatet	9,8 %

Om de projektmedel som ingår i institutionsanslagen också räknas som projektmedel växer andelen projektmedel till 61,8 % av budgeten. Jämfört med 1991 års budget har den totala andelen projektmedel ökat med drygt 3 %-enheter. Omfattningen av projektmedel visar den flexibilitet som den nordiska budgeten formellt har.

3. Ministerrådets budget – reformarbetet

För att möta de ökade kraven på flexibilitet och handlingsberedskap och för att effektivisera det nordiska samarbetet behöver ministerrådets budgetsystem utvecklas. Under 1991 har en förenklad lönebudgetering vid de nordiska institutionerna prövats. Vidare har en försöksverksamhet med mål- och ramstyrd budgetering av några institutioner inletts. Andra områden som successivt kommer att reformeras är likviditetsstyrningen och projektmedelshanteringen. Bl.a. tas ett nytt projektregister i bruk 1991. Andra finansieringsformer som alternativ till direkt anslagsfinansiering kommer också att prövas.

Denna utvecklade budgetproces bör leda till att resultat av verksamheten lättare kan följas upp. Detta bör också leda till att redovisningarna till Nordiska rådet blir mer informativa.

3.1 Förändrat anslagssystem för institutionerna

De nya principerna för lönebudgetering föreslås vidareföras 1992.

Försöksverksamheten har inneburit en förenkling och decentralisering av medelshanteringen. För 1992 föreslås därför att institutionerna, även fortsättningsvis, ges rätt att omdisponera lönemedel till andra konton. Inom givna budgetramar får institutionerna frihet att bestämma antalet anställda.

Kompensation för avtalsenliga lönehöjningar utbetalas automatiskt, utan ansökan från institutionerna, enligt en schablonregel.

3.2 Försöksverksamhet med flerårig mål- och ramstyrd budgetering

a) Bakgrund

Under 1980-talet har debatten om de offentliga verksamheternas effektivitets- och kostnadsproblem vuxit i styrka. Trots skiftande nationella förutsättningar liknar problemen och motiven för reformerna varandra.

Det strikta myndighetsinriktade budgettänkandet framstår allt oftare som föråldrat. Detta system som till stor del baseras på formella direktiv, budgetförslag, instruktioner, årsberättelser, bokslut och annat utbyte av skrivelser från centrum till periferin har i många fall visat sig mindre ändamålsenligt. Den traditionella budgetdialogen tenderar sålunda till att vara kostnadsdrivande, för lite resultatinkriktad, ha osäker kvalitet etc. Det största problemet torde dock vara att systemet ofta försvårar omprövningar och därmed hämmar en utveckling mot bättre resursutnyttjande för nya angelägna aktiviteter.

Inom den offentliga sektorn genomförs nu budgetreformer i flera nordiska länder. Enligt samarbetsministrarnas uppfattning kan inte de nordiska institutionerna stå vid sidan av denna utveckling. Tvärtom lämpar sig dessa genom sin hanterliga storlek och specialiserade verksamhet, särskilt väl för en ny typ av budgetdialog.

Institutionernas resultat och effektivitet i förhållande till insatta resurser bör

sålunda bedömas mer systematiskt än tidigare samtidigt som detalj- och regelstyrning begränsas. Ett annat viktigt moment är att resurserna i ökande grad skall tilldelas efter prestations- och resultatnivå och inte som tidigare efter utgiftsnivå. Ökad långsiktighet krävs också i budgetarbetet. Många nordiska institutioner deltar i fleråriga handlingsprogram och har därmed med nödvändighet en längre planeringstid än ett år.

b) Nuläge

Samarbetsministrarna beslöt i januari 1991 att rekommendera fackminister-råden att för vissa nordiska institutioner inleda en försöksverksamhet med flerårig mål- och ramstyrd budgetering. Under planeringsperioden 1991–1993 deltar Nordiska institutionen för vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA), Nordiska hälsovårdshögskolan (NHV) och Nordiskt institut för odontologisk materialprovning (NIOM). Under perioden 1992–1994 deltar också Nordiska ekonomiska forskningsrådet och Nordtest i försöksverksamheten.

Inom ramen för försöksverksamheten utarbetas 3-åriga planeringsdokument s.k. budgetöverenskommelser för varje försöksinstitution. (Det gäller dock även fortsättningsvis att det formellt fattas ett budgetbeslut varje år i minister-rådet).

Detta dokument innehåller följande delar:

1. Målsättning och syfte med institutionen.
2. Institutionens planer och åtaganden för 3 år framöver.
3. Planerat resurstillskott från ministerrådet under perioden.
4. En resultatredovisning som skall lämnas varje år.
5. En utvärderingsklausul som behandlar när, hur, och av vem som en utvärdering av institutionen skall göras.
6. En punkt som reglerar formalia kring budgetbesluten.

I det detaljerade budgetförslaget ges en fylligare redogörelse av försöksverk-samheten inom resp. institution.

Ministerrådet har tillsatt en referensgrupp som skall följa försöksverksamhe-ten, utvärdera densamma och vid behov återrapportera til samarbetsministrar-na.

Den första resultatredovisningen är planerad till januari 1992.

3.3 Översyn inom kultursektorn

För att förverkliga den omfattande kulturhandlingsplanen för åren 1988–91 har en rad nya initiativ tagits såväl inom det allmänskulturella området som inom utbildning och forskning. Dessa satsningar kommer att kräva betydande resurser också framöver. Resursbehov för ett antal angelägna verksamhetsom-råden som inte fanns medtagna i kulturhandlingsplanen kan också förutses under de närmaste åren.

Budgetläget under de närmaste åren kommer att vara kärvt. Skall planerna inom kulturområdet kunna förverkligas måste därför omprövningar göras. Medel måste frigöras från nuvarande åtaganden. Detta kan ske på flera sätt. Genom att t. ex. öka den externa finansieringen för vissa aktiviteter minskas anslagsbehovet från ministerrådet. Även nedskärningar och direkta nedlägg-ningar av vissa verksamheter kan emellertid också komma ifråga för att frigöra resurser för andra aktiviteter.

Ett första etappmål är att under perioden 1991—1994 successivt frigöra medel så att ett belopp om ca. 30 MDKK, motsvarande 13 % av kulturområdets budget, på årsbasis uppnås vid periodens slut.

I föreliggande budgetförslag har 6,3 MDKK omfördelats inom kulturbudgeten i syfte att öka satsningarna på Nordiska film- och TV-fonden, NordMÅL, Nordplus, Forskarutbildningsakademien och miljöforskningsprogrammet.

4. Tvärsektoriella samarbetsområden

4.1 Norden i Europa

Årstallet 1992 har fået symbolsk betydning for den europæiske integrationsproces som det år, hvor arbejdet med en række vigtige målsætninger for samarbejdet i Europa skal afsluttes. Det gælder først og fremmest det indre marked i EF, som efter planerne skal være en realitet ved udgangen af 1992. Endvidere vil foreligge resultaterne af regeringskonferencerne om den politiske union, som skal indledes i 1993, og den økonomiske og monetære union, hvis første fase allerede er igang.

Samtidigt pågår der forhandlinger mellem EF og EFTA-landene med sigte på en aftale som skal træde i kraft den 1. januar 1993. Aftalen indebærer, at det indre marked udstrækkes til at omfatte alle 19 lande samt et omfattende samarbejde på andre politik-områder.

For det nordiske samarbejde indebærer dette, at man i løbet af 1992 må forberede strukturændringer, som sætter samarbejdet i stand til på bedst mulig måde at tjene medlemsstaternes interesser i det nye, europæiske samarbejds-mønster. Det gælder om dels at finde frem til de områder, hvor de nordiske lande med fordel kan optræde i fællesskab inden for et udvidet europæisk samarbejde, dels at definere tyngdepunkterne i det fremtidige regionale samarbejde i Norden og endelig at tage stilling til, under hvilke former det nordiske samarbejde bedst kan styrkes og udvikles under ændrede, ydre betingelser.

1992 er også det sidste år, som er omfattet af arbejdsprogrammet "Norden i Europa til 1992", der blev besluttet i sin endelige skikkelse den 1. juni 1990.

Blandt programmets i alt 100 initiativer er der for en dels vedkommende som forudset opnået endelige eller foreløbige resultater i 1990 og 1991. Flertallet af aktiviteterne videreføres imidlertid i 1992.

Således som det fremgår af Ministerrådets planlægningsdokument, C2 1991, har også mange andre aktiviteter, end de som er optaget i arbejdsprogrammet, en europæisk dimension. Man kan sige, at forholdet til Europa og til internationalt samarbejde i det hele taget ikke længere varetages gennem nogle specifikke initiativer, men er et generelt aspekt, som alle aktiviteter inden for Minister-rådet må forholde sig til.

Ministerrådet fremlægger til Nordisk Råds 40. session et ministerrådsforslag om indhold og form for det nordiske samarbejde efter 1992.

Det treårige program for information til Europa om Norden og det nordiske samarbejde går i 1992 ligeledes ind i sit sidste år. Programmet er på den korte tid kommet ind i faste former, formuleret i et nært samarbejde med pressecheferne i de respektive udenrigsministerier, som kraftigt støtter aktiviteterne både praktisk og indholdsmæssigt.

Hovedvægten ligger på regelmæssige besøg i Norden af journalister og beslutningstagere samt udgivelsen af et newsletter på engelsk, tysk og fransk. Desuden støttes konferencer i og udenfor Norden, der udarbejdes informationsmateriale på forskellige sprog og uddeles journaliststipendier.

Programmet evalueres i 1992 med henblik på at tage stilling til, i hvilken form det skal videreføres. Ministerrådet anser det for vigtigt at fastholde den interesse og det kontaktnet, der er skabt, også efter 1992.

Efter er noget lavere beløb i 1989, hvor arbejdsprogrammet "Norden i Europa" blev vedtaget, anslås det, at aktiviteterne under programmet årligt omfatter ca. 75 M DKK. Heraf anvendes ca. 2 M DKK til information til Europa.

4.2 Samarbejde med Baltikum og Østeuropa

Den i politiske forstand udvidelse af Europa-begrebet, som var en følge af opbruddet i Østeuropa i 1989, førte Ministerrådet til at vedtage og iværksætte det særlige arbejdsprogram for Baltikum og Østeuropa.

Programmet fik virkning fra slutningen af 1990 med uddeling af ca. 230 stipendier til baltere til studier i Norden samt støtte fra Baltikum/Østeuropapuljen til en række samarbejdsprojekter mellem Norden og nærområderne i Østeuropa. Der har vist sig meget stor interesse både fra baltisk og fra nordisk side for at udnytte de ordninger, som indgår i programmet. Ministerrådet har derfor besluttet allerede i efteråret 1991 at behandle ansøgninger vedrørende stipendier og projekter, som finansieres over budgettet for 1992.

I løbet af 1991 er der oprettet nordiske informationskontorer i de tre baltiske hovedstæder.

Nordisk Råd vedtog under den 39. session 12 rekommandationer, som sigter til et udvidet samarbejde med de baltiske lande, Østersølandene og Østeuropa i øvrigt. Rekommandationerne vedrører hovedsagelig miljø- og kultursamarbejde, kundskabsoverføring samt landbrug og transport.

Ministerrådet modtager endvidere et stigende antal forslag om samarbejde fra de baltiske lande og andre nærområder.

For 1992 er det opgaven at søge at imødekomme flest mulige af de mange forskelligartede ønsker under arbejdsprogrammet. Dette kan eventuelt medføre, at programmet revideres på visse punkter. Ministerrådets indsats på dette område skal endvidere ses som et supplement til den, finansielt langt større, nationale indsats i de nordiske lande.

Sammen med aktiviteter inden for sektorerne kan det anslås, at Ministerrådet i alt til samarbejde med Baltikum og Østeuropa i 1992 vil anvende over 30 MDKK, eller omtrent det samme som i 1991.

4.3 Forskningsamarbete

Forsknings- och utvecklingssamarbete (FoU) bedrivs inom nästan alla ministerrådets sektorer. Sekretariatet har gjort en genomgång av FoU-verksamhetens ekonomiska omfång 1990. Det skall understrykas att skönsmåssiga uppskattningar härvid ofta varit nödvändiga.

En vid definition av FoU-begreppet har använts vid genomgången. Den på detta sätt framräknade FoU-insatsen är därför inte direkt jämförbar med de uppgifter som ingår i den nationella FoU-statistiken.

Ministerrådets budget (exkl. den nya ekonomiska handlingsplanen) uppgick år 1990 till ca 600 milj. DKK. Härav gick 41 % eller ca 250 milj. till FoU-verksamhet. Detta var ungefär samma belopp som 1988, vilket innebär att man kan notera en sjunkande FoU-andel de senaste åren. År 1987 var FoU-andelen sålunda 46 % och 1988 43 %.

FoU-satsningarna är starkt koncentrerade till kultur- och industrisektorerna.

Av kultursektorns ordinarie budget avsattes 41 % eller 84 MDKK till FoU-ändamål 1990. Den helt övervägande delen gick till fasta institutioner och samarbetsorgan som täcker en rad olika forskningsområden. Sektorns andel av ministerrådets totala FoU-bevillningar uppgick till 34 %.

Av industrisektorns ordinarie budget gick 85 % eller 72 MDKK till FoU. Härav gick 68 milj. till Nordiska industrifonden. Sektorns budget svarade för 29 % av de resurser som ministerrådet totalt avsatte till FoU från den ordinarie budgeten 1990. Industrisektorn är dock betydligt mer dominerande inom ministerrådets FoU-verksamhet än vad dessa siffror anger. Det beror på att betydande resurser kanaliseras från bioteknologiprogrammet och den ekonomiska handlingsplanen till Nordiska industrifonden.

De största FoU-bevillningarna i övrigt inom den ordinarie budgeten finns i social- och hälsovårdssektorn (14 MDKK) samt jord- och skogsbrukssektorn (13 MDKK). I den förra sektorn ökade FoU-andelen från 29 % 1988 till 36 % 1990. Detta hänger bl. a. samman med förverkligandet av det nya handlingsprogrammet mot cancer. Det kan vidare noteras att det sker en betydande finansiering utanför ministerrådets budget. Industriföretag, forskningsinstitutioner, högskolor och universitet i Norden svarar sålunda i medeltal för 62 % av industrifondens projektfinsiering.

Följande sektorer har en stor andel av ministerrådets totala FoU-insatser i den ordinarie budgeten 1990 (tillsammans ca 90 %):

– kultur	34 %
– industri	29 %
– bioteknologi	10 %
– social- och hälsovård	5,5 %
– jord- och skogsbruk	5,4 %
– miljö	4,3 %
– regionalpolitik	2,6 %

En markant förändring kan noteras i energisektorn, där endast 1,5 MDKK beviljades till FoU-ändamål 1990. Detta innebar att FoU-andelen i sektorn sjönk från 57 % år 1988 till 16 % år 1990. Huvudorsaken till denna minskning är att ministerrådet upphört med sin finansiering av säkerhetsforskning på kärnenergiområdet. Det bör dock påpekas att det finns ett särskilt nordiskt energiforskningsprogram som finansieras med nationella medel. Totalramen för denna var 1990 17 MDKK.

Miljösektorns budget nästan fördubblades mellan 1988 och 1990. Trots att FoU-bevillningarna samtidigt ökade till nästan 11 MDKK, sjönk FoU-andelen i sektorn från 54 % till 40 % år 1990.

Ministerrådet har beslutat att göra miljöforskning till ett särskilt prioriterat område i och med antagandet av ett nytt femårigt miljöforskningsprogram. Vissa planeringsaktiviteter genomförs 1991–1992, varefter den egentliga programperioden inleds 1993.

Till det nordiska samarbeidsprogrammet for bioteknologi stod 1990 knappt 25 milj. DKK till forfogande over den ordinare budgeten. Hartill kom ca 8 milj. DKK av FoU-medlen fran den ekonomiska handlingsplanen. Omkring 60 % av de samlade medlen till bioteknologi gick till aktiviteter inom industrisektorn och 20 % till jordoch skogsbrukssektorn.

Foljande sektorer hade 1990 en stor andel FoU-finansiering i sin sektorsbudget:

— bioteknologi	100 %
— industri	85 %
— fiske	81 %
— ekonomi och valuta	78 %
— jord- och skogsbruk	61 %
— arbetsmiljö	61 %
— trafiksakerhet	54 %
— kultur	41 %
— miljø	40 %

Man kan konstatera att forskningssamarbetet är speciellt omfattande inom produktionsorienterade sektorer och inom sektorer som har med inre och yttre miljø samt trafiksakerhet att göra.

Forskarutbildning och forskarmobilitet

Omkring en femtedel av de resurser som ministerrådet totalt avsätter till FoU används for olika former av forskarutbildning och forskarmobilitet. Med etablerandet 1991 av en Nordisk forskarutbildningsakademi har ministerrådet markerat sin vilja att stärka insatserna på detta område. Forskarutbildning finansieras for närvarande inte bara inom kultursektorn. Ämnesspecifika stödordningar finns även inom jord- och skogsbrukssektorn, arbetsmiljösektorn, industrisektorn och energisektorn. Avsikten är att akademien skall medverka till en tvärspektoriell samordning.

4.4 Den ekonomiska handlingsplanen — Ett starkare Norden

“Ett starkare Norden — ekonomisk handlingsplan 1989—1992” ble fastsatt av Ministerrådet våren 1989 etter Nordisk Råds behandling på sesjonen samme år. I foreliggende rapport blir det redegjort for status for gjennomforingen av handlingsplanen pr 1. juni 1991.

Det overordnede formålet med handlingsplanen er å fremme betingelsene for en balansert økonomisk utvikling gjennom å styrke den økonomiske integrasjonen i Norden og styrke Nordens stilling i omverdenen.

Handlingsplanen har tre mål:

- å utvikle og forbedre den nordiske modellen
- å styrke Norden som hjemmemarked
- å samarbeide i forhold til EF's indre marked

I handlingsplanen inngår 48 ulike konkrete tiltak som gjennomføres av seksten ulike samarbeidssektorer. Gjennomforingen går stort sett som planlagt. Budsjettbevilgningene for 1989 og 1990 har skjedd etter hva som ble sagt i handlingsplanen. For 1991 och 1992 utgjør bevilgningene 70,6 resp. 50,7 MDKK.

Det bør bemerkes at det ennå er for tidlig å uttale seg om omfanget av konkrete resultater og effekter av handlingsplanen. Dette hindrer dog ikke at en del effekter allerede har vist seg. F.eks. er det vesentlig for økonomiene og for hele Nordens deltakelse i den europeiske integrasjonsprosessen at kapitalbevegelsene er blitt liberalisert i alle nordiske land. Det er utarbeidet en omfattende beskrivelse af utviklingen av offentlige utgifter i Norden, samt en analyse av alternative finansieringsmekanismer og budsjettreformer. En arbeidsgruppe har bidratt med en rapport om næringsstøtte i Norden med henblikk på bl. a. å avvikle støtte til kriseramte virksomheter og markedsforvridende statlig kredittstøtte. Nordplus, som er et utvekslingsprogram for studenter og lærere ved universiteter og høyskoler, kom igang hurtigere enn hva som eller hadde vært mulig, og flere studenter og lærere kan utnytte dette programmet. Den nordiske deltakelsen i standardiseringssamarbeidet på arbeidsmiljøområdet kunne komme i gang hurtig, bl.a. gjennom ekstra midler fra det særskilte EF-relaterte prosjekt. Også Nordtest og INSTA-Bygg, har kunnet øke sine aktiviteter på prøvings- og standardiseringsområdet.

Nordisk Industrifond har hatt mulighet til å starte flere konkrete samarbeidsprosjekter med private industribedrifter og offentlige organer gjennom de betydelige ekstra midler som fondet forvalter. Turistkampanjen i USA startet allerede før sesongen 1989 og har bidratt til økt turisme til Norden fra USA. Nordisk Investeringsbank har bidratt til finansieringen av flere miljøprosjekter i Norden og i Østeuropa.

Den økonomiske handlingsplanen har økt Nordisk Prosjekteksportfonds (NoPEF) kapasitet til å utføre studier om miljøsituasjonen i utvalgte områder. NoPEF har i løpet av de siste årene gjennomført mange ambisiøse miljøstudier i Østeuropa, Sovjetunionen og i Det fjerne østen.

Den økte økonomiske integrasjonen innenfor EF og forhandlingene mellom EF og EFTA om et felles økonomisk samarbeidsområde, har stått som et sentralt tema i den økonomiske handlingsplanen og berører mange ulike prosjekter. Blandt annet er den liberaliseringen som er lagt på nordisk standardisering vedrørende regler om arbeidsmiljø og standardisering i byggsektoren, påvirket av integrasjonsprosessen. Det gjenstår å sammenstille en oversikt over hvilke konsekvenser den økonomiske integrasjonen kommer til å ha på videreføringen av arbeidet mot å styrke Norden som hjemmemarked.

Utover det som allerede framgår, kan noen andre forandringer i forhold til den opprinnelige handlingsplanen konstateres. Kampanjen for fremme av utenlandsetableringer i Norden er tatt ut av handlingsplanen. Nordjobb er overført til det allmenne budsjett.

Utredningsprosjektet vedrørende Kvinner på arbeidsmarkedet har blitt noe større og tar noe lengre tid enn først antatt. De ekstra finansieringsbehovene dekkes av ordinære budsjettmidler.

Utredningen om jordbrukspolitikken och husholdenes økonomi, effekter på grunn av handelshinder har hatt problemer i innledningen, men planen er fortsatt å gjennomføre prosjektet.

4.5 Standardisering

Bakgrund

Inom Nordiska ministerrådet finns en lång tradition att stödja harmonisering av bestämmelser genom standardisering. Verksamheten har omfattat regional standardisering, stöd för deltagande i internationell standardisering och koordinering av nordiska intressen inför internationella möten etc.

Genom standardisering av begrepp, produkter, material och metoder kan man uppnå en enhetlig terminologi, en samordning av mått och dimensioner, en begränsning av antalet varianter, en specifikation av funktioner och egenskaper samt beskrivning av metoder för provning, kontroll och beräkningar. Standarder finns på flera nivåer: företagsstandard, branschstandard, nationell, regional och global standard.

En standard berör näringslivet, men också offentliga organ, intresseorganisationer och medborgare. Producenter får genom standardisering tekniska förutsättningar för att uppfylla företagsekonomiska mål. Samhället kan uppställa tvingande regler för krav på varor med hänsyn till hälsa, säkerhet, funktion eller miljö. Lika standard i flera länder minskar de tekniska handelshindren och underlättar världshandeln.

Ministerrådets insatser

EG:s inre marknad har medfört att standardiseringen blivit allt viktigare i Europa. Samtidigt har statens roll i standardiseringsarbetet omvärderats och nya former för samverkan på nationell och regional nivå uppstått. EG och Efta samarbetar om standardisering och håller på att bygga upp ett västeuropeiskt system för ömsesidig kontroll och erkännande av provningsresultat.

Genom den ekonomiska handlingsplanen ges en tillfällig förstärkning för nordiska standardiseringsinsatser inom tre sektorer (arbetsmiljö, bygg och handel) åren 1989–92. För 1992 uppskattas detta tillskott till 4 MDKK. I tillägg till dessa ekonomiska insatser har ministerrådet utarbetat en strategi om nordiskt samarbete om tekniska krav och kontrollordningar inom industrisektorn. Därtill har ytterliggare tre sektorer (konsument, livsmedel samt hälso- och sjukvård) bedrivit fleråriga projekt inom standardisering.

Stödet från ministerrådet till standardisering, teknisk provning och kontroll uppskattas för 1992 komma att ligga på samma nivå som 1991, dvs. ca. 30 MDKK. Därav beräknas drygt 20 MDKK falla på industrisektorn och ca. 3 MDKK på vardera hälso-, -social-, -sjukvård, och byggsektorn. Största delen av stödet gäller produktrelaterad standardisering, men också provning och kontroll har hög prioritet.

4.6 Miljö

Samarbetsministrarna antog 1989 riktlinjer för hur miljöfrågorna skall integreras i de olika samsamarbetssektorernas arbete inom ministerrådet. I riktlinjerna fastställs bl. a. att varje fackministerråd skall ansvara för att det tas hänsyn till miljöaspekter inom sektorn.

De miljöhandlingsplaner och program som har antagits (luftföroreningar, förorening av havet, renare teknologi, avfall och återvinning) följs upp med

projektverksamhet inom miljösektorn men de har också relation till arbetet inom andra sektorer. *Miljösektorns* egen budget uppgår till drygt 30 MDKK.

Nedan redovisas projekt inom andra samarbetssektorer som i vid mening är miljörelaterade och en grov uppskattning av dessa aktiviteters budgeteffekter. Sammantaget uppgår dessa insatser också till ca 35 MDKK.

Inom *trafiksektorn* prioriteras arbetet med att reducera trafikens skadliga effekter. Uppföljningen av den resolution om trafik och miljö som antogs av de västeuropeiska trafikministrarna (CEMT) 1989 kommer att ske genom gemensamt nordiskt uppträdande. Forskning om olika aspekter av trafikens miljöproblem samt val av åtgärder för att minska problemen har fortsatt prioritet. Bl. a. har järnvägens möjligheter och begränsningar som transportmedel stort intresse. Mer än tidigare kommer också sjö- och luftfartens miljöpåverkan att uppmärksammas. Det miljörelaterade arbetet kan beräknas till ca 1 MDKK.

Inom *energisektorn* har ministerrådet beslutat att det nordiska energipolitiska samarbetet skall som ett av målen ta sikte på att energiförsörjningen och energiförbrukningen skall ske i överensstämmelse med en bärkraftig utveckling. Arbetet inriktas bl. a. på användningen av mindre förorenande energikällor, energihushållning samt forsknings-samarbete. Resurser som går till miljörelaterad verksamhet beräknas uppgå till 5,5 MDKK.

Inom *jord- och skogsbrukssektorn* har man valt ut fyra delområden inom jordbruksmiljöområdet där insatserna skall koncentreras under perioden 1991—93. Dessa är koordinering av miljö- och lantbrukspolitik, urlakning av närsalter, skogsbruk och miljö samt miljökvalitetsövervakning. Miljörelaterade insatser inom sektorn uppskattas till 5,5 MDKK.

Inom *fiskerisektorn* är resursförvaltning och miljö ett av de fyra prioriterade områden som ingår i samarbetsprogrammet för fiskeriområdet. Ca 1,2 MDKK föreslås till området marin ekologi.

Inom *industrisektorn* genomförs som ett led i den nordiska ekonomiska handlingsplanen 1989—1992 en handlingsplan för industriell FoU inom miljöteknologi. För miljöteknologiplanens genomförande ansvarar Nordiska industrifonden. Industrifondens andel i finansieringen är 10 MDKK per år.

Inom *konsumentområdet* pågår ett miljö-samarbete i samband med genomförandet av den nordiska miljömärkningen. Vidare pågår projekt som syftar till att producera undervisningsmaterial om förhållandet mellan konsumtion och miljö. Ca 200 000 DKK för 1992.

Inom *livsmedelsektorn* omfattar samarbetet en värdering av hälsofarliga ämnen i livsmedel inklusive arbetet med toxikologiska värderingar av föroreningar i livsmedel. Ca 0,3 miljon DKK av detta arbete är miljörelaterat. På dricksvattenområdet pågår bl. a. projekt rörande skyddet av vattenresurser. Ca 0,5 MDKK avses gå till miljöaktiviteter.

Inom området *regionalpolitik* ingår i forskningsprogrammet för Nordiska institutet för regionalpolitisk forskning (NordREFO) ett antal projekt med miljöanknytning. Inom den gränsregionala samarbetet prioriteras miljöprojekt i allt större utsträckning. Omfattningen uttryckt i anslagstermer uppskattas till ca 1 MDKK.

Inom *utbildningssektorn* pågår eller planeras ett antal projekt om miljöundervisning nämligen ett pilotprojekt om nya undervisningsmetoder, kurser för nyckelpersoner inom lärarfortbildningen och upprättande av ett dataregister

över miljöundervisningsprojekt i Norden. Ca 600 000 DKK tilldelas dessa projekt.

De nordiska samarbetsprogrammen om *miljöforskning* och *polarforskning* föreslås omfatta åren 1993—1997. Förberedelsearbetet för dessa program under 1992 beräknas kosta ca 2—3 MDKK.

Bioteknologiprogrammet omfattar bl. a. forskning om riskerna med utsläpp av genmodifierade organismer. Vidare pågår projekt angående miljöbioteknologi som främst avser kvävereduktion av avloppsvatten. Programkommitténs andel i det miljörelaterade arbetet beräknas uppgå till ca 3—4 MDKK.

Ett antal *forskningsinstitutioner* har miljörelaterad verksamhet. Uppskattningsvis uppgår kostnaderna för denna verksamhet till ca 3 MDKK.

5. Sektorbeskrivningar

Kultursektorn tilldelas 228,7 MDKK, vilket innebär en real ökning på 2,3 MDKK jämfört med 1991.

Kultursektorns dispositionsmedel minskas med 5 438 000 DKK och dessa medel flyttas över till den ordinarie budgeten.

Inom det *allmänkulturella* området prioriteras den Nordiska film- och tv-fonden, genom en ökning av anslaget med 2 MDKK. Ledningsgruppen för kultur- och massmedia föreslås få en förhöjd budget för att delfinansiera en nordisk direktör i den sameuropeiska mediaprojektet AV-EUREKA. Vidare överförs 2 062 000 DKK från dispositionsmedlen till ledningsgruppen för kulturinformation i utlandet.

Inom *utbildningsområdet* föreslås en förstärkning av handlingsprogrammet för språkligt samarbete i Norden (NordMÅL) med 490 000 DKK. Därmed uppnås den planerade budgetramen om 2,8 MDKK.

I samarbetsprogrammet för *högre utbildning* är Nordplus-programmet en av de viktigaste aktiviteterna. Programmet föreslås få en ökning på 1,1 MDKK och omfattar nu totalt 22,2 MDKK för 1992.

Det speciella insatsområdet på *forskningsområdet* är forskarutbildning. Nordiska forskarutbildningsakademien etablerades i början av 1991. Ökningen för denna post föreslås till 1 601 000 DKK. Akademien föreslås därmed för 1992 få en budget på totalt 23,4 MDKK.

I budgetförslaget ingår också en ny post: forskningsprogram. Budgeten på 200 000 DKK för 1992 är avsedd för planering och förberedelser för det nya nordiska miljöforskningsprogrammet 1993—1997.

Miljösektorn föreslås få en reall oförändrad budget på 30,4 MDKK.

Vidare föreslås ett nytt område, *datapolitik*, på 1,2 MDKK. Det datapolitiska samarbetet koncentreras till tre områden: Nordiskt samarbete inom datapolitik i ljuset av den europeiska integrationen. Datateknologi och effektivisering av offentlig sektor. Säkerhet- och sårbarhetsproblem inom datateknologi.

På *arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet* har ministerrådet for at forenkle og effektivisere det nordiske samarbejde besluttet at oprette én embedsmandskomite til afløsning af de hidtidige to. Som led heri slås de to sektorbudgetter også sammen til ét samlet budget for hele området på ialt 17,2 MDKK. Heri indgår et tilskud til Nordjobb på 2 363 00 DKK og et tilskud til Den nordiske institution

for videreuddannelse på arbejdsmiljøområdet (NIVA) på 3 282 000 DKK. NIVA indgår i forsøgsvirksomheden med 3-årig mål- og rammestyring.

Samarbejde om udvikling og tilpasning af efter- og videreuddannelse på arbejdsmarkedet vil blive højt prioriteret. Det samme vil modernisering af myndighedernes tilsynsvirksomhed samt en øget fokusering på de økonomiske styremidler i arbejdsmiljøet.

På *social- og helsevårdssektors* område har Nordiska ministerrådet besluttet at utlysa 1992 som nordiskt reumatikerår. Syftet med reumatikeråret är dels att gemensamt vidta åtgärder för att förstärka reumatikernas möjligheter till ett bättre vardagsliv, dels att utarbeta en plan för förstärkta insatser i Norden mot reumatiska sjukdomar. Ministerrådet bidrar med 500 000 DKK för de olika aktiviteterna som bedrivs under året i samarbete med de nordiska reumatikerorganisationerna.

Nordiskt institut för odontologisk materialprovning (NIOM) har ålagts att undersöka alternativa finansieringsmodeller av institutet. Målet skall vara att redan fr. o. m. 1993 införa avgiftsfinansiering för den del av verksamheten som omfattar materialprovning. För att stärka NIOM:s position inom EG-området föreslås institutet få genomföra en investering i ny utrustning om ca. 2 MDKK under en 3-årsperiod och erhåller för 1992 en reall oförändrad budget jämfört med 1991.

Inom *jämställdhetssektorn* planeras ett nytt Nordisk Forum i Åbo 1994. Temat för konferensen skall vara kvinnors liv och arbete. För genomförandet av Nordisk Forum har ministerrådet tidigare beslutat ställa 13,5 MDKK till förfogande för perioden 1992—1995. För planeringen anslås 1,1 MDKK i 1992 års budget. Ett annat av sektorns viktigaste projekt är likalöneprojektet, vilket beräknas pågå fram till 1994. Cirka 1/3 av sektorns ordinarie budget går till detta projekt.

Inom den *industripolitiska* sektorn avser NORDTEST att under perioden 1992—94 ingå i försöksverksamheten med mål- och ramstyrd budgetering. För 1992 föreslås 13,7 MDKK till NORDTEST. För Nordisk industrifonds verksamhet föreslås från den ordinarie budgeten ett tillskott på 59,9 MDKK.

Inom sektorn *ekonomi och finanspolitik* avser Nordiska ekonomiska forskningsrådet att under perioden 1992—94 ingå i försöksverksamheten med mål- och ramstyrning. För 1992 föreslås ett anslag på 2,8 MDKK för institutionen.

Den nordiska handlingsplanen för ökad *trafiksäkerhet* har reviderats. Den nya planen avses att gälla under perioden 1992—94. Ett antal nya prioriterade frågor införs: lokalt trafiksäkerhetsarbete, tung trafik, arbetet i internationella organisationer och samordningsinsatser vad gäller arbetet i nordiska trafiksäkerhetsorgan. Sammantaget för trafiksäkerhetsarbetet föreslås 4,2 MDKK.

Nordiska ministerrådet har öppnat *nordiska informationskontor* i Tallinn, Riga och Vilnius. Kontoren skall fungera som kontakt- och informationsorgan, särskilt inom områdena kultur, undervisning och ekonomi. För 1992 föreslås 4,5 MDKK till kontorens verksamhet.

Ministerrådet har vidare beslutat att utdela stipendier för utbildning och praktik i Norden för studenter, lärare och forskare från de baltiska länderna. Dessutom avsätts pengar till olika samarbetsprojekt mellan Norden, Baltikum och övriga Östeuropa.

I 1992 års budget föreslås sammantaget 15,3 MDKK för ministerrådets arbetsprogram angående samarbetet med Baltikum och Östeuropa.

Ett nordiskt råd för *europaisk integrationsrätt* har upprättats. Rådets uppgift är att stimulera forskning och kunskapsutbyte inom integrationsrättens område. För 1992 föreslås 1 265 000 DKK för denna verksamhet.

I följande tabell redovisas en sammanställning av ministerrådets handlingsplaner och samarbetsprogram.

6. Ministerrådets handlingsplaner och samarbetsprogram

Budget, MDKK	Period	1990	1991	1992
Samarbetsprogram på arbetsmarknadssektorn (1985)	Löpande vid behov	5,4 3,1*	8,0** 3,3*	7,4** 2,4"
Handlingsplan mot narkotika (1985)	1991-93	1,0	1,0	1,0
Handlingsplan för stabil beskäftigelse inden for byggesektoren (1987)	1990-92	0,5 0,5 0,85*	0,5 0,5 0,9*	0,5 0,5 0,9"
Samarbejdsprogram om afskaffelse af handelshindringer i Norden (1987)	Löpande vid behov	ej beslutat	ej beslutat	
Samarbejdsprogram om bioteknologi (1988)	1988-92	24,7 8,4*	26,0 8,8*	23,9 11,0"
Samarbejdsprogram på næringsmiddelområdet (1988)	1988-92	3,4	3,5	3,3
Kulturhandlingsplan (1988)***		204,1 7,7*	226,3 6,3*	228,6
Samarbejdsprogram for højere uddannelse i Norden	1991-	—	—	20,2****
Revideret samarbejdsprogram på helse- og socialsektoren (1988)	1988-93	37,4 0,7*	39,5	38,7
Miljøprogram (1989)	1989-	27,0	30,3	30,3
Handlingsplan for øget trafik-sikkerhed (1988)		3,9	4,2	4,2
Program for bistandssamarbejdet (1988)		nationell finansiering		
"Norden i Europa til 1992" (1990)	1990-92	ca 75,0	ca 75,0	ca 75,0
Information til Europa (1990)	1990-92	1,8	2,0	2,0
Samarbejdsprogram på konsumentområdet (1989)	1990-93	5,1	5,3	5,0
Handlingsplan for ligestillingssamarbejdet (1989)	1989-93	2,8	3,1	2,9
Handlingsplan mod cancer (1989)	1989-92	1,2	1,2	1,2
Turistprogram (1989)		2,0	2,1	2,0
Økonomisk handlingsplan "Et stærkere Norden" (1989)	1989-92	73,0	70,6	50,7
Samarbejdsprogram på energiområdet (1989)	1989-92	9,3	8,8	8,1

Budget, MDKK	Period	1990	1991	1992
Samarbejdsprogram på fiskeri-området (1989)	1989—92	5,4 1,0*	6,6 1,1*	7,0 1,1*
Handlingsplan på sprogområdet (1989)	1990—95	2,0	2,3	2,8
Retningslinjer for FPR (1990)		4,4	4,7	4,5
Samarbejdsprogram på arbejdsmiljøområdet (1990)	1990—93	6,5	6,7 1,3*	6,1 1,3
Handlingsprogram for renere teknologi, affald og genanvendelse (1990)	1990—94	För hela perioden 15,0		
Nordisk handlingsplan mod forurening af havet (1990)	1990—92	För hela perioden 14,0		
Handlingsplan mod luftforurening (1990)	1990—92	6,3	7,9	8,1
Samarbejdsprogram på det regionalpolitiske område (1990)	1990—94	25,5 1,05*	27,5 1,15*	26,6 1,1*
Handlingsprogram på Jord- og skovbrugsområdet (1990)	1990—95	21,5 0,8 tillägg	23,4	22,0
Handlingsplan for øget trafik-sikkerhet	1992—94			4,2
Nordisk miljøforskningsprogram (planeringskostnader)	1993—97			ca. 2,5
Datahandlingsplan	1991—94	—	0,2	1,2

Anm:

* Från den Ekonomiska handlingsplanen

** Nordjobb 2.4

*** Alla kultursektorns handlingsplaner och samarbetsprogram ingår i kulturhandlingsplanen

**** Samarbetsprogrammet vidareförer bl. a. Nordplus programmet

IV Detaljbudget

KULTURSEKTORN, ANSLAG 1–5

Budgetöversikt

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Nordiska kulturfonden	13 283	13 283	12 650	6 464
Kultursektorns dispositionsmedel	5 926	11 364	12 113	8 216
Allmänkultur	73 095	69 481	62 336	45 461
Utbildning	54 622	50 429	40 689	22 115
Forskning	81 748	81 748	76 312	47 983
Summa	228 674	226 305	204 100	130 239

1 Nordiska kulturfonden

Budgetförslag 1992:

13 283 000 DKK

Nordiska kulturfondens verksamhet syftar till att främja det kulturella samarbetet i Norden. Verksamheten omfattar det nordiska kultursamarbetet i hela dess vidd. Bidrag från fonden kan beviljas till samarbetsprojekt inom utbildning, forskning och allmänskulturell verksamhet. Bidrag kan också beviljas för information inom eller utanför Norden om de nordiska ländernas kulturliv. Medel beviljas huvudsakligen till nordiska samarbetsprojekt av engångskaraktär.

Fondens medel förvaltas av en styrelse som består av elva medlemmar. Styrelsen beslutar även om placering av fondens likvida medel. Ministerrådets sekretariat fungerar som fondens sekretariat.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	13 283	13 283	12 650	6 464

2 Kultursektorns dispositionsmedel

Budgetförslag 1992:

5 926 000 DKK

Sedan 1971 avsätts årligen ett dispositionsbelopp som efter ministerrådets beslut kan användas för t. ex. tillfälliga projekt eller stöd till redan pågående verksamhet.

Ministerrådets dispositionsmedel har varit en viktig finansieringskälla för det nordiska kultursamarbetet. Tack vare dessa medel har ministerrådet, utan att behöva avvakta en relativt lång nordisk budgetprocedur, kunnat sätta igång nya aktiviteter.

Dispositionsmedlen har vidare spelat en väsentlig roll för genomförandet av mer omfattande utrednings- och planeringsuppgifter. Vidare har försöksordningar finansierats över dispositionsmedlen.

Med hänsyn till att dispositionsmedlen under senare år omfattat mera långvariga eller permanenta samarbetsprojekt, har man i 1992 ansett det motiverat att göra en överflyttning av dessa medel till ordinarie budgetposter.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	5 926	11 364	12 113	8 216

Planerade aktiviteter som avses finansieras av dispositionsmedel för 1992:

1. <i>Fastställda projekt</i>	<i>TDKK</i>
– Nordisk Kulturfestival (ÅK 1/91)	500
– Fiskeriundervisning (ÅK 5/89)	160
– Påbyggnadsundervisning för yrkeslärare (MR 4/89)	289
– Ocean drilling program (MR 3/90)	1 700
– Termoluminiscensdatering (MR 6/88)	100
– Publicering av arkeologiska utgrävningar (ÅK 1/91)	40
Summa	2 789
2. <i>Beräknat behov</i>	
– 15. nordiska samekonferensen	500
– Nordiskt sändelektorssamarbete	250
– Jämställdhet i lärarutbildningen	200
– Att studera i Norden	200
– Konstnärskollegiet i Rom	704
– Rörliga medel	1 283
Summa	3 137
Sammanlagt	5 926

3 Allmänkulturella området

1 000-tal DKK

Institutioner (motsv.)	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Nordisk teater- og dansekommité, Amatörteaterrådet (NAR)	6 004	6 004	5 759	4 938
Nordiska litteratur- och biblio- tekskommittén	4 253	4 253	4 050	588
Nordiska rådets litteraturpris	563	563	536	376
NOMUS, Nordiska musik- kommittén	4 182	4 182	4 168	2 614
Nordisk konst- och konstindustri- kommittén	1 562	1 562	—	—
Nordiskt konstcentrum	10 773	10 886	10 886	8 205
Nordisk film- och tv-fond	9 216	7 216	3 872	—
Ledningsgruppen för kultur och massmedia	2 342	1 742	1 589	376
Ledningsgr. för samnordisk kul- turinform. i utlandet	2 600	538	512	177
Nordens Hus i Reykjavik	3 894	3 849	3 827	3 883
Nordens Hus på Färöarna	7 644	7 904	7 556	7 431
Nordens institut på Åland	1 130	1 130	986	812
Nordens institut i Grönland	3 282	3 282	3 028	2 228
Nordiskt samiskt institut	6 253	6 253	6 102	5 764
Bidrag till Nord. samerådets sekre- tariat	1 520	3 613	3 441	3 211
Bidrag till samiske kulturtiltak	1 973	—	—	—
Nordiskt ungdomssamarbete	4 201	4 321	4 115	3 035
Nordisk idrettssamarbete	1 084	1 204	1 147	49
Bidrag till Skandinavisk förenings konstnärskollegium i Rom	—	704	670	532
Bidrag til Nordkalottmuseet	219	275	262	238
Nordisk konstnärscentrum i Dalsåsen	400	—	—	—
Summa	73 095	69 481	62 336	45 461

3.1 Nordisk teater- og dansekommité (Teater og dans i Norden)

Budgetforslag 1992:

6 004 000 DKK

Ifølge kulturhandlingsplanen skal Nordisk teater- og dansekommité varetage det nordiske samarbejde på teatrets og dansens område. Kommitéens virksomhed omfatter hermed støtte til gæstespil og videreuddannelse for det professionelle teater samt ansvaret for bidrag til nordisk amatørteatersamarbejde og til andre virksomhedsområder. Det samlede antal ansatte er 2.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	532	532	525	486
Varor och tjänster	1 100	1 100	873	1 073
Projekt	3 657	3 657	3 680	3 379
Bidrag till Nordiska amatörteater- rådet (NAR)	715	715	681	—
Summa	6 004	6 004	5 759	4 938

3.2 Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén

Budgetförslag 1992: 4 253 000 DKK

Kommitténs uppgift är att stödja och utveckla det nordiska samarbetet på litteratur- och folkbiblioteksområdet i Norden. Kommittén fungerar som rådgivande och initiativtagande organ under ministerrådet. Till kommitténs arbetsuppgifter hör att förvalta ordningarna för stöd till översättning av nordisk litteratur till andra språk i Norden och till nordiskt folkbibliotekssamarbete.

Stödordningarna för utgivning av nordisk litteratur i översättning, för översättarstipendier och för folkbibliotekssamarbete kommer att fortsätta 1992 enligt de riktlinjer, som kommittén fastställt.

I övrigt arbetar kommittén med frågan om ett nordiskt bokhandlarnät. Utbildning för skönlitterära översättare anordnas på försöksbasis.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	4 253	4 253	4 050	588

3.3 Nordisk Råds litteraturpris

Budsjettförslag 1992: 563 000 DKK

Nordisk Råds litteraturpris (150 000 DKK) utdeles hvert år til et skjønnlitterært verk som utvelges av bedømningskomitéen. Hvert av de nordiske land kan foreslå to litterære verk. Det kan dessuten nomineres ett verk på færøysk, grønlandsk og samisk av de respektive områders forfatterforeninger, og i så fall kan en sakkyndig fra vedkommende forfatterforening tiltre bedømningskomitéen.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	563	563	536	376

3.4 NOMUS, Nordisk musikkommité och Nordiska rådets musikpris

Budgetförslag 1992: 4 182 000 DKK

Nordisk musikkommité (NOMUS) skall främja och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Kommittén fördelar bidrag till musiklivet i Norden, så att stödet i vidast möjliga omfattning omfattar olika delområden inom musiksamarbetet, t. ex. kompositionsverksamhet, musikframförande, musikpedagogik. Stöd ges såväl till den professionella som till amatörmusiken. Kommittén skall också informera om nordisk musik inom och utanför Norden samt fungera som rådgivande organ i nationella, nordiska och

internationella sammanhang. Kommittén fungerar som rådgivande organ för Nordiska ministerrådet.

Nordiska rådets musikpris för skapande och utövande tonkonst utdelas årligen till ett verk av en nu levande kompositör eller till det utövande musikområdet.

Prissumman är DKK 150 000. Nordisk musikkommitté ansvarar för valet av pristagare samt för administrationen av musikpriset. För arbetet tillsätter NOMUS årligen en bedömningskommitté.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Nordiska musikkommittén	3 852	3 852	3 854	2 614
Nordiska rådets musikpris Dispositionsmedel	330	330	314	—
Summa	4 182	4 182	4 168	2 614

3.5 Nordisk konst- och konstindustrikommitté

Budgetförslag 1992: 1 562 000 DKK

Den nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) upprättades 1990. Kommittén skall främja och stärka det nordiska samarbetet inom bild- och formkonstområdet samt utveckla kunskapen om den nordiska konsten och det nordiska samarbetet inom konstområdet. Kommittén fördelar bidrag till hela konstsektorn, som t. ex. arkitektur, bildkonst, industridesign, konsthantverk, konstindustri och textilkonst samt fr. o. m. 1991 verksamhetsbidrag till Nordiska konstförbundet. Kommittén fungerar som rådgivande organ för Nordiska ministerrådet. Kommittén ansvarar också för styrelsefunktionerna för Nordiskt konstcentrum på Sveaborg.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	1 562	1 562	—	—

3.6 Nordiskt konstcentrum (NKC)

Budgetförslag 1992: 6 733 000 FIM
motsvarar 10 773 000 DKK

Nordiska konstcentret på Sveaborg, Finland, inledde sin verksamhet år 1979. Centrets uppgift är att främja det nordiska samarbetet på bildkonstområdet — målarkonst, skulptur, teckning, grafik, textil-konst, foto- och videokonst. Det bedriver också informations- och publikationsverksamhet samt administrerar gästateljéer i Norden för bildkonstnärer. Den nordiska konst- och konstin-

dustrikommittén fungerer som styrelse for centret. Institutionens verksamhet ledes av en direktör. Totalt finns 11 anställda.

1 000-tal FIM

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	2 170	2 170	1 807	1 489
Varor och tjänster	1 545	1 545	1 339	1 259
Projekt	3 018	3 089	2 942	2 286
Summa	6 733	6 804	6 088	5 034

3.7 Nordisk film- og TV-fond

Budgetforslag 1992:

9 216 000 DKK

Nordisk film- og tv-fond er oprettet af Nordisk Ministerråd i samarbejde med de nationale tv-selskaber og de nationale filminstitutter (modsv.) i Norden.

Nordisk film- og tv-fond har til formål at fremme produktion og udbredelse af audiovisuelle værker i Norden ved at deltage i finansieringen af produktioner som egner sig for biografvisning, tv-visning eller andre distributionsformer. Der skal herunder tages særligt hensyn til produktioner for børn og unge. Fonden kan desuden yde støtte til distribution af andre værker produceret i Norden.

Det årlige rådighedsbeløb, som er fastsat til 45 MDKK (i 1990-pristal), hvoraf Nordisk Ministerråd bidrager med 1/3 svarende til 15 mio DKK årligt. Fonden er oprettet fra 1990 og skal fungere foreløbig i en forsøgsperiode på 5 år. Fonden er oprettet som stiftelse med sæde i Stockholm.

Ud over de i budgettet nævnte midler afsat i Nordisk film- og tv-fond har Samarbejdsministrene har bevilget et éngangsbeløb på 30 mio DKK, der af ministerrådet er hensat som fondsmidler og indgår i finansieringsgrundlaget for ministerrådets andel i fonden.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	9 216	7 216	3 872	—

3.8 Styringsgruppen for kultur- og massemedie samarbejde

Budgetforslag 1992:

2 342 000 DKK

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde har til opgave at følge udviklingen på massemedieområdet i Norden og internationalt og virke for nordisk samarbejde og koordination på det mediepolitiske område såvel inden for Norden som i forhold til internationale organer. Styringsgruppen er rådgivende organ for ministerrådet i kultur- og mediepolitiske spørgsmål.

Styringsgruppen skal varetage informationsformidling og erfaringsudveksling på medieområdet og udgiver bl. a. tidsskriftet Nordisk Medie Nyt, afholder konferencer og seminarer og igangsætter udredninger m.v. Styringsgruppen yder desuden tilskud til afholdelse af nordiske filmfestivaler og andre præsentationer af nordiske film og yder tilskud til afholdelse af kurser for filmarbejdere i Norden.

Ur ledningsgruppens budget finansieras (delfinansiering) en nordisk direktør ved sekretariatet för det sameuropeiska mediasamarbetsprojekt AV-EUREKA. Ministerrådet bidrar med 50 % av finansieringen. Den resterande finansieringen sker nationellt. Den nordiska direktörposten vid sekretariatet är tidsbegränsad till 2 år.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	2 342	1 742	1 589	376

3.9 Ledningsgruppen för samnordisk kulturinformation i utlandet

Budgetförslag 1992: 2 600 000 DKK

Syftet med verksamheten är att öka kännedomen om de nordiska ländernas kultur internationellt och att i samverkan med olika kulturinstitutioner även främja det nordiska kultursamarbetet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	2 600*	538	512	1 177

* Därav 2 062 000 DKK som överföring från kultursektorns dispositionsmedel.

3.10 Nordens Hus i Reykjavík

Budgetförslag 1992: 35 396 000 ISK
motsvarar 3 894 000 DKK

Nordens Hus i Reykjavík inledde sin verksamhet 1968. Det skall fungera som ett nordiskt kulturcentrum och en förbindelselänk mellan Island och det övriga Norden.

Det nordiska intresset i Island aktiveras genom en brett upplagd programverksamhet som omfattar utställningar, musik- och litteraturprogram, film och teaterföreställningar, konferenser samt föredrag om aktuella nordiska frågor. Särskild vikt läggs på förmedling av isländsk kultur till det övriga Norden. Totalt finns det nio anställda.

1 000-tal ISK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	15 004	15 004	12 643	8 276
Varor och tjänster	10 933	10 933	10 237	9 113
Projekt	9 459	9 459	9 009	8 495
Summa	35 396	35 396	31 889	25 884

3.11 Nordens Hus på Färöarna

Budgetförslag 1992:

7 644 000 DKK

Nordens Hus på Färöarna inledde sin verksamhet 1983. Aktiviteterna där skall förmedla nordisk kultur till Färöarna och främja det färöiska kulturlivet samt förmedla färöisk kultur till resten av Norden. I husets verksamhet ingår ett brett utbud av kulturevenemang som t. ex. seminarier, teater-, musik-, film- och litteraturprogram.

Enligt överenskommelse täcker Nordiska ministerrådet 92 % och Färöarnas Landsstyre 8 % av husets driftskostnader. Totalt finns 6 personer anställda.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 693	1 693	1 578	1 512
Varor och tjänster	3 426	3 426	3 326	3 272
Projekt	2 525	2 785	2 652	2 647
Summa	7 644	7 904	7 556	7 431

3.12 Nordens institut på Åland

Budgetförslag 1992:

706 000 FIM

motsvarar 1 130 000 DKK

Nordens institut på Åland inledde sin verksamhet 1985. Institutets uppgift är att stärka det åländska kulturlivet och att upprätthålla och utveckla egna kontakter med de andra nordiska länderna/självstyrande områdena. Verksamheten bör huvudsakligen omfatta aktiviteter inom det allmännakulturella området samt vissa arrangemang med anknytning till undervisning och forskning. Det totala antalet anställda är två.

Ministerrådet täcker utgifterna för institutets verksamhet och dagliga ledare. Ålands landskapsstyrelse täcker resten av utgifterna.

1 000-tal FIM

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	330	330	230	240
Varor och tjänster	87	87	82	42
Projekt	289	289	275	216
Summa	706	706	587	498

3.13 Nordens institut i Grønland (N.A.P.A.)

Budgetforslag 1992: 3 282 000 DKK

Nordens institut i Grønland blev oprettet i 1986 i samarbejde med Grønlands hjemmestyre. N.A.P.A. er beliggende i Nuuk, og har til opgave at styrke det grønlandske kulturliv og udvikle forbindelserne mellem hele Grønland og det øvrige Norden inden for det almenkulturelle område og inden for forskning og undervisning, samt formidle kontakter og oplysninger om nordisk samarbejde i Grønland. Det samlede antal ansatte er to. Grønlands hjemmestyre finansierer en del af virksomheden.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	403	403	272	509
Varor och tjänster	552	552	540	629
Projekt	2 327	2 327	2 216	1 090
Summa	3 282	3 282	3 028	2 228

3.14 Nordisk samisk institutt

Budsjettforslag 1992: 6 381 000 NOK
motsvarer 6 253 000 DKK

Nordisk samisk institutt ble etablert i 1974 i Kautokeino i Norge. Instituttet skal virke for å forbedre den samiske befolkningens stilling sosialt, kulturellt, rettslig og økonomisk gjennom forsknings- og utviklingsprosjekter. Den daglige ledelse varetas av en institutleder. Det totale antallet ansatte er 18.

En evaluering av instituttets virksomhet ble gjennomført i 1990. Evalueringsrapporten og dens konsekvenser for instituttets fremtidige virksomhet skal behandles av Nordisk Ministerråd (kultur- og undervisningsministrene) i mai 1991.

1 000-tal NOK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	4 530	4 530	4 080	3 906
Varor och tjänster	1 721	1 721	1 663	1 710
Projekt	130	130	124	39
Summa	6 381	6 381	5 867	5 655

3.15 Nordisk sameråd

Budsjettforslag 1992: 1 520 000 DKK

Nordisk sameråd er paraplyorganisasjon for en rekke av de større samiske organisasjonene i Finland, Sverige og Norge, og koordinerer i hovedsak det

samepolitiske samarbeidet på Nordkalotten. Samerådets høyeste organ er Nordisk Samekonferanse, som avholdes hvert 3. år, neste gang i 1992.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag	1 520*	3 613	3 441	3 211

* 1 973 000 DKK er overført till 3.16, Samiske kulturtiltak.

3.16 Samiske kulturtiltak

Budsjettforslag 1992:

1 973 000 DKK

Bevilgningen til samiske kulturtiltak forvaltes i hovedsak av et kulturutvalg oppnevnt av de nordiske, samiske kunstnerorganisasjonene og av Nordisk sameråd. Kulturutvalget administrerer innkjøpsordningen for samisk litteratur, yter prosjektstøtte, gir stipendier m. v. En del av bevilgningen er øremerket til støtte for de samiske kunstnerorganisasjonenes nordiske paraplyorganisasjon, Cállli.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag	1 973*	--	—	—

* Därav Cállli 530 000 DKK.

3.17 Nordiskt ungdomssamarbete

Budgetförslag 1992:

4 201 000 DKK

Kommittén skall verka för att öka kännedomen om och förståelsen av kulturella, politiska och sociala frågor bland barn och ungdom i de nordiska länderna samt verka för ökad nordisk samverkan på området i internationella sammanhang. Som rådgivande organ skall kommittén ta initiativ till utveckling av samarbetet och yttra sig som sakkunnigorgan. Kommittén har vidare ansvar för fördelningen av projekt- och organisationsstöd till landsomfattande, stödberättigade ungdomsorganisationer samt stöd till samarbetsprojekt i lokal och regional regi.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	4 201	4 321	4 115	3 035

3.18 Nordisk idrettssamarbeide

Budsjettforslag 1992: 1 084 000 DKK

Hoveddelen av det bevilgede beløp anvendes til å stimulere kontakten mellom aktive idrettsutøvere i Island, Færøyene og Grønland på den ene siden og landene i det øvrige Norden, samt de førstnevnte landene innbyrdes. Støttebeløpene skal i hovedsak anvendes til reise- og oppholdsutgifter for deltakere ved idrettsarrangementer, leiopphold, kurs- og møtevirksomhet m. m. Det er de nordiske riks-idrettsforbundenes organ, Nordisk Felleskomité, som fordeler de bevilgede midler.

I idrettsbevilgningen forutsettes det også at det gis særskilt støtte til samisk idrettssamarbeid og til det nordiske skoleidrettssamarbeidet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	1 084	1 204	1 147	49

3.19 Bidrag till skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom

Budgjetforslag 1992: 0 DKK

Skandinaviska föreningens konstnärskollegium i Rom har fr. o. m. år 1984 fått bidrag till sin verksamhet över ministerrådets budget. Den femåriga försöksverksamheten utvärderas under hösten 1991.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag	—	704	670	532

Anm.: På kultursektorns dispositionsmedel är 704 000 DKK reserverade för ev. anslag under 1992.

3.20 Bidrag til Nordkalottmuseet

Budsjettforslag 1992: 219 000 DKK

Nordkalottmuseet består av utstillingssamarbeid mellom museer i Finland, Norge og Sverige og det arrangeres turnéutstillinger innen både kunst og allmennkulturelle tema. De tilsluttede medlemsmuseer medvirker i utarbeidningen av utstillingene ved å stille personellmessige og tekniske ressurser til disposisjon. Ministerrådets bevilgning disponeres til selve utstillingsmaterialet og til turnéutgiftene.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag	219	275	262	238

3.21 Nordiskt konstnärscentrum – Dalsåsen

Budgetförslag 1992: 400 000 DKK

Nordiska ministerrådet fattade 1990 beslut om ett årligt bidrag till ateljéverksamhet vid Nordiskt konstnärscentrum – Dalsåsen i Västnorge. Bidrag skall utgå med 740 000 DKK/år i 1989 års prisnivå och avser kostnader för vistelsestipendier för konstnärer, resestipendier, lönekostnader för daglig ledare samt viss administration av verksamheten.

Uppförandet av fem nya ateljéer samt fem lägenheter i anslutning till ateljéerna finansieras helt med norska medel, liksom underhållskostnader för byggnaderna. Byggnationerna beräknas starta under 1991 så att ateljéerna kan tas i bruk någon gång under senare delen av 1992. Nordisk konst- och konstindustrikommitté (NKKK) kommer att svara för styrelsefunktionen vid Nordiskt konstnärscentrum – Dalsåsen.

Med tanke på att starten för centrets verksamhet inte kan fastställas, beviljas en summa på 400 000 DKK för ateljéverksamhet 1992.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag	400*			

* Medlen ar överförda från kulturektorns dispositionsmedel.

4 Utdanningsområdet

1 000-tal DKK

1 000-tal DKK Institutioner (motsv.)	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Nordisk skolesamarbejde	3 279	5 434	5 145	2 391
Nordplus-junior	2 030	—	—	—
Språklig samarbeid i Norden	2 800	2 310	—	—
Styregruppen for nordisk voksen- undervisning og folkeoplysning	4 785	4 905	4 671	3 703
Nordens folklige akademi	6 351	6 351	5 891	4 920
Nordiska språksekretariatet	1 844	1 899	1 884	1 363
Nordiska språk- og informations- centret	3 987	4 107	3 368	2 927
Dataprogramgruppen	2 430	—	—	—
Vestnorden, elevudveksling	500	—	—	—
Nordisk folkehøjskolestøtte	750	—	—	—
Ledningsgruppen for høyere utbild- ning	20 177	19 077	13 788	1 563
Nordisk journalistcenter	2 174	2 284	2 091	1 734
Nordiska högskolan för hushålls- vetenskap	1 131	1 186	1 070	1 045
Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning	707	744	709	675
Kursusaktiviteter på undervisnings- området	—	455	433	393
Nordiska kurser i språk och littera- tur	1 677	1 677	1 639	1 401
Summa	54 622	50 429	40 689	22 115

4.1 Nordisk skolesamarbejde

Budgetforslag 1992:

3 279 000 DKK

Det nordiske skolesamarbejde omfatter overgangen fra førskole til grundskole, grundskolen, de 16—19-åriges uddannelser samt efter- og videreuddannelse af lærere inden for disse områder. Samarbejdet har siden 1976 været ledet af en nordisk styringsgruppe med mandat fra ministerrådet.

Nordisk Ministerråds handlingsplan for det nordiske kultursamarbejde har betydet en intensivtivering af skolesamarbejde inden for flg. prioriterede samarbejdsområder:

- Fremme af nordisk sprogforståelse og samfølelse
- samarbejde om fælles uddannelsespolitiske mål/arbejde med fælles problemer
- samarbejde inden for smalle områder
- informations- og erfaringsudveksling.

Inden for disse områder er samarbejde bygget op om enkeltprojekter, hvilket giver arbejdet fleksibilitet og muligheder for både aktiviteter af mere permanent karakter og punktindsatser.

Bevilling vedr. Nordplus-junior redegøres særskilt.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Disposisjonsmedel	3 279*	5 434	5 145	2 391

* 2 030 000 DKK overført til 4.2, Nordplus-junior.

4.2 Nordplus-junior

Budgetforslag 1992: 2 030 000 DKK

Nordplus-junior er en del af udvekslingsprogrammet Nordplus, som besluttedes i Nordisk Ministerråds handlingsplan for nordisk kulturelt samarbejde. Programmet indgår som et led i ministerrådets bestræbelser for at fremme nordisk uddannelsesfællesskab. Programmet gennemføres som et forsøg frem til udgangen af 1996.

Administrationen af stipendieprogrammet henhører under styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde. Fram t. o. m. budgetåret 1991 har medlen til Nordplus-junior overført fra ledningsgruppen for høgre utbildning.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Disposisjonsmedel	2 030*	—	—	—

* Bevillingen er overført fra 4.1, Nordisk skolesamarbejde.

4.3 Språklig samarbeid i Norden

Budsjettforslag 1992: 2 800 000 DKK

NordMÅL, handlingsprogram for språklig samarbeid i Norden, ble vedtatt af Nordisk Ministerråd i 1990. Programmet fastsetter hovedpunktene for den nordiske språkpolitikk, som bygger på språkenes likestilling og på gjensidig respekt for alle nordiske folks språk, kulturer, historie og tradisjoner. Programmet inneholder forslag om å øke tolkning og oversettelse i det nordiske samarbeidet og forslag om konkrete tiltak både på nordisk, nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå for å styrke språkforståelsen i Norden med sikte på å øke borgernes forutsetninger for å kommunisere med hverandre.

Koordinering av aktivitetene innenfor NordMÅL ivaretas av Embetsmannskomiteén for nordisk kulturelt samarbeid.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Disposisjonsmedel	2 800	2 310	2 000	

4.4 Styregruppen for nordisk voksenundervisning og folkeoplysning (FOVU)

Budgetforslag 1992:

4 785 000 DKK

Formålet med FOVU's arbejde er at:

- fremme uddannelsespolitisk diskussion inden for voksenundervisning og folke oplysning på nordisk plan
- arbejde for nordisk samarbejde med hensyn til voksenpædagogisk forskning-, forsøgs- og udviklingsarbejde
- varetage informationsformidling og erfaringsudveksling om reformarbejde og udviklingstendenser på folkeoplysnings- og voksenundervisningsområdet nordisk og internationalt
- medvirke til opbygning af lokale netværk for nordisk samarbejde
- foretage fordeling af støtteordninger inden for området.

I 1992 prioriteres et tættere tværsektorielt samarbejde vedr. voksnes kvalifikationer i fremtiden, bl. a. gennem udarbejdelse af en fælles handlingsplan. Netværksprojektet VOKS UT vedr. samspillet mellem almen og erhvervsrettet voksenundervisning fortsættes. Endvidere prioriterer FOVU en styrkelse og koordinering af informationsformidlingen om nordisk folkeoplysnings- og voksenundervisningssamarbejde.

FOVU undersøger mulighederne for et tættere internationalt samarbejde inden for voksenundervisningsområdet. Endelig ønsker FOVU at prioritere de nordiske støtteordninger til folkeoplysnings-samarbejde.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	4 785	4 905	4 671	3 703

4.5 Nordens folkliga akademi (NFA)

Budgetforslag 1992:

6 226 000 SEK

motsvarar 6 351 000 DKK

Ifølge statutterne skal NFA virke som et center for studier og diskussion omkring voksenundervisning og folkeoplysningsarbejde i Norden. NFA's virksomhed omfatter primært en række kurser, som på forskellig vis har tilknytning til det folkeoplysende arbejde i Norden. Kurserne er almindeligvis åbne for alle. Endvidere fungerer NFA som et debat- og informationscenter vedr. folkeoplysning og voksenundervisning.

NFA fungerer som sekretariat for Nordisk Højskoleråd og for Informations- og dokumentationsprojektet. Endvidere administrerer NFA elevstipendier under højskolestøtteordningen. NFA indgår i FOVU's informationsgruppe.

Der planlægges endvidere et bredere samarbejde med grupper og organisationer, som arbejder inden for voksenundervisning og folkeoplysning.

Det samlede antal ansatte er 12.

1 000-tal SEK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	3 869	3 869	3 200	2 560
Varor och tjänster	1 352	1 352	1 240	1 304
Projekt	1 005	1 005	867	568
Summa	6 226	6 226	5 307	4 432

4.6 Nordisk språksekretariat

Budgetförslag 1992: 1 882 000 NOK
motsvarar 1 844 000 DKK

Språksekretariatet är ett organ för samarbete mellan språknämnderna (motsv.) i Norden. Institutionen skall arbeta för att bevara och stärka den språkliga gemenskapen i Norden och för att främja den nordiska språkförståelsen. Detta sker bl a genom forskningsprojekt, samarbete med massmedier, medverka i ordboksprojekt, ge ut skrifter och arrangera nordiska kurser och konferenser.

Det totala antalet anställda är fyra.

1 000-tal NOK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	952	952	865	864
Varor och tjänster	418	418	404	313
Projekt	512	568	541	159
Summa	1 882	1 938	1 810	1 336

4.7 Nordiska språk- och informationscentret

Budgetförslag 1992: 2 492 000 FIM
motsvarar 3 987 000 DKK

Nordiska språk- och informationscentret skall i Finland i första hand främja undervisningen i och kännedomen om de övriga nordiska ländernas språk, kultur och samhällsförhållanden. I detta syfte skall centret bidra med material om Norden, effektivisera informationen om de nordiska länderna, upprätthålla ett bibliotek med specifikt nordiskt material, anordna språkkurser, andra kurser och föreläsningar samt utveckla tolknings- och översättningsverksamhet. Därutöver skall centret sprida kännedom om det finska språket och om finländska kultur- och samhällsförhållanden i de övriga nordiska länderna.

Det totala antalet anställda är 9.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 334	1 334	1 147	1 023
Varor och tjänster	494	494	154	277
Projekt	664	739	704	496
Summa	2 492	2 567	2 005	1 796

4.8 Dataprogramgruppen

Budgetforslag 1992:

2 430 000 DKK

Dataprogramgruppen har efter en 3-årig försöksperiod fått et nyt 4-årigt mandat fra 1991–1994.

Dataprogramgruppen arbejder ifølge sit mandat med følgende 7 hovedområder:

- information og dokumentation
- standardspørgsmål
- forsøgs- og udviklingsarbejde
- know-how og produktudvikling
- videreuddannelse af lærere
- aftalespørgsmål
- internationale kontakter

Dataprogramgruppen har tidligere fået midler fra kultursektorens dispositionsmidler.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	2 430*	—	—	—

* Bevillingen er overført fra kultursektorens dispositionsmidler.

4.9 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden

Budgetforslag 1992:

500 000 DKK

Udvekslingsprojektet, der omfatter elever i grundskolen og den videregående skole, skal bl. a. ses som et supplement til ministerrådets handlingsprogram for sprogligt samarbejde i Norden. Det er et væsentligt led i handlingsprogrammet, at øget sprogforståelse også opstår i forbindelse med kulturelle erfaringer på et bredere felt. Udvekslingsprojektet betragtes som en aktivitet i denne sammenhæng. Ansvarlig for projektet er styringsgruppen for nordisk skole-samarbejde.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	500*	—	—	—

* Bevillingen er överfört fra kultursektorens dispositionsmidler.

4.10 Nordisk folkehøjskolestøtte

Budgetforslag 1992:

750 000 DKK

Nordisk folkehøjskolestøtte blev indført som forsøg i 1990. Formålet med nordisk folkehøjskolestøtte er at gøre det muligt for uddannelsessøgende i et nordisk land at gennemføre ophold på en folkehøjskole i et andet nordisk land uden væsentligt personlig økonomisk belastning.

I reglerne for nordisk folkehøjskolestøtteordning indgår, at der kan gives elevstøtte samt støtte til etablering af samarbejdsprojekter. Styringsgruppen følger støtteordningen, men elevstøtten administreres af Nordens folklige akademi.

Nordisk folkehøjskolestøtteordning skal evalueres efter en 3-årig forsøgsperiode.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	750*			

* Bevillingen er överfört fra kultursektorens dispositionsmidler.

4.11 Ledningsgruppen för högre utbildning

Budgetforslag 1992:

20 177 000 DKK

Kulturhandlingsplanen från 1989 introducerade Nordplus för en försöksperiod 1989—1993. Syftet med Nordplus (Nordiskt program för lärare, utbildningssökande och studerande) är att etablera nätverk mellan universitet och högskolor i Norden. En primär uppgift för nätverken är att stimulera utbytet av studenter och lärare.

Ministerrådet har beslutat förlänga Nordplus till 1996 och programmet utvidgas med nya aktiviteter som skall stärka kvaliteten och befrämja rörligheten inom utbildningssektorn.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Nordplus-nätverkssamarbetet		18 289	13 038	—
Nordplus-administration		788	750	—
Totalt	20 177	19 077	13 788	1 563

* Därtill finansieras Nordplus från den Ekonomiska handlingsplanen med 1 985 000 DKK i 1992.

4.12 Nordisk journalistcenter

Budgetforslag 1992:

2 174 000 DKK

Nordisk journalistcenter er placeret i Århus og udbyder videreuddannelse for journalister i de nordiske lande. Virksomheden omfatter et årligt 3-måneders kursus samt en række kortere mere specialiserede kurser. Centret har 4 ansatte.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	801	801	668	630
Varor och tjänster	413	413	404	440
Projekt	960	1 070	1 019	664
Summa	2 174	2 284	2 091	1 734

4.13 Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH)

Budgetforslag 1992:

1 109 000 SEK

motsvarar 1 131 000 DKK

Nordiska högskolan för hushållsvetenskap (NHH) udbyder undervisning på tre linjer: *Tekstillinjen* ved Chalmers tekniska högskola i Göteborg, *ernæringslinjen* ved Oslo Universitet og *linjen for næringsterapi* ved universitetet i Göteborg. De to første linjer finansieres over statsbudgettet i det land hvor den respektive linje er placeret. Den tredje linje finansieres over det nordiske budget. NHH har fire ansatte.

1 000-tal SEK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	894	894	717	582
Varor och tjänster	215	269	247	359
Projekt	—	—	—	—
Summa	1 109	1 163	964	941

4.14 Bidrag till Nordisk federation för medicinsk undervisning

Budgetforslag 1992:

707 000 DKK

Nordisk federation för medicinsk undervisning har till ändamål att genom olika initiativ främja medicinsk utbildning och undervisning i Norden. Detta görs bl. a. genom medverkan och information vid medicinska symposier, försöksverksamhet, utbildning och kontaktverksamhet i och utanför Norden.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag	707	744	709	675

4.15 Nordiske kursusaktiviter på undervisningsområdet

Budgetforslag 1992: 0 DKK

Budgetposten er nedlagt. Tilskud til kursusaktiviteterne kan fremover søges af de midler som er afsat under de generelle støtteordninger — henholdsvis Nordplus (budgetpost 4.11) og Nordisk Forskeruddannelsesakademi (budgetpost 5.13)

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	0	455	433	393

4.16 Nordiska kurser i språk och litteratur

Budgetforslag 1992: 1 677 000 DKK

Inom anslaget för Nordiska kurser i språk och litteratur ges varje sommar 3–4 veckor långa kurser vid olika nordiska universitet i respektive lands språk, litteratur och kultur. Kurserna är avsedda för högskolestuderanden.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Danmark		364	347	331
Färöarna		14	13	71
Grönland		137	—	—
Island		16	97	3
Finland		427	407	375
Norge		296	282	256
Same		—	90	—
Sverige		353	336	342
Gen.sekreterare		70	67	23
Totalt	1 677	1 677	1 639	1 401

5 Forskningsområdet

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA)	15 861	15 861	15 492	14 282
Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)	2 731	2 731	2 639	2 134
Nordisk institutt for sjørett	2 647	2 647	2 643	2 225
Nordiske geoeekskursioner til Island	678	713	679	685
Nordisk institut for asienstudier (NIAS)	6 102	6 102	5 769	5 481
Nordiska samarbetsorganet for vetenskaplig information	5 699	5 899	6 324	4 390
Nordisk vulkanologisk institut	5 141	5 141	3 797	4 577
Nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning	1 010	967	876	675
Nordiska institutet for samhällsplanering (NORDPLAN)	7 567	8 067	7 596	6 863
Nordisk forskningspolitisk råd (FPR)	4 500	4 670	4 448	0
Bidrag til Nordisk sommeruniversitet (NSU)	1 402	1 552	1 660	1 373
Samarbejdsorganer på kulturbudgetets forskningsområde	4 798	5 048	8 154	5 298
Nordisk Forskeruddannelses-akademi (NorFA)	23 412	21 811	3 735	0
Vetenskaplig utrustning	—	539	263	0
Forskningsprogrammer	200			
Summa	81 748	81 748	76 312	47 983

5.1 Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA)

Budgetforslag 1992:

15 861 000 DKK

Nordisk institut for teoretisk fysik (NORDITA) er placeret på Københavns universitet i tilslutning til Niels Bohr instituttet. NORDITA har 35 ansatte. Virksomhedsområdet omfatter bl. a. forskning, etablering af samarbejde og kontakter med kolleger fra nordiske og andre lande, videreuddannelse af unge nordiske fysikere inden for den teoretiske fysik.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	6 467	9 974	9 851	8 988
Varor och tjänster	1 750	1 343	2 366	2 391
Projekt	7 644	4 544	3 275	2 903
Summa	15 861	15 861	15 492	14 282

5.2 Nordiska institutet för folkdiktning (NIF)

Budgetförslag 1992: 1 707 000 FIM
motsvarar 2 731 000 DKK

Nordiska institutet för folkdiktning (NIF) är placerat vid Åbo universitet. NIF har fem anställda. Verksamhetsområdet omfattar förutom folkloristik även kultur och traditionsvetenskaplig forskning i vidare mening. NIF:s huvudupp-gift är att medverka till en samordning av forskningsinsatserna vid de nationel-la folkloristiska instituten. NIF initierar även nordiska forskningsprojekt.

1 000-tal FIM

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 009	1 009	927	666
Varor och tjänster	206	206	175	187
Projekt	492	492	469	456
Summa	1 707	1 707	1 571	1 309

5.3 Nordisk institutt for sjørett

Budsjettforslag 1992: 2 701 000 NOK
motsvarer 2 647 000 DKK

Nordisk Institutt for Sjørett er plassert ved Universitetet i Oslo. Instituttet har syv ansatte. Virksomhetsområdet omfatter bl. a. forskning og undervisning i sjørett og alminnelig transportrett, olje- og gassrett. Endvidere gjennomføres seminarer, kurser og forelesninger, opprettholdelse av spesialbibliotek og informasjons- og publikasjonsvirksomhet på området.

1 000-tal NOK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 856	1 856	1 731	1 517
Varor och tjänster	403	403	389	377
Projekt	442	442	421	287
Summa	2 701	2 701	2 541	2 181

5.4 Nordiske geoeekskursioner til Island

Budgetforslag 1992: 678 000 DKK

De nordiske geoeekskursioner til Island har til formål at give ældre studeren-de og forskere i Danmark, Finland, Norge og Sverige muligheder for at studere geologiske problemer i felten på Island. Emnerne er hvert andet år henholdsvis vulkanologi og kvartærgeologi/geomorfologi.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	678	713	679	685

5.5 Nordisk institut for asienstudier (NIAS)

Budgetforslag 1992: 6 102 000 DKK

Nordisk institut for asienstudier (NIAS) är placerat vid Köpenhamns universitet. NIAS har 14 anställda. NIAS har till uppgift att främja humanistiska och samhällsvetenskapliga asienstudier i de nordiska länderna. NIAS medverkar i samordning av asienforskning och utbildning av asienforskare i Norden samt bedriver informations- och dokumentationsverksamhet. NIAS initierar även nordiska forskningsprojekt.

Försöksordningen med en nordisk forskarprofessur förlängs i ett år.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	3 863	3 863	3 621	3 619
Varor och tjänster	599	599	586	559
Projekt	1 640	1 640	1 562	1 303
Summa	6 102	6 102	5 769	5 481

5.6 Nordiskt samarbetsorgan för vetenskaplig information (NORDINFO)

Budsjettforslag 1992: 3 562 000 FIM
motsvarar 5 699 000 DKK

Nordisk samarbetsorgan for videnskabelig informasjon (NORDINFO) er plassert ved Tekniska högskolans bibliotek i Esbo/Helsingfors. NORDINFO har fire ansatte. Institusjonen har bl. a. til oppgave å forbedre og effektivisere biblioteks- og informasjonsservicen ved universiteter og høyskoler, i forvaltning og industri i de nordiske land. NORDINFO arbeider således for å samordne og fremme overføringen av dokumenterbar informasjon mellom landene i Norden.

1 000-tal FIM

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	866	866	759	732
Varor och tjänster	467	467	382	402
Projekt	2 229	2 354	2 623	1 559
Summa	3 562	3 687	3 764	2 693

5.7 Nordisk vulkanologisk institut

Budgetforslag 1992: 46 737 000 ISK
motsvarar 5 141 000 DKK

Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULC) er placeret i Reykjavik. NORDVULC har 16 ansatte. Det er instituttets opgave at udføre forskning med sigte på vulkanologiens vigtigste sektorer: geokemi, geofysik og vulkanhistorie. Instituttet skal give forskere og studerende mulighed for at studere vulkanologi og dertil knyttede videnskabelige problemer.

1 000-tal ISK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	33 493	33 493	19 196	17 104
Varor och tjänster	10 456	10 456	9 790	1 117
Projekt	2 788	2 788	2 655	2 292
Summa	46 737	46 737	31 641	30 513

5.8 Nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning (NORDICOM)

Budsjettforslag 1992: 1 010 000 DKK

Nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning (NORDICOM) er plassert ved Statsbiblioteket i Århus. NORDICOM har fire ansatte. Organisasjonen har til opgave å dokumentere og informere om den nordiske massemedieforskningens resultater til forskere og andre interesserte, samt å formidle kontakter mellom forskere innbyrdes og mellom forskere og almenheten.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	498	498	427	370
Varor och tjänster	87	87	85	55
Projekt	425	382	364	250
Summa	1 010	967	876	675

5.9 Nordiska institutet för samhällsplanering (NORDPLAN)

Budgetforslag 1992: 7 419 000 SEK
modsvaret 7 567 000 DKK

Instituttet er placeret i Stockholm og har til opgave at udbyde videreuddannelse inden for samfundsplanlægning og tilgrænsende sektorer i de nordiske lande samt bedrive forskning på området. Desuden kan instituttet i samarbejde med universiteter og højere læreanstalter medvirke i forskeruddannelse på området. Instituttet har 17 ansatte.

1 000-tal SEK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	5 631	5 876	4 968	4 006
Varor och tjänster	1 515	1 760	1 615	1 953
Projekt	273	273	260	224
Summa	7 419	7 909	6 843	6 183

5.10 Nordisk forskningspolitisk råd (FPR)

Budsjettforslag 1992:

4 500 000 DKK

Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) ble etablert i 1983 og har 15 medlemmer. Rådet skal fremme nordisk samarbeid innen grunnforskning, anvendt forskning og forskerutdanning, og bidra til at landenes ressurser for forskerutdanning, forskning og utviklingsarbeid samordnes og utnyttes på beste måte. FPR skal rådgi Nordisk Ministerråd i langsiktige og overgripende forskningspolitiske spørsmål, samt gjennom egne initiativ fremme nordisk samarbeid over hele forskningsområdet. FPR's sekretariat ivaretas av ministerrådssekretariatet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	4 500	4 670	4 448	0

5.11 Bidrag til Nordisk sommeruniversitet (NSU)

Budgetforslag 1992:

1 402 000 DKK

Nordisk Sommeruniversitet er en frivillig organisation som samler nordiske akademikere og praktikere med forskjellig baggrund. NSU arbejder med tværvideenskabelige emner af relevans for den nordiske forskningsdebat. Virksomheden er åben for alle. Den faglige del af virksomheden består i hovedtræk af en række studiekredse, møder og seminarer samt en fælles sommersession.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	1 827	1 932	2 040	1 704
Egna intäkter	425	380	380	331
Summa	1 402	1 552	1 660	1 373

5.12 Samarbejdsorganer på kulturbudgetets forskningsområde

Budgetforslag 1992:

4 798 000 DKK

I overensstemmelse med praksis i de seneste år tildeles ovennævnte samarbejdsorganer en basisbevilling til dækning af "organisatoriske udgifter" (styrel-

se, fast personale, lokaler m.v.), mens de øvrige midler på denne budgetpost samles i en pulje, som kan anvendes til tidsbegrænset støtte til samarbejdsinitiativer på forskningsområdet. Beslutning om fordeling af projektpuljen træffes af EK-Kultur.

Det samlede antal ansatte er fire.

1 000-tal DKK

Fordeling	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
1. Nordisk kollegium for marinbiologi	88	93	96	152
2. Nordiskt kollegium för ekologi (NKE)	150	158	158	151
3. Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO)	77	81	80	92
4. Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	1 619	1 704	1 601	1 284
Summa	1 934	2 036	2 966	1 679
Felles pulje	2 864	3 012	5 188	3 619
Totalt	4 798	5 048	8 154	5 298

Budgetöversikt

(1 000-tal national valuta)

		Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
<i>Löner</i>					
Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO)	DKK	31	31	31	28
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	FIM	720	740	689	493
<i>Varor och tjänster</i>					
Nordisk kollegium for marinbiologi (NKMB)	NOK	90	149		
Nordiskt kollegium för ekologi (NKE)	SEK	147	155	142	136
Nordisk kollegium for fysisk oceanografi (NKFO)	DKK	46	50	49	64
Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (NoSAMF)	FIM	292	325	264	295
<i>Prosjekt</i>					
Felles pulje	DKK	2 864	3 012	5 188	3 619

5.13 Nordisk forskeruddannelsesakademi (NorFA)

Budgetforslag 1992:

23 412 000 DKK

Betegnelsen for budgetposten "Forskarrörlighet och forskarutbildning" (anvendt i 1991-budgettet) er ændret til "Nordisk Forskeruddannelsesakademi".

Akademiet, der startede sine aktiviteter i 1991, skal som en ny samlet nordisk støtteordning først og fremmest bevilge støtte til forskellige former for nordisk samarbejde om forskeruddannelse og forskermobilitet — f.eks. etablering af netværk, forskerkurser, symposier, workshops, mobilitets- og andre former for stipendier, gæstelærere, gæsteforskere og fælles nordisk vejledning. Akademiet er under opbygning — antallet af ansatte forventes at blive 3–4. Akademiets statutter blev vedtaget af Nordisk Ministerråd 1990.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	23 412	21 811	3 735	0

5.14 Vetenskaplig utrustning

Budgetforslag 1992: 0 DKK

Budget föreslås avvecklad fr. o. m. 1992. Finansiering av aktuella anskaffningar av vetenskaplig utrustning kommer att omvärderas.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	—	539	263	0

5.15 Forskningsprogrammer

Budgetforslag 1992: 200 000 DKK

Nordisk Ministerråd har vedtaget et forslag om et femårigt nordisk miljøforskningsprogram. I programmet forudsættes en fokuseret indsats inden for følgende tre brede temaområder:

- klimaforandringer
- miljøforskningssamarbejde i Østersøområdet
- studier af miljøpolitikens samfundsmæssige og økonomiske forudsætninger.

Ministerrådet har til hensigt i programperioden 1993–97 at stille indtil 25 MDKK årligt til rådighed til dette formål.

I 1992 gennemføres en omfattende planlægningsvirksomhed med sigte på, at forskningsaktiviteterne kan iværksættes straks ved begyndelsen af den egentlige programperiode. Beløbet anvendes som delvis finansiering af planlægningsprocessen. I tillæg har Nordisk forskningspolitisk råd reserveret et større beløb til dette formål.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Disposisjonsmedel	200*	—	—	—

* Bevillingen er overført fra kultursektorens disposisjonsmidler.

6 Bioteknologi

Budgetforslag 1992:

23 909 000 DKK

Nordisk samarbejdsprogram for bioteknologi 1988—92 danner ramme om ministerrådets virksomhed inden for dette område. Formålet med programmet er at styrke virkningen af de store nationale satsninger på bioteknologi.

Hovedparten af programmidlerne administreres af Nordisk Industrifond, resten af Nordisk embedsmandskomité for Jord- og Skovbrugsspørgsmål (NEJS) samt af Nordisk Programkomité for Bioteknologi, som har en koordinerende funktion i forhold til hele programmet. Et særligt nordisk udvalg for etik inden for bioteknologi er etableret i forbindelse med samarbejdsprogrammet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bioteknologi, dispositionsmedel	23 909	25 988	24 750	7 974

7 Energi

Budsjettforslag 1992:

8 065 000 DKK

Nordisk ministerråd (Energiministrene) vedtok i 1988 en arbeidsplan for det nordiske energisamarbeidet: "Plan for nordisk samarbeide på energiområdet for perioden 1989–92".

Energiministrene besluttet 1990 å utvide det nordiske energipolitiske samarbeidet og at hovedinnsatsen innenfor utrednings-/prosjektvirksomhet de kommende år skal legges på følgende områder:

- et felles nordisk elforsyningsmarked,
- et felles nordisk gassmarked,
- øket effektivitet på energiområdet, herunder merking og normer for elektriske husholdningsapparater,
- bruk av mindre forurensende energikilder,
- nordisk energiforskningssamarbeid,
- internasjonalt samarbeid.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	8 065	8 766	9 368	8 733

8 Miljö

Budgetförslag 1992:

30 354 000 DKK

Det nordiska miljöprogrammet som antogs i januari 1989 utgör ramen för det nordiska miljösamarbetet. Programmet betonar arbetet med integrering av miljöfrågorna i berörda samskapssektorer. 1990 antogs tre handlingsplaner som innehåller en konkretisering av målsättningar och innehållet i samarbetet.

1) Handlingsplanen mot luftföroreningar understryker behovet av att upprätthålla och förstärka det nordiska arbetet om forskning och utveckling för att bekämpa luftföroreningar. Planen innehåller ett nordiskt projektprogram för perioden 1990–1992.

2) Handlingsplanen mot förorening av havet förutsätter att de nordiska ländernas roll i det internationella samarbetet är fortsatt pådrivande. Detta kräver att det nordiska utredningsarbetet på vatten- och havsmiljöområdet fortsätter att utvecklas under treårsperioden 1990–1992.

3) Handlingsprogrammet för renare teknologi, avfall och återvinning innehåller ett projektprogram för femårsperioden 1991–1995.

Utöver handlingsplanerna kommer följande aktiviteter att prioriteras:

- Ett nordiskt handlingsprogram för miljö kvalitetsövervakning
- En samlad nordisk rapportering av miljö tillståndet
- Kontroll av kemikalier
- Naturvård och friluftsliv
- Trafikens miljöpåverkan inklusive bullerfrågor
- Styrmedel (ekonomiska styrmedel, miljökonsekvensbedömningar, standardiseringsarbete).

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	30 354	30 354	26 909	9 860

9 Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Budgetforslag 1992:

17 231 000 DKK

Nordisk Ministerråd (arbejdsministrene) har besluttet at oprette én embedsmandskomité for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik (EK-A) til afløsning af de hidtidige to komiteer, Nordisk Arbejdsmarkedsudvalg (NAUT) og Nordisk Embedsmandskomité for Arbejdsmiljøspørgsmål (EK-AØ). Formålet er at forenkle og effektivisere det nordiske samarbejde på arbejdsmarkedsområdet. Som led heri vil de to hidtidige sektorbudgetter for henholdsvis arbejdsmarked og arbejdsmiljø fra og med budgetåret 1992 blive slået sammen til ét samlet budget for hele området.

Det nordiske samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet bygger på overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked, senest revideret i 1982, samt på den nordiske arbejdsmiljøkonvention fra 1990.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbevilgning	11 585	12 266	11 987	2 067
Nordjobb	2 363	2 363	—	
NIVA	3 282	3 283	2 747	2 582
Summa	17 231	17 912	14 644	4 649

9.1 Arbejdsmarkeds- og beskæftigelsespolitik, Arbejdsmarkedsservice

Virksomhed

Overenskomsten om det fælles nordiske arbejdsmarked suppleres af yderligere to generelle overenskomster dels en overenskomst om samarbejde om erhvervs-mæssig revalidering og arbejdsmarkedsuddannelser dels en overenskomst om ydelser ved arbejdsløshed. Et samarbejdsprogram på arbejdsmarkedsområdet trådte i kraft den 15. juni 1985.

Opfølgningen af ovennævnte overenskomster gives høj prioritet i arbejdet i respektive fagudvalg under embedsmandskomiteen. Ligeledes lægges der vægt på at følge udviklingen i relationerne mellem Norden og EF samt det nordiske samarbejde med Østeuropa og Baltikum.

Arbejdsmarkedet og arbejdsmarkedspolitikken står over for betydelige udfordringer i 1990-erne som en følge af strukturændringer i arbejdslivet og på virksomhederne i forbindelse med ændringer i arbejdsorganisationen og indførelse af nye produktionsformer. Der er igangsat et omfattende forskningsprojekt med henblik på analyse og udredning af de ændrede krav til arbejdsmarkedspolitikken. Projektet skal udmøntes i en fælles nordisk strategi over for udfordringerne i 1990-erne.

Efter- og videreuddannelse vil få større betydning i landenes arbejdsmarkedspolitik. Man har derfor igangsat planlægningen af et ministerrådsforslag om et nordisk samarbejdsprogram om den løbende udvikling og tilpasning af efter- og videreuddannelse. Effektivisering af den nordiske arbejdsformidling, modernisering af sysselsætningspolitikken især for unge arbejdsløse og andre

udsatte grupper samt udvikling af arbejdsformidlingskontorenes ligestillingsmetodik er andre prioriterede områder.

Ud over arbejdsmarkedsrådets eget budget finansieres 3 store netværksprojekter inden for rammerne af den økonomiske handlingsplan — Et stærkere Norden.

Inden for det nordiske migrationssamarbejde videreføres et omfattende projektprogram, bl. a. med nye projekter om indvandrerorganisationernes nordiske samarbejde og integration af indvandrere i arbejdslivet ved et projekt om "arbejdspladsen som mødested".

I overensstemmelse med Nordisk Råds rekommandation nr 8/989/k om at garantere Nordjobs videreførelse, er det blevet besluttet at give en fast driftbevilling til Nordjob til og med 1993 på 2 250 000 DKK i faste priser.

9.2 Arbejdsmiljø, arbejdsliv og arbejdsret

Den nordiske arbejdsmiljøkonvention er fulgt op af det dertil knyttede samarbejdsprogram for perioden 1990 til 1993. Konventionen og samarbejdsprogrammet afspejler således de nordiske regerings ønske om fortsat at forstærke arbejdsmiljø Samarbejdet samt arbejde for en høj arbejdsmiljøstandard såvel inden for Norden som i forhold til (særligt) EF.

Det nordiske arbejdsmiljø Samarbejde har også en betydningsfuld plads i ministerrådets arbejdsprogram "Norden i Europa", når et gælder at hævde det nordiske synspunkt om et højt beskyttelsesniveau for menneskers sikkerhed og sundhed.

Midler fra den økonomiske handlingsplan muliggør frem til udgangen af 1992 en øget aktivitet i forhold til det europæiske standardiseringsarbejde, og giver dermed mulighed for en øget nordisk påvirkning af fremtidige standarder, som vil få betydning for arbejdsmiljøet i Norden og EF-EFTA som helhed.

I samarbejdsprogrammet, som rækker til og med 1993, har ministerrådet konkretiseret, hvorledes arbejdsmiljøkonventionens målsætninger skal virkeliggøres. Blandt andet tilstræbes en modernisering af myndighedernes tilsynsvirksomhed og en øget fokusering på de økonomiske styremidler i arbejdsmiljøet. Endvidere forudsættes et forstærket forskningssamarbejde og en øget erfaringsudveksling mellem de nordiske arbejdsmiljøforskningsinstitutioner på en række enkeltområder. Endelig er der peget på et øget samarbejde på uddannelses- og informationsområdet.

Af dispositionsmidlerne for 1992 forventes på arbejdsmiljøområdet bekostet omkring 25 projekter, som fortsætter fra tidligere år. Hertil kommer et antal nye projekter — formodentlig i størrelsesordenen 5—10, som vil blive igangsat i løbet af 1992.

Samlet dispositionsbevilling på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Arbejdsmarked dispositionsbevilling	5 453	5 601	5 432	680
Arbejdsmiljø dispositionsbevilling	6 132	6 665	6 465	1 387
Summa	11 585	12 266	11 897	2 067

9.3 Nordisk arbejdsmiljøuddannelse (NIVA)

Budgetforslag 1992: 2 052 000 FIM
modsvare 3 282 000 DKK

Den nordiske institution for videreuddannelse på arbejdsmiljøområdet (NIVA) arrangerer videreuddannelse for specialister og forskere på arbejdsmiljøområdet. Kurserne har international karakter og afholdes på engelsk. Til NIVA's opgaver hører i øvrigt nordisk samvirke og samordning af arbejdsmiljøuddannelse generelt. NIVA planlægger herudover i løbet af 1992 at afholde enkelte kurser uden for Norden, og understreger dermed det internationale element i virksomheden.

NIVA ledes af en institutchef. Desuden er der ansat yderligere 2 medarbejdere.

Kommentar till försöksverksamhet med flerårig mål- och ramstyrning:

NIVA deltager fra 1991 i Nordisk Ministerråds forsøgsvirksomhed med 3-årig mål- og rammestyring. Denne ændring forventes *dels* at forbedre mulighederne for den overordnede politiske styring af NIVA's virksomhed, *dels* at give NIVA selv større fleksibilitet og udviklingsmuligheder samt bedre mulighed for at langtidsplanlægge kursusaktiviteterne.

Institutionens verksamhet och planerade aktiviteter har belysts och vägts mot möjliga resurser med sekretariatet i en ny förhandlingsform. Kopplingen mellan tilltänkta aktiviteter och resurser har därvid fått en mer relevant belysning än tidigare. Genom att anslaget får formen av en post utan den traditionella uppdelningen på löner, varor och tjänster samt projektmedel minskar detaljstyrningen.

Presentationen av NIVAs budgetförslag har förändrats, då tabellerna nedan har nykonstruerats och bedöms ha större informationsvärde än den traditionella redovisningen. Bl. a. introducerar NIVA en tabell med resultatmått som ger en uppfattning om kostnadsutvecklingen för aktiviteterna över en längre period.

Budget, 1 000-tal FIM

Finansiering	1992	utfall	1991	utfall	1990	utfall
Anslag NMR, beslut	2 052	0	2 052	0	1 635	1 635
Övriga intäkter, ca	840	0	840	0	840	1 038
Summa total, ca	2 892	0	2 892	0	2 475	2 673

Finansiering i 3 års perspektiv inkl inflationsberäkning

1 000-tal FIM

		Budget	utfall
1991—1993	Föreslagen planeringsram inkl inflationsberäkning	6 405	
1991—1993	Övriga intäkter	2 520	
1991—1993	Total planeringsram	8 925	

Beställningar i 3 års perspektiv

Aktivitet	1991		1992		1993		1991–1993	
	Best.	utfall	Best.	utfall	Best.	utfall	Best.	Total Utfall
Kurser	12	12	12	36				
Elevdagar	2 300	1 700	1 500	5 500				
Nordisk samordning	4 %	(resurs)	4 %	(resurs)	4 %	(resurs)	4 %	(resurs)

Resursfördelning/produkter: Fördelning av samtliga resurser

Produkt	1992	1991	1990
Kurser	96 %	96 %	96 %
Nordisk samordning	4 %	4 %	4 %

Resultatmätt i 3 års perspektiv

FIM

	1990	1989	1988
Kostnad per kurs	158 000	175 000	211 000
Kostnad per elevdag	1 000	1 200	1 200
Kostnad Nordisk samordning	100 000	100 000	—
Intäkt per kurs	55 000	29 000	34 000
Intäkt per elevdag	333	196	188

10 Social- og sundhedsområdet

Inledning

Grundlaget for ministerrådets arbejde på social- og sundhedsområdet er samarbejdsprogrammet (3. rev. udg. 1988), som bl. a. understreger betydningen af at arbejde for en sund livsstil og et sundere miljø i Norden.

Social- og sundhedsområdet har også en vigtig plads i ministerrådets arbejdsprogram "Norden i Europa" på flere områder — sundhedsuddannelser, harmonisering af lægemiddellovgivning, oprettelse af et europæisk system for godkendelse af odontologiske materialer, systemer og udstyr til handicappede og koordinering af socialsikringsreglerne. Standardisering af medicinsk udrustning og sygehusartikler er også et nyt indsatsområde.

Den nordiske model, hvor ydelserne, i modsætning til EF, er individuelle og uafhængige af arbejdsmarkedstilknytning er et vigtigt aspekt af social- og sundhedsområdet. Den nordiske model bygger på solidaritet, der gør sig gældende inden for mange sektorer. Ved at tage sit udgangspunkt bl. a. i dette bør Norden også kunne påvirke EF/EFTA.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Socialpolitik, dispositionsbevilgning	7 498	7 606	7 377	3 867
Nordiska läkemedelsnämnden	2 706	2 941	2 948	2 452
Nordiska hälsovårdshögskolan	1	1	1	0
Nordiska institutet för odontologisk materialprovning	12 605	12 608	12 611	11 915
Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning	3 064	3 330	3 286	2 158
Nordiska nämnden för handikappfrågor	12 993	12 993	11 226	8 155
Kontaktmandsorganet for narkotikaspørgsmål	1 050	1 050	—	—
Summa	39 917	40 529	37 449	28 547

10.1 Socialpolitik, dispositionsbevilgning

Budgetforslag 1992:

7 498 000 DKK

Projektverksamheten bedrivs dels i form av temporär försöksverksamhet dels om utredningar och FoU-verksamhet. Projekten delas på följande områden: projekt generellt, efter- och vidareutbildning, socialvård, barn-, ungdoms- och familjepolitik, äldreområdet, handikappområdet, missbrukarfrågor samt hälso- och sjukvård.

Af større projekter arbejder man bl. a. med den nordiske handlingsplan mod cancer, hvor man forsøger at mindske overdødeligheden af cancer i Norden, og at skabe bedre livskvalitet for dem der ikke kan helbredes.

På det sociale område arbejder man bl. a. med uddannelse af nøglepersoner inden for socialområdet. Uddannelsen skal udvikle strategisk lederkompetence, hvilke vil sige kundskab og indsigt i at møde nye konkrete problemer og evne til at udvikle redskaber og strategier til at omsætte socialpolitiske mål til virkelighed.

Från denna anslagspost finansieras ministerrådets bidrag på 500 000 DKK till det nordiska reumatikeråret 1992.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Projektverksamhet	7 498	7 606	7 377	3 867

10.2 Nordiska läkemedelsnämnden

Budgetförslag 1992: 2 652 000 SEK
motsvarar 2 706 000 DKK

Nordiska läkemedelsnämnden har till uppgift att verka för harmonisering av lagstiftning och administrativ praxis på läkemedelsområdet i Norden. Samarbetet med organ på läkemedelsområdet inom EG är också en växande del av NLN:s arbete. Det framtida samarbetet kommer att kräva kompatibla datoriserade informationssystem och nämnden planerar särskilda insatser på detta område, särskilt gällande utbytet av information mellan läkemedelskontrollerna i Norden.

Huvuddelen av verksamheten genomförs med hjälp av underutskott. Dessa har representation från varje land och mandat för ett avgränsat uppdrag. För närvarande finns sju sådana utskott. Nämnden biträdes av ett sekretariat som är placerat i Uppsala. Det leds av en sekretariatschef. Totalt finns det 4 anställda.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 642	1 642	1 443	1 191
Varor och tjänster	500	545	527	532
Projekt	510	696	686	486
Summa	2 652	2 883	2 656	2 209

10.3 Nordiska hälsovårdshögskolan

Budgetförslag 1992: 1 000 DKK
(nationell finansiering 35 392 000 SEK
motsvarar 36 100 000 DKK)

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg är en samnordisk institution för högre utbildning och forskning inom området folkhälsovetenskap. Vid NHV anordnas vidareutbildning för personal inom hälso- och sjukvården och angränsade områden i Norden, samt forskarutbildning. Verksamheten leds av en rektor. Totalt finns ca 49 anställda. De forskningspolitiska tyngdpunkterna koncentreras på följande områden: epidemiologi, samhällsmedicin, hälso- och sjukvårdsadministration, miljömedicin och omvårdnadsvetenskap.

Finansiering sker direkt från länderna och hänvisas därför inte över Nordiska ministerrådets budget.

Försöksverksamhet med flerårig mål- och ramstyrning:

Nordiska hälsovårdshögskolan ingår i försöksverksamheten med flerårig mål- och ramstyrning under perioden 1991–1993.

I och med försöksverksamheten har den politiska styrningen stärkts genom att Ämbetsmannakommittén grundligt diskuterat NHV:s syfte och verksamhet och resursbehov. Styrelsen har indragits i diskussioner runt det treåriga planeringsdokumentet som framtagits i samarbete med ministerrådssekretariatet.

Institutionens verksamhet och planerade aktiviteter har belysts och vägts mot möjliga resurser med sekretariatet i en ny förhandlingsform. Kopplingen mellan tilltänkta aktiviteter och resurser har därmed fått en mer relevant belysning än tidigare. Genom att anslaget får formen av en post utan den traditionella uppdelningen på löner, varor och tjänster samt projektmedel minskar detaljstyrningen.

Informationen runt NHV har förbättrats, då tabellerna nedan har nykonstruerats och bedöms ha större informationsvärde än de traditionella. De fokuserar bl. a. på kopplingen mellan "beställda" aktiviteter och anslagna resurser samt redovisningar bakåt i tiden över utförda prestationer. Därutöver introduceras tabeller med resultatmått som kommer att byggas ut år från år för att kunna ge en uppfattning om kostnadsutvecklingen för aktiviteterna över en längre period.

Budget, 1 000-tal FIM

Finansiering	1992	utfall	1991	utfall	1990	utfall
Anslag NMR, beslut	35 392	0	35 392	0	31 543	29 637
Övriga intäkter, ca	3 000	0	3 000	0	0	4 084
Summa total, ca	38 392	0	38 392	0	31 543	33 721

Finansiering i 3 års perspektiv inkl inflationsberäkning

MSEK

		Budget	utfall
1991–1993	Föreslagen planeringsram inkl inflationsberäkning	111 571	
1991–1993	Övriga intäkter	9 000	
1991–1993	Total planeringsram	120 571	

Beställningar 1991–1993

Aktivitet	Best.	1991–93	utfall
<i>Masterutbildning</i>			
– Kurser		44	
– Studerandeplatser		1 800	
– Studentmånader		2 370	
– Avlagda MPH-Examen		20	
– Nyregistr. MPH		40	
– Perm. reg. MPH		90	
– Diplom (8 mån)		120	

<i>Forskarutbildning</i>	
– Forskarkurser	10
– Studerandeplatser	300
– Studentmånader	150
–Handledning (perm.)	10
Konferenser och specialkurser	10
FoU	8 000 timmar
Externfinansierad verksamhet	9 MSEK

Beställningar per år

Aktivitet	1991		1992		1993	
	Best.	utfall	Best.	utfall	Best.	utfall
<i>Masterutbildning</i>						
– Kurser	14		15		15	
– Studerandeplatser	540		600		660	
– Studentmånader	750		810		810	
– Avlagda MPH-examen	6		7		7	
– Nyregistr. MPH	10		15		15	
– Perm. reg. MPH	90		90		90	
– Diplom (8 mån)	40		40		40	
<i>Forskarutbildning</i>						
– Forskarkurser	5		3		2	
– Studerandeplatser	150		90		60	
– Studentmånader	75		45		30	
–Handledning (Perm)	10		10		10	
Konferenser och specialkurser	3		4		3	
FoU						
Externfinansierad verksamhet	3 MSEK		3 MSEK		3 MSEK	

Resursfördelning/produkter: Fördelning av de totala resurserna

Produkt	1991	1992	1993
Masterutbildning			
Forskarutbildning			
Konferenser och specialkurser			
FoU			
Annan verksamhet			

Resultatmått i 3 års perspektiv

	1991	1992	1993
Kostnad per kurs			
Kostnad per studentmånad			
Kostnad för forskning			
Kostnad för konferenser mm			
Kostnad för extern info.			
Intäkter per kurs			
Intäkter per studentmånad			
Intäkter forskning			
Intäkter konferenser m. m.			
Intäkter extern info.			

10.4 Nordisk institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)

Budgetförslag 1992:

12 863 000 NOK
motsvarar 12 605 000 DKK

NIOM har till uppgift att genom systematisk provning och därtill hörande målinriktad forskning arbeta för att material och andra förbrukningsartiklar, som används eller avses komma i användning i odontologisk verksamhet och tandhälsotjänst i de nordiska länderna, fyller de hälsomässiga och tekniska krav som ställs vid varje tidpunkt. En stor del av NIOM:s arbete rör internationellt samarbete på det odontologiska området, speciellt det europeiska standardiseringsarbetet. Institutet är beläget i Oslo och har ca 26 anställda.

NIOM har ålagts att undersöka alternativa finansieringsmöjligheter och då särskilt vad avser materialprovningssdelen. Målet skall vara att fr. o. m. 1993 succesivt införa avgiftsfinansiering. För att möjliggöra detta och stärka NIOM:s position i EG-konkurrensen föreslås institutet få ekonomiska möjligheter att göra investeringar i ny utrustning för drygt 2 MNOK under 1991–1993.

Försöksverksamhet med flerårig mål- och ramstyrning

NIOM ingår i försöksverksamheten med flerårig mål- och ramstyrning av nordiska institutioner under perioden 1991–1993.

I och med försöksverksamheten har ÄK-Social diskuterat NIOM:s syfte, verksamhet och resursbehov. Även styrelsen har deltagit i diskussioner runt det treåriga planeringsdokumentet som framtagits i samarbete med ministerrådssekretariatet.

Institutionens verksamhet och planerade aktiviteter har belysts och vägts mot möjliga resurser i en ny förhandlingsform. Kopplingen mellan tilltänkta aktiviteter och resurser har därvid fått en mer relevant belysning än tidigare. Genom att anslaget får formen av en post utan den traditionella uppdelningen på löner, varor och tjänster samt projektmedel minskar detaljstyrningen

Informationen om NIOM har förändrats. Tabellerna nedan bedöms ha större informationsvärde än den traditionella redovisningen. De fokuserar bl. a. på kopplingen mellan "beställda" aktiviteter och anslagna resurser samt möjliggör redovisningar bakåt i tiden över utförda prestationer. Därutöver kommer resultatmått att introduceras som avses kunna ge en uppfattning om kostnadsutvecklingen för aktiviteterna över en längre period.

Budget, 1 000-tal FIM

Finansiering	1992	utfall	1991	utfall	1990	utfall
Anslag NMR, beslut	12 863	0	12 865	0	12 126	12 126
Övriga intäkter, ca	80	0	80	0	0	357
Summa total, ca	12 943	0	12 945	0	12 126	12 483

Finansiering i 3 års perspektiv inkl inflationsberäkning

1000-tal NOK

	Budget	utfall
1991–1993 Föreslagen planeringsram inkl inflationsberäkning	41 678	
1991–1993 Övriga intäkter	240	
Total	41 918	

Beställningar i 3 års perspektiv

Aktivitet	1991		1992		1993	
	Best.	utfall	Best.	utfall	Best.	utfall
<i>Materialprovning</i>						
– Antal produkter	1 050		1 100		1 150	
– ISO-standarder	22		25		28	
<i>Standardisering</i>						
– Mötesdagar (ISO,CEN mm)	40		47		30	
<i>Forskning</i>						
– Årsverk	12		12		12	
– Antal vetenskapliga artiklar och rapporter	45		45		45	
<i>Information- och utredningsverksamhet</i>						
– Lista över certifierade produkter	1x36 000 ex.		1x36 000 ex.		1x36 000 ex.	
– Nyhetsbrev	3 st.		3 st.		3 st.	
<i>Kursverksamhet</i>						
– Intäkter kursverksamh.	80 000 NOK		80 000 NOK		80 000 NOK	
– Utredningar för offentlig verksamh.	200 timmar		200 timmar		200timmar	
<i>Administration</i>						
– Årsverk	3		3		3	
– Ackrediteringsutgifter	130 000 NOK		130 000 NOK		130 000 NOK	
<i>Investeringsplan Ram för 3 år:</i>	2 150 000 NOK					

Resursfördelning/produkter: Fördelning av totala resurser på produkt

Produkt 1990	1991	1992
Materialprovning	35 %	
Forskning	35 %	
Standardisering	10 %	
Info-utredning	10 %	
Administration	10 %	

Resultatmått:

Kostnad per produkt	1991	1992	1993
---------------------	------	------	------

Materialprovning

- Per produkt
- Per ISO-standard

Information och utredningsverksamhet

- Per nyhetsbrev
- Per utredningstimme

10.5 Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)

Budgetförslag 1992:

1 915 000 FIM
motsvarar 3 064 000 DKK

Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD) i Helsingfors skal bl.a. initiere og planlægge nordiske forskningsprojekter inden for sit område og arrangere nordiske forskerkonferencer. Nämnden består av 3 ledamöter från varje nordiskt land. Nämnden bistås av ett sekretariat och det totala antalet anställda är 3.

NAD har grupper der arbejder med HIV og narkotika; alkohol og lægemiddelvaner i nordiske velfærds-, sundheds- og andre undersøgelser, brugerperspektivet i forskning vedr. afhængighedsskabende lægemidler m.v. De arbejder også med spørgsmål vedr. EF, alkohol og Norden samt projekter vedr. Østersø-landene.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	706	706	621	511
Varor och tjänster	558	558	522	464
Projekt	651	817	813	349
Summa	1 915	2 081	1 956	1 324

10.6 Nordiska nämnden för handikappfrågor (NHH)

Budgetförslag 1992: Nordiska nämnden för handikappfrågor	3 743 000SEK
(Motsv.)	(3 818 000DKK)
Tammerfors (Center databas,hj.midl)	2 100 000SEK
(Motsv.)	(2 142 000DKK)
Dronninglund (NUD)	5 458 000DKK
Støtteordning- handikapporg.	1 575 000DKK
Totalt, motsvarar	12 993 000DKK

Nordiska nämnden för handikappfrågor (NHH) i Stockholm arbejder i første række med hjælpemiddelspørgsmål, der videreudvikles gennem: information, kontrol/prøvning, informationsteknologi og handicap- og hjælpemiddelforsyning (teknikspredning). Der arbejdes også på, at få handicapsynspunkter med i andre sektorer og med standardisering m.v. inden for bl. a. EF. Desuden administreres støtteordning for handicaporganisationernes nordiske samarbejde. Nämnden består 2 medlemmer pr. land.

Under NHH er der oprettet et Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) i Dronninglund i Danmark. Her gives uddannelse for alle som arbejder med døvblinde i Norden. Samtidigt fungerer NUD som ressourcecenter for døvblindearbejdet i Norden. NUD har en bestyrelse med 2 medlemmer pr. land.

Under NHH er der nu også oprettet et center for databaserede hjælpemidler i Finland på forsøgsbasis (1990–92). Det er en videreføring af det arbejde NHH har bedrevet under datahandlingsplanen.

1 000-tal SEK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 569	1 569	1 471	1 270
Varor och tjänster	856	856	785	978
Projekt	1 318	1 318	1 445	857
Hjälpmedelcenter i Tammerfors	2 100	2 100	2 000	
Summa (SEK)	5 843	5 843	5 701	3 105
Utbildningscentret i Dronninglund (DKK)	5 458	5 458	4 898	4 708
Støtteordning før organisa- tionernes nordiske samarbejde (DKK)	1 575	1 575	—	—

10.7 Nordisk kontaktmandsorgan for narkotikaspørgsmål

Budgetforslag 1992:

1 050 000 DKK

Nordisk kontaktmandsorgan for narkotikaspørgsmål er et permanent samarbejdsorgan under Nordisk Ministerråd med opgave, at samordne og initiere samarbejde vedr. narkotikaspørgsmål på tværs af sektorer. Hvert land udpeger en kontaktmand. Kontaktmandsorganet har en sekretær i Stockholm.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	1 050	1 050	—	—

Verksamhet 1992:

Förutom två ordinarie möten med kontaktmannaorganet följande planerade aktiviteter:

— Åtgärder för att följa missbruksutvecklingen

En ny gemensam nordisk rapport över narkotikaläget sammanställs och publiceras.

— Samordning och uppföljning av utvecklingsarbete inom förebyggande insatser, vård och behandling

Försök skall göras att utarbeta och evaluera ett gemensamt nordiskt utbildningsmaterial om droger för användning i skolor.

10–12 stipendier, avsedda för 2–8 veckors utbytestjänstgöring i annat nordiskt land, fördelas till personal som arbetar med narkotikafrågor.

— Speciella insatser för de mest svårbehandlade missbrukarna

Två expertgrupper arbetar inom detta område. Den ena beräknas presentera sitt arbete i en skrift om strategiska, ekonomiska och praktiska aspekter på behandlingen av hiv-smittade och aids-sjuka missbrukare.

Den andra skall arbeta med de problem som är förknippade med missbrukare som också har allvarliga psykiska störningar (dubbeldiagnos).

— Samarbete och erfarenhetsutbyte kring lagstiftning och rättstillämpning

Under året publiceras den andra rapporten från en arbetsgrupp som arbetat

under 1990 och 1991 med komparativa seminarier om rättspraxis i narkotikamål (narkotikasaker) i Norden.

Samverkan mellan socialtjänst och kriminalvård kommer bland annat att belysas genom en översikt över de nordiska ländernas lagstiftning gällande alternativ till eller komplement till straffrättsliga åtgärder.

– Information och dokumentation

Avsikten är att alla aktiviteter skall resultera i skriftliga rapporter. Kontaktmannaorganet kommer att utforma en enhetlig skriftserie för sina rapporter. Information sprids också genom det nyhetsblad som utges i en upplaga om ca 1 000 ex två gånger/år, samt genom nordiska facktidsskrifter.

11 Jämställdhet

Budgetförslag 1992:

3 961 000 DKK

För perioden 1989—1993 har de nordiska jämställdhetsministrarna bestämt att koncentrera det nordiska jämställdhetssamarbetet kring två teman:

- Kvinnors roll i den ekonomiska utvecklingen samt
- Kvinnors och mäns möjligheter att kombinera familjeliv och arbetsliv

Sammanlagt innehåller handlingsplanen för jämställdhet ett drygt tjugotal projekt. Aktivt projektarbete förväntas pågå i tio av dessa projekt under 1992.

Nordiska ministerrådet har beslutat att under perioden 1992—1995 totalt avsätta 13,5 MDKK till ett nytt Nordiskt forum. Planeringsarbetet inför Nordiskt forum, som avses äga rum i Åbo 1994, inleds i september 1991 med ett seminarium i Åbo för de nordiska kvinnoorganisationerna.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	2 861	3 110	2 813	1 559
Nordiskt forum	1 100	—	—	—
Summa	3 961	3 110	2 813	1 559

12 Industri

Det nordiska samarbetet inom industrisektorn syftar till att skapa gynnsamma betingelser för industriell utveckling speciellt vad avser främjande av samarbete rörande teknisk forskning och utveckling.

Inom industrisektorns ansvarsområde finns två permanenta institutioner; Nordiska industrifonden och Nordtest. Därtill samverkar sektorn med följande nordiska samarbetsorgan: Nordex (tillsyn av brandfarliga och explosiva varor), Norda (teknisk kreditering), Normet (mätteknik) samt Nordjust (justerteknik).

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Industripolitik, dispositionsbeviljning	966	1 050	3 106	0
Nordiska industrifonden	59 948	65 161	68 190	11 708
Nordtest	13 726	13 941	12 825	2 751
Summa	74 640	80 152	84 121	14 459

12.1 Industripolitik, dispositionsbeviljning

Budgetförslag 1992: 966 000 DKK

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Industripolitik	966	1 050	3 106	0

12.2 Nordisk industrifond

Budgetförslag 1992: 61 172 000 NOK
motsvarar 59 948 000 DKK

Nordisk fond för teknologi och industriell utveckling (Nordisk industrifond) bildades 1973 med syfte att stödja ett mera effektivt utnyttjande av nordiska resurser för teknologi och industriell utveckling. Som en följd av sammanslagning med NORDFORSK och av ministerrådsbeslut att upprätta ett nordiskt industriellt center i Oslo har fonden fått delvis nya och utvidgade arbetsområden.

Fonden leds av en styrelse i vilken varje land har 2 representanter utsedda av respektive lands regeringar.

Styrelsen bistås av ett sekretariat som är placerat i Oslo och har cirka 20 anställda.

Fonden arbetar genom initiering av nordiska FoU-program, genom ekonomiskt stöd till nordiska FoU-projekt samt genom utveckling av tekniskt-industriella nätverk i Norden. Under 1990 beviljades projektstöd med cirka 95 MNOK, en minskning i förhållande till 1989 med cirka 10 MNOK.

Med finansiellt stöd från den ekonomiska handlingsplanen genomförs under

åren 1988—1992 satsningar inom bioteknologi, materialteknologi och industriell miljöteknologi.

Under 1990 utarbetades en långtidsplan för perioden 1992—1995 "Den teknologiska utmaningen på nittitalet" (NI-information nr. 15/1990). Ministerrådet avser att ta ställning till denna plan under 1991.

1 000-tal NOK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Personal och styrelse	8 005	8 005	7 697	6 437
Varor och tjänster	4 287	5 356	5 175	5 041
Summa administration	12 292	13 361	12 872	11 478
<i>Fondmedel-Netto</i>				
Projektverksamhet	48 880	53 130	52 695	0
Summa	61 172	66 491	65 567	11 478

Kommentar:

Ministerrådet föreslår vidare ge industrifonden bemyndigande att ingå förpliktelser utöver tillgängliga medel för 1993 upp till 31 MNOK och upp till 16 MNOK för 1994.

12.3 Nordtest

Budgetförslag 1992:

8 579 000 FIM
motsvarar 13 726 000 DKK

De överordnade målen för Nordtests verksamhet er att främja:

- säkerhet för liv, hälsa, miljö och materiella värden,
- ett fritt utbyte av varor genom avskaffande av tekniska handelshinder,
- nordiska intressen i europeiskt och internationellt perspektiv.

Nordtest arbetar genom:

- framtagning av olika metoder för testning,
- riktlinjer för kvalitetssäkring och verifiering i laborativ verksamhet,
- kompetensutveckling på provningsområdet,
- internationellt samarbete,
- informationsverksamhet.

Nordtest leds av en styrelse med en representant per land som utses av respektive land.

Under 1990 gjordes på industriministrarnas uppdrag en översyn av Nordtest. "Teknisk provning och kvalitetssäkring för industriell konkurrenskraft" och "Nordiskt inflytande i Europa på nittitalet" (NORD 1990:59). Ministerrådet väntas ta ställning till dessa rapporter under 1991.

Det internationella samarbetet har ökat kraftigt till följd av det nya system för ömsesidigt godkännande av provning och kontroll som är under uppbyggnad i Västeuropa. Speciella medel har därför tillskjutits Nordtest genom de båda ekonomiska handlingsplanerna.

För 1992 avser Nordtest att intensifiera arbetet kring provningsmetoder för miljövårdsändamål (vatten- och luftföroreningar samt kemikalier). Arbetet har

bland annat initierats genom Nordtests framgång med metoder för oljeförreningar.

Under perioden 1992–1994 ingår institutionen i försöksverksamheten med flerårig mål- och ramstyrning av nordiska institutioner.

Institutionens verksamhet och planerade aktiviteter har belysts och vägts mot möjliga resurser i en ny förhandlingsform. Kopplingen mellan tilltänkta aktiviteter och resurser har därvid fått en mer relevant belysning än tidigare. Genom att anslaget får formen av en post utan den traditionella uppdelningen på löner, varor och tjänster samt projektmedel minskar detaljstyrningen.

Informationen om Nordtest har förändrats. Tabellerna nedan bedöms ha större informationsvärde än den traditionella redovisningen. De fokuserar bl. a. på kopplingen mellan "beställda" aktiviteter och anslagna resurser samt möjliggör redovisningar bakåt i tiden över utförda prestationer. Därutöver kommer resultatmätt att introduceras som avses kunna ge en uppfattning om kostnadsutvecklingen för aktiviteterna över en längre period.

Budget, 1 000-tal FIM

Finansiering	1992	utfall	1991	utfall	1990	utfall
Anslag NMR, beslut	8 579	0	8 713	0	7 634	9 587
Övriga intäkter, ca	0	0	0	0	0	1 005
Summa total, ca	8 579	0	8 713	0	7 634	10 592

Finansiering i 3 års perspektiv inkl. inflationsberäkning

1 000-tal FIM

		Budget	utfall
1992–1994	Föreslagen planeringsram inkl inflationsberäkning	28 500	
1992–1994	Övriga intäkter	0	
Total		28 500	

Beställningar i 3 års perspektiv

Aktivitet	1992–1994	1992 utfall	1993 utfall	1994 utfall
<i>Provningsmetoder</i>				
– Nya och rev. metod	160			
– Bidrag	100			
– Tekniska rapporter	40			
– Seminarier	6			
<i>Kvalitetssäkring</i>				
– Tekniska rapporter	6			
– Seminarier	2			
<i>Kompetensutveckling</i>				
– Tekniska rapporter	2			
– Seminarium	1			
– Utbildningsram	1			
<i>Internationellt samarbete</i>				
– Tekniska rapporter	2			
– Seminarium	1			
<i>Information</i>				
– Nordtest/info	6			
– Nordtest doc. gen	6			
– Forum	löpande			

Resursfördelning/produkter: Fördelning av totala resurser per produkt

Produkt	1992	1993	1994
– Provningsmetoder			
– Kvalitetssäkring			
– Kompetensutveckling			
– Internationellt samarbete			
– Information			

13 Ekonomi och finanspolitik

Inom sektorn behandlas frågor gällande den ekonomiska politiken, härunder konjunkturfrågor, valuta- och kapitalmarknadsfrågor, internationella ekonomiska frågor och skattefrågor. Genom den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden 1989–1992" är större delen av sektorns verksamhet planerad för perioden.

En institution, Nordiska ekonomiska forskningsrådet, finns inom sektorns ansvarsområde.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Ekonomi och finans, dispositionsbeviljning	653	819	847	184
Ekonomiska forskningsrådet	2 833	2 833	2 889	1 728
Summa	3 486	3 652	3 736	1 912

13.1 Ekonomi och finanspolitik, dispositionsbeviljning

Budgetförslag 1992: 653 000 DKK

Dispositionsbeviljningen avses för år 1992 att användas för projekt i den ekonomiska handlingsplanen, för vilka särskilda medel inte anvisats i själva planen. Det var avsikten att sådana mindre kostnadskrävande aktiviteter i handlingsplanen skulle finansieras genom dispositionsbeviljningen. Härutöver kan komma projekt t. ex. som uppföljning av de diskussioner om aktuella ekonomisk-politiska frågor som finansministrarna regelmässigt har på sina möten.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	653	819	847	184

13.2 Nordiska ekonomiska forskningsrådet

Budgetförslag 1992: 2 777 000 SEK
motsvarar 2 833 000 DKK

Nordiska ekonomiska forskningsrådet har till uppgift att på olika sätt främja analyser och utredningar om centrala ämnen i den nordiska ekonomiska debatten. Hit hör bl. a. frågor som rör det ömsesidiga ekonomiska beroendet mellan de nordiska länderna, jämförelser av de nordiska ekonomierna och förutsättningarna för ett närmare ekonomiskt samarbete.

Under året avslutas det temporära programmet för främjande av skattekonomisk forskning som initieras inom ramen för den ekonomiska handlingsplanen.

Forskningsrådet består av 15 medlemmar, från de nordiska länderna. Rådet har en sekreterare anställd med placering i Lund.

Det nordiska ekonomiska forskningsrådet deltar i den försöksverksamhet med mål och ramstyrning som inletts vid några nordiska institutioner under perioden 1992–1994.

Institutionens verksamhet och planerade aktiviteter har belysts och vägts mot möjliga resurser i en ny förhandlingsform. Kopplingen mellan tilltänkta aktiviteter och resurser har därvid fått en mer relevant belysning än tidigare. Genom att anslaget får formen av en post utan den traditionella uppdelningen på löner, varor och tjänster samt projektmedel minskar detaljstyrningen.

Informationen om Nordiska ekonomiska forskningsrådet har förändrats. Tabellerna nedan bedöms ha större informationsvärde än den traditionella redovisning. De fokuserar bl. a. på kopplingen mellan "beställda" aktiviteter och anslagna resurser samt möjliggör redovisningar bakåt i tiden över utförda prestationer. Därutöver kommer resultatmått att introduceras som avses kunna ge en uppfattning om kostnadsutvecklingen för aktiviteterna över en längre period.

Budget, 1 000-tal SEK

Finansiering	1992	utfall	1991	utfall	1990	utfall
Anslag NMR, beslut	2 777	0	2 777	0	2 603	2 603
Ovriga intäkter, ca	0	0	0	0	0	1 367
Summa total, ca	2 777	0	2 777	0	2 603	3 970

Finansiering i 3 års perspektiv inkl. inflationsberäkning

1 000-tal SEK

	Budget	utfall
1992–1994 Föreslagen planeringsram inkl. inflationsberäkning	9 016	
1992–1994 Övriga intäkter	0	
Total	9 016	

Beställningar i 3 års perspektiv

Aktivitet	1992		1993		1994	
	Best.	utfall	Best.	utfall	Best.	utfall
<i>Stöd till forskningsprojekt</i>						
– Bidrag	6 st.		6 st.		6 st.	
<i>Vetenskapliga workshops</i>						
– Bidrag	3 st.		3 st.		3 st.	
<i>Seminarier</i>						
– Antal	1 st.		1 st.		1 st.	
<i>Vetenskapliga rapporter och årsbok</i>						
– Antal	minst 1		minst 1		minst 1	
<i>Utredningsverksamhet och samverkan</i>						
– Antal SEK						

Resursfördelning/produkter: Fördelning av totala resurser

Produkt	1991	1992	1993
Forskningsprojekt efter ansökan			
Forskningsprojekt efter initiativ av NEF			
Genomförda workshops			
Publicering av vetensk. rapporter			
Utgivande av årsbok			
Genomförande av vetensk. seminarier			
Samverkan med andra institutioner			

14 Nordisk statistisk sekretariat

Budgetförslag 1992:

2 418 000 DKK

Nordiska statistiska sekretariatet har till uppgift att på uppdrag av cheferna för de statistiska centralbyråerna samordna den officiella statistiken i de nordiska länderna. Nordiska statistiska sekretariatet utgör sekretariat för de nordiska chefstatistikermötena som betjänar och samordnar verksamheten i det nordiska statistiska utskottet.

Sekretariatet följer det internationella samarbetet avseende statistisk koordinering och standardisering samt initierar och medverkar i undersökningar till gagn för jämförbarheten av de nordiska ländernas statistik.

Dessutom utarbetar och redigerar sekretariatet Nordisk statistisk årsbok och utger andra samnordiska statistiska publikationer.

Styrelsen består av cheferna för de statistiska centralbyråerna i de nordiska länderna. Sekretariatet är beläget i Köpenhamn. Totalt finns sex anställda.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	1 803	1 803	1 699	1 585
Varor och tjänster	515	677	708	617
Projekt	100	148	141	0
Summa	2 418	2 628	2 548	2 202

15 Bygg

Byggsektorns budget består av ämbetsmannakommitténs projektbeviljning och institutionsbudget för Nordiska kommittén för byggbestämmelser. Under 1992 fortsätter arbetet med harmonisering och standardisering som föranses av den europeiska integrationen. Sektorns medel till forskning och utveckling spelar en viktig roll vid samordning av ländernas resurser på området. Inomhusmiljö avses bli ett prioriterat område. Samverkan på det bostadspolitiska området väntas få större betydelse. Nytt samarbetsprogram för sektorn har utarbetats under 1991 och väntas bli fastställt av bostadsministrarna i mars 1992 efter Nordiska rådets behandling. Enligt förslaget delas verksamheten i programområden: Den byggda miljön, bostadspolitik samt säkerhet, hälsa och kvalitet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Byggfrågor, dispositionsbeviljning	4 308	4 682	4 584	2 372
Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)	2 278	2 477	2 386	1 548
Summa	6 586	7 159	6 970	3 920

15.1 Byggfrågor, dispositionsbeviljning

Budgetförslag 1992:

4 308 000 DKK

Harmonisering, standardisering och tekniskt godkännande Byggstandardiseringsorganen, INSTA B, koordinerar den nordiska verksamheten mot CEN, det europeiska standardiseringsorganet. CEN tar fram standarder i enlighet med EG:s byggvarudirektiv och inför fullföljandet av den inre marknaden. Bostadsministrarna beslöt i början av år 1990 att under åren 1990–1992 reservera en halv miljon årligen till harmonisering och information i anknytning till ministerrådets program — Norden i Europa. 1992 är det sista året som särskilda medel tillförs byggstandardiseringen över den ekonomiska handlingsplanen Ett starkare Norden.

Forskning och utveckling

Byggforskningsorganens samverkan bedrivs i ett antal arbetsgrupper och genom olika ad-hoc aktiviteter. Informationsteknologiens utveckling inom branschen är en prioriterad uppgift.

Inomhusmiljö

I enlighet med bostadsministrarnas uppmaning har byggsektorn initierat övergripande nätverkskoordinering bland ministerrådets olika fackområden med anknytning till inomhusmiljö. Under 1991 utarbetas ett handlingsprogram för de närmaste åren för intensifierat samverkan mellan länderna.

Bostadspolitik

Gemensam projektverksamhet på det bostadspolitiska området är en betyd-

lig del av sektorns aktivitet. Under 1991 väntas utredningar om bostadsfinansiering och kapitalmarknader samt om bostadspolitikens generella och selektiva styrmedel att avslutas. Ett omfattande utredningsarbete om strategier för stadsförnyelse i de nordiska länderna fortsätter under 1992.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbeviljning	4 308	4 682	4 584	2 372

15.2 Nordiska kommittén för byggbestämmelser (NKB)

Budgetförslag 1992: 1 424 000 FIM
motsvarar 2 278 000 DKK

Nordiska kommittén för byggbestämmelser är ett samarbetsorgan för de centrala byggmyndigheterna i de fem nordiska länderna. Centrala kansliet i Helsingfors har en tjänsteman anställd. Dessutom utses tekniska sekreterare i Danmark, Finland, Norge och Sverige. NKB:s styrelse består av två representanter från varje nordiskt land. NKB:s arbetsprogram från februari 1989 är för tiden 1989–1993. Verksamheten indelas i tre huvudområden: säkerhet och hälsa, handel och internationellt samarbete samt allmänna frågor.

1 000-tal FIM

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	411	411	365	274
Varor och tjänster	303	303	271	251
Projektverksamhet	710	834	894	425
Summa	1 424	1 548	1 420	950

16 Handel

Innen ministerrådssystemet skjer det handelspolitiske samarbeid i EK-Handel og i Nordisk Prosjektexportfond, NoPEF. Sistnevnte er fra 1989 etablert som en permanent nordisk institusjon.

De nordiske ministre med ansvar for utenrikshandel møtes sedvanlig en gang pr. år, hvor bl. a. handelspolitiske spørsmål mellom de nordiske land drøftes. I tillegg behandles spørsmål som vedrører landenes deltakelse i det øvrige internasjonale handelspolitiske samarbeid.

I de halvårlige møter mellom de nordiske handelssjefene, hvor ministerrådets generalsekretær deltar som observatør, behandles i første hånd spørsmål i relasjon til de nordiske lands øvrige internasjonale økonomiske samarbeid i EFTA, EFTA-EF, GATT, OECD m. fl.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Handelspolitikk, disposisjonsbevilgning	479	1 680	2 384	0
Nordiska projektexportfonden	13 333	13 333	13 324	3 728
Summa	13 812	15 013	15 708	3 728

16.1 Handelspolitikk, disposisjonsbevilling

Budsjettforslag 1992: 479 000 DKK

Norden som hjemmemarked

I dannelsen av et åpent nordisk markedsområde inngår nedbygging av handelshindrende tiltak og prosedyrer som viktige oppgaver som berører de fleste sektorer innenfor ministerrådsorganisasjonen. Med utgangspunkt i arbeidsprogrammet Norden i Europa til 1992 er det gjennomført en utredning for å evaluere erfaringene med samarbeidsprogrammet om avvikling av handelshindringer. Det er foreslått en rekke tiltak for å effektivisere implementeringen, og EK-Handel er igang med å undersøke muligheten for å omdanne Styringsgruppen for tekniske handelshindringer til et operativt organ for bl. a. koordinering av ministerrådets arbeid med tekniske handelshindringer og standardisering.

Arbeidet med å fjerne gjenstående handelshindringer gis fortsatt høy prioritet.

Lettelser i selve de kontroller og rutiner som utløses når varer (gods) krysser en internordisk grense er et område av avgjørende betydning for tilpasningen til den europeiske integrasjonsprosess. Med utgangspunkt i Norden i Europa-programmet har EK-Handel fått gjennomført en utredning som på dette stadium har utpekt et antall grensepasseringsprosedyrer som kan fjernes eller forenkles. Prosjektet er igang med å vurdere muligheten for rasjonaliseringer og økt samarbeid mellom myndigheter og aktører på eksport- og importområdet i Norden ved bruk av EDB.

Innenfor EFTA-EF forhandlingene om etablering av et EES, er åpning av offentlige innkjøp for en større grad av konkurranse et prioritert felt. EK-Handel har funnet at slike innkjøp i nordiske kommuner skjer stort sett uten at

anbudene er ute på konkurranse. Det gjennomføres for tiden en ytterligere undersøkelse for de såkalte forsyningssektorer (telekommunikasjon, energi, transport og vannforsyning) som viser at innkjøpsmønsteret tilsynelatende er det samme som på de tradisjonelle sektorer.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbevilgning	479	1 680	2 384	0

16.2 Nordiska projektexportfonden (NoPEF)

Budgetforslag 1992: 8 333 000 FIM
motsvarar 13 333 000 DKK

Nordisk Projektexportfonds hovedsagelige virksomhed er at yde støtte til nordiske firmaer og institutioner ved udfærdigelse af forudsætnings- og lønsomhedstudier for konkrete projekter eller lignende aktiviteter, som kan lede til kontrakt. Projekter skal være af nordisk interesse. Fonden kan bevilge bidrag, som dækker højest 50 % af omkostningerne. De bevilgede bidrag skal normalt tilbagebetales, såfremt projekterne realiseres.

En mindre del af NoPEFS midler kan også bevilges som bidrag på op til 50 % af udgifterne ved nordiske og internationale seminarer inden for brancher og områder, hvor der kan foreligge nordisk interesse for leverancer.

Fonden har en bestyrelse på 10 medlemmer med repræsentation fra hvert af de nordiske lande. Nordisk Investeringsbank (NIB) repræsenteres af en observatør ved bestyrelsesmøder.

Bestyrelsens beslutninger iværksættes af et sekretariat som er beliggende i Helsingfors og har fem ansatte.

NoPEF forventes at få tildelt 11,6 MDKK fra den nordiske økonomiske handlingsplan til miljøindsatser.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	1 594	1 594	1 465	1 204
Varor och tjänster	1 072	1 072	1 069	1 083
Projekt	5 667	5 667	5 397	0
Summa	8 333	8 333	7 931	2 287

17 Regionalpolitik

Det nordiska regionalpolitiska samarbetet baseras på ett samarbetsprogram för 1990–94 som fastställdes av de regionalpolitiska ministrarna i maj 1990.

Samarbetsprogrammet är ett övergripande program som kompletteras under perioden med mer preciserade verksamhetsplaner och handlingsprogram enligt följande huvudlinjer:

- Kunskapsutveckling samt informations- och erfarenhetsutbyte.
- Utveckling av nya former för samverkan mellan olika regioner i Norden.
- Utökad samarbete med samhällssektorer med stor betydelse för regional utveckling.
- Förstärkt gemensamt nordiskt agerande i internationella frågor.
- Gemensamma regionalpolitiska stödordningar inom ramen för Nordiska utvecklingsfonden för Västnorden och Nordiska investeringsbankens (NIB) regionallåneordning.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Regionalpolitik, dispositions- beviljning	23 400	24 295	22 457	19 848
Nordisk institut for regionalpolitisk forskning (NordREFO)	3 200	3 215	3 081	3 526
Summa	26 600	27 510	25 538	23 384

17.1 Regionalpolitik, dispositionsbeviljning

Budgetförslag 1992: 23 400 000 DKK

Ministerrådet ger hög prioritet åt *kunskapsutveckling* och *erfarenhetsutbyte*. Det finns starka argument för att förstärka detta verksamhetsfält under programperioden. För att kunna följa upp tidsplanen i samarbetsprogrammet har man ställt krav på en realökning, särskilt vad gäller datainsamling och -analys inom Basprojektet samt kunskapsutveckling och -förmedling inom NordREFO. Detta verksamhetsområde prioriteras även vid reduktion av sektorns budget.

Det regionalpolitiska *Basprojektet* har en central roll och servicefunktion inom den regionalpolitiska sektorn. Arbetet omfattar centralt utredningar och analyser av den regionala utvecklingen. Dessa diskuteras årligen av regionalministrarna. Ett huvudelement i arbetet är utveckling av regional statistik och analysmetoder i ett jämförande nordiskt perspektiv. Basprojektets servicefunktion har förstärkts under 1991, särskilt vad gäller systematisk databaserad informationssamling, utveckling av kartografisk framställning och regionala analysmetoder i både nordiskt och europeiskt jämförbart perspektiv. Basprojektet har också startat ett grundläggande analysarbete med aggregering av kommundata för nordiska analyser.

Med bidrag från den ekonomiska handlingsplanen startades under 1990 ett projekt om *kompetensutveckling inom möbelbranschen* i fyra nordiska regioner. Från sektorns projektmedel har ca 0,3 MDKK beviljats för detta projekt. De

deltagande möbelföretagen ger också ett finansiellt bidrag. Projektet avses fortsätta t. o. m. 1992 på samma nivå.

Ministerrådet har uppdragit åt NÄRP att under 1991 redovisa ett förslag till ett samlat *handlingsprogram för den gränsregionala verksamheten* för 1992–94, inklusive planer för finansiering.

Ministerrådet betonar att nya och flexibla samarbetsformer skall prövas och utvecklas bl. a. med temaorienterade projektgrupper. Försöksverksamhet skall initieras om samarbetsfrågor som är av gemensamt intresse mellan regioner med likartade förutsättningar och problem.

Under 1991 sammanställs en översikt över hur *glesbygdsfrågor* behandlas i de olika länderna. NÄRP skall därefter besluta i vilka former glesbygdsfrågorna skall föras vidare.

Ett problemorienterat erfarenhetsutbyte har initierats mellan Bornholm, Åland och Gotland. En serie av seminarier genomförs under 1991 för att ta reda på vilka förutsättningar och behov som finns för ett konkret *ösamarbete*. Ett samverkansprojekt avses att startas 1992.

Ett konkret samarbetsprojekt *med NÄJS* om jordbrukets roll i den regionala utvecklingen i Nordens nordområden avses starta under 1991.

I enlighet med Nordiska rådets rekommendation har utredningar om nordisk *regionalpolitik i ett europeiskt perspektiv* genomförts. Ministerrådet har i sin behandling av dessa betonat behovet av att även i fortsättningen avvakta resultatet av EES-förhandlingarna och successivt värdera anpassningen av regionalpolitiken i förhållande till det regelsystem som gäller för EG. Det läggs också vikt vid att följa utvecklingen i Nordens geografiska närområden omkring Östersjön och delar av Sovjetunionen.

Genom ministerrådets medlemskap i AGEG (Europæiske grænseregioners fællesskab) har avsikten varit att skapa möjligheter för ökade kontakter och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska och europeiska gränsregionerna. Dessa kontakter byggs upp under de kommande åren.

Västnordenfonden har till uppgift att främja utvecklingen av ett allsidigt och konkurrenskraftigt näringsliv inom Västnorden.

Nordiska investeringsbankens regionallåneverksamhet ger möjligheter för finansiering av investeringsprojekt av nordiskt regionalpolitiskt intresse inom de nationella stödområdena i de nordiska länderna.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbeviljning	23 400	24 295	22 457	19 848

17.2 NordREFO

Budgetförslag 1992:

3 200 000 DKK

Nordisk Institut for Regionalpolitisk Forskning (NordREFO) initierar och samordnar nordisk forskning som är angelägen för regionalpolitisk planering och politikutformning. Verksamheten syftar till att åstadkomma ett samspel mellan forskning och praktisk politik samt att bygga upp och utveckla nordiska

forskarnätverk. NordREFO genomför också utredningar om politiskt aktuella frågor på uppdrag av NÄRP. Institutet har två anställda vid kansliet i Köpenhamn.

NordREFO har ett forskningsprogram för *verksamhetsperioden 1989–1993*. Det omfattar bl. a. frågor kring internationalisering, decentralisering och miljöfrågor.

En ny nordisk *tidskrift-NordRevy* om regional utveckling, näringsliv och miljö startades 1990. Målsättningen är att tidskriften blir självbärande under en övergångsperiod på högst tre år.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Löner	707	707	691	797
Varor och tjänster	840	855	836	1 715
Projekt	1 653	1 653	1 554	1 024
Summa	3 200	3 215	3 081	3 536

18 Transport

Budgetförslag 1992:

3 600 000 DKK

Arbetet med genomförandet av en nordisk transportmarknad kommer även under 1992 att vara en prioriterad uppgift. De liberaliserings- och harmoniseringsåtgärder som vidtagits under senare år kommer att följas upp med ytterligare arbete för att bringa Norden i fas med den utveckling som pågår i det övriga Europa mot en friare och gemensam transportmarknad. Central i detta sammanhang är den verksamhet som pågår inom EG, men även utvecklingen inom Östeuropa har stor betydelse för bl. a. frågan om alternativa transportvägar till och från Norden. Det är också angeläget att de nordiska länderna medverkar med olika insatser till stöd för uppbyggnadsarbetet i östländerna, bl. a. kunskapsuppbyggnad. Nordisk järnvägssamverkan och järnvägens roll i transportsystemet är viktiga arbetsuppgifter. Vidare kommer fortsatt infrastrukturinvesteringarnas strategiska betydelse för utvecklingen, bl. a. vad gäller telekommunikationer, att uppmärksammas.

Det är dock viktigt att åtgärderna företas inom ramen för ett miljöpolitiskt synsätt och utgångspunkten för arbetet är den resolution om åtgärder mot trafikens miljöstörningar som antogs 1989 av den europeiska trafikministerkonferensen, CEMT. Mer än tidigare kommer hela transportsystemets miljöpåverkan att uppmärksammas och 1991 inleds en nordisk samverkan i internationella organisationer på sjö- och luftfartens område för att minska dessa transportslags miljöproblem. Denna verksamhet kommer att fortsätta 1992. Vidare finns ett behov att följa upp arbetet med Nordiska rådets rekommendation nr 7/1988 om storstädernas trafik och miljö med ytterligare studier avseende trafikens miljöproblem i medelstora tätorter.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbeviljning	3 600	3 885	3 755	2 579

19 Trafiksäkerhet

Budgetförslag 1992:

4 200 000 DKK

Nordiska trafiksäkerhetsrådets arbete med att öka säkerheten för vägtrafikanterna har sedan 1988 till stor del skett inom ramen för den nordiska handlingsplanen för ökad trafiksäkerhet. Denna handlingsplan har nu reviderats och ett ministerrådsförslag framlagts om att inleda en ny planperiod 1992. Handlingsplanen avses i sin nya form att gälla till och med 1994.

Denna genomgång har dels lett till att vissa omdispositioner kommer att göras vad gäller inriktningen av insatserna inom hittillsvarande huvudområden, dels till att vissa nya aktivitetsområden utpekas:

Hastighetsutvecklingen: polisövervakning, erfarenheter av automatisk hastighetskontroll, nordisk övervakningsvecka 1992, kriterier för lokala hastighetsgränser

Nyutbildade förare: Förarutbildning och säker körning, samordning av kompetenskrav för bilskollärare, attityder hos unga förare

Rattonykterhet: Behandlingsformer för rattfyllerister, erfarenheterna av Sveriges regel om 0,2 promille, harmonisering av statistik

Oskyddade trafikanter: Cyklister i vägkorsningar, principer för mätning av trafikarbetet, perception av vägmärken.

Nya områden:

Lokalt trafiksäkerhetsarbete: "Situationsbeskrivningar" som planläggningsinstrument, register och evaluering av informationskampanjer, temahäften för nyblivna trafiksäkerhetsansvariga, analys av behovet för samordning av miljöinriktat och trafiksäkerhetsinriktat arbete m m.

Tung trafik: Särskilda utbildningskrav för yrkesförare av tunga fordon, reducerad hastighet genom reducerad motorstyrka, säkerhetsaspekter vid bruk av väginformatiksystem.

Trafiksäkerhet i europeiskt perspektiv: Samnordisk ratificering av de nya europaavtalen och samordnat uppträdande i ECE och CEMT.

Ökad kontakt mellan NTR och nordiska trafiksäkerhetsorgan: Regelmässiga överläggningar, bl. a. om genomförandet av handlingsplanen, nordiska trafiksäkerhetsdagar.

Informationsförmedling: Förbättrad distribution av trafiksäkerhetsinformation, kontakter med specialtidsskrifter och dagstidningar.

Under planeringsperioden är sektorns arbete fortsatt inriktat på att åtgärderna i planen skall styrka de nationella insatserna. Fördelningen av projektbudgeten kommer att ske i form av en rambudget som tilldelas planeringsorganet NKT.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbeviljning	4 200	4 200	3 937	845

20 Turism

Budgetförslag 1992:

2 000 000 DKK

Genomförandet av det nordiska samarbetsprogrammet för turism skall i första hand ske under perioden 1990—1993. Den under 1990 upprättade verksamhetsplanen för perioden 1990—1993 koncentreras på följande områden:

Ökad kunskap om turism, t. ex. identifiering av hinder för turistnäringens utövande m. m.

Stöd till utveckling av turistnäringen, innebärande produktutvecklingsinitiativ, läromedelsproduktion m. m.

Marknadsföringsinsatser, bl. a. kriterier för nordisk, gemensam, marknadsföring på när- och fjärrmarknader, marknadsundersökningar m. m.

Sektorssamarbete, via etablerande av gemensamma projekt med sektorer vilka har anknytning till turism.

Under 1992 kommer tyngdpunkten att ligga på produktutveckling samt marknadsföring.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsmedel	2 000	2 100	1 955	921

21 Jord- og skogbruk

Det nordiske samarbeidet innen jord- og skogbrukssektoren baserer seg på et 10-årig handlingsprogram fra 1985 og et 5-årig tilleggsprogram fra 1990. I tilleggsprogrammet ble nye innsatsområder for perioden 1990–95 identifisert, spesielt ble det lagt vekt på å prioritere samarbeidet innenfor miljøområdet samt tilpasninger til internasjonale forhold.

Ministerrådets prioriterte innsatsområder i 1992 er forskning/forskerutdanning, landbruksmiljøområdet og genressursområdet. Samarbeidet om internasjonale forhold og igangsettelse av nye utredninger m.v. blir noe nedtrappet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Jordbruksfrågor, dispositionsbevilgning	7 500	7 865	6 268	3 393
Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB)	5 000	5 280	4 898	3 461
Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) ¹	7 700	8 299	8 466	5 951
Samnordisk planteforädling	1 800	1 969	1 921	1 045
Summa	22 000	23 413	21 553	13 850

21.1 Jordbruksspørsmål, disposisjonsbevilgning

Budsjettforslag 1992:

7 500 000 DKK

Forskning og forskerutdanning

Sektorens forskningsinnsats på jordbruksområdet koordineres av NKJ (Nordisk kontaktorgan for Jordbruksforskning). Spesielt prioritert er forskning innen landbruksmiljøområdet og forskning rettet mot internasjonalt samarbeide.

Kontaktorganet arbeider for å fremme og støtte jordbruksforskningen, og å koordinere de nasjonale og nordiske forskningsprioriteringer. Den vesentlige del av de nordiske forskningsprosjekter finansieres nasjonalt, men en med de nordiske midler spesielt søker å dekke opp de innsatsområder som utpekes i Tilleggsprogrammet. Først og fremst tar en derigjennom sikte på å stimulere forskningsprosjekter som kan bidra til et mer miljøvennlig og bærekraftig jordbruk.

Forskerutdanning på jord- og skogbruksområdet gjennomføres i regi av Styringsgruppen for Nordiske Systematiserte Forskerutdanningskurs. Dette samarbeidsområdet er høyt prioritert av ministerrådet, og søkes utbygd. Gjennom fellesnordiske forskerkurser kan en utbygge en støtte forskerkompetanse i Norden enn hva de enkelte undervisningsinstitusjoner kan få til på egen hånd.

Ved samarbeidet gjennomføres tre-årige forskerkurs som blir innpasset i universitetenes undervisningsplaner. Det arrangeres også enkeltstående forskerkurser. Forskerutdanningen er gjennom styrerepresentasjon samordnet med virksomheten under Nordisk Forskerutdanningsakademi, SNS og NKJ. Budsjettforslaget innebærer at virksomheten opprettholdes på samme nivå som foregående år.

Genbanksamarbeidet

Genbanksamarbeidet på husdyrsiden har til formål å bevare genressurser av nordiske husdyrraser. Dette gjøres blant annet ved kartlegging av truede populasjoner, opprettelse og drift av en nordisk informasjonsentral, og initiering av nasjonale genbanker. Virksomheten fikk i 1991 fastere arbeidsforutsetninger idet det er opprettet et prosjektsekretariat i tilknytning til Norges landbruks-høgskole.

Ministerrådet ønsker å styrke det nordiske engasjement i det globale genbanksamarbeidet. På denne bakgrunn ble det i 1990 gjennomført en nordisk utredning om ressursbehovet vedrørende globale genbevarende foranstaltninger. Utredningen anbefaler nordiske tiltak både på husdyr- og plantesiden. Nordisk Ministerråd (landbruksministrene) behandlet utredningen i juni 1991.

Kontrollinstitusjonenes samarbeide

Ministerrådet prioriterer samarbeidet mellom de nasjonale kontrollinstitusjonene frem mot 1993. Samarbeidet på dette området er basert på målsettinger nedfelt i tre handlingsprogrammer; Samarbeidsprogrammet om avskaffelse av handelshindringer i Norden, Arbeidsprogrammet Norden i Europa, og sektorens eget handlingsprogram med tilleggsprogram.

I dette arbeidet skal det tas hensyn til EF/EFTA-prosessen og annet internasjonalt samarbeid. Ministerrådet finner at målsettingen i EF bør prioriteres fremfor å utarbeide en særskilt nordisk harmoniseringsmålsetting.

Samarbeidet omfatter følgende myndighetsområder:

Veterinærkontroll, plantesunnhetskontroll, frøkontroll, frømidler, gjødselstoffer, plantevernmidler, landbruksmaskiner og bygninger samt skadedyrkontroll.

Landbruksmiljø

Samarbeidet på landbruksmiljøområdet koordineres med EK-Miljø gjennom en nedsatt arbeidsgruppe for landbruksmiljøspørsmål.

Landbruksmiljø er det største av de nye innsatsområdene som ble identifisert i sektorens tilleggsprogram. Ministerrådet har pekt på ialt ti prioriterte delområder innenfor landbruksmiljø. NEJS har senere valgt ut fire av disse områdene hvor innsatsen konsentreres i de første år, det vil si perioden 1991–93. Disse områdene er: (1) koordinering av miljø- og landbrukspolitikk, (2) avrenning av næringsalter m.v., (3) skogbruk og miljø, og (4) miljøkvalitetsovervåking.

Samarbeide om økologisk landbruk er et særlig prioritert område. Nordisk Råd har rekommandert Nordisk Ministerråd å styrke det nordiske samarbeidet innenfor økologisk landbruk.

I forslaget till budsjett er anslaget for landbruksmiljø økt noe i forhold til 1991, på bakgrunn av de høye prioritering området er gitt både av fagministrene og av samarbeidsministrene.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Disp.medel	7 500	7 865	6 268	3 393

21.2 Nordiska genbanken för jord- och trädgårdsväxter

Budsjettforslag 1992:

4 901 000 SEK
motsvarer 5 000 000 DKK

Nordiska genbanken för jord- och trädgårdsväxter (NGB) ble opprettet 1979 og har som oppgave å bevare den genetiske variasjon av de verdifulle kulturvekstene i Norden. Bevaringen omfatter både opprinnelig og foredlet plantemateriale.

Genbanken utgjør et ledd i europeisk og globalt genbanksamarbeide, og kan benyttes av både vekstforedlere og andre vekstforskere. Lagret materiale og dokumentasjon er tilgjengelig for alle.

Foruten utbygging av den nordiske fellesvirksomhet på området har genbanken påtatt seg det faglige ansvaret i forbindelse med etableringen af en regional genbank i SADCC-landene i det sydlige Afrika.

Genbanken ledes av et styre, og den daglige virksomhet av en direktør. For de viktigste arter er etablert nordiske arbeidsgrupper, som skal følge opp genbankens arbeide i de enkelte land. Det er åtte ansatte ved genbanken.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	2 888	2 888	2 271	1 757
Varor och tjänster	1 000	1 036	950	970
Prosjekt	1 013	1 252	1 192	391
Summa	4 901	5 176	4 413	3 118

21.3 Samarbetsnämnden för Nordisk skogsforskning (SNS)

Budsjettforslag 1992:

4 813 000 FIM
motsvarer 7 700 000 DKK

Samarbetsnämnden för Nordisk skogsforskning (SNS) har til oppgave å formidle og støtte samnordisk forskning innen skogbruket. Arbeidet koordineres med de nasjonale forskningsråd ved at disse er representert i SNS's styre.

I arbeidsprogrammet for perioden 1989–93 har SNS identifisert satsingsområder for perioden. Disse omfatter bl. a. produksjon, ressursutnyttelse, skogsplanteforedling, miljøpåvirkninger på skogen og flersidig skogbruk. SNS har videre i samarbeid med NKJ utarbeidet et prosjekt for den miljørettede jord- og skogbruksforskning.

SNS' budsjett går hovedsaklig til forskningsprosjekter. De nordiske midler dekker omlag 20–25 % av prosjektkostnadene.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	188	188	137	133
Varor och tjänster	389	389	327	310
Prosjekt	4 236	4 610	4 575	3 208
Summa	4 813	5 187	5 039	3 651

21.4 Samnordisk planteforedling (SNP)

Budsjettforslag 1992:

1 800 000 DKK

Samnordisk planteforedling (SNP) har till oppgave å arbeide for en rasjonell samordning av de nordiske lands innsatser innen vekstforedling av hage- og jordbruksvekster. Virksomheten oppdeles i fire områder; vekstforedlingsforskning, foredlingsprosjekter, utredninger og koordinering av sortsprøving.

SNP's virksomhet ble evaluert i 1990. I den forbindelse ble det blant annet reist spørsmål om SNP og NGB bør integreres i ett felles institutt for plante genetiske ressurser. Dette vil bli nærmere vurdert av NEJS i 1991.

I 1991 la NSP frem sitt handlingsprogram for perioden 1991–95. I perioden vil miljørelatert foredling, f.eks. resistensforedling, stå sentralt. Foredling av marginale arter og arter tilpasset nordområdene vil fortsette. SNP ønsker dessuten å legge større vekt på de økonomisk viktige arter såsom korn og oljevekster.

SNP la i 1991 frem forslag til samordnet prøving og identifikasjon av vekstsorter i Norden, der det tas mer hensyn til klimasoner enn nasjonsgrenser. I dette arbeidet tas også hensyn til EF's direktiver og normer.

Fra 1991 er SNP's sekretariat lagt til Nordisk Genbank.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	0	0	0	0
Varor och tjänster	200	202	225	172
Prosjekt	1 600	1 767	1 696	873
Summa	1 800	1 969	1 921	1 045

22 Fiskeri

Budsjettforslag 1992:

7 056 000 DKK

Etter behandling ved Nordisk Råds 37 sesjon ble det første Nordiske Samarbeidsprogram for Fiskeriområdet fastsatt av fiskeriministrene (MR-FISK) i april 1989 for gjennomføring i perioden 1990—94.

Fiskerisamarbeidet under Nordisk Ministerråd har siden oppstart i 1986 gjennomgått en kraftig utvikling, og omfanget av samarbeidsaktiviteter og områder er fortsatt i utvikling. I tillegg til dette har erindringene utenfor Norden, og de nordiske fiskerinæringers behov for å orientere seg mot EF og Øst-Europa, som konsekvens at fiskeriministrene vil fremme forslag til nytt samarbeidsprogram for fiskeriområdet 1993—1996 for Nordisk Råds sesjon i 1992.

Fiskeriene har dominerende betydning for økonomien i Grønland, Island og Færøyene. Det nordiske fiskerisamarbeidet har derfor spesielt stor betydning for de vest-nordiske landene.

Innenfor fiskerisamarbeidet i 1992 og i det nye samarbeidsprogrammet vil det overordnede mål være å styrke det nordiske nettverket for å bidra til bedre utnyttelse av landenes samlede fiskeriforvaltnings- og forskningskompetanse, samt å utvikle samarbeidet slik at landenes plass og innflytelse på europeisk fiskeripolitikk styrkes.

De prioriterte faglige områdene vil være regulering og forvaltning, herunder flerbestandsforskning, produksjonsteknologi, kvalitet og marked, seleksjon og redskapsutvikling samt havbeite, utsetting og fiskepleie.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbeviljning	7 056	6 624	5 389	3 591

23 Konsument

Budgetforslag 1992:

5 050 000 DKK

Nordisk Samarbejdsprogram for Forbrugerområdet 1989—93 og arbejdsprogrammet Norden i Europa til 1992 udstikker rammerne for samarbejdet.

Arbejdet er delt op i følgende områder: forbrugernes sikkerhed, forbrugernes økonomiske og retlige interesser, forbrugeruddannelse og -information samt forbrugerindflydelse.

Arbejdsprogrammet gennemføres først og fremmest i form af projekter, hvori myndigheder med teknisk og administrativ ekspertise, interesseorganisationer og forskere deltager. Resultaterne indgår i nationale initiativer, nordisk harmonisering og ikke mindst i opbygning af en nordisk platform for deltagelsen i det internationale arbejde. Der lægges vægt på at påvirke den internationale forbrugerpolitiske udvikling og at bevare det høje nordiske forbrugerbeskyttelsesniveau ved åbningen af det europæiske marked i forbindelse med en EEA-aftale.

Prioriterede opgaver i 1992 er at sikre forbrugernes rettigheder ved grænseoverskridende finansielle ydelser og varehandel samt forbrugerbeskyttelse ved grænseoverskridende reklame. Analyser om forbrugernes muligheder for at udnytte ny informationsteknologi fortsættes.

Med baggrund i den vægt, som standardiseringsarbejdet har fået i forbindelse med gennemførelsen af EF's indre marked, og Nordisk Råds budget- og kontroludvalgs forslag om at styrke forbrugerdeltagelse og -indflydelse i standardiseringsarbejdet nationalt og i CEN, har ministerrådet allerede afsat flere ressourcer til arbejdet. Standardiseringsarbejdet sigter især på varetagelse af forbrugernes sikkerhed.

Samarbejdet med Østeuropa omfatter en indsats på forbrugerområdet. Der er brug for erfaringsudveksling og information om forbrugerlovgivning og forbrugerpolitisk organisering i forbindelse med den gradvise indførelse af markedsøkonomi i østeuropæiske lande.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbevilling	5 050	5 250	5 123	3 157

24 Levnedsmidler

Budgetforslag 1992:

3 300 000 DKK

Nordisk Ministerråds mål med samarbejdet vedrørende levnedsmidler er fastsat i Nordisk Samarbejdsprogram på Næringsmiddelområdet for 1988—1992 og i programmet Norden i Europa til 1992.

Samarbejdsprogrammet lægger vægt på principielt levnedsmiddelpolitisk samarbejde inden for områderne kost og ernæring, levnedsmiddeltoksikologi og risikovurdering, levnedsmiddelhygiejne og -kontrol samt drikkevand med det primære formål at beskytte forbrugernes sundhed.

Et andet vigtigt mål er reduktion af handelshindringer gennem harmonisering af nordisk levnedsmiddellovgivning. Dette arbejde tager i høj grad hensyn til den europæiske integration og alle nordiske harmoniseringsforslag bliver vurderet i forhold til eksisterende eller planlagte EF-regler.

Samtidig lægger ministerrådet vægt på at være på forkant med udviklingen. Der udpeges nicher, hvor EF eller andre internationale organer endnu ikke har fastsat regler. En fælles nordisk holdning giver mulighed for indflydelse. Fremgangsmåden vil blive anvendt f.eks. ved vurdering af sundhedsskadelige stoffer i levnedsmidler, herunder helsekost, principper for anvendelse af tilsætningsstoffer, vurdering af nye levnedsmidler (novel foods), udvikling af nye principper for levnedsmiddelkontrol og formulering af kost- og ernæringspolitiske retningslinjer.

Der skal lægges vægt på forebyggelse af sundhedsproblemer og identificering af risikogrupper i forbindelse med kostrelaterede sygdomme.

På kontrolområdet satses på udvikling af prøveudtagnings- og analysemetoder og på harmonisering af grænseværdier samt udvikling af arbejdsfordelingen mellem den offentlige og erhvervslivets egen kontrol af levnedsmidler. Konsekvenserne af Cassis de Dijon-princippet for den nordiske levnedsmiddelkontrol indgår i overvejelserne.

I drikkevandsarbejdet lægges vægt på kvaliteten af vand, udstyr og analyser samt forenkling af administrationen. Arbejdet er i etableringsfase og kræver en forholdsvis stor del af levnedsmiddelområdet budget.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Dispositionsbeviljning	3 300	3 465	3 324	1 815

25 Lagstiftning

Budgetförslag 1992:

1 740 000 DKK

Ett nordiskt råd för forskning i europeisk integrationsrätt har upprättats under 1991 och uppförs för första gången på budgeten.

Budget, 1 000-tal DKK

	1992	1991	1990	1989
Lagstiftning, dispositionsmedel	475	516	500	—
Integrationsrättsinstitut	1 265	—	—	—
Summa	1 740	516	500	—

Anm: Institutet får för att starta verksamheten under 1991 ett anslag på 800 000 DKK.

26 Verksamhetsbidrag

Budgetförslag 1992:

2 689 000 DKK

Från detta anslag beviljas bidrag till olika verksamheter inom samarbetsministrarnas område.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Bidrag "Nordiska administrativa förbundet"	200	247	240	229
Bidrag "Föreningarna Norden"	750	693	672	259
Bidrag Nordiska informationskontor	1 339	1 339	1 297	1 045
Bidrag Nordiska träskyddsrådet, sekretariatskostnader	300	399	388	369
Bidrag Samarbetskommittén för mänskliga rättigheter	100	110	110	105
Summa	2 689	2 788	2 707	2 007

27 Tjänstemannautbyte

Budgetförslag 1992:

1 763 000 DKK

Tjänstemannautbytet ger statligt anställda möjlighet att lära känna förvaltningen i ett annat nordiskt land än hemlandet.

Det årliga dispositionsbeloppet fördelas mellan länderna av en grupp bestående av en kontaktperson från varje land. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Tjänstemannautbyte	1 763	1 916	1 859	580

28 Ministerrådets reserv

Budgetförslag 1992:

2 174 000 DKK

Från detta anslag finansieras politiskt prioriterade projekt som initieras under 1992.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Ministerrådets reserv, dispositionsbeviljning	2 174	1 050	9 861	0

29 Generalsekreterarens disponeringsreserv

Budgetförslag 1992: 300 000 DKK

Till generalsekreterarens förfogande för stöd av t. ex. projekt, seminarier etc.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Generalsekreterarens disponeringsreserv	300	480	806	179

30 Lönereserv för institutionerna m. m.

Budgetförslag 1992:

6 900 000 DKK

Från denna anslagspost beräknas kompensation för i första hand avtalsenliga löneökningar och övriga utgiftsökningar av särskild omfattning och beskaffenhet, t. ex. kraftiga valutakursändringar.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Lönereserv	6 900	10 500	12 119	11 552

31 Ministerrådets sekretariat

Budsjettforslag 1992:

66 311 000 DKK

Sekretariatet med ca. 100 ansatte ledes av en generalsekretær. Utover generalsekretærens kontor er sekretariatet organisert i 5 fagavdelinger, en informasjonsavdeling og en økonomi- og administrasjonsavdeling. I løpet av 1992 reduseres den faste staben med 7 stillinger, 3 konsulenter og 4 sekretærstillinger.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Løner	35 127	36 891	36 436	33 745
Varor og tjenester	24 620	25 156	22 369	22 320
Summa administration	59 747	62 047	58 805	56 065
Informations- og publikasjonsverksamhet	5 050	5 250	5 879	4 653
Avgår intäkter	÷ 1 300	÷ 1 000	÷ 1 000	÷ 586
Summa informations- og publikasjonsverksamhet	3 750	4 250	4 879	4 067
Lönereserv	2 814	3 714	3 574	986
Totalt ministerrådssekretariatet	66 311	70 011	67 258	61 118

32 Europainformation

Budgetförslag 1992:

2 035 000 DKK

Från detta anslag finansieras aktiviteter för att göra Norden och det nordiska samarbetet mera känt i Europa.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
Europainformation	2 035	1 995	—	—

33 Baltikum/Östeuropa

Budgetförslag 1992:

15 300 000 DKK

Från denna anslagspost finansieras de nordiska informationskontoren i Estland, Lettland och Litauen.

Kontoren skall fungera som kontakt- och informationsorgan, särskilt inom områden kultur, undervisning och ekonomi. Dessutom bekostas andra samarbetsprojekt mellan Norden, Baltikum och övriga Östeuropa från detta anslag.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991
Dispositionsmedel	10 800	—
<i>Informationskontor:</i>		
— Tallinn		—
— Riga	4 500	—
— Vilnius		—
Summa	15 300	—

34 Datapolitik

Budgetforslag 1992:

1 200 000 DKK

En nordisk arbeidsgruppe for datapolitikk er blitt opprettet for perioden 1991–94. Gruppen skal bidra til samordning av nordiske synspunkter og aktiviteter i relasjon til europeiske aktiviteter, spesielt vedrørende spørsmål knyttet til den offentlige forvaltningens bruk av datateknologi. Arbeidsgruppen skal også initiere utrednings- og utviklingsprosjekter, konferanser m. m. vedrørende sentrale datapolitiske spørsmål.

I 1992 skal følgende aktiviteter gjennomføres:

- "EF-koordinator" prosjektansettes med tilknytning til nasjonalt departement.
- Et person-nettverk etableres for informasjon og drøfting av EF-relaterte saker innen datapolitikk.
- Prosjekt om standardisering i offentlig forvaltning startes.
- Prosjekter angående metoder for måling og analyse av datateknologiens virkninger i offentlig forvaltning startes.
- Forberedelse av forstudie om de nordiske landenes status innen datasikkerhet.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991
Dispositionsmedel	1 200	—

35 Ekonomisk handlingsplan

Budgetförslag 1992: 50 719 000 DKK

Detta är det sista året för finansiering av aktiviteter inom den ekonomiska handlingsplanen "Ett starkare Norden" 1989–1992.

1 000-tal DKK

	Budget 1992	Budget 1991	Budget 1990	Utfall 1989
<i>Nordiska ministerrådet</i> (kulturministrarna)				
Nordplus	1 985	1 985	3 780	5 400
Forskarstipendier	2 756	2 756	1 785	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (arbetsmiljöministrarna)				
Standardisering	1 268	1 268	1 208	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (arbetsministrarna)				
Paraplyprojekt	882	1 764	1 638	614
Effektivare arbetsförmedling	783	783	746	—
Flaskhalsar på arbetsmarknaden	761	761	725	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (Jämställdhetsministrarna)				
Kvinnor på arbetsmarknaden	551	551	525	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (industriministrarna)				
Materialteknologi	5 513	5 513	5 250	2 500
Miljöteknologi	5 513	5 513	5 250	2 500
Nordtest	1 103	1 103	1 050	0
<i>Nordiska ministerrådet</i> (finansministrarna)				
EG-analyser, m. m.	2 205	2 205	2 100	116
Skattevetenskaplig forskning	1 103	1 103	1 050	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (bostadsministrarna)				
Standardisering byggområdet	938	938	893	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (regionalministrarna)				
Kompetensutveckling i utsatta regioner	1 103	1 103	1 050	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (fiskeriministrarna)				
Biologiska resurser i havet	1 103	1 103	1 050	—
<i>Nordiska ministerrådet</i> (samarbetsministrarna)				
Projektexport på miljöområdet	11 576	11 576	6 825	—
Bioteknologi	11 025	8 820	8 400	3 500
Standardisering, Handel	551	551	525	—
Summa DKK	50 719	49 396	47 000	14 630

Kommentar:

Exkl. avslutade projekt 1991, 1990, 1989.

Budget, 1000-tal DKK, perioden 1989--1992. Totalt inkl. avslutade projekt.

	1992	1991	1990	1989
Ekonomiska handlingsplanen	50 719	70 565	76 652	60 442

Regler för extrasessionens genomförande

1. Talartidens begränsning

För sakdebatten om Norden efter 1992 och budgeten för 1992 föreslår presidiet, med hänvisning till arbetsordningens 9 §, att plenarförsamlingen beslutar att talartiden för statsministrarna, presidenten, ministerrådets och partigruppernas talesmän samt budgetutskottets ordförande är *7 minuter*. Talartiden för övriga talare är *5 minuter*.

2. Replikskiftet

Med beaktande av den begränsade tiden för höstsessionen skall följande regler för replikskiftet¹⁾ gälla vid höstsessionen:

Presidenten hänvisar till arbetsordningens § 9, där det bl.a. står:

att "...medlem som önskar avgiva replik, (skall) beredas tillfälle därtill i anslutning till det inlägg repliken gäller ."

§ 9 i arbetsordningen ger presidenten även rätt att föreslå för plenarförsamlingen att besluta att för en bestämd debatt begränsa inläggens längd.

I överensstämmelse med detta föreslår presidenten en tidsbegränsning på *två minuter per replik*.

Presidenten kommer i regel att ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte samt att eftersträva att begränsa hela replikskiftet till högst ca 10-15 minuter.

Repliker skall endast ges i anknytning till inläggen från statsministrarna, partigrupperna och ministrarna.

Huvudinläggets talare skall ges rätt till att ge ett avslutande svar.

Replik kan bara begäras i anslutning till huvudinlägget.

Den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara på en gång.

¹⁾ Se vidare dagordningspunkt 5, s. 29

Det nordiske samarbeidet etter 1992 - prinsipielle synspunkter

Endrede forutsetninger

Den økonomiske og politiske integrasjonen i Vest-Europa har skapt og skaper nye utfordringer og muligheter for det nordiske samarbeidet.

Det samme gjelder utviklingen i Øst- og Sentral-Europa - særlig utviklingen i Nordens nærområder - Østersjøen og Arktis/Kola.

Et fortsatt nordisk samarbeid vil lettest kunne finne sted dersom alle nordiske land skulle velge samme tilknytningsform til EF. På kort sikt er dette neppe aktuelt. Mer sannsynlig er at man får følgende utviklingsfaser:

1. Fram til midten av dette ti-året blir alle nordiske lands (unntatt Danmarks) forhold til EF regulert av en EØS-avtale.
2. Den følgende 3-5-årsperioden vil trolig 3 - kanskje 4 - av de nordiske land være medlemmer av EF mens 2 eller 1 står utenfor.

Utgangspunktet for den fortsatte framstillingen er at det nordiske samarbeidet kompletterer og støtter de nordiske lands integrasjon i Europa og at det er levedyktig uansett hvilken kortsiktig eller langsiktig tilknytningsform det enkelte nordiske land velger til EF.

Sentrale mål

Det nordiske samarbeidet skal både ivareta medborgernes behov og interesser for å utvikle og befeste et medborgernes Norden og de nordiske lands behov for samordning av sine interesser i forhold til Europa ellers.

Det nordiske samarbeidet skal skape en bærekraftig vekstregion Norden med livskraftig kultur og sosial balanse.

Samarbeidet skal styrke de nordiske lands rolle og innflytelse i ett mer og mer integrert Europa. Norden skal aktivt delta i utformningen av den europeiske dagsorden.

Det nordiske samarbeidet skal styrke Norden innad ved å skape et økonomisk, energi- og kommunikasjonspolitisk og kulturelt og utdanningsmessig hjemmemarked.

Den nordiske identiteten skal styrkes gjennom felles innsats innen skole, kultur og TV/media.

Gjennom nordisk samarbeid skal den folkelige makt og innflytelse på utviklingen i et Europa preget av sentralisering og byråkratisering, styrkes.

Det verbale ambisjonsnivå for nordisk samarbeid har alltid vært høyt. Den politiske viljen til felles handlinger har ikke alltid vært like stor. Nordens aktive rolle i det nye Europa krever høyere ambisjonsnivå for det nordiske samarbeidet og øket politisk vilje. Alternativet er en nordisk marginalisering og forvitring.

Presidiet anmoder de nordiske statsministrene om snarest å avgi en politisk deklarasjon om det nordiske samarbeides mål og ambisjoner og ta initiativet til en revisjon av Helsingforsavtalen av 1962 for å sikre at mål og ambisjoner kan virkeliggjøres i praktisk politikk.

Prioriterte samarbeidsområder

Det nordiske samarbeidet omfatter i dag alle samfunnssektorer. De nordiske lands tilknytning til EØS og EF får som konsekvens at løsningen av en rekke spørsmål som angår de fire frihetene primært finner sin løsning i andre enn nordiske fora. Dette gir økte muligheter for en sterkere **prioritering og konsentrasjon** av de nordiske samarbeidsoppgavene.

Følgende samarbeidsområder skal prioriteres:

Kulturpolitikk

Medborgarpolitikk

Europapolitikk

Næringspolitikk

Miljøpolitikk

Den nordiske kulturpolitikken skal bidra til å utvikle og befeste det "verdifellesskap" som vi har i Norden bl.a. ved å bygge ut en livskraftig kultur og gi menneskene et godt grunnlag for å øve innflytelse over sin egen og samfunnets utvikling. Kulturpolitikken konsentrerer seg om mediasamarbeid, forskning og utdanning og den folkelige kulturen og arbeidet for økt språkforståelse.

Den nordiske medborgerpolitikken skal utvide og befeste medborgernes rettigheter innen barneomsorg, ungdomstiltak, aldersomsorg, likestilling, livskvalitet og etikk og miljø.

Den nordiske europapolitikken skal bidra til nordisk felles opptreden og felles standpunkter i internasjonale sammenhenger, bygge ut samarbeidet mellom regionen Norden og andre regioner i Europa, f.eks. Østersjøregionen, den arktiske regionen, Benelux og fremme det nordiske verdifellesskapet i Europa.

Den nordiske næringspolitikken skal bidra til å skape en bærekraftig vekst-region Norden bl.a. gjennom en aktiv nordisk sysselsettingspolitikk, miljøpolitikk, satsing på arbeidets kvalitet, Norden som hjemmemarked, regionale støtteordninger, begrense og forenkle grensekontroller, harmonisere regler om grenshandel i Norden, harmonisering av skatter og avgifter, fellesnordisk infrastrukturprogram og felles transportpolitikk, nordisk industriell forskning mm. Vest-Nordens særlige utfordringer og muligheter i denne sammenheng må tas hensyn til.

Det sentrale målet for nordisk miljøpolitikk er å bidra til en bæredyktig utvikling av de nordiske samfunn. Miljøpolitikken blir derfor et sentralt virkemiddel innen alle områder av samfunnslivet. I tillegg er miljøpolitikken et eget

prioritert område. Ikke minst gjelder dette i relasjon til nordisk samarbeid med våre naboer rundt Østersjøen, Kola og Nordsjøen.

Budsjettmessige konsekvenser

Det felles nordiske budsjettet er lite i omfang og må i første rekke ses på som et komplement til innsatsen i de nasjonale budsjettene.

Styrken og innholdet i det nordiske samarbeidet avspeiles heller ikke alene av størrelsen på det nordiske budsjettet. Tvertimot vil alle tiltak som tar sikte på f.eks. avregulering, forenkling, lovharmonisering mm kunne gjennomføres uten stor økonomisk innsats over et nordisk fellesbudsjett.

På andre områder er det imidlertid viktig med omfattende felles nordisk finansiering for å oppnå målsetningene for nordisk samarbeid. En ambisiøs nordisk kulturpolitikk med student-utveksling, forskning, støtte til folkebevegelses arbeid og et utvidet mediasamarbeid krever økonomiske virkemidler på nordisk plan for å kunne føre til resultater.

Det samme gjelder den nordiske innsats overfor Baltikum, Østersjøområdet ellers og Kola-området. Den massive innsatsen som trengs her, taler for at bevilgede nasjonale ressurser samles i en større, effektiv nordisk ressurs.

Miljø er også et område der mange av oppgavene bedre kan løses i samarbeid og der en nordisk fellesbevilgning og/eller låne/støtteordninger vil gi bedre resultater enn de nasjonale hver for seg.

Presidiet anbefaler statsministrene de kommende år markert å styrke det nordiske budsjettet i forhold til dagens nivå. Det økte volumet settes primært inn i en utvidet satsing på kultur- og utdanningsområdet, i en handlingsplan for Østersjøområdet og Kola, i en utvidet innsats på miljø-området og i en næringspolitiisk handlingsplan for økt sysselsetting i Norden.

Bruken av det samlede nordiske budsjettet bør i større grad enn nå bli preget av **prioritering og konsentrasjon**.

Organisatoriske konsekvenser

Nordisk Råd består av både ministre og parlamentarikere, men savner en enhetlig politisk ledelse. Særlig den splittede organisasjonen på ministerrådssiden er hindrende for **konsentrasjon, prioritering og handlekraft**.

En meningsfull rolle for nordisk samarbeid i fremtiden, krever at det bygges opp en sterkere struktur enn i dag. De nordiske institusjonene må bli mer effektive og resultatorienterte.

Statsministrene må delta mer aktivt i det nordiske samarbeidet, bl.a. ved at de noen ganger pr. år møtes til nordiske statsministermøter. Nordisk Råd har senest ved 39.sesjon i København vedtatt rekommandasjoner om at det snarest opprettes ministerråd for utenriksministrene og utenrikshandelsministrene (Europaministrene). Presidiet anmoder statsministrene om å ta stilling til i hvilken form dette best kan gjennomføres.

En slik omorganisering må føre til en samordning av visse funksjoner, f.eks. informasjon og samlokalisering av presidiets og ministerrådets sekretariater.

Beslutningskompetansen for både Ministerrådet og Rådet må økes. Det bør bl.a. vurderes og klargjøres om Ministerrådet i visse saker, f.eks. innen miljøpolitikken, bør kunne fatte flertallsavgjørelser.

Embetsmannskomiteene må gis et klarere nordisk mandat og resultatansvar.

Rådet må få beslutningsrett om hvordan midlene i det fellesnordiske budsjettet skal prioriteres.

Det bør presiseres at utenrikspolitikk og sikkerhetspolitikk - på områder som det er felles interesse for de nordiske land imellom - er nordiske samarbeidsområder.

Parlamentente i Norden anmodes om å etterstreve en øket koordinering mellom Nordisk Råds parlamentarikere og de som får ansvaret for Europa-spørsmålene i parlamentene.

Presidiets forslag til de nordiske statsministrene

Nordisk Råds presidium anmoder de nordiske statsministrene på grunnlag av ovenstående å

- a) vedta en politisk intensjonserklæring om det nordiske samarbeidet på 1990-tallet.*
- b) beslutte at det skal foretas en revisjon av Helsingforsavtalen slik at forslag til ny avtale kan forelegge Nordisk Råd senest høsten 1992.*
- c) fastsette en prioritering av de nordiske samarbeidsområdene på 1990-tallet.*
- d) sørge for at det nordiske budsjettet markert styrkes de kommende år med økt satsing på og konsentrasjon om de prioriterte nordiske samarbeidsområdene.*
- e) gjennomføre en organisasjonsreform for det nordiske samarbeidet.*

BESLUT

Rekommendationer och interna beslut

Rekommendationer

- Nr 54. Stärkande av det nordiska samarbetet*
Nr 55. Förstärkning av den nordiska modellen
Nr 56. Nordiska ministerrådets budget för 1992
-

Internt beslut

- Nr 17. Rådets utrikespolitiska arbete, med anledning av medlemsförslag A 974/e om stärkande av det nordiska samarbetet:*

Præsidiets pålægges at vurdere spørgsmålet om at fokusere det udenrigspolitiske arbejde på en udenrigs- og markedspolitisk debat, som gennemføres en gang om året, på baggrund af en udenrigs-/markedspolitisk redegørelse fra udenrigs-/udenrigshandelsministrene.

Nordiska rådet har tillstållt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angå-
ende *stärkande av det nordiska
samarbetet*

REKOMMENDATION nr 54/1991

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1991 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (*A 974/e*) med 64 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta och 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

at lade medlemsförslagens initiativer samt synpunkterna herpå fra Økonomisk Udvalg, de andre fagudvalg og debatten i Nordisk Råd indgå i arbejdet med det program for det nordiske samarbejde efter 1992, som ministerrådet fremlægger til rådets 40. session. Ministerrådet bør endvidere fremlægge særskilte ministerrådsforslag om vigtige enkeltforslag, f.eks. Baltisk Investeringsbank.

De 64 medlemmar som röstade för rekommendationen var:

Svein Alsaker

Arne Andersson

Marianne Andersson

Ylva Annerstedt

Árni M. Mathiesen

Dorte Bennedsen

Birgitta Dahl

Lahja Exner

Geir H. Haarde

Martin Glerup

Knud Glønborg

Kirsti Kalle Grøndahl

Roger Gudmundseth

Thor-Eirik Gulbrandsen

Pekka Haavisto

Halldór Ásgrímsson

J.K. Hansen

Søren Hansen

Áshild Hauan

Helga Haugen

Mats Hellström

Hjörleifur Guttormsson

Tora Aasland Houg

Birgitte Husmark

Johan J. Jakobsen

Roger Jansson

Elver Jonsson

Timo Järvi-lahti

Anker Jørgensen

Ragna Berget Jørgensen

Grete Knudsen

Thea Knutzen

Inger Koch

Wiggo Komstedt

Kristín Einarsdóttir

Tore A. Liltved

*Anna-Kaarina Louvo
Kjellbjørg Lunde
Lauri Metsämäki
Anders Mølgaard
Helge Adam Møller
Mats Nyby
Hans Nyhage
Ingrid Näslund
Berit Oscarsson
Kaj Poulsen
Rannveig Guðmundsdóttir
Markku Rossi
Marit Rotnes
Olof Salmén*

*Björn Samuelson
Sigríður Anna Þórðardóttir
Lodve Solholm
Sten Svensson
Anders Svärd
Jan P. Syse
Peder Sønderby
Anne Sörensen
Anders Talleraas
Erkki Tuomioja
Eeva Turunen
Birte Weiss
Ernst Wroldsen
Lena Öhrsvik*

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Carl I. Hagen* och *Pål Atle Skjervengen*.

Per Olof Håkansson avstod från att rösta.

Mariehamn den 13 november 1991

Anker Jørgensen

Jostein Osnes

Nordiska rådet har tillställt
 Nordiska ministerrådet nedan-
 stående rekommendation angå-
 ende *förstärkning av den nordiska
 modellen*

REKOMMENDATION nr 55/1991

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1991 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialutskottet (A 978/s) med 67 röster mot 3. 1 medlem avstod från att rösta och 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta initiativen i medlemsförslag A 978/s om förstärkning av den nordiska modellen, samt de synpunkter härpå som framförs i Nordiska rådets debatt vid extrasessionen den 13 november 1991, ingå i arbetet med det program för det nordiska samarbetet efter 1992 som ministerrådet framlägger till rådets 40:e session.

De 67 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Svein Alsaker

Arne Andersson

Marianne Andersson

Ylva Annerstedt

Árni M. Mathiesen

Dorte Bennedsen

Birgitta Dahl

Lahja Exner

Geir H. Haarde

Martin Glerup

Knud Glønborg

Kirsti Kolle Grøndahl

Roger Gudmundseth

Thor-Eirik Gulbrandsen

Pekka Haavisto

Halldór Ásgrímsson

J. K. Hansen

Søren Hansen

Áshild Hauan

Helga Haugen

Mats Hellström

Hjörleifur Guttormsson

Tora Aasland Houg

Sinikka Hurskainen

Birgitte Husmark

Johan J. Jakobsen

Roger Jansson

Elver Jonsson

Timo Järvilahti

Anneli Jäätteenmäki

Anker Jørgensen

Ragna Berget Jørgensen

Grete Knudsen

Thea Knutzen

Inger Koch

Wiggo Komstedt

Kristín Einarsdóttir

*Tore A. Liltved
Paavo Lipponen
Anna-Kaarina Louvo
Kjellbjørg Lunde
Lauri Metsämäki
Anders Mølgaard
Helge Adam Møller
Mats Nyby
Hans Nyhage
Ingrid Näslund
Berit Oscarsson
Kaj Poulsen
Rannveig Guðmundsdóttir
Heikki Riihijärvi
Markku Rossi*

*Marit Rotnes
Olof Salmén
Björn Samuelson
Sigríður Anna Þórðardóttir
Sten Svensson
Anders Svärd
Jan P. Syse
Peder Sønderby
Anne Sörensen
Anders Talleraas
Erkki Tuomioja
Eeva Turunen
Birte Weiss
Ernst Wroldsen
Lena Öhrsvik*

De medlemmar som röstade *mot* rekommendationen var: *Carl I. Hagen, Lodve Solholm och Pål Atle Skjervengen.*

Per Olof Håkansson *avstod från att rösta.*

Mariehamn den 13 november 1991

Anker Jørgensen

Jostein Osnes

Nordiska rådet har tillstållt
Nordiska ministerrådet nedan-
stående rekommendation angå-
ende *Nordiska ministerrådets*
budget för 1992

REKOMMENDATION nr 56/1991

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 13 november 1991 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av budgetutskottet (*B 121/b*) med 66 röster. 21 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer till Nordiska ministerrådet

att ministerrådet tillgodoser rådets krav på en informativ budget som kan utgöra underlag för sakliga prioriteringar från rådets sida, samt att därvid särskilt beakta

- att kommentera förslag till omDispositioneringar
- att endast det som är reellt disponibelt för nya aktiviteter under budgetåret kallas för dispositionsmedel
- att arbeta för att på sikt, senast till 1995 års budget, införa någon form av mål- och ramstyrning av hela verksamheten inom ministerrådets budget
- att följa sina egna intentioner att vidareföra beslutade åtaganden, såsom handlingsplaner och arbetsprogram

att besluta att överskottet från verksamheten 1990 överföres till den nordiska budgeten 1992 i stället för att återföras till medlemsländerna, samt att därvid beakta utskottets förslag till hur medlen skall användas

att i övrigt beakta utskottets ovan framförda synpunkter.

De 66 medlemmar som röstade *för* rekommendationen var:

Svein Alsaker
Arne Andersson
Marianne Andersson
Ylva Annerstedt
Árni M. Mathiesen
Dorte Bennedsen
Jóannes Dalsgaard
Lahja Exner
Geir H. Haarde

Martin Glerup
Knud Glønborg
Kirsti Kolle Grøndahl
Roger Gudmundseth
Thor-Eirik Gulbrandsen
Pekka Haavisto
Carl I. Hagen
Halldór Ásgrímsson
J.K. Hansen

*Søren Hansen
Agne Hansson
Áshild Hauan
Helga Haugen
Hjörleifur Guttormsson
Tora Aasland Houg
Sinikka Hurskainen
Birgitte Husmark
Per Olof Håkansson
Roger Jansson
Elver Jonsson
Timo Järvilahti
Anneli Jäätteenmäki
Anker Jørgensen
Grete Knudsen
Göthe Knutson
Thea Knutzen
Inger Koch
Wiggo Komstedt
Kristín Einarsdóttir
Tore A. Liltved
Paavo Lipponen
Anna-Kaarina Louvo
Kjellbjørg Lunde*

*Lauri Metsämäki
Anders Mølgaard
Helge Adam Møller
Mats Nyby
Hans Nyhage
Jógvan I. Olsen
Berit Oscarsson
Kaj Poulsen
Rannveig Guðmundsdóttir
Heikki Riihijärvi
Marit Rotnes
Olof Salmén
Björn Samuelson
Pål Atle Skjervengen
Jan P. Syse
Peder Sønderby
Anne Sörensen
Anders Talleraas
Erkki Tuomioja
Eeva Turunen
Birte Weiss
Bjørn Westh
Ernst Wroldsen
Lena Öhrsvik*

Mariehamn den 13 november 1991

Anker Jørgensen

Jostein Osnes

Övriga beslut

A. Beslut att icke företa sig något

- medlemsförslag om samnordisk EG-utredning (A 960/e)
- medlemsförslag om medlemskap för de baltiska länderna i Nordiska rådet (A 963/j)
- medlemsförslag om inrättande av ett Östersjöråd (A 966/e)
- medlemsförslag om det framtida nordiska samarbetets innehåll och struktur (A 974/e)

B. Beslut att lägga till handlingarna

a. som slutbehandlade spørsmål

- att lägga presidiets "prinsipielle synspunkter på det nordiske samarbeidet etter 1992" till handlingarna (Dokument 2)

C. Beslut i interna spørsmål

- att tidsbegränsa inläggen och replikskiftet i sakdebatterna (Dokument 1)
- (internt beslut nr 17.) rådets utrikespolitiska arbete (A 974/e)

SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA M.M.

Nordiska rådets delegationssekretariat*Danmark*

Beierholm, Bente, overassistent
 Gottlieb, Niels Ove, stf. generalsekretær
 Hagemann, Henrik, generalsekretær
 Madsen, Grethe, overassistent
 Sandø, Jonna, overassistent
 Sørensen, Erik Ingemann, konsulent
 Vestergaard, Mette, fuldmægtig

Färöarna

Rein, Marius, sekretær
 Thomassen, Kristoffur, bureauchef

Grönland

Hedegaard Laursen, Jens Jørgen, fuldmægtig
 Steenholdt, Alibak, bureauchef

Finland

Boedeker, Mika, bitr. t.f. sekreterare
 Gabrielsson, Ulrica, forskare
 Eriksson, Magnus, bitr. sekreterare
 Huopaniemi, Jukka, sekr. för utrikesutskottet
 Husman, Paula, avdelningssekreterare
 Immonen, Maarit, byråsekreterare
 Kaikkonen, Paula, biträdande sekreterare
 Kakko, Leea, avdelningssekreterare
 Lindström, Guy, generalsekreterare
 Lohiniva, Greta, bitr. generalsekreterare
 Mennander, Kirsi, translator
 Nieminen, Risto, biträdande sekreterare
 Saavalainen, Merja, t.f. byråfunktionär
 Salo, Kari, informationssekreterare
 Tallqvist, Kristiina, informationsassistent

Åland

Naucclér, Elisabeth, delegationssekreterare
 Sandell, Birger, landskapsläkare
 Strand, Carina, tillfällig medarbetare
 Sundström, Marina, byråsekreterare

Island

Lene Hjaltason, fuldmægtig
 Snjólaug Ólafsdóttir, generalsekretær

Norge

Andreassen, Bjørn, førstekonsulent
 Arnesen, Arne, ass. betjentleder
 Braaten, Else Marie, konsulent
 Myhre-Jensen, Kjell, sekretariatsleder
 Overå, Oddvar, sakkyndig
 Sollien, Liv, førstefullmektig
 Trolle, Lisa, konsulent
 Vekrum, Lise Enberget, sekretær

Sverige

Alvarson, Dan, expeditionsassistent
 Bergqvist, Renée, byråsekreterare
 Bruce, Margareta, byråassistent
 Holm, Lars, avdelningsdirektör
 Isacsson, Bert, kanslichef
 Quiding, Ossian, informationssekreterare
 Smekal, Eva, byråchef
 Stenberg, Marianne, byråsekreterare
 Söderman, Anita, byrådirektör
 Tollin, Ingrid, byråassistent

Nordiska rådets presidiesekretariat

Anderson, Marianne, utskottssekreterare
 Austin, Kjell, t.f. utskottssekreterare
 Bagerstram, Bitte, informationschef
 Beijmar, Marianne, byråassistent
 Caspersen, Ove, informationssekreterare
 Guðrún Garðarsdóttir, bitr. redaktör
 Hagen, Gro, 1:e byråassistent
 Hultén, Eric, utskottssekreterare
 Karlsson, Svenolof, redaktör
 Koumí, Margaretha, byråassistent
 Lindfors, Viveca, byråsekreterare
 Mattsson, Kaj-Peter, stf. presidiesekreterare
 Munk Carlsson, Inge, byråassistent
 Osnes, Jostein, presidiesekretær
 Stenberg, Stig, intendent
 Stjernberg, Gustaf, stf. presidiesekreterare
 Sundberg, Renée, byråassistent
 Tómas H. Sveinsson, utskottssekreterare
 Torvø, Ellen, utskottssekreterare

Wichmann, Henrik, utskottssekreterare
 Wiklund, Viveca, byråassistent
 Yoo, Sam, datakonsult
 Östman, Margit, internationell sekreterare

Nordisk Kontakt

Häggman, Lars Erik, chefredaktör
 Cammert, Pernilla, redaktör
 Carlsson, Marianne, redaktör
 Vauhkonen, Sirkku, redaktionsassistent

Nordiska ministerrådets sekretariat

Arnstrup, Steen, konsulent
 Berggren, Lasse, konsulent
 Clemet, Fridtjov, generalsekretær
 Elefalk, Kjell, konsulent
 Fabricius Jensen, Else, konsulent
 Felixson, Tryggvi, konsulent
 Flatøy, Liv Marion, sekretær
 Granström, Birgitta, sekretær
 Hansen, Hanne, afdelingssekretær
 Hansen, Leif, Chr., afdelingschef
 Herfelt, Susanne, konsulent
 Jeppesen, Dorte, konsulent
 Kappel, Jørgen, konsulent
 Kolltveit, Johs, afdelingschef
 Lehtovirta, Tapani, tolk, oversætter
 Limburg, Hanne, sekretær
 Mathlein, Lars, afdelingschef
 Mattila, Pekka, konsulent
 Milne, Karen, afdelingssekretær
 Nielsen, Knud Arne, konsulent
 Persson, Margaretha, afdelings-
 sekretær
 Sandelin, Ann, afdelingschef
 Sandstedt, Birgitta, afdelingschef
 Ström, Björn, konsulent
 Thompsen, Marianne, konsulent
 Tienari, Risto, afdelingschef
 Tivéus, Ylva, konsulent
 Tranberg, Jørgen, specialrådgiver
 Tveit, Hege, konsulent
 Vermeer, Liisa, tolk, oversætter
 Vikersveen, Kari, sekretær
 Widing, Barbro, afdelingschef
 Williams, Johan, konsulent
 Östling, Bengt, konsulent

Simultantolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
 Duvantir, Claire
 Flugger, Lena
 Hellström, Sirpa
 Kaljunen, Riitta
 Laakso, Ritva

Stenografer/Referenter

Danmark

Bram, Lise, referent
 Hansen, Sussie Blom, assistent
 Holle, Finn, redaktionssekretær
 Jensen, Vibeke, assistent
 Sander, Inger Merete, referent
 Spanggaard, Elisabeth, referent
 Tobiasen, Edith, overassistent

Finland

Filppa, Birgitta, stenograf
 Karrento, Anita, stenograf
 Niittuinperä, Jari, stenograf
 Rehn, Mia, maskinskriverska
 Vesterlund, Riitta, maskinskriverska

Norge

Hylback, Lisbeth, referent
 Lønset, Klara Marie, referent
 Raanes, Gudrun, Strand, referent
 Schwartz, Kari, referent

Sverige

Djurström, Stig, riksdagsstenograf
 Löfling, Arne, riksdagsstenograf
 Nilsson, Lars, riksdagsstenograf

Partigruppernas sekretariat

Hagen, Eli Engum, liberalistiska gruppen
 Hindahl, Johan, vänstersoc. gruppen
 Lönnroth, Joakim, mittengruppen
 Svensson, Jerry, socialdemokratiska gruppen

Övriga medarbetare i gruppsekretariatet:

Dahlin, Sven, socialdemokratiska gruppen
 Henie, Lars Petter, gruppsekretær for nor-
 ske arbeiderpartiet

Lundin, Inga-Lisa, socialdemokratiska gruppen
 Sirjamo, Anna-Liisa, informationssekreterare

Sakkunniga

Nordiska

Lindbæk, Jannik, Nordiska investeringsbanken

Danmark

Alken, Ib, fuldmægtig
 Baruah, Monica, kontorfuldmægtig
 Bjerg, Karen I., fuldmægtig
 Boisen, Ida M., fuldmægtig
 Fischer, Per, konsulent
 Goldschmidt, Ernst, kommitteret
 Hugau, Anita, sekretariatschef
 Johannesen, Odma, fuldmægtig
 Katznelson, Ib, afdelingschef
 Neergaard, Bodil, fuldmægtig
 Plougman, Ole, kommitteret
 Rasmussen, Jørgen Harder, departementschef
 Rubenhagen, Jens, Kst. protokolsekretær
 Spanner, Lone, kontorfuldmægtig
 Wolf, Adam, ministersekretær

Färöarna

á Velbastað, Niels, ställföreträdare
 Magnussen, Thomas, fuldmægtig

Grönland

Cordtz, Torben, direktør
 Møller, Aqigssiaq, direktør
 Petersen, Bent Krogh, konsulent
 Søndergård, Jørgen, fuldmægtig

Finland

Alhonsaari, Eila, administrativ attaché
 von Boguslawsky, Peter, byråchef
 Ekebom, Ralf, överinspektör
 Engberg, Per-Mikael, handelsråd
 Eriksson, Bo-Göran, konsultativ tjänsteman
 Forsberg, Fredrik, äldre regeringssekreterare
 Gustafsson, Matti, bitr. avdelningschef

Holopainen, Kauko, statsrådets informationschef

Hyvönen, Ossi, specialrådgivare
 af Hällström, Gustav, verkställande direktör
 Härkönen, Seppo, specialrådgivare
 Härmälä, Esa, specialrådgivare
 Kivimäki, Erkki, utrikesråd, samarbetsministrans ställföreträdare
 Kohonen, Tapani, byråchef
 Krokfors, Karl-Johan, legationsråd
 Ojala, Olli, avdelningschef
 Ottelin, Hans, legationsråd
 Sévon, Leif, konsultativ tjänsteman
 Siikala, Kalervo, avdelningschef
 Tarasti, Lauri, kanslichef
 Tommola, Aila, inspektör
 Yli-Huttula, Tuomo, specialrådgivare
 Ylinen, Ann-Britt, planerare

Åland

Abrahamsson, Sten-Erik, utbildningschef
 Lindbäck, Peter, t.f. kanslichef
 Söderlund, Tor-Erik, överinspektör

Island

Árni Gunnarsson, kontorchef
 Bolli Bollason, kontorchef
 Húnbogi, Þorsteinsson, kontorchef
 Jón Júlíusson, kontorchef og den nordiske samarbejdsministers stedfortræder
 Magnús Jóhannesson, ministersekretær
 Páll Sigurðsson, departementschef
 Þróstur Ólafsson, ministersekretær

Norge

Aukrust, Torlaug, konsulent
 Berg, Hans, førstekonsulent
 Bjerke, Per Arne, statssekretær
 Bull, Einar, ekspedisjonssjef
 Gilbo, Berit, førstekonsulent
 Grydeland, Bjørn T., ekspedisjonssjef
 Helseth, Anders, avdelingsdirektør
 Hontvedt, Nils, politibetjent
 Kjenndalen, Kari, personlig rådgiver
 Kongstad, Steffen, førstekonsulent
 Larne, Gunnar, politibetjent
 Lie, Kai, ministerråd

Myhre, Kjellaug, førstekonsulent
 Skard, Halvdan, ekspedisjonssjef
 Støre, Jonas Gahr, spesialrådgiver
 Sørbotten, Steinar, ekspedisjonssjef
 Vollan, Anne Grande, personlig rådgiver
 Walaas, Elisabeth, personlig rådgiver
 Willoch, Cecilie, konsulent
 Yssen, Ingunn, personlig rådgiver
 Øvergaard, Tomas, førstekonsulent
 Øygard, Svein Harald, statssekretær
 Aamo, Bjørn Skogstad, statssekretær

Sverige

Björk, Gunnar, statssekreterare
 Bodén, Lennart, informationssekreterare
 Carlsson, Per, departementssekreterare
 Christiansson, Lars, pressekreterare
 Fischer, Carin, statssekreterare
 Hagelberg, Christina, hovrättsassessor
 Hall, Kurt Arne, departementsråd
 Heister, Chris, riksdagsledamot
 Mathiessen, Jens, departementssekreterare
 Moberg, Axel, kansliråd
 Pettersson, Agne, departementssekreterare
 Pettersson, Solveig, assistent
 Svidén, Ulf, departementsråd
 Thelin, Krister, statssekreterare
 Tjäder, Clas, departementsråd
 Ziemelis, Mite, departementssekreterare

Internationella och nordiska organisationer

Ahlén, Sune, Nordens Fackliga Samorganisa-
 tion
 Budovskis, Maris, Baltiska rådet
 Enqvist, Mauritz, Nordiska arbetsgivareför-
 eningen
 Jansson, Gunnar, Europarådet
 Pasanen, Ulla-Kristina, Ungdomens nordiska
 råd
 Schmidtmeier, Herbert, Efta
 Vuohola, Eero, Efta

Deltagare som bistår organisationsrepresentan- ter och nordiska sakkunniga:

Danielsson, Kalle, Nordens Fackliga Samor-
 ganisation
 Laurson, Peter, Nordiska investeringsbanken

Madsen, Orla, Nordens Fackliga Samorgani-
 sation
 Pitkänen, Harro, Nordiska investeringsban-
 ken

Särskilt inbudna

Hedersgjæster:

Damberg, Nils Gösta, Sveriges generalkonsul
 Eidem, Bjarne Mørk, Foreningen Norden,
 Norge
 Gylfi Þ. Gíslason, Föreningen Norden, Island
 Jervell, Sverre, byråsjef, UD
 Knudsen, Olav F., De nordiska utrikespolitiska
 instituten
 Løvaas, Harald, generalsekretær, Foreningen
 Norden
 Mellbin, Skjold G., Danmarks ambassadör
 Opsahl, Torkel, professor
 Rasmussen, Kjell, Norges ambassadør
 Svensson, Hasse, Föreningen Norden, Åland

Nordiska ministerrådets informations- kontor i Baltikum

Estland

Salonen, Leo

Lettland

Bærug, Richard

Litauen

Kreuger, Anders

Ungdomsrepresentanter

Ingemann, Karin, NLRU, Danmark
 Kabell, Morten, SSNU, Danmark
 Kurki, Miriam, FNSU, Finland
 Mickelsson, Max, PNU, Finland
 Laurén, Anders, PNU, Finland
 Gustafsson, Benny, FÅU, Åland
 Åkerholm, Mathias, FÅU, Åland
 Bergman, Per, LSU, Sverige
 Jämtin, Carina, LSU, Sverige

SUPPLEMENT

Mariehamnsdeklarationen om det framtida nordiska samarbetet

De nordiska statsministrarna har vid sitt möte 12.11.1991, i samband med Nordiska rådets 4:e extra session i Mariehamn, beslutat avge följande deklaration:

De genomgripande förändringarna i Europa och avvecklingen av den militära och ideologiska tudelningen av vår världsdel har inlett en ny samarbetsera. Förändringsvägen inverkar även på Norden, av oss förväntas en aktiv insats i uppbyggandet av ett nytt Europa. Verksamheten inom det nordiska samarbetet står därmed inför helt nya utmaningar.

Statsministrarna välkomnar överenskommelsen om ett EES-avtal. Den ekonomiska och politiska integrationen i Europa får betydelsefulla konsekvenser för Norden. EES-avtalet bidrar till ett utökat regionalt samarbete och en närmare samverkan mellan våra fem länder.

Statsministrarna vill med denna deklaration ge uttryck för sin gemensamma vilja att fortsatt upprätthålla och vidareutveckla det nordiska samarbetet i dagens dynamiska Europa.

I det framtida nordiska samarbetet ökar betydelsen av ett tätt samarbete om de nordiska ländernas intressen i Europa. Norden bör sträva efter att aktivt påverka utvecklingen i Europa och omvärlden utgående från de nordiska medborgarnas intressen och behov. Detta förutsätter en förnyelse av de nordiska ländernas samråd också i internationella frågor.

Därför har de nordiska statsministrarna beslutat att omedelbart inleda en nyvärdering av det nordiska samarbetet, med beaktande av det förnyelsearbete som är i gång inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och som skall presenteras för NR-sessionen i mars. Statsministrarna har beslutat att utse sina personliga representanter för denna nyvärdering.

Förutsättningarna för det nordiska samarbetets framtida utveckling påverkas i organisatoriskt hänseende starkt av de anknytningsformer som de olika nordiska länderna väljer till den Europeiska gemenskapen.

Mot denna bakgrund bör de personliga representanterna studera hur det nordiska samarbetet kunde utvecklas inom den europeiska ramen i en situation där samtliga eller flera av de nordiska länderna blivit medlemmar i EG. Representanterna bör skissera nya strukturer för nordisk politik och europeisk samverkan som i så fall skulle kunna komplettera eller ersätta dagens strukturer.

De centrala frågeställningarna för nyvärderingen är:

- den europeiska integrationens inverknings på det nordiska samarbetets olika områden och utvecklande av samarbetets innehåll och former.
- de nordiska ländernas samarbete med Nordens närområden, bland annat med Baltikum och Östersjöområdet.
- studera sådana organisatoriska förändringar som reformförslagen förutsätter, inklusive en eventuell revision av Helsingforsavtalet.

Statsministrarna avser att företa en första värdering av arbetet vid sitt möte 2.3. 1992 under Nordiska rådets session i Helsingfors.

Statsministrarna beslöt att hålla en nordisk statsministerkonferens om det framtida nordiska samarbetet senare under året.

Detta nordiska statsministermöte på Åland leddes av statsminister Esko Aho från Finland med deltagande av statsminister Poul Schlüter från Danmark, statsminister Gro Harlem Brundtland från Norge, statsminister Carl Bildt från Sverige och kultur- och utbildningsminister Ólafur G. Einarsson från Island

The Mariehamn Declaration on the Future Nordic Co-operation¹

The Prime Ministers of the Nordic countries decided, at their meeting on 12 November 1991, in connection with the 4th extraordinary session of the Nordic Council in Mariehamn, to issue the following declaration:

The thorough changes in Europe and the termination of the military and ideological division of our continent have started a new era of co-operation. The wave of changes affects even the Nordic region; an active input of efforts is expected of us in the building of a new Europe. The activity within the Nordic co-operation is, consequently, facing new challenges.

The Prime Ministers welcome the EEA Agreement. The economic and political integration in Europe will have significant consequences for the Nordic region. The EEA Agreement will contribute to increased regional co-operation and closer interaction among the five Nordic countries.

The Prime Ministers desire, through the present declaration, to express their joint will to continue to maintain and develop the Nordic co-operation in today's dynamic Europe.

In the future Nordic co-operation, the significance of close co-operation will grow concerning the Nordic countries interests in Europe. The Nordic countries should endeavour to actively influence the development in Europe and elsewhere in the world, proceeding from the interests and needs of their citizens. This requires a renewal of the Nordic countries' joint deliberations in international questions.

Therefore the Nordic Prime Ministers have decided to immediately initiate a reassessment of the Nordic co-operation, taking into consideration the renewal work which is in progress within the Nordic Council and the Nordic Council of Ministers and which will be introduced to the Nordic Council session to be held in March. The Prime Ministers have decided to choose their personal representatives for the reassessment work.

The prerequisites for the future development of the Nordic co-operation are strongly influenced, in respect to the organization, by the forms of association to be chosen by each of the Nordic countries in relation to the European Community.

---

¹ Translation by the Finnish Prime Minister's Office.

Against this background, the Ministers' personal representatives should study how the Nordic co-operation could be developed within the framework in a situation in which all or several Nordic countries have become members of the EC. The representatives should sketch out new structures for Nordic policies and European co-operation, which then could complement or replace existing structures.

The central issues of the reassessment are:

- the effects of the European integration on the various fields of the Nordic co-operation and development of the contents and forms of the co-operation.
- co-operation of the Nordic countries with the areas adjacent to the Nordic region, inter alia with the Baltic countries and the Baltic Sea Area.
- study such organizational changes as are presupposed in the proposals for reforms, including a possible revision of the Helsinki Agreement.

The Prime Ministers intend to carry out a first assessment of the work at their meeting on 2 March 1992 during the Nordic Council session in Helsinki.

The Prime Ministers decided to hold a meeting of Nordic Prime Ministers on the future Nordic co-operation later in 1992.

The present meeting of the Nordic Prime Ministers in the Åland Islands was presided at by Prime Minister Esko Aho of Finland; the meeting was participated in by Prime Minister Poul Schlüter of Denmark, Prime Minister Gro Harlem Brundtland of Norway, Prime Minister Carl Bildt of Sweden and Minister of Education and Culture Ólafur G. Einarsson of Iceland.